

113

■

■

సంపు. ౧౩ థాతి. సంవత్సరము, శ్రావణమాసము (ఆగస్టు ౧౯౩౬) సంఖ్య

శ్రావణము

శ్రీ వత్సవాయ వేంకట నీలాద్రి రాజు

శ్రావణియన్నచో శ్రవణసంగతపూర్ణమయన్నమాట యా
 శ్రావణి గల్లుమాస మది శ్రావణ మెల్లజగం బెఱుంగగా
 శావనమైనశ్రావణము పట్టుమటం చిదెవచ్చునన్న గో
 దావరి పొంగు నింక జనతాహృదయంబులు పొంగకుండునే.

కోయిలపాడిపాడి యిదిగో విరమించెనోలేదో కాని య
 త్పాయతమైనకంఠ మది యంబరవీధిక సాగి షర్వగా
 నీయెడ బద్ధి మ్రోగుటయు నీశన పాంథగ మారి కొక్కురో
 కోయని కూయగా దొడగె కుక్కుటమున్ స్వరకల్పనంబుతోన్.

కేకికచాకచోచ్చయవికీర్ణమనోహరకేతకీదళ
 స్వీకృతనూత్నసారభవిశేషముకంఠును ముట్టిపండ్లచే

మైకొని క్రొవ్వుపోలు గులమాంసముతో మృదుపక్వమైన యా
గాకర కాయకూర నవకమ్మగునామెత రాచవారికిన్.

కీ డొంచక మేలెంచుట-పాడిమె లెస్సులును మిగులబస్సులు నడవన్
బాడయ్యె రోడ్డులెల్లను-గీడయ్యెన్ బ్రజకు పన్ను కిట్టుల బరువుల్.

కిమ్మనకుండుగాక మరుకేలికి హెచ్చరికించు నన్యపు
ప్ర మ్మిగనంచు నమ్మదనశాసను నాదిమమూర్తి వించుశ
బ్దమును బోలె నద్రనినదంబు ఘుమఘుమఘుమఘుమార్భటుల్
గ్రమ్ముకొనన్ విచంబడియె గందళికోత్కర మంకురింపగన్.

కాంచనకేతకీకుసుమగర్భదళంబులు మేళవించి క
ల్పించిననేణికల్ పరిమళింప గపాలనుగంధచర్చతో
కాంచనకించుభీనిరవ కాశకుచోపరిభాసమానచే
లాంచల మార వాయనము లైదువ లియ్యగ నంది రైదువల్.

కలకంకులు విద్యాశా-లలలోనన్ నోరుచెరచి లపితము నేయన్,
కలకంకులెల్ల నింకన్-బలుకక నోర్కూసికొనుట భావ్యమ కాదే.

కన్నె కేదగిరేకు గడివోవకుండంగ కమ్మతావులు కొన్ని గుమ్మించి
విగజాజిపూగొమ్మ విట్టివీగకయుండ మేలుతావులు కొన్ని మేళవించి,
ఫలగుళుచ్ఛంబులు పలకబారకయుండ వింతతావులు కొన్ని సంతరించి
గంగమ్మనైదోడు కలకబాటకయుండ జలితుంపురులు కొన్ని నగ్రహించి,
ప్రకృతి తగుభక్తి నర్పించు పత్రపుష్ప-ఫలజలంబుల గడుదేరి బలిసి సాలసి
ప్రాణికోటికి ప్రాణంబు ప్రాణమగుచు-కలసి మెలసి ప్రవర్తించె కమ్మగాడ్పు.

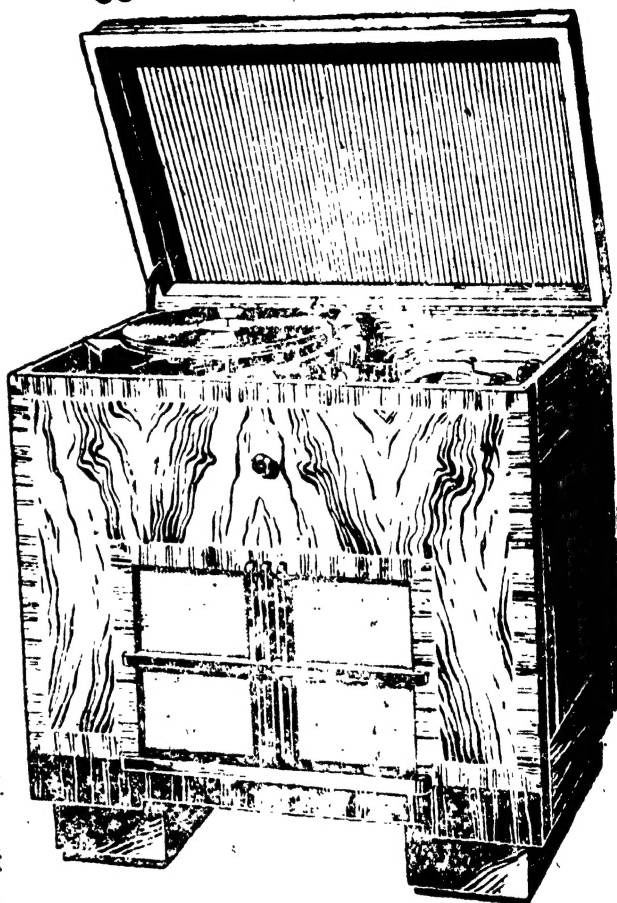
కనమన జీకటుల్ వొలయ గారుమెగుల్ గలయంగ బర్హి యా
కనమున నొక్కచుక్కయిన గానగవచ్చుట లేకపోవగా
కినలయపాణు లుల్కిపడి కెప్పున నాధుల గొగిలింప న
లైన నురుముల్ సెలంగ నిదె దీని నభంబని చాటి చెప్పెడున్.

“హిస్ మాస్టర్స్ వాయిస్”

రేడియో
గ్రామఫోనులు!

శబ్దపునరుత్పన్నమున ప్రఖ్యాతి
బడసిన “హిస్ మాస్టర్స్ వాయిస్”
వారు రేడియోవార్తలను, సంగీత
మును సహజమాధుర్యముతో
ప్రతిఫలింపగల రేడియోయంత్రము
లను తయారుచేయున్నారు. ఈ
రేడియోగ్రామఫోను రికార్డులందలి
సంగీతమును విద్యుచ్ఛక్తి ద్వారా
ప్రతిఫలింపచేయుటయేగాక గ రికా
ర్డులవరకు తమంతట తామే
మార్చి నిరంతర సంగీతప్రదానమును
గూర్చును. జగద్విఖ్యాత “హిస్
మాస్టర్స్ వాయిస్” వారి శ్రేష్ఠతమ
మైన రికార్డుములచే సమర్పబడిన
యీ రేడియో గ్రామఫోనును నేడే
కొని విని ఇందలి బౌద్ధత్యమును
కనుగొనుడు.

D. C. ఫలములందుపయోగించుటకు కోటరీ
కన్వర్టర్: వెల రూ. 150/- (ప్రత్యేకము)

అటో రేడియో గ్రామఫోన్

మాడల్ 475 A. C.

వెల రూ. 700.

వివరములకు నేడే వ్రాయుడు.

ది గ్రామఫోను కంపెని

లిమిటెడ్,

45, సాత్ పేరేడ్, బెంగళూరు.

రాజమోహన హేరాయలు

శ్రీష్ఠమయిన మహానగల తల నూనె. మెడకు చుట్టదనమును కలిగించి పెంట్లకలను అభివృద్ధి చేయుటలో అత్యుత్తమ మయినది.

తలపోటు, కూడుపోటు, శిరో చేడిమి, చుండు మొదలగువాటిని పొగొట్టి కళ్ళులకు చలన నొసరి

పెంట్లకలను మృదువుపరచి, నల గా పెండుటలో అత్యుత్తమ మయినది.

స్త్రీలకు ఆనందమును కలుగజేయును.

సీసా 1-8 రు. 0-12-0 6 సీసాలు రు. 4-4-0

పొట్టేజి ప్రత్యేకము.

పి. ఇ. ఏ. ఆంధు కంపెని,

ఆయుర్వేదసమాజం,

పెరి దేపి, నెల్లూరుజిల్లా.

Bharathi Advertisement RATE

Ordinary page per month Rs. 25

" 1/2 " " " 15

" 1/4 " " " 8

Contract Rate for 6 Months & above

1 page Rs. 20

1/2 " " 13

1/4 " " 7

Special rates for cover and other pages in the midst of reading matter.

For full particulars apply to:—

Manager,

Bharathi Office,

7, Thambu Chetty St., MADRAS.

“గుప్తమంత్రము”

రు 100 ల బహుమతి

లక్షలకొలది ధనము ఖర్చుచేసినను నెరవేరనిపనులు ఈ మంత్రమును 7 సార్లు జపించినయెడల కార్యసిద్ధియగును. దీనికై విశేషముగా కష్టపడనవసరములేదు. ఇది వశీకరణమంత్రము. దీనితో ఎటువంటివారినినైనను వశీకరణ మొనర్చుకొనవచ్చును. దీనిచే మీకు అదృష్టము కలుగును. ఉద్యోగము దొరకును. వ్యాజ్యములలో గెలువవచ్చును. వ్యాపారములో లాభముకలుగును. సరిగా మంత్రము పారలేదని రుజువుచేసినచో రు 100 లు బహుమతి యివ్వబడును.

పోస్టేజితో ఖరీదు రు. 2-7-0 లు.

జాబులు యింగ్లీషులో వ్రాయుదు.

Siddh Mantra Ashram.

No 15/2 P. O. Katrisarai, (Gaya).

తీర్థాన ద్రాపదీ చిత్ర రచనము

(ఉద్యోగపర్వము)

నందూరి బంగారయ్య

చదువరీ, మన మొకసారి భారతయుగమునకు పోవలెను. “ఇరువదవ శతాబ్దమువాడనని గర్వ పడుచున్న నన్ను ఎన్నియోవేల సంవత్సరములు వెనుకకు బొమ్మనుచున్నావే” మని కోపపడకుము. నీ వెంత యిరువదవ శతాబ్దపు నాగరకుడనైనను ఇతరయుగముల నుండి- అందు ముఖ్యముగ భారత యుగమునుండి- నేర్చుకొనవలసిన పాఠము లనేకములున్నవి. “శత యోజన విస్తీర్ణముగ నాగరమును లంఘించుట హను మంతునకే చెల్లినది. అనేకశతాబ్ద విస్తీర్ణముగ కాలసముద్రమును చాటుట నాకు సాధ్యపడునా?” యని సంకోచింపకుము. కవిబ్రహ్మ యనుగ్రహమున్నచో కాలచక్రము మనచేతిలో చతురంగపుబంటువలె నడచును. అందుకు సందేహములేదు.

అదిగో ఉపస్థావ్యపురము. అది శ్రీకృష్ణుని శివీరము. పాండవపక్షయోధులెల్లరు నచ్చట సభచేయుచున్నారు. శ్రీకృష్ణుడు రాయబారము నడపుటకు ప్రయాణింపన్నధుడయినాడు. పాండవులెల్లరు నాతనితో ఎవరికితోచినమాటలు వారు చెప్పుచున్నారు. యుధిష్ఠిరు డేమనుచున్నాడు?

“ఇచ్చటి బంధులు నీవును
నచ్చెరువడి వినుచునుండ నైదుగులు మా
కిచ్చినను జాలు నంటిని,
పొచ్చెముగా దంతవట్టు పూర్ణముగమిమ్మ!”

ఇంతకుముందే పాండవు లుపస్థావ్యపురమున విడిసినమాటను విని ధృతరాష్ట్రుడు సంజయునిచే రాయబార మంపినాడు. ఆ రాయబారములో రాజ్యభాగము మాటమాత్ర మెత్తకుండ తియ్యనిమాటలు చెప్పి ధర్మరాజును మరల నరణ్యవాస ప్రయాణింపన్నధుని గావించు

టకు సంజయునికి ధృతరాష్ట్రుడు సర్వాధికారములతో పవర్ ఆఫ్ అట్టర్నీ (ముక్త్యురునామా) యిచ్చినాడు. సంజయుడును తదనుగుణముగనే ధర్మరాజుతో మాటాడినాడు. ధర్మరాజుతోనికి బ్రత్యుత్తరమిచ్చుచు అయిదు- ఇచ్చినను సంతి కొడంబడిదనని చెప్పినాడు. అపుడా ప్రాంతములనున్న పరిజనులు తమ చెవులను తాము నమ్మజాలకపోయినారు. అదివరకు పాండవులు పడిన పరాభవములేమి? వారు చేసిన దిగ్విజయమేమి? తుద కయిదుగట్ల యాచించుటేమి? ఇంతకంటె కార్పణ్యమున్నదా? కాని రాయబారియగు కృష్ణునితో వెనుక తాను సంజయునితోనాడిన మాటనే ధర్మరాజు మరల బలపఱచుచున్నాడు. భీమాద్వున నకులలకు మనములో నిది మార్గప్రదముగ లేదు. అయిననేమి? అన్నగారి మాట కడమాడరాదని గదా వారి వ్రతము. అందుచే ఒకరి వెంబడి నొకరుగ వారు వలెవేసికొన్న పాఠమును వప్పజెప్పుచు డొమినియన్ స్టేటకు తీర్మానమును బలపరచిరి. కాని సభయంతయు సంపూర్ణస్వరాజ్యమిచ్చినను చాలదను నతివాదులతో నిండియున్నది. వారినోరు మాటాడకున్నను చూపులు గంభీరోపన్యాసములను గుఱియుచున్నవి. ఎవ్వరైనను తగిన మనిషి ఒక్కడు లేచి ధర్మరాజు తీర్మానమును ప్రతిఘటించిన చాలు- ఓట్లన్నియు ఆతని పక్షమే. ఇంతలో సహదేవుడు లేచినాడు. ఇదివరలో ఆతని వంతు రాకుండగనే యాసనము నుండి పెక్కుసారులు లేచుచు వచ్చెను గాని బలవంతుమూద నకులుడు మఱల మార్పుండలేట్టివాడు. ఇక వంతు వచ్చిన తరువాత నాతని తీవ్రత నడచుటకు సాంధ్యపడినదికాదు.

“రక్కెనమాట లాడెదరు
రాజును డమ్ములు వానిలోన నీ

నొక్కటియైన గాదనక

యూకొనుచుండుట యంతకంటె మే
లక్కట యిట్లు వేడికొన

నైననుపోయెడువో నుయోధనుం
డెక్కడ భూమిలోన సగ

మిచ్చుట యొక్కడ దానవాంతకా !
“ఉచిత

మైనదికయ్యెను వంకమాట లే
నేర మరుప్రవీరుసభ

నిశ్చిత మిట్టిదికాక డెల్లుమి. ”

అని తెగకొట్టి చెప్పినాడు. ఆతని ప్రతిఘటన
మును సాత్యకి నెకండుచేసినాడు.

ఈ యిరువురి యుపన్యాసములకు సభయంతయు
కదిపిన కందిరీగలమట్టయిహాయి ఒక్క మారుగ చెల
రేగినది. అప్పటి సభావర్ణనము సంస్కృతములో
నిట్లున్నది.

శ్లో. ఏవం వదతి వాక్యంతు యయుధానే మహామతా,
సుభీమం సింహవాదోఽభూత్ యోధానాం

తత్ర సర్వతః;

సర్వేహి సర్వతో వీరా స్తద్వచః ప్రత్యపూజయన్,
సాధుసాధ్యైః తై నేయం హర్షయంతో

యుయుత్సవః.

దీనికే తిక్కన తెనుగున చక్కగ విపులవ్యాఖ్యాన
మొనర్చినాడు. “ రథికవరులందరు “సహదేవు డింత
యొప్పువాడునే! సాత్యకిపలుకు లిట్లుండునే? తక్క
టివి యొక్కడిమాటలు? పగవారి నడిగికొనంబోవుట
యుచితంబుటె, కయ్యంబు కర్ణంబు గాదటె, భంగంబు
వీగికొనం దగదటె” యను నివి మొదలుగా ననేకులనేక
ప్రకారంబుల వీరాలాపంబులం గొలువెల్ల నొక్క
మ్రోతగా జెలంగిన యెలుంగులు నింగిముట్టె. ”
“సర్వేహి సర్వతో” యనుట “కనేకు లనేకప్రకారం
బుల” నను యనువాదముతో సామాన్యకవి సంత్పత్తి
పడును. తిక్కన యట్లుగాక ఆయనేకప్రకారంబు
రెట్టివో విపులముగా వివరించి అనాటిసభను యీనాటి

మనకండ్లముందర నిలిపినాడు. ఈ ప్రాతిపదిక
(Background) మీద ద్రౌపది యుపన్యాసమును
విజృంభింపజేసినాడు. ఆమె యుపన్యాసమును విన
గుతూహలపడుచుంటివా? ఇదిగో కవిబ్రహ్మయిచ్చిన
రిపోర్టు—

“ధర్మనందను పలుకులు దనకు హృదయ
తాప మొనరింప మోయున దైన్యమొంద
నున్న పాంచాలి యిట్లని యొయ్యబలికె
గనలి శౌరితో గద్దదకంతి యగుచు.

అంతలు నేసి పోనడచి

యక్కట! సంజయుచేత జెప్పివు

త్రైంకురే? ఇట్టి యూహలు మ

దిం బ్రతుమంది యుధిష్ఠిరుండు దా

నంతన యూహు లేవురకు

నైదు నుయోధను డిచ్చునొక్కో? ఈ

సంత కృపావిహీనమతి

నారీడు నేచునె యన్నదమ్ములన్!.

తన మునుపడ్డ బన్నముల

దమ్మునిపై గల కూర్మిపేర్మి నీ

జనపతి నైపకున్నె? అది

సక్కన! రాజ్యముపాలు లేక తీ

. అను కొడబాటు గల్గిన, నె

అంగమి వెట్టరే? ‘చాలరైరి వీ’

రనరొక్కో? నాన లేమియని

యాడరె లోకమువారు కేళవా?

పెం పేదం దమ కిట్టితక్కువలు రూ

పింపంగనేలా? విచా

రింపన్ వారిక మేలు సంధి తము వా

రింజూచినం దారు సా

ధింపంజాలరొ? కాక పోర దగ మ

ద్రింపం దలంపేని కం

కింపం బట్టాకొ? వారు బ్రాహ్మణులె యే

కీడైన సైరింపగక.

ఓట యొకింతయేనియు ను

యోధను చిత్తమునందు లేదు; నీ

మాటల బోవునే దురభి
మానమ యెక్కుడు పూనుగాక; య
చోటన సంగరంబు లగు
చొప్పులు వుట్టిననైన బాండవుల
పోటున కిచ్చగింతురాకా?
పోదురా కానల నుండ నచ్చుతా!
ఏ నిటు లంటి నావలన;
దింకను నీవును రాజు డమ్ములుం
గా నుదితంబు నూచి మన
కార్యము, మీ సుజనత్వముం జెడం
గా నొకభంగినేయక త
గం గురువర్ణముతోడి సంతి మీ
కైన తెఱంగునక వలచి
నట్లుల చేయుడు నేర్పు లేర్పవన.
వ. అని మఱియు నిట్లనియె.—
అఱిడిబోకయున్, ఫలము
నందుటయున్, గని పల్కనేరమిన్
మాటలనోరిదాననయి
మాటలు చిత్తమునందు నిల్ప శే
గాలులు ప్రేలేడన్ వినడూ,
కగ్గము నెగ్గును గాన నల్కమై
వీటిడియెన మానిసికి
నెండి వివేకము గల్గనేర్చునే.
వరమున బుట్టితిన్, భరత
వంశము జొచ్చితి, నంగు బాండుగూ
వరునకు గోడలైతి, జన
వంగుల బొందితి, నీతివిక్రమ
నీరులకు పుత్రులం బడసి
తిక, సహజస్థుల ప్రాపుగాంచితిక
సరసిజనాభ, యిన్నిట బ్ర
కన్తి నెక్కినదాన నెంతయున్.
వ అట్లుంగాక
నీవు సుభద్రకంటె గడు
నెయ్యము గారవముం దలిర్ప సం

భావననేయు; దిట్టి నను
బంకజనాభ, యొకండు రాజనూ
యావబృథంబునందు శుచి
యై పెనుపొందిన వేణి వట్టి యీ
యేవురు జూడగా సభకు
నీచ్చె! గులాంగన నిట్లానట్లరే?
అసభ కేకవస్త్రయుగు
నట్టి ననుం గొనివచ్చి నొంచు దు
శ్వాసను జూచుచుం బతు ల
సంభ్రములై తగుచేష్టలేక నా
నూసలు మాని చిత్రముల
యొక్కరినున్నయెడక, ముకుంద వి
శ్వాసముతోడ నిక గొలువ
వచ్చె మనం బదియుం దలంపవే?
అరయమి జేసి కోడలన
కప్పుడు దాసిగజేసె; నమ్మహా
పురుషుని పారికిం బతులు
వోవగ వీరలతోన యేనుజె
చ్చెర జని కోటరంబు దగ
జేయుదునో? అటుగాక పాడిమై
వరవుడ మోపి జేయుదునో
వారికి? మాధవ నిశ్చయింపుతా!
వ. అని యట్లుగ్గడించి,
ద్రోవది బంధురంబయిన
క్రొమ్మడి గ్రమ్మన విడ్చి నెండ్రుకల్
దా వలచేతి బూని యసి
తచ్చని బొల్పు మహాభుజంగమా
నా విలసిల్లి వ్రేలగ మ
నంబున బొంగు విషాదకోపముల్
గావగలేక బాష్పములు
గ్రమ్మగ దిగ్గనలేచి యార్తయై.
ఇది దుస్సనేను వ్రేళ్లం
దవిలి సగము ద్రవ్వెపోయి దక్కినయవి! కా
రవులకడ దీటుమాటల
యవసరమున దలపవలయు నచ్చుత వీనిక!

ఈవెండుకలు వట్టి యాద్యైన యాచేయి
దొలుతగా బోరిలో దున్ననేను
తను వింతలింతలు తునియలై చెడరి రూ
పటియున్న గని యడుకాటుగాక
యలుపాల బొనుపడునట్టి చిచ్చే యిది?
పెనుగద వట్టిన భీమనేను
బాహుబలంబును బాటించి గాండీవ
మను నొక విల్లెప్పుడును వహించు

కట్టివిక్రమంబు గాల్చినే? ఇట్లు బ
న్నములువడిన ధర్మనందనుండు
నేను రాజరాజుసీనుంగు గన్నార
కానబడయమైతి మేని గున్వ?

నెట్టిన యిట్టియల్ల మది
నిల్పితి రక్కసతాల్మి జిచ్చాడిం
గట్టినయట్లు పెద్దయను
గాలము దీని! నాలు పెన్నడున్
బుట్టరు దుష్టనిగ్రహము
పూని జగంబులు గాచునట్టి తో
బుట్టువు నీవు, లేజమున
బొల్పిన భర్తలు గల్గ నచ్యుతా !

వ. అనుచు నెలుంగు రాలుపడ నేడ్చిన యాజ్ఞ
నేనిం గృపాయత్తవిస్తుండయి వారాయణుం డూరార్చి
కూర్చుండ నియమించి కన్నీరు దుడువను, తెన్నెటినేటి
ముడువనుం దగువారి నియోగించి యమ్మానినితో
నిట్లయె."

దీని! సంస్కృతముకూడ చూడవలసినదే.
అప్పుడు గాని దీని యందము తేలను. కవిబ్రహ్మ కళా
చాతుర్యము ప్రకాశింపదు!

వైకంపాయనః—

రాజ్య ప్రద్యచనం శ్రుత్వా
ధర్మాధ్వజసహితం హితమ్,
కృష్ణా దాశావా మాసీన
మబ్రవీ చ్చోకకళితా.
సుతా ద్రుపదరాజస్య
అపితాయతమూర్ధనా,

సంపూజ్య సహదేవం
పాత్యకించ మహారథమ్.
భీమనేనంచ సంకాతం
దృష్ట్వా పరమదుర్ముఖాః,
అశ్రుపూర్ణేక్షణా వాక్య
మువాచేదం మనస్వినీ.

విదితం తే మహాబాహూ
ధర్మజ్ఞ మగునూచన,
యథా నికృతి మాస్థాయ
భ్రంశితాః పాండవా స్సుఖాత్.

గృతరాష్ట్రస్య పుత్రేణ
సామాశ్చ్యేన జనాదృశ,
యథాచ సంజయో రాజా
మంత్రం రహసి త్రావిరి.

యుధిష్ఠిరేణ దాశావా
తచ్ఛాపి విదితం తవ,
యథోక్తః సంజయశ్చైవ
తచ్చ సర్వం శ్రుతం త్వయా.

పంచ న స్తాత దీయంతాం
గ్రామా ఇతి మహాద్యుతే,
అవిస్థలం వృకస్థలం
మాకండిం వారణావతమ్.

అవసానం మహాబాహూ
కంచి దేకంచ పంచమమ్,
ఇతి గుర్యోధనో వాచ్య
స్సుహృద శ్వాస్య కేకవ.

నచాపి హ్యకరో ద్వాక్యం
శ్రుత్వా కృష్ణ సుయోధనః
యుధిష్ఠిరస్య దాశావా
క్రిమత స్సంధి మిచ్ఛతః.

అప్రదానేన రాజ్యస్య
యది కృష్ణ సుయోధనః,
సంధిమిచ్ఛే న్మకర్తవ్య
ప్రత గత్వా కథంచన,

శక్త్యంతిహి మహాబాహో
పాండవా స్సంజయైస్సహ,
ధార్తరాష్ట్రబలం ఘోరం
ప్రథం ప్రతిసమాసితుమ్.

సహి సామ్నా నదానేన
శక్యోర్థ స్తేషు కశ్చన,
తస్మా స్తేషు నకర్తవ్యా
కృపా తే మధుసూదన.

సామ్నా దానేనవా కృష్ణ
యేన కామ్యంతి శత్రవః,
యోక్తవ్య స్తేషు దండస్పృశిత్
జీవితం పరిరక్షతా.

తస్మా స్తేషు మహాదండః
క్షేప్తవ్యః పీఠమచ్యుత,
త్వయాచైవ మహాబాహో
పాంశవైస్సహ స్సంజయైః.

ఏత త్సమర్థం పార్థానాం
తవచైవ యశస్కరమ్,
క్రియమాణం భవేత్ కృష్ణ
క్షత్రస్యచ సుఖావహమ్.

క్షత్రియేణహి హంతవ్యః
క్షత్రియో లోభమాస్థితః,
అక్షత్రియోవా దాశాహా
స్వధర్మ మనుతిష్ఠతా.

అన్యత్ర బ్రాహ్మణా తైత
సర్వపాపే వ్యవస్థితాత్,
సురుహిణ సర్వవర్ణానాం
బ్రాహ్మణః ప్రసృతాగ్రభుక్.

యథావధ్యే భవేద్దోషో
వధ్యమా నీ జనాదన,
స వధ్య స్యావధే దృష్ట
ఇతి ధర్మవిదో వినుః.

యథా త్వాం నస్పృశే దేవ
దోషః కృష్ణ తథా కురు,
పాండవై స్సహ దాశాన్
హ సేనికాః.

పునరుక్తంచ వత్సామి
విప్రమేధా జనార్దన,
కాను సీహంతినీ మాదృక్
పృథివ్యా మస్తి కేశవ.

సుతా ద్రుపదరాజస్య
చేదీమధ్యా త్సముద్ధితా,
గృప్తద్యుమ్నస్య భగినీ
తవ కృష్ణ ప్రియా సఖీ.

ఆజమిథవలం ప్రాప్తా
స్నుహ పాంశో ర్మహాత్మనః.

మహిషీ పాండుపుత్రాణాం
పంచేంద్రసమవర్పసామ్.

సుతా మే పంచభి వీరైః
పంచ జాతా మహారథాః,
అభిమన్యు ర్యథా కృష్ణ
తథా తే తవ ధర్మతః.

సాహం కేశగ్రహం ప్రాప్తా
పరిక్షిప్త సభాం గతా,
పశ్యతాం పాండుపుత్రాణాం
త్వయి జీవతి కేశవ.

శీవస్సు పాండుపుత్రేషు
పాంచాలే వ్యథ వృష్టిషు,
దానీధూతాస్మి పాపానాం
సభామధ్యే వ్యవస్థితా.

నిరమర్షే వ్యచేష్టేషు
ప్రేక్షమాణేషు పాండుషు,
పాహి మా మితి గోవింద
మనసా చింతికోఽసి మే.

యత్ర మాం భగవాన్ బ్రాహ్మ
శ్రమో వాక్య మబ్రవీత్,
వరం వృణీష్య పాంచాలీ
వరాహాసి మతాసి మే.

అదాసాః పాండవా స్సంతు
సరథా స్సాయుధా ఇతి,
మయోక్తై యత్ర నిర్ముక్తా
వనవాసాయ కేశవ.

ఏవంవిధానాం దుఃఖానా
మభిష్ఠోఽసి జనార్దన,
త్రాయస్య పుండరీకాక్ష
సభర్తృష్టాతిబాంధవామ్.

నన్యహం కృష్ణ భీష్మస్య
గృతరాష్ట్రస్య చోభయోః,
స్మహా భవామి ధర్మేణ
సాహం దాసీకృతా బలాత్.

ధి క్షాంతస్య ధనుష్కలైః
భీమసేనస్య ధి గ్బలమ్,
యత్ర దుర్యోధనః కృష్ణ
మహాతర్కమపి జీవతి.

యది కేఽహ మనుగ్రాహ్య
యది కేఽస్తి కృపా మయి,
ధార్తరాష్ట్రేషు నై కోపః
సర్వః కృష్ణ విధీయతామ్.

ప్రేతంపాయన,
ఇన్ద్రుక్త్యా మృదుసంహారం
వృజీనాగ్రం సుదీర్ఘదనమ్,
సునీత మసితాపాంగీ
సర్వగంధాధినాసిరమ్.

సర్వలక్షణ సంపన్నం
మహాభుజగవర్చసమ్,
కేశపక్షం వరాహాహ

గృహ్య వామేన పాణినా.

పద్మాక్షీ పుండరీకాక్ష
ముచేత్స గజగామినీ,
అశ్రుపూర్ణేక్షణా దీనా
కృష్ణం వచన మబ్రవీత్.

అయం తే పుండరీకాక్ష
దుశ్శాసనకరో ధృతః,
స్త్రైర్తవ్య స్సర్వకార్యేషు
పరేహం సంధి మిచ్ఛతామ్.

యది భీమార్జునా కృష్ణ
కృపాశా సంధికాయుతా
పితా మే యోత్స్యతే వృద్ధః
సహపూత్రై ర్మహారథైః.

పంచచైవ మహావీర్యః
పుత్రా మే మధుసూదన,
అభిమన్యుం పురస్కృత్య
యోత్స్యంతే కురుభిస్సహ.

దుశ్శాసనభుజం శ్యామం
సంధిన్నం పాంసుకుంతిరమ్,
యద్యహంతు నపశ్యామి
కా కాలి హృదయస్య మే,

త్రయోదశహి వర్షాణి
ప్రతీక్షం త్యాగతాని మే,
నిధాయ హృదయే మన్యం
ప్రదీప్తమివ పావకమ్.

విదీర్యతే మే హృదయం
భీమనాక్చల్యపీడిరమ్,
యోయ మద్య మహాబాహు
ధర్మమే వామపశ్యతి.

ఇన్ద్రుక్త్యా బాష్పసంఘేన
కంఠే నాయతలోచనా,
రుగోద కృష్ణా సోక్కంపం
సస్యనం బాష్పగద్గదమ్.

ప్రసా పీనాయతశ్రోణీ
సహితా వభిర్ష తి,

ద్రుపిభూత మివాత్యుష్ణం

ముంచతీ వారి నేత్రజమ్.

సుప్రసిద్ధవిమర్శకులగు శ్రీమతుల కట్టమంచి రామలింగారెడ్డిగారు ఈ తిక్కనచిత్రరచనను జూచి, “తిక్కనయొక్క ద్రౌపది డస్టర్లతో చెక్కి చెక్కి యేడ్చుచు మనకు దుస్సహసం తాపము గలిగించుచున్నది” అని మూల ముడుచుచున్నారని యాలోచించుచున్నావా? అక్కరలేదు. ఈ ద్రౌపదీవాక్యముల సందర్భసృద్ధిగాని, అపురూపమైన లేజముకాని, అద్వితీయసౌందర్యము కాని యాలోచింపక వారు చేసిన విమర్శనము సమీచీనము కాదని నీవు నిశ్చయముగా వదిలిపవచ్చును. కార్యము చెడిపోవుచున్నను నోటికి తాళము బిగించుకొని కూర్చుండుటయే గాంభీర్యలక్షణమనినచో మేము చెప్పలేముగాని మూలమునలేని వివిధ మనోభావప్రకటనము, స్వాదయగాంభీర్యప్రదర్శనము, వాక్యచమత్కృతి, తైలీసౌందర్యము, స్వరూపసౌధనము తిక్కనరచనలో గలవు. తన పరాభవముమాట తలపెట్టక స్వధర్మము నుజ్జగించి కార్యణ్యమున కొడబడుచున్న భర్తలను కంటి చూపుచేతనే గడగడలాడించి “మీకు స్వయముగ దోచకపోయిన నేను చెప్పినట్లు వినుడు” అని గుద్దించి పలుకుదు కర్తవ్యోపదేశ మొనర్చగల యాత్మవిశ్వాస మీ ద్రౌపది ముఖమున లేజరిల్లుచున్నది. దాని నించుక విపులముగా బరికింతము.

ద్రౌపది శ్రీకృష్ణునితో తన పరాభవములనెల్ల త్రవ్వికొని విచారించిన సన్నివేశ మొకటి ఆరణ్యపర్వమునక ఈ రెండు సన్నివేశములును స్థూలవృష్టికి ఒకే తరగతికి చెందునట్లుగా కానవచ్చినను తత్త్వమున వీనికి భేద మేర్పడుచున్నది. ఆరణ్యవాసమున పూర్వ జన్మవృత్తాంతములతో బ్రోద్దువుచు నరనారాయణులయొద్దకు వచ్చి ద్రౌపది తన పడిన భంగపాటులను వాక్రుచ్చినది. అట్లు వాక్రుచ్చుట నలన నామె కాంతించిన ప్రయోజనము తాత్కాలికముగ తాపోహమునము తక్కి వేతొకటిలేదు. మఱియు అప్పటిలో సమయభంగమునకు వెఱచి పాండవులు పరాక్రమపరాజులయినను అజ్ఞాతవాసానంతర

మయినను తన పరాభవములకు తగిన ప్రతీకారమొనర్పి తీరుదు రను నమ్మక మామెకున్నది. ఇపుడన్ననో ఒకరి కంటె ఇంకొకరు మించిపోయి మితవాదివర్గములో జేరుచున్న పాండవులను జూడగనే వారు త్రియోచిత ధర్మము నవలంబించి కారవులను మర్దించి తన కసి దీర్చగలరనిన యాశ పూర్తిగ నశించినది. ఇక తాను చేయవలసిన పనియేమి? గొంతెత్తి యొక్కమా రేడ్చి “తనగతి యింతే” యని యూరకుండవలసినదా? లేక అంతకంటె నేమయిన నున్నదా? ద్రౌపది నిస్పృహ వహించి యూరకుండునంతటి భీరురాలు కాదు. అదను దెలిసి అగ్నివర్షము కురిపించగల నెరజాణ. ఉద్వేగముతో నుపన్యాసపీఠ మెక్కి యుపదేశముద్రను చేత బట్టగల లేజస్వీని. తప్పక తన కార్యమును సాధించుకొనజూచిన శక్తిస్వరూపిణి.

ఈ సన్నివేశమున సంస్కృతమున లేని భావసంఘటన మొకటి తిక్కన తన ద్రౌపదికి గల్పించినాడు. మూలములో ‘శ్లోకకర్మిత’ యైన ద్రౌపది ‘అశ్రుపూర్ణేక్షణ’ యయి మాటలాడ నారంభించినది. క్రమముగ చిన్నపెరియేరు పెద్దసింధునదిగా మారినట్లు ఈ శ్లోకము పెరిగి

“ద్రుపిభూత మివాత్యుష్ణం ముంచతీ వారి నేత్రజమ్” అను నవపథకు వచ్చినది. కాని తెనుగులో నట్లు కాదు.

“మోమున దైన్యమొందనున్న పాంచాలి యిట్లని యొయ్యబలికె గనలిశొరితో గద్గడకంఠి యగుచు,” అనేకపర్యాయములు సభాముఖమున ధిక్కరించి యుపన్యసించిన యామెకు స్వరగాద్గద్గ మెందులకో? సభాభీరుత్వముచేతమాత్రము కాదు. ఒకపైపునుండి దైన్యము, ఇంకొకచైపునుండి శోషము ఆమెహృదయమును కొటను ఆక్రమింపజూచుచున్నవి. పరస్పరవిరుద్ధములగు ఈభావములకు ఆమెహృదయమున నడచిన యోధుధముమూలముననే ఆమెనెలుగు చరించినది.

మొదటిపద్యములో లీజప్రాయముగ నుంచిన ఈ విషాదశోషములు క్రమముగ నెట్లు విజృంభించినది

యా పద్యమాలికలో వివరించినాడు. ఈ పద్యమాలికను మనము నాలుగైదు అంతర్భాగములుగా విభజించుకొనవచ్చును. అందు “అంతలు” అనుమాటతో మొదలుపెట్టు పద్యము మొదలుకొని “నేర్పులేర్పడక” అనుమాటలు తుది గాగలిగిన పద్యమువఱకు ఒక అంతర్భాగము. ఈ అంతర్భాగమున వాగ్విజృంభణమును, దాని కనువగు ముఖ భావప్రదర్శనమును తప్ప బాహ్యభివ్యంభించినట్లు గానము.

“కురువర్గముతోడి సంధి మీదై నతెరంగునన్ వలచి నట్టుల చేయుడు నేర్పులేర్పడన్.”

అనుటలో ప్రాణమువిసిగి నిరాశరూపకముగు విషాదము జయించినది. “మీ యిష్టము వచ్చినట్లుమీరు చేసికొనుడ”ని చెప్పి ఆమె యూరకుండదలచినది. కాని ఆమె స్వభావసిద్ధముగు “రుష” ఆమె సంతతో నూరకుండసీయక “నిరాశ జయము నొందుటా? సిగ్గు సిగ్గు నేను జయించి తీరుదును” అను పట్టుదలతో మఱల నామెను మాటాడించినది. అందుచే “ఆరడిభోకయున్” అనుట మొదలుకొని “మాధవ నిశ్చయింపుమా” అను వఱకు గల అంతర్భాగ ముదయించినది. ఈ అంతర్భాగములో

“వీరలతోన యేను చెచ్చెర జని కోటరంబు తగ జేయుదునో యటుగాక పాడిమై వరపుడమోసి చేయుదునో వారికి మాధవ, నిశ్చయింపుమా.” అనుటలో కోపము జయధ్వజమెత్తుచున్నది. ఇది ద్రౌపదీస్వభావోచితముగ నయనిపొగము. “వెనుక నన్ను ధృతరాష్ట్రుడు కోడలనియైన నాగోచింపక దాసిగా జేసినాడు. ఇప్పుడతనికడకు సంధిచేసికొన్న నాపతులతోబోయి చేయవలసినది కోడలికమా? దాస్యమా?” కనకనలాడు నిష్ఠులలో గాల్చిన యిసుప కలకలైనను ఈ ప్రశ్నకున్న వేడిమి యుండదు! తరువాతి అంతర్భాగము “ద్రోవది బంధురంబయిన” అను పద్య మొక్కటి మాత్రమే. ఇది కేవలము స్థూలాభినయము నాధారపరచుకొన్న కేశపత్య ప్రదర్శనమును వర్ణించుచున్నది. ఈ కేశపత్యప్రదర్శనమునకు హేతుభూతము కోపమే. కాని

ఇది ముగియులోపల విషాదముకూడ అందుకొన్నది. అందుచే బాష్పములు వచ్చినవి. మొదట బయలుదేరిన మోమునందలి దైన్యభావము ఇక్కడ ‘బాష్పముల’ క్రింద ద్రవీభవించినది. అయితే ఆ బాష్పములు ఆమె సహజగాంభీర్యముచే వారింపజూచినను నిలువక వచ్చుచున్నవి. (‘కావకలేక’) ఒకవెంట రోషము, ఇంకొకవెంట విషాదము సుడిగాలివలె విజృంభింపగ ఈ సుడిగాలికి ఆమె అప్రయత్నముగ లేచినది. ఈ లేచుటలో కోకవిషాదములు మెఱపుదీగలవలె మెఱయుచున్నవి. అటుతరువాత “ఇవి దుస్సనేనుజ్జేల్లం” మొదలుకొని “అచ్యుతా” అనువఱకు పద్యమాలికలోని తరువాతి అంతర్భాగము. ఈ భాగమున కోకము, విషాదము వెనుకటికంటెను మఱింత సాంద్రములయినవి. అందుచేతనే కేశపత్యమును ప్రదర్శించుటతో నాగక “ఈ వెండ్రుకలు వట్టి యిడ్చిన యాచేయి” యిత్యాదిప్రదేశములలో స్థూలాభినయము విజృంభింపగ నగ్నివర్షము కురిసినది. “వెట్టన యిట్టియల్కు” అను పద్యములో ఈ యగ్నివర్షమును సహజసౌమనస్యముచే జల్లార్చినెంచి యుపసంహార వాక్యములకు జొచ్చినది. కాని యాయుపసంహారము వాక్యరూపముగాక క్రియారూపము దాల్చినది. ఆమె యెలుంగెత్తి యేడ్చినది. వెనుక నాచుకొనలేక కొలదిగమాత్రమే జనించు బాష్పములు ఇప్పుడు పెద్ద ప్రవాహమైనవి!

తుదకు గెల్చిన దేది? రోషమా, విషాదమా? ఏడ్చిన దనగానే విషాదమే గెల్చిన ట్లూహింపవలసియున్నది. కాని యా యేడ్పులో వెడలిన బాష్పధారలు అగ్నిపర్యతమునుండి వెడలు లావాద్రవముకంటెను ఉష్ణమైనవి. ఆయేడ్పులో “ధర్మరాజాదులు తన కుండియు లేనివారైరి” అని వారి సంధివాక్యములను గాఢముగ నిరసించు రుషాగ్నికూడ అఖండముగ బ్రవహించుచున్నది. అందుచే రోషవిషాదములు రెండును జయించినట్లు నిశ్చయింపవలసియున్నది.

తిక్కిన చిత్రించిన యీ భావసంఘటనము రసోదయమునకు అత్యంతసహకారి. ఏ కావ్యమున గాని ఏకముఖముగ ప్రవహించు మనోభావముల

కంటె పరస్పరవిరుద్ధములగు భావములు పైకొని పాత్రములను “ఇటా అటా” అని ఊగించినపుడే అధికముగ కావ్యరసోదయ మగును. దీనికి షేక్స్పియరు హ్యుమైటునోట నుంచిన “To be or Not to be” అను స్వగతిము ప్రబలసాక్ష్యము.

మఱియు ఈ భావసంఘట్టనమువలన ద్రౌపదీ పాత్రమునకు మూలములో లేని గాంభీర్యము వచ్చినది. ఒక్కమాడుగనే “అశ్రుపూర్ణక్షణా” యని బెంబేలు పడినట్లుగ చిత్రింపబడిన ద్రౌపదికంటె అంతలో నిరాశ, అంతలో నాత్మవిశ్వాసము ఒకదాని వొకటి జయించుచు విజృంభించినట్లుగ చిత్రించిన ద్రౌపది ఎక్కడు గంభీరముగ లేదా? ద్రౌపది విచారించినందుల కామెను తిప్పుపట్టినట్లగులేదు. ఎట్టిస్త్రీయైనను అట్టి దుస్థితిలో నున్నపుడు అంతికంటె నేమి చేయును? ఆమెపడిన పరాధనములు లోకములో మరి యేస్త్రీయును పడలేదు. అందులకు తగిన ప్రతీకార మొనర్చురనుకొన్న భర్తలు ఉపేక్షపరులయిరి. అందుచే ఘోరవిషాదము నందినదని వ్రాయుటలో స్త్రీత్వమునకు పోషకముగనే యున్నది. కాని విషాదముతో నాగిపోయినచో ఆమె ద్రౌపది కానేరదు. ఎంతింత లాపదలు వచ్చినను దైవముపయి భారముపైచి తన్ను తా నుపశమించుకొని కర్తవ్యనిశ్చయమునకు గడంగ నేర్చిన విశ్వాసబల మామె కున్నది. చూడుడు విరాట పర్యమున కీచకుని గృహమునకు బోవుటకు ముందు,

“అలమటబొందు, మాయదిధి

యాదని దైవముదూటు, నిత్రతీం

గలరొక నాకు దిక్కిన, మొ

గంటున నశ్రులు చెల్లింపు దొ

జ్జిలబను, జల్లనం జెవరు

దెందము గూడగ దెచ్చి నన్ను గే

వలమున ముట్ట నెవ్వరికి

వచ్చు? ననుకొ గలగున్ వెనుబడుకొ.”

అని విశ్వాసమునకు విషాదమునకు జనించినపోరాటమును వర్ణించినాడు. (ఈ పద్యభావముకూడ మూలములో లేదు.)

ములో లేదు.) సభాపర్యవృత్తాంతమును విలోకించి నను మొదలు తనభర్త లుపేక్షపరులగుట చూచి దైన్యమునందిన పాంచాలీ తుదకు ఆత్మవిశ్వాసమువలననే తన భక్తిని తాను నమ్ముకొని మానసంరక్షణ మొనర్చుకొన్నది. అందుచే నీ భావసంఘట్టనము గాంభీర్యమును ప్రదర్శించునదిమాత్రమేకాక భారతమునందలి ఇతర సన్నివేశములను బట్టి చూచినచో ఆపాత్రమునకు ఎంత యు సుచిత్రముగనున్నది.

“కొంతవఱకు దైన్యముండుట కంతతప్పు పట్టవలసిన పని లేదుగాని బాధముని ఏడ్చినదనగానే అది బేలతనమును సూచింపదా?” యను ప్రశ్నము రావచ్చును. విచారము మొదలుగనే యామెను పైకొనినదని వ్రాయక సోపాన ప్రకారమున ఆమెను భావములను ప్రకటించి తుదకు విషాద మెట్లు పెరిగినదియు చిత్రించుటవలన తిక్కన యాయాక్షేపము తావిచ్చుట లేదు. మరి మొక విశేషము. ఇచ్చట ద్రౌపది యేడ్చిన దనగా అంత గంభీరస్వభావము గూడ నలంకారమును సన్నివేశము తటస్థించినదని స్పష్టమగుచున్నది. ఎంతటి ధీరోదాత్తపురుషులయినను కొన్ని కొన్ని ఘట్టములలో నేడువకతప్పుదు. సీతాపహరణమునకు, లక్ష్మణ దేవర మార్చకు శ్రీరామునియంతటి ధీరోదాత్తపురుషుడు ‘బాధ’ మని విలపింపలేదా? మొన్న మొన్నటి వృత్తాంతము. ఎరవాడ జెయిలునుండి విడుదలయ్యిన క్రొత్తలో తాను పెట్టిన తీర్మాన మేదో స్వల్పసంఖ్య అధికముగ వచ్చుటచే మాత్రమే నెగ్గినదని నిండుసభలో గాంధిమహాత్ముడు పాకతాలీని కాగిలించుకొని యేడువ లేదా?

మూలములో లేని భావసంఘట్టనమును పాత్రోచితముగ బ్రవేశపెట్టుటయేకాక యీ భావసంఘట్టనమును వ్యక్తీకరించిన విధానమునందుకూడ తిక్కన తన ప్రతిభను జూపుచున్నాడు. మూలములో ద్రౌపదీ వాక్యములు వాచ్యపద్ధతి నవలంబించినవి. “సంజయోడు ధృతరాష్ట్రునిచే పంపిన సందేశ ఘోషా నీకు తెలి

యును. దానికి ధర్మరాజిచ్చిన సమాధానమును తెలియును. అవిఘ్నము, వ్యకఘ్నము, మాకంది, వారణాశతమా, మఱియొక గ్రామము ఇమ్మని యాతడు కబురంపెను. దుర్యోధనుడు యుద్ధిష్ఠిరుడు సంతాపము చేయకపోయినను యుద్ధిష్ఠిరుడు సంతాపముతో నున్నాడు. దుర్యోధనుడు రాజ్యభాగ మిచ్చుట కొడంబడనివాడు నీ వచ్చుటకు పోవుట కర్తవ్యముకాదు. స్వంజయులును, పాండవులును కలసి ధార్మరాష్ట్రులను జయింపనోపుదుగు. వారు సామదానములచే చిక్కబడరైరి. ఇక వారిపై కృప యెందులకు? సామదానములందు చిక్కబడని శత్రువునిపట్ల దండమేగవా ప్రయోగింపవలసివది” అని యీతరుగ తన మతమును స్పష్టముగ చెప్పచున్నది. కాని తెనుగులో నట్లుకాదు. లోపల తనకు సంతాపము లేదు. ఇష్టములేదని స్పష్టముగ చెప్పటచే నామె తృప్తిపడలేదు. ఆమె కవివరెవక్రోత్తిప్రియ. స్వభావమునుబట్టి యామె మిగులగడుసరి. అందుచే నేడయిన తరుణము వచ్చినచో ఎత్తిపొడుపు మాటలతో తనమనోగతమును వ్యక్తముచేయును. స్పష్టముగ కోపపడుటకంటె ఈ యెత్తిపొడుపుమాటలు భావప్రకటనమున కెక్కుడు ప్రయోజనకారులనుట నిస్సంశయము.

“పలుపోకల బోవును విచ్చలవిడి నాట్యంబునూపు చాడ్చున నిచ్చుకులసతుల గలువచందము దొలగగ నిట్లునికి దగునె తోయజవదనా.”

అని ప్రశ్నించిన ధర్మనూతికి

“నాడు వల్లభుండు నలు దింత నిక్కంబు పెద్దవారియట్ల పిన్నవారు గాన పతులవిధముకాక యేలైలూపి గా ననంగరాదు కంకభట్ట.”

“మత్సరి కితవుండును—కాదరియాటికిం గలువతనం తెక్కడిది” అని సమాధానమిచ్చిన ద్రౌపది ఎత్తిపొడుపులో నంత యారిలేరనదో వేరుగవివరింపవలెనా? అంతటి గడుసరినిగూడ వికలచిత్తగా నొనర్చు సన్నివేశము

కమే గావించినచో ఆమె యీసందర్భమునగూడ పూర్వముగ నయనిష్ఠురములనే ప్రయోగించియుండును. కాని నడుమనడుమ కోపము వలడవలె పొంగి నయనిష్ఠురప్రయోగమున కడ్డువచ్చెడిది. అందుచే ధర్మరాజు మతమును ఖండించుటలోనే ఒకమారు నయనిష్ఠురములను, అంతలోనే చిత్తజల్లుగవచ్చు విస్పష్ట కోపవాక్యములను ఆమె ప్రయోగించుచువచ్చెడిది. లోపల భావసంఘటనమే లేకున్నచో విస్పష్టకోపవాక్యము లుండవు. ఈ యంశము నించుక వివరింపవలసియున్నది. ఈవద్ద్యమాలికలో మొదటి యంతర్భాగము నైకొన్నచో,

“అంతలు నేసి పోనడివి

యక్కట సంజయుచేత జెప్పి పు

త్రెంతురే? ఇట్టియారట మ

దిం ద్రియమంది యుద్ధిష్ఠిరుండు?—తా

నంతనె యూకు లేపురకు

నైదు సుయోధను డిచ్చునొక్కొక

కంత కృపావిహీనమతి

నాతడు నొంచు? యన్నదమ్మలన్.”

ఇచ్చట ద్రౌపది లోపల రగులుచున్న కోపమును కప్పిపుచ్చి పరమకాంతురాలివలె మాటాడజూచివది. “అంతలు నేసివారు కబురంపించురా. దీనికి యుద్ధిష్ఠిరుడు ప్రయమంది” అనియేమో వాక్యముపూర్తిచేయబోయినది. కాని యంతలో కోప మగినదికాదు. అగదిపెట్టిన స్ప్రింగు ఒక్కప్పుడు పైకి తన్నినట్లు పైకి తన్నినది. అందుచే పూర్వవాక్యము ముగియకుండగనే “తానంతనె యూకు లేపురకు నైదు సుయోధనుడిచ్చునొక్కొక” అను కోపవాక్యము అప్రయత్నముగ వెలువడినది. కాని యంతలోనే గడుసుదనము కనునైగచేసినది. ఆమె సర్వకాని “యీకంత కృపావిహీనమతి నాతడు నొంచునె యన్నదమ్మలన్” అని నయనిష్ఠురమునకు జొచ్చినది. పైవద్ద్యములో గీతగీదినచోట సమాపకక్రియ బుద్ధిపూర్వకముగ లోపించినది. భావోద్వేగమునకు క్రియాపదములు వదలుట, వాక్యము నసంపూర్ణము గావించుట లెక్కన సంప్రదాయమునుట కొక యాచారము.

“అనిమిషవాహినీకనయం

నస్త్రుకభాగురు సామదత్తి క

ట్లని రణధర్మహీనతకు

కోయకచంపిన భంగులంక మరు

త్తనయుడు నేడు చేసిన వి

ధంబును?—లోకులు పాండురాజు నం

దనతలి బ్రువ్వడిట్టెర వృ

ధావిజయం బది యెంత యొప్పెడున్!”

ఈ పద్యములో ప్రశ్నార్థక ముంచినచోట క్రియాపది ముండవలయును. కాని దానిని విలుప్తమొనరించుట దుర్బోధమని భావోద్వేగమును నూచించును. ప్రకృత మనుసరింతము.

“తన మనుపడ్డ బన్నములు

తమ్మునిపె గల కూర్మిపేర్మి నీ

జనపతి నైపకున్నె — అది

చిక్కన రాజ్యముపాలు లేక తీ

ఱున కొడబాటుగల్గిన నె

ఱుంగమి వెట్టెర? చాలరైరి వీ

రనరొకా? నానలేమియని

యాడరె లోకమువారు కేకవా.”

“ఒడబాటుగల్గిన” అనువాదము కోపము నిగూఢ మార్గమున నిష్ఠుకోత్తులలో బ్రవహించినది. కాని యిక నాగజాలక మరల విస్ఫుప్తముగ తిరువాతి భాగమున విజృంభించినది. ఇంకొక విశేషము మొదటి భాగమున వాక్యములు దీర్ఘములుగ నున్నవి. కాని కోపము చిత్తజల్లుగ వర్షించునపుడు ఎంతదీర్ఘవిగ నున్నవో గమనింపుడు. ఈ తీరుగ పద్యమాలిక నంతిను నిరూపింప వచ్చును. కాని ప్రకృతమున కివి చాలును. ఈ నయ నిష్ఠురము లన్నియు తిక్కన క్రొత్తగ తెచ్చిపెట్టినవే. కోపమును కొంతసేపు నిష్ఠురములలోను, కొంతసేపు విస్ఫుప్తవాక్యములలోను విజృంభింపజేయుటకూడ కర్తావ్యదగ్ధప్రబలనమున కనుకూలముగ తిక్కన కల్పించుకొన్నది.

సాధారణముగా ఒక భావంలోని గ్రంథమును ఇంకొక భావంలోని కనువడించిన యనువాదములను

విమర్శించునపుడు “ఇంతవఱకు మూలములో నున్నది. ఇది యనువాదకర్త కల్పించినాడు” అని సరిహద్దులు నిర్ణయించుటకు వీలందును. కాని యాంధ్రమహాభారతమున నట్లు వలనుపడదు. అమూలకము లనుకొన్న భాగములకు బీజప్రాయముగనైనను మూలములో వాక్యములు గానవచ్చుటయు, మూలములో నున్నవే యనుకొన్న వాక్యములకుగూడ తెనుగుకవులు తమ ప్రతిభాముద్రను వైచి నవ్యముగ గనపరచుటయు ప్రాయికముగా గానవచ్చును. అందువలననే ఆంధ్రమహాభారతము స్వతంత్ర గ్రంథముగ పరిగణింపబడవలెనను వాదము బయలుదేరినది. వస్తువంతయు సంస్కృతమునుండి గైకొన్నదే. కాని కవితాప్రతిభమాత్రము సరిక్రొత్తది. ఒకటి రెండుదాహరణములు:

“ఒట్ట యొకింతయేనియు ను

యోధను చిత్తమునందు లేడు నీ

మాటల బోవునే దురభి

మానమ యొక్కడు పూనుగాక, య

చ్చొటన సంగరంబు లగు

చొప్పులు పుట్టిన వైస పాండవుల

పోటున కిచ్చగింతురొకొ

పోదురొ కానల నుండ నయ్యతా”

దీనికి మూలములోని మాత్మిక యిది యని స్పష్టముగా చెప్పట కేళ్లొకమును గానరాదు. కాని ౯, ౧౦ శ్లోకములలోని యర్థమును గైకొని దానికి తానుకల్పించిన కొన్ని భావములు చేర్చి తిక్కన యీ పద్యము రచించినాడు. అట్లే ‘తన కృష్ణ ప్రియా సఖి’ యని బీజప్రాయముగ మూలములో నున్న భావమును,

“నీవు సుభద్రకంటె గడు నెయ్యము గారవమున్ దరిర్ప సంభావన నేయును” అని తెలుగుచేసినాడు. రెండింటికి గల తారతమ్యము రసజ్ఞులకు సుబోధము.

ఇట్లు వ్యాసభగవానుని ప్రతిభయు, తిక్కన ప్రతిభయు ఒకదానితో నొకటి విడదీయరాకుండ పెనగొనియున్నను రెండింటికి కైలిలో నొక తారతమ్యము

గోచరించుచున్నది. సంస్కృతము పురాణకైలినున్నది. తెనుగు నాటకకైలి నున్నది. దీనిని నిరూపించుటకు రెండు మూడుదాహరణములు—మూలములో ధర్మరాజు వచనము “ధర్మార్థసహితం హితమ్” అని వర్ణింపబడినది. తెనుగులో “ధర్మనందను పలుకులు” అనుటతో నాపివైచినాడు. ఆ పలుకు రెట్టిదో వర్ణించుట నాటక వి పనిగాదు. వాని స్వభావమును చదువరియే నిశ్చయించుకొనవలెను. ఒక దృష్టితో చూచినచో నవి ధర్మార్థసహితములే కావచ్చును. ఇంకొకదృష్టితో చూచినచో వీరపురుషోచితములు గాక పోవచ్చును. ఇట్లే ద్రౌపది కేశపక్ష వర్ణనములో “మృదుసంహారం వృషీ నాగం శుదర్శనం సునీతం సర్వగంధాధివాసితం సర్వలక్షణ సంపన్నం మహాభుజగవర్చసమ్” అను విశేషణము లుపయోగించినాడు. అందులో కడపటి దానిని మాత్రమే గ్రహించి తిక్కన తిక్కన వానిని వివర్ణించినాడు. తిక్కన లక్షణము లన్నియు ఆకేశ పక్షమునకు లేవని కాదు. కాని అవి ప్రకృత సన్నికేశము నకు అప్రస్తుతములు. ఆకేశపక్ష ప్రదిర్భవమువలన భర్తలకు సభ్యులకును ఎట్టి భియానకరస ముదయించినదో అది వర్ణించుటయే మనకు ముఖ్యము. ఇట్లే చివర రోద నమును వర్ణించుటలోగూడ

“ఇత్యుక్త్వా బాష్పసంఘేన

కంతే నాయరలోచనా,

రురోద కృష్ణా సోత్కంఠంపం

సస్వనం బాష్పగద్గదమ్.

స్తనా పీనాయతశ్రోణి

సహితా వభివర్ణతీ,

ద్రవీధూత మివాత్మ్యం

మంచరీ వారి సేత్రజమ్”

అను రెండు శ్లోకములకు “అని యెలుంగు రాలుపడ నేడ్చిన” అని యెంతో యాచితీపోషకముగ సంగ్రహించినాడు.

వస్తుప్రస్తారమునందు మాత్రమేగాక పదప్రయోగమునందును, వాక్యనిర్మాణమునందును కూడ తిక్కన

నాటకకైలి ననుసరించినాడు. మూలములో నున్న “విదితం తే మహాబాహూ” ఇత్యాది ప్రారంభమునకును “అంతలునేసి పోనడిచి” అను ప్రారంభమునకును భేద మారయదగును. మూలములో ప్రారంభ మేదో కథచెప్పుచున్నట్లున్నది. తెలుగులో ప్రారంభవాక్యములు వృద్ధయమును చీల్చుకొనివచ్చుచున్నట్లున్నవి. ఒక్కొక్కచో ఒక్కొక్కపదము నెంతసాధిప్రాయముగా ప్రయోగించినాడో చూచినచో అద్భుతము జనించును. “నీవు సుభద్రకంటె” అనుపద్యములో తనను పరాభవమొనర్చిన దుశ్శాసనుని నామమైన ను చ్చురింపక “ఒకండు” అని పేర్కొని, తన కారతిపట్ల గల యసహ్యభావము నంతను ద్రౌపది వెల్లడించినది. కాని తరువాతి పద్యములో “దుశ్శాసను జూచుచు బతులసంభ్రములై” అను పద్యములో దుశ్శాసనుడు అని ప్రశ్నేకముగా బేర్కొనుటలో ప్రయోజన మున్నది. దుశ్శాసనుని నామోచ్ఛారణమున పతులకు పౌరుషము దెప్పింపవలయును. దుశ్శాసనుని చూడనే చేష్టలు దక్కి నారనుటలో ఆతని నామమాత్రమునకే భయపడుస్వభావముగలవారని ధ్వని. ఇట్లే “పెనుగడ పట్టిన భీమనేను” అనుటకును “గాండీవమును నొక విద్యైప్పుడును వహించు కట్టి” అనుటకును తారతమ్యము హింపవలయును. భీమనేను గదను నిరసించినచో భీమున కంతకోపము రాదు. కాని గాండీవమును నిరసించినచో అర్జునునికి తీరని కోపము వచ్చును. కర్తవ్యములోగూడ

“దైవికంబు చే నున్నది గాండీవ మన దాటియంత విల్లు.”

అని యర్జునుని ధర్మరాజు నిందించినాడు. “అంతలునేసి” “తన మనుపడ్డబన్నములు” ఇత్యాది పద్యములలోని వాక్యవిరచనచతుశ్క్రీతి నిదివరకే వివరించియుంటిని.

ఇట్లు మూలములోని కొన్ని భాగములను వదలియు, మరికొన్ని భాగములను తారుమారుచేసియు, కొన్నిటిని క్లుప్తపరచియు, కొన్ని సొంతభావములను చేర్చియు వ్రాయుటలో సాధారణ శవులయినచో

పద్యమాలికకు స్వరూపసౌందర్యము చెడును. మూలము నుండి గైకొన్నదియు, క్రొత్తగ చేర్చినదియు ఒకదాని కొకటి యరుకుక “తీర్థమునకు తీర్థము ; ప్రసాదమునకు ప్రసాదమై” వికార రూపమును వహించును. కాని తిక్కన మహామేధావి యగుటచే మూలమునుండి గైకొన్నదానికి తాను క్రొత్తగ చేర్చినదానికి ఏకత సంధించి పద్యమాలికకు మూలములో నున్నదాని కంటెను అపురూపముగ స్వరూపసౌందర్యము చేహార్చి నాడు.

తిక్కనపద్యరచనలో మనవా రుపేక్షించు మహాగుణములలో నిది యొకటి. ఒక్కొక్క పద్యమును గాని, పద్యములోని యంతర్భాగములను గాని, అంతర్భాగములలోని పద్యమాలికలను గాని కలయిక లేకుండ ఆత డెన్నడును వ్రాయడు. వాక్యోపవాక్యముల నొకదానితో నొకటి పొందుపఱచి, పేర గ్రావును పేర గ్రావుల నొండ్రింటితో పొందుపఱచి వ్యాసమును గాని, ఉపన్యాసమునుగాని అల్లినట్లుగ నవీనవక్తలను సహితము కిష్కప్రాయులుగా జేయదగిన స్వరూపసమీచినతతో తిక్కన యుపన్యాసము లలరారుచుండును. అసంబంధములను పరిహరించి ఒకవాక్యము నింకొకవాక్యమునకు హేతుధూతముగా నొనర్చి అన్యోన్యాలంబనము తర్కశుద్ధి (Logical sequence) సమకూర్చుటలో నాతని కాతడేసాటి. “పదముల్ సరిగ్రచ్చునట్లుగా జేరుపనేర్వగావలయు జేసెద నే గృతి యన్నవానికి” అని యాతడు నిర్వచనోత్తర రామాయణములోనే ప్రతిజ్ఞ చేసినాడు. ఈప్రతిజ్ఞను భారతములో పూర్ణముగ నెరవేర్చుకొన్నాడు.

ప్రకృతము విమర్శనీయముగ పద్యమాలికను “అంతలుసేసి” మొదలుకొని “నేర్పులేర్పడన్” వఱకు ఒక ఉపభాగముగను “అఱిబోకయున్” మొదలు “మాధవ నిశ్చయింపుమా” అనువఱకు కొక యుపభాగముగను, “ద్రోవది బంధురంబయిన” అను పద్యము ప్రశ్నోక్తి మొక యుపభాగముగను “ఇది, దుస్సనేను నేల్లం” మొదలుకొని “అమృతా” అనుటవఱకు వేరొకయుపభాగముగను, “నిల్గుండురాలుపడనేడ్చె” ననుట ప్రశ్నోక్తి

మొక యుపభాగముగను మొత్తము ౫ ఉపభాగములుగ విభజింపవచ్చును. ఇందు ఒక ఉపభాగమున కింకొక యుపభాగము సోపానప్రాయము. అయిదవది కడవటి సోపానము. వీనిని భావతరంగము లన్నను అనవచ్చును. ఈయొడింటిలోను క్రమముగ మనోభావము లెట్లు విజృంభించినదియు ఇదివరకే వివరించితిని. ఈభాగముల నొకదానితో నొకటి “అని మఱియు నిట్లనియె” యిత్యాది వచనభాగములచే నకురుచున్నాడు. (7, 14, 16 వచనములు) “వాక్యసాంగత్యము చేయుచోనయిన గద్యము వ్రాయను” అను నిర్వచనోత్తర రామాయణ వాక్యమును బట్టి చంపుపులలో గద్యప్రయోజనము కొన్నిచోట్ల వాక్యసాంగత్య మొనర్చుటే యని తిక్కన యభిప్రాయ మును సుష్టమగుచున్నది. అయితే యాప్రయోజనము కు భిన్నముగ నీపద్యమాలికలోనే “వరమునలుట్టితిన్” అను పద్యమునకును “నీవు సుభద్రకంటె” అను పద్యమునకును నడుమ “అట్లుంగాక” అని యొక వచన మున్నది. ఈ వచనము పద్యములోని అంతర్భాగమును నూచింపదుగాని వెనుకటి పద్యార్థమునుండి రాబోవు పద్యార్థమును విడదీయుచున్నది. ద్రౌపది మహాభక్తురాలు. అందుచే వరమున బుట్టుబుడిగా గలుగు తక్కిన ప్రాతీప్త్యమునకు కృష్ణునికి తనయందున్న గౌరవముచే తనకు లభించిన మాహాత్మ్యమును తోడింపదలచుకొనలేదు. “తక్కిన నాప్రాతీప్త్యమంతయు ఒక యెత్తు. నీవు నన్ను గౌరవించుట అదిఒక్కటి ప్రశ్నోక్తి మొకయెత్తు” అని యామి విభజింపదలచుకొన్నది. ఆ విభజనమును నూచించుటకు ఈ “అట్లుంగాక” యను వచన ముపయోగపడుచున్నది.

నాలుగవభాగము (“ఇవి దుస్సనేను” మొదలు కొని “అమృతా”వఱకు) చాలవరకు మూలానుసరణమే. మొదటిభాగము (“అంతలుసేసి” మొదలు “నేర్పులేర్పడన్”వఱకు) చాలవఱకు స్వతంత్రరచనమే. ఈ రెండింటిని ఒకదానితో వేరొకదానిని కలుపుటకు “అఱిబోకయున్” మొదలుకొని “మాధవ నిశ్చయింపుమా” అనువరకు గల యంతర్భాగము వచ్చినది. ఈ యంతర్భాగములో ద్రౌపది తన ప్రాతీప్త్యమును వివరించు

కాని అట్టి తనకు దట్టించిన సభాపరాభవమును పేర్కొన్నది. ఈ రెండంశములు మూలములో నున్నవే. కాని ఈ యంతర్భాగమును తక్కిన యంతర్భాగములతో ననుసంధించిన విధానమునందును ఈ యంతర్భాగమువలన సాధించిన ప్రయోజనమునందును తక్కిన భేదపడుచున్నాడు.

మూలములో

“యథా త్వం నస్యైశ్చ దేవ
దోమః కృష్ణ తథా కురు,
పాండవే స్సహ దాకార్య
స్సంజయే స్సహ సైనికైః.”

అనుశోకము తరువాత తక్షణము ‘ఇన్యుక్త్వా మృదుసంహారమ్’ అనునిత్యాదిభాగమున్నచో పార్వ్యమున బంధించినట్లు వర్ణింపబడుచు నుండును. ద్రౌపదికీశపక్షప్రదర్శన మంత హతాత్మక జరగినచో చదువరిహృదయము దానికి సంస్థితమయియుండును. సంసిద్ధమైనట్లుటకయి పూర్వనికార ప్రకారకథన మాత్రకళ్యమే. కాని అనికారములను చెప్పటలో

“యత్ర మాం భగవాన్ రాజా
శ్వేషురో వాక్యముబ్రవీత్
వరం వృణీష్య పాంచాలీ
వర్హస్వి మతాసి మే.

అదాసాః పాండవా స్సంతు
సరథా స్సాయుధా ఇతి
మయోక్తే యత్ర నిర్ముక్తా
వనవాసాయ కేశవ.”

అనికూడ ఉన్నది. చతురుడయిన వక్త విధైన నోకయుదంతమును చెప్పటలో తాను సిద్ధాంతీకరింప దలచుకొన్న యర్థమున కెంతయూచకళ్యకనూ అంత మాత్రమే వదించును గాని తనకు వ్యతిరేకముగనున్న దానిని చెప్పడు. అట్లుచేసినచో తనకు వ్యతిరేకముగా నున్న రూపింప చూపించు వకీలువలె హాస్యాస్పదుడగును. దుశ్శౌభదాదులు ఎన్నటికి క్షమింపరాని యపకారములు తమ కొనర్పిరిగావున వారిలో సంధిపూజ

దని ద్రౌపది స్థాపింపదలచుకొన్నది. అట్టిచో ధృతరాష్ట్రుని యుదారహృదయమును స్థాపించు ఈవృత్తాంతమునుకూడ చెప్పవలె? ఇది వక్తవ్యాంశముతో చక్కగ నతుకకపోవుటచే తెనుగున వదలివైచినాడు.

మూలమున దీనిని పూర్వభాగముతో ననుకుటలో “పునరుక్తేణ చ వత్స్యమి వి స్ర మే ణ జ నా ద్ద న” అనిపించినాడు. అంతవఱకు చెప్పించిన యంశము “వర్జ్యులను వధింపకపోవుటకూడ దోషమే. అందువలన నాదోషము నిన్నంటకుండ గాపాడుకొను”మని. దాని తరువాత “పునరుక్తయైనను నీయందుగల చనవున చెప్పుచున్నా”నని తనప్రాశస్త్యమును వర్ణించుట కారంభించినది. ఈరెండును ఒకదానితో నొకటి చక్కగ ననుకుట లేదనుట స్పష్టము.

తెనుగులో ‘ఏ నిటు లంటి నావలన’ దను పద్యము తరువాత ‘అని మతియు నిట్లనియె’ అను వచనమున, ‘అబ్బి బోకయున్’ అను పద్యమును ఉన్నవి. “మిమీనేర్పులు ప్రకాశించునట్లు మీ సుజనత్యము చెడకుండ సంధిచేసికొను”డని యామె వదించినది. న్యాయతః ఆమె యంతతో నూరకుండవలసి నది. కాని యంతటితో నూరకుండుట కవకాళము లేదని యావాక్య వైఖరియే నూదించుచున్నది. నిష్ఠురమునకు “మియిప్తుము వచ్చినట్లు మీరు చేసికొనుడు. నాకెందులకు?” అని మాటవరుస కన్న చేగాని నిజముగ హృదయ నూరకుండ నిచ్చునా? అందుచే తరువాత మరల మాటాడినది. అయితే నెఱజరయగు నామెకు “మియిప్తుము వచ్చినట్లు మీరు చేసికొను డని చెప్పిన వెనుక మఱల నెందుకు మాటాడుచున్నావు?” అను ప్రశ్నకు సమాధానము చెప్పకుండ మాటాడుట యేది తము గాదని లోచనది. అందుచే “నాబ్బి బోకయున్” అనుపద్యము వచ్చినది. “రవ్వపడకుండ ఫలము సాధించుకొను నేర్పుతో మాటాడగల కత్తి నాకడ లేదు. ఎందుకు లేదు? విచేకము నన్ను పూర్ణముగ విడకుండినచో అట్టికత్తి నాకు లేకపోలేదు. కాని యిప్పుడు విచేకము నన్ను విడిచిపెట్టినది. అట్టి విచేకము విడుట కేమికారణము? అలంకమే విడిచియెగు

మానిసికి వివేక ముండునా? వివేకమునుగూడ నశింప జేయునంతటి యుక్త కేమికారణము?" ఈ ప్రశ్నకు సమాధానము కులాంగన లిట్లు లోర్తురే యను పునఃప్రశ్న చే. నాయాభిజాత్యును, శీలము విచారింది అట్టి నేను పడిన పరాభవములనువిచారింది ఆ పరాభవములకు కులాంగన నగు నేను అటుక వహించుట ఉచితమో, కాదో నీవే నిశ్చయింపును." అని ద్రాపది సమాధాన మిచ్చుచున్నది. అయితే "నీ భర్తలు మాత్రము నీతోబాటు పరాభవింపబడినవారు గాదా? వారికి లేని యటుక నీకేలే?" యను ప్రశ్నము వచ్చుచున్నది. దానికి సమాధానముగ "ఇప్పుడు సంధియైనచో వారికి నాకు దట్టస్థించు విషమపన్నివేళము తటస్థింపదు. నన్ను వెనుక ధృతరాష్ట్రుని కౌడలనియైన సంకోచింపక దాసిగా జేగెను. ఇప్పుడు నేను ధృతరాష్ట్రుని కడకు సంధిపేరు చెప్పుకొనిపోయి చేయవలసినది కోడలికమా, నాస్వమా?"

మూలములో పునరుక్తియని స్పష్టముగ వప్పుకున్న యంశమును పునరుక్తిగ గానరానీయుక తెనుగున ద్రాపది ప్రాశస్త్యకథనమున కెట్టి మహత్తర ప్రయోజనమును కల్పించినాడో. "నా కిప్పుడు నిజముగ నొక విషమ పన్నివేళము తటస్థించినది. దానినుండి నీవు నన్నుద్ధరింపవలెను." అమె కృష్ణుని వేడుచు ఆ విషమ పన్నివేళమేదో వివరించుటకు తనప్రాశస్త్యమును, పరాభవమును ఉగ్గడింపవలసివచ్చినది. దీనివలన చేతులిన తర్కకుద్ధి యనిర్వచనీయము. మూలములో వదులు వదులుగ నున్న పద్యమాలిక కంఠ జిగి వచ్చినది!

"నన్యహం కృష్ణ భిషక్త్య
ధృతరాష్ట్రస్య చోభయోః,
స్మృషా భవామి ధర్మణ
సాహం దాసీకృతా బలాత్."

అని మూలములో నున్న దానిని ప్రక్కార్థకముగ మార్చుట కళాప్రయోజనమును గుర్తించవలెను. ద్రాపది కిట్టి ప్రశ్నలు వేయుట కిదియే మొదటిసారి కాదు. వెనుక సభాపర్యమున కూడ నెవ్వరును సమాధానమును చెప్పలేనట్టి యిట్టిప్రశ్న మొకటివై దినది.

పై యంతర్భాగములోని భావక్రమము కొంచె మాలోచించినగాని బోధపడదుగావున ఇంత వివరింప వలసివచ్చినది. తక్కిన యంతర్భాగములలోని భావక్రమము సుబోధమే ఈయంతర్భాగములలోని సారాంశము సంగ్రహముగ జెప్పినచో ఈ యంతర్భాగము లొకదానితో నొకటి యెట్లు పొందుపడియున్నదియు విశదమగును. మొదటి యంతర్భాగములో "ధర్మరాజు అయిదుశ్లకు రాయబార మంపుచున్నాడా? అవును పాపము! ఆతడు తన యన్నదమ్ములను చూచి చూచి చంపుకొనగలడా? దుశ్యోధను జేమియు నీయకపోయినను సరే, సంధిచేసికొనును. మంచిదే. మీ గుజనత్వము చెడకుండ మీమీ నేర్వులు చూపి సంధిగావించుకొనుడు. నా కెందులకు? నేను మూగనై యుండును." అన్నది. ఈ వాక్యవైఖరినిబట్టియే ఇది నిష్ఠురము గావున అమె అంతతో నూరకుండజాలవని తేలుచున్నది. అందుచే తరువాతి యంతర్భాగమునకు బ్రసక్తికలిగి దాని కిది సోపానమునచున్నది. తరువాతి యంతర్భాగమున "ఉరకుండమన్నను లోపలనున్న కోప మూరకుండనిచ్చుట లేను. అంత కోప మెందుల కందువా, నాయాభిజాత్యును, సాశీల్యమును, కారవులలన నే పడిన పరాభవమును విచారించినచో కారణము నీకే విస్పష్టమగును." ఇది తరువాతిభాగమున కేళపక్ష ప్రదర్శనమున కుపాధ్యాయము. వెనుకటి ాక్యములు చెప్పి యామె తన పడిన పరాభవమునకు కాళ్ళతదిహ్నముగ నున్న, దుశ్శాసనుని క్రేళ్లచే సగముతెగిపోయి మిగిలిన కేళపక్షమును మాధవునిమందట జెట్టి "కారవసభలో నీ మనస్సున స్థిరింపవలసిన దీకేళపక్షమేగాని తక్కిన మామాట లెవ్వియు గావు. ఈ పరాభవాన్నిని ఒడిలో చిచ్చిదుకొన్నట్లు హృదయమున వహించిని. అమృతా, నీవంటి లోబుట్టువు, ఇట్టి భర్తలు నాకున్నను ఇంతవరకు దాని నార్పుట కవకాశము లేకపోయినది. ఇకమాండుకూడ అట్టి యవకాశము లభించనే లభింపజేమో." అని యెలుంగురాలుపడ జేడ్చినది.

ఇప్పుడు ఆమె యంతర్భాగములలోని స్వరూప సాదృశము మొత్తముమీద పద్యమాలికస్వరూపసౌందర్యము విస్పష్టమైనది. కేళపక్ష ప్రదర్శనమునుగూర్చి

కొంత చెప్పవలసియున్నది. ఇది చాల గమనియ్యము. మాట లెన్ని చెప్పినను అవి మనసున నిలువకపోవచ్చును. అచ్చట నున్న వారందరూ ద్రౌపది యామెకు తోచిన మాటలు చెప్పవని యనుకొనియుండుకేకాని ఈ తీరున ప్రవర్తించునని యెవ్వరును అనుకొనియుండరు. బహుశః ద్రౌపదికిగూడ నది సద్యఃస్ఫురణమే కావచ్చును. కాని దానివలన మంచి నాటకీయప్రయోజనము (Dramatic effect) సిద్ధించినది. ఒకలోనుండి ఖడ్గము నీవలకు తెలికి యోధాగ్రేసరుడు జరిపించిన ప్లామె యీ కేశ పక్షమును ప్రదర్శించినది. దానివలన యోధవరులెల్లరు నివ్వెరపడియుండురు. కురుపాండవ యుద్ధమునందు వారి కీ దృశ్యము నిరంతరము కండ్లకు గట్టినట్లు ప్రత్యక్షమయి యుండదగియున్నది. ఆమె యెద్దు పెంబునగూడ వారి శ్రవణకుహరములలో మారుమోగుచు ఇప్పటి యుద్ధములలోని బ్యాండుసంగీతముకంటెను ఎక్కుడుగ వారిని హెచ్చరింపదగిన రసాన్వితసత్వంతో విరాజిల్లుచున్నది.

ఇట్లు ఒకకంట నశ్రుకణముతో, ఒకకంట అగ్ని కణముతో ద్రౌపది ప్రత్యక్షమగుచున్నది. భరత వీణలకు నైతము పాడువను బ్రసాదించు నఖండశబ్ద మామెముఖసీమను తాండవించుచున్నది. ఈ ఘట్టమున ధర్మనాడు ఆర్జునుడు క్షిముడు నకులుడు సహదేవులవీరి అయిదుగురి సంభాషణములును హృదయంగమముగానే యున్నవి. వారిలో నేకాభిప్రాయ మిచ్చినవారు కూడ వునరుత్తని పరిహరించి తమతమవ్యక్తిత్వమున కనుగుణముగ మాటాడిరి. ఆయుపన్యాసములలోని పాత్రాచిత్ర్యము, వ్యంగ్యచమత్కృతి, అర్థగాంభీర్యము, రాజకీయ తంత్రజ్ఞత చదివినకొలది చతులారిండుచుండును. కాని వారిలో దేనికిని ఈ ద్రౌపదివాక్యముల కున్న ఉద్వేగముకాని, శోభముకాని లేవు. ద్రౌపది అగ్నికుండమునుండి యుదయించినది. ఆమెయుపన్యాసము కూడ కనకనలాడు హృదయాగ్నికుండమునుండి యుదయించినది.

పాండవులందఱును కష్టముల ననుభవించినవారే యయ్య వారి కష్టములెల్ల నొకయొక్క. ఈ మెపడిన పరా

భవము ప్రత్యేక మొకయొక్క. అందుచేతనే వారిని దనకు శిష్యప్రాయులుగా జూచుకొని ఉపదేశముద్రను చేత బట్టుటకామెయే కధికారము సిద్ధించినది. దీనిని గుర్తించియే పాండవజననియును కుంతి

“కొడుకులకంటె నయ్య నుగు

గోడలి కెక్కు గుమార్తు గోడలకా

గొడుకులునేయు భక్తి కలు

కోటిమడుంగులు నాకు నె

ప్పుడు దగ జేయుచుండు నది

పుణ్యచరిత్ర కులగ్రగణ్య శ్రా

త్రపి సకలంబు చూడ సభ

దై న్యముబొందుట నూని పొక్కిరిక.

భుజబలమున జీవించుట

నిజస్వర్యము మెత్తబడుట నింద్యము మాద్రీ

ప్రజలకు జెప్పము ద్రుపదా

త్వజ గార్యంబడుగు మనుము తగ నందరతోన.”

అని నెలవిచ్చినది. ధీరచరిత్రహాత్యయము ధీరచరిత్ర గ్రహింపవలెనుగదా? మాటకరుసకు ద్రౌపది వివేకహీనముగా మాటాడుచున్నా ననుచున్నదేగాని పరిస్థితులనుబట్టి చూచినచో నామెయుపదేశ మవశ్యకర్తవ్యము. అందుచేతనే ‘కార్యనాదమలో’ పలుకు గొంతినైతము ఆమెను ‘కార్య మడుగు’మని చెప్పినది.

సాధారణముగా ఉడుకు, ఉద్వేగము నున్న యుపన్యాసములలో వివేక ముండదు. వివేకమున్న యుపన్యాసములలో నుడు కుండదు. ఈ రెండును మేళగింపగల ద్రౌపదిరంటి యద్వితీయమహిళారత్నములు ప్రస్తుతకాలమున ముగ్ధురండిన జాలును. ఈ సరిః హిందూదేశ మెట్టి యున్నతస్థితిలో నుండెడిదో!

చదువరి! ఒకసారి శిరమువంచి నమస్కరింపుము.

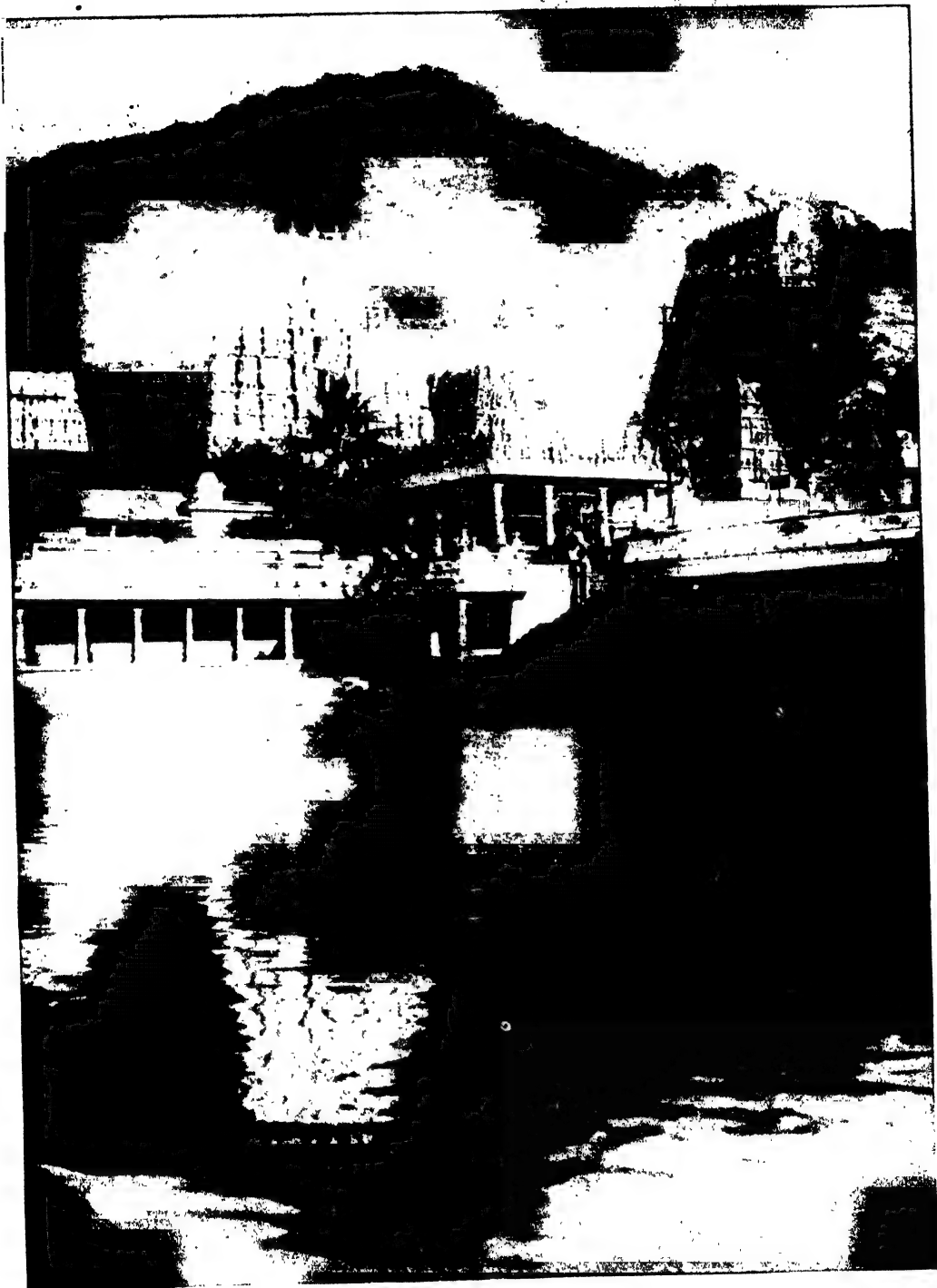
ఎవరికి? భారతయుగవారీమండలి! మాత్రమేగాక

అఖిలభారత నాటిలోకమునకును దలమానిగమైన ద్రౌప

దికా? ఆమెను బ్రత్యక్షపఱచిన కవిబ్రహ్మకా? ఆతని

గురుశేవుడగు న్యాయమనకా? మువ్వనకును,

తిరువణ్ణామలై చిత్రములు

౧. అరుణాచలేశ్వరాలయము, పర్వతము

K. P. S.

౨. అరుణాచలేశ్వరాలయము (గాలిగోపురము వెలుపలనుండి) K. P. S.

‘పద్మావతీచరణ చారణచక్రవర్తి’

పరిశీలనము

‘హనుమచ్ఛాస్త్రి’

ఇది మూడంకాల ‘రూపిక.’

కవయిత: శ్రీ శివశంకరశాస్త్రి.

వస్తువు : పదకొండవ శతాబ్దమున వంగదేశాన్నేలిన లక్ష్మణసేనవిద్యత్రుభువు ఆస్థానకవి జయదేవుడు శ్రీ రాధామాధవ ప్రణయలీలాలలిత్యములను, భక్తితస్మయ్యుడై, రససిద్ధుడై ఎన్నో గీతాలలో గానం చేసి గీతగోవిందకావ్యాన్ని నిర్మించినాడు. ఏలీక జయదేవకవిని సప్రీతిబహుమానంగా తనకొలుపునకు రప్పించి ఉమాపత్యాది పండితులతో గీతగోవిందమును విని బ్రహ్మానందం పొంది మహాన్నతంగా సమ్మానించి జయదేవుని రసికశకు అంకితముగా గీతగోవింద కావ్యాది శ్లోకములోని ‘పద్మావతీ చరణ చారణ చక్రవర్తి’ అన్నమాటను అతనికి విరుదు చేశాడు.

జయదేవమహాకవిరాసిక్యమునకు దీప్తినిచ్చి, అతని కావ్యసృష్టికి ప్రాణప్రతిష్ఠ చేసినది అతని భార్య పద్మావతీదేవి. ఆమె సృత్యవైభవం అతని దివ్యకావ్యనిర్మితికి జీవనౌషధమై హృదయమున కొక జ్వలనము నిచ్చిన సంగతిని జయదేవుడు సగర్వంగా తన కావ్యాదిని చెప్పుకొన్నాడు.

శివశంకరశాస్త్రిగారు ఆ పుణ్యదంపతుల సుస్సిద్ధవృత్తికి, కళాప్రవణతకూ, వారికావ్యమునకు జరిగిన అద్భుత సమ్మానకథకూ మురిసి, పద్యవాక్యోపవాక్యాలతో మూడు రంగాల ఒకకొత్త దృశ్యకావ్యమును నిర్మించారు.

దీనిని కొందరు పద్యనాటిక అంటారు. కాని నాటికాలక్షణం దీనికి దగ్గరగా లేదు.

“నాటికా క్లప్తవృత్తా స్యాత్

స్త్రీప్రాయా చతురశ్చికా,

ప్రఖ్యాతో ధీరలలితః

తత్ర స్యాన్నాయకో నృపః”

—సాహిత్యదర్శనము.

ఆదిగా ఎన్నో లక్షణాలు కావాలి నాటికకు. రూపకమార్పికులు నాటక, ప్రకరణ, భాణ ఆది దశరూపకాలనూ, నాటికా, త్రోటక, గోష్ఠీ ఆది అష్టాదశోపరూపకాలనూ లక్ష్యలక్షణాలతో నిరూపించారు. పరిశీలించి చూడగా ‘పద్మావతి’... వీటిలో ఏదిన్నీ కాదు - అయితే, కానవసరములేదు.

అభినయయోగ్యమై, రూపరోపితమైతే రూపకం అవుతుంది. ముఖ్య, ప్రతిముఖాది సంధులతో పూర్ణములైతే - నాటకాది ప్రధాన రూపకాలూ, కించిదూహములైతే

నాటకాది ఉపరూపకములున్నా పుట్టుతవి. నిరంకుశుడైన కవి పరిణతబుద్ధితో, ప్రస్తరించిన కొద్దీ న్యూనాధికలక్షణాలతో ఎన్నో కొత్తరూపకాలు నిర్మించవచ్చు.

నవ్యసాహిత్య భగీరథుడు శివశంకర శాస్త్రిగారు ఇట్టి కొత్తరూపకసృష్టికి దారి తీసి ఆంధ్రకళాశాలర ప్రతిభకు అంకురార్పణచేసినారు. అయితే - ఈరచనకు పాశ్చాత్యుల Operas గాని, వేదవాఙ్మయపు ఛందోభాషణప్రతిభాపణములుగాని, తెనుగుల వీధి నాటకాలుగాని దూరపుచుట్టాలు కావచ్చు.

ఇతివృత్తవిన్యాసంలో చిన్నదై, రూపకోపరూపకలక్షణాలకంటే వేరైన ఈ సంక్షేపరూపకానికి 'రూపిక' అని నేను సంకేతం చేస్తున్నాను. ఇది, గానానురూపమైన పద్య భాషాప్రతిభాపణములతో ఉంటే దానిని పద్యరూపిక అందాం. అంతే, కాని అమరని సనాతనరూపకాల పేర్లను తొడగ వద్దు.

దీనిని కాకినాడ నవ్యసాహిత్య పరిషత్తు నాల్గో సమావేశంలో ప్రయోగించగా నేను చూశాను. ఆదర్శకమైన పద్మావతీజయ దేవుల దాంపత్యమున్నూ, కళాగర్భితమైన వారి సుస్పీగవృత్తి, గౌడమహారాజు యిహాదార్యమున్నూ చక్కగ చిత్రితములై, పద్యాలు పాకాన బడి, ప్రదర్శనం రుచిగానూ, శుచిగానూ ఉన్నది.

పలువురు కళాపరులు తలలూపి మెచ్చుకొన్నారు. కాని సమర్థులగు పరిషన్నటుల వంటివారు గాని సామాన్యులు నటించి 'రక్తి' కట్టించడం చాలా కష్టం.

'పద్మావతి...'లోని రూపకావయవన్యాసమాను దిక్కుచిగా వివరిస్తాను.

దీనికి నాయకుడు జయదేవుడు. అంగిరసము అద్భుతం; అంగరసం శృంగారం.

"అప్తపదులు చాల అవధరించినవాడు
గోష్ఠిలోన నృపతి కుతుకమునను
కావ్యపరిసమాప్తి కాపుట యాలించి
ప్రభువాసంగ నాజ్ఞ పఠనమునకు"

అను జయదేవవాక్యంతో బీజోత్పాదక ప్రారంభంతో ముఖసంధి ప్రారంభించింది.

ద్వితీయరంగాదిని మహారాజు

"కావున మా కెరిగింపం

గావలె విపులముగ కావ్యగానంబులు మీ
కేవిధమున రుచియించెనో? -"

అన్న మాటతో ముఖసంధియందలి ప్రధానోపాయంయొక్క లక్ష్యాల తీర్చి దేఖదంతో ప్రతిముఖసంధి స్పష్టమగుచున్నది. ఇందులో గర్భసంధి లేదు. లక్ష్యణసేన సభాపండితుడు నీలకంఠమఖ అనిన "అన్యథా ఈకవిప్రకాండు డెంచకున్న వివరములను కొన్ని విద్వద్వివోదార్థ మడుగదలతు మాజ్ఞయయ్యేనేని" అనే మాటలతో ముఖ్యఫలోపాయం సాన్తరాయకమై విమర్శసంధి ఉప

శ్రీ పుష్పమైనది. ద్విత్వీయరంగాంతమున మహారాజు పలికిన,

“మణిహారమును పుష్పమాలికం జుట్టి
గ్రంథరాజము భద్రగజముపై నుంచి
వివిధవాద్యములతో వీధుల వెంట
వైభవముగ నుత్సవము సేయవలయు”

అను పలుకులతో ఫలప్రాప్తిరూపమైన నిర్వహణసంఘి నిర్వహింపబడింది.

పురాణపురుషుల అమానుషకథలతో అల్లుకొన్న పాతనాటకాలకంటె ‘పద్మావతి...’ ప్రత్యేకరచన. భారతీయ ప్రాచీన కళా వైదగ్ధ్యమును, నాటి విద్యత్రయభవుల కావ్యగీత ప్రియత్వ, మహాదార్యములను పట్టి చూపించి పురాభారత భాగ్యమును తలపునకు దెచ్చే ఒకప్రకృష్టతతో ఈ రూపిక సహృదయ సారస్వతుల సామ్యుఖ్యమునకు నోచుకొన్నది.

పాత్రసంభాషణ మృదువైన వేర్వేరు జాతి పద్యాలతో ఇంపుగ నడచింది. తెనుగు పలుకుబడికి ఒదగని వృత్తాలులేవు. వాక్యోపవాక్యాలలో పద్యాలు మొలిచినట్టున్నాయి. మచ్చుకు ఒకడు రెండు పద్యాలు - పద్మావతి జయదేవునితో

“అదిగో! కల్యాణశంసి ఘంటారవమ్ము
బయలు దేరుడు నృప సభా భవనమునకు
వరదుడైనట్టి రాధికావల్లభ కృప
విజయమగుగాక గీతగోవిందకృతికి.”

మహారాజు సభలో మహేశ్వరభట్టు -

“చిత్తము మహాప్రభూ! మీ రశేష శేము
షీధురంధరులు రసజ్ఞ శేఖరులును
అట్టి మీసన్నిధానమునందు మేము
వ్యాఖ్య చేయుట కేవల మాజ్ఞవలన.”

ఈ రూపికలో చక్కని రూపక సంఘటనలూ, మంచి ఉక్తిచాతుర్యమూ, గోరువెచ్చని సాంస్కృతికవాక్కులూ ఉండి, రస సారస్వతులకు చదువదగి, సమర్థులకు ఆడదగి ఉంది.

కాని :

ఎడనెడ ‘పద్మావతి...’ లో శ్రవ్యవాసనలు కొట్టి నాట్యంలో కొంత ఎగుడుదిగుడు దెచ్చిపెడుతున్నవి. రచయిత, వర్ణనకు అనువు దొరికిన చోట రూఃకత్వమును మరచిపోయి

“ఆపగాతీరాన అసతిదూరమున

రమణీయమైన ఆరామంబు కలదు.”

అని వర్ణనను సాగదీసి ఇరవై పంక్తులు వ్రాయడం - ఈ చిన్న రూపకంలో పొందలేదు. వాచికాభినయంలో పద్యం నటునకు ఎక్కువ బాధ్యతను, శ్రమను పెడుతుంది. కనుక ఇందులో కొన్ని పాత్రల కున్న పద్యాల ‘అతి’ ని తగ్గిస్తే బాగుంటుంది.

మహారాజసభలో పండితుల సాహిత్యగోష్టిలోని ‘చాదస్తం’ కాస్త కుదించడానికి శాస్త్రీగారు వీలుచూడాలి.

ఒక్కొక్కచోట పాండిత్య వివశులైవాడిన
 'స్తంభేరమం', 'ఉద్వహనక్లమం', 'మధు
 రిమోద్ధారం' వంటి చేవనంస్కృతాన్ని,
 'రసాది ప్రతీతి ప్రకర్ష బంధ కారకం'
 'రస ప్రతీతి విలంబ కారకం' వంటి పరిభాష
 లను—దృశ్యకావ్యం కనుక—సభ్యుల సుకు
 మార బుద్ధి ననుసరించి కొంచెం మోతాదు
 తగ్గించి వాడితే దీని శోధ ఇంకా పెరగ
 వచ్చు.

మొత్తంమీద ఈ రూపిక నవ్యసా
 హిత్యవ్యవసాయంలో వింతచవులూరించే ఒక
 క్రొత్తఫలం; శివశంకర శాస్త్రిగారి బహుముఖ
 కళాశీలితకూ, రసికత్వమునకూ అద్దంపంటిది.
 ఇందలి వజ్ర బాబురావుగారి బామ్మ
 లు 'హేమ్నః శర మామోః' (పసిడికి
 పరిమళం). పుస్తకంకూర్చు, తీర్చు సాహి
 త్యసమితి సభాపతి వనదగి, అమూల్యముగా
 ఉన్నవి.

వెన్నెలనీడలు

పి. గణపతిశాస్త్రి

ఓ జనీమయూర బర్హమునఁ జంద్రకములో !
 నీలిచీకటికొలనిఁ దెలికలువపూవులో !
 పూలలత లిడిన కర్పూర నీరాజనములో !

మెరయు వెన్నెల నీడలారా !

పూర్ణిమా

తరళనయనమ్మలారా !

మీరిటు నిరీక్షింతు నెవఁకొరకై ?

మబ్బలై,

మిమ్ము నే మూసి ముద్దాడిపోనా ?

చలవనజాలమున “మిలమిల” ను, ముత్యాల
 మీనులై; హృదయమున మెరయునవహారమ్ములై,

మీరిటులె మెరయువరకున్,

రేయిల్లు

మీకొరకె పడియుందునో !

“మంచి చెడ్డలు”

మల్లాది సూర్యనారాయణశాస్త్రి

మాటలు వేటగునుగాని వీనియర్థముగల పదము లన్ని దేశభాషలందును గలవు. ప్రపంచమందలి యెల్ల వారును కోపమువచ్చినపుడో, నీతులు చెప్పినపుడో, వస్తుతత్త్వము పరీక్షించునపుడో, కష్టమందో, సుఖమందో, ఏదోయొకసమయమున వీనిని వాడుచునే యుందురు. ఒకవ్యక్తి తనకుఁ గాని, ఇతరులకుఁగాని మేలుకలుగునట్టి పని చేయుటయు, సౌజన్యము చూపుటయు మంచి యనియు, అందుకు వ్యతిరేకముగా నొనర్చుట చెడ్డయనియు లోకు లందురు. ఏదేని యొకపదార్థము రూపమునఁగాని, గుణమునఁగాని హృదయమాకర్షించెనేని మంచిదనియు, దానికి వ్యతిరేకమైన జెడ్డదనియు జెప్పుదురు. ఒకవస్తువు పుష్పయోగకరమైన మంచిదనియు, గాకున్న జెడ్డదనియు నందురు. మఱియుఁ గొందఁ టొకవస్తువు మంచిదందురు. కొందఁ టదే చెడ్డదందురు. ఇట్లు బహువిషయముల స్మరింపఁబడుచు విభిన్నానుభవముల కాశ్రయమైన వీటితత్త్వ మెట్టిదో యొకింత పరిశీలింతము:

“దృష్టం కిమపి లోకేఽస్మిన్న నిర్దోషం న నిగుణమ్.”

అనునార్యోక్తి గుణములేనిదియు, దోషములేనిదియు నొకటియైన లోకమునఁ గన

రాదని చెప్పచున్నది. ఈ నిర్ణయమును బురస్కరించుకొని, ఇవి యన్నిటికిని సహజములా? అన్నిటియందు నివిరెండు నుండునా? అన్నిటియందు సమఃరిమాణములుగా సమముగా స్ఫురించునా? అను మూఁడువిషయములు ముఖ్యముగాఁ జర్చింతము.

సహజములందుమా, ఒక కార్యమునకో వస్తువునకో సంబంధించిన మంచి గానీ చెడ్డగానీ, అది యందఱి కొక్కవిధముగాఁ గనఁబడవలెను. అట్లు కాకున్న నది సహజము కానేరదు. ఇందుకు జీవహింస నుదాహరించుకొందము.

“ఏజంతువును జంపరాదు - చిన్న మొక్కనుగూడ హింసింపరాదు - యూగములందు పశువును వధింపవలెను - ఐదుగోళ్లుగల యైదుజంతువులను భక్షింపఁదగును - క్రూరజంతువులను హింసింపవలెను - ఆయా రోగముల శాంతి కాయామృగముల మాంసము తినవలెను - యుద్ధములందు శత్రువులను నేనలను వధింపవచ్చును - కాళికాదేవికిఁ బ్రాణులను బలియివ్వవచ్చును - స్త్రీవధ చేయరాదు - బ్రాహ్మణుని హింసింపరాదు.” ఇత్యాదిగా విధినిషేధరూపమున వివిధమైన జీవహింసకుఁ జెందిన మంచిచెడ్డలు సంఘ

మేర్పఱచుకొన్నవిగాఁ గనవచ్చును గావున సహజములనుటకు వలనుపడకున్నది. పోనీ!

ఆరోపితములందుమా, ఒకవిషయమున నించుక యభిప్రాయభేదమున్నను, అది చలించినట్లు కనబడనిచో, దానిమంచిగాని చెడ్డగాని యారోపితము కాఁజాలదు. ఇందుకు త్యాసత్యములను గ్రహింతము.

“సత్యంవద - సత్యంబ్రూహూత్ - సత్యాన్నపరం కించిత్ - సత్యమేవజయతి - సత్యము సర్వశ్రేయము” ఇత్యాదిగా సత్య స్తుతి సకలవాఙ్మయములందు, సర్వసంఘము లందు మ్రోఁగుచున్నది. “సబ్రూయా త్సత్య మప్రియ” మనుదాని సత్యవచన మప్రియ మైనచో సపు డేమియుఁ జెప్పక మానమువహింపవలెనని భావముగాని, అసత్యము చెప్పవచ్చున నెడియర్థముకాదు.

“వారిజాశ్శలందు వై వాహికములందు ప్రాణ విత్తి మానభంగమందు చకితగోకులాగ్రజన్మరక్షణమందు బాంకవచ్చు సఘము పొంద దధిప.”

అను భాగవతవచనము కొన్నివిషయముల సత్యమున కనుష్ఠించినది గాని, అది శ్రద్ధేయము కాదు. తనస్వామిని రక్షింపవలెనన్న యాత్రమున శుక్రుఁ డాసమయమునం దసత్యము చెప్పవచ్చునని బోధించినను, సత్యమర్మజ్ఞుడైన బలిచక్రవర్తి యామాట పాటింపకుండుటయే యిందుకుఁ జాలును. స్వలాభపరుడై ధర్మరా జొక్కమా

అబద్ధమాడినందువల్ల సతనికివచ్చిన యపయశస్సును, సర్వస్వము గోల్పోయి యాలుబిడ్డల సమ్మకొని నీచవృత్తికైనఁ బాల్పడి సత్యము పరిపాలించిన హరిశ్చంద్రుని యశస్సును లోకవిదితములు. అందుచే సత్యము యొక్క మంచియు, అసత్యముయొక్క చెడ్డయు నిశ్చలములగుటంజేసి యివి యారోపితము లనుటకు వలనుపడకున్నది. ఇక-

అన్నిటియందు నివి రెండు నుండునాయన్న ప్రశ్న విచారితము— మాంసాశనము వామాచార శాక్తేయులకు మంచిది, సమయాచారశాక్తేయులకుఁ జెడ్డది - కొన్ని వర్ణముల కీప్తము, కొన్ని వర్ణముల కనిష్టము- మాతులకన్యారణియ ముంధ్రదేశీయుల కభిమతము, దాక్షిణాత్యుల కసభిమతము - పితృవ్యకన్యారణియము మహమ్మదీయులకు సమ్మతము, హైందవుల కసమ్మతము- రజస్వలావివాహ మొకముని యొకవిధముగా సంగీకరించును, ఒకముని యేవిధముగాను అంగీకరింపఁడు - విధవావివాహ మార్యమత పిరుద్ధము, బ్రహ్మసమాజ మతసిద్ధము- సకల జాతిసాంకర్యమును హిందూధర్మశాస్త్రము అంగీకరింపవు, జాత్యంతరుల విధు లంగీకరించును. ఒకఁడు విగ్రహారాధన మాననును, ఒకఁడు కాదనును. ఈవిధముగా నొకరికి మంచిదైన దింకొకరికిఁ జెడ్డది, ఒకరికిఁ జెడ్డదైన దింకొకరికి మంచిది యని విదిత మగుచున్నది గావున నిట్టి సాంఘికవిషయములందివిరెండును గోచరించునుగాని సహజములు

కాజాలపు. ఇట్టిపట్టుల నివి సంఘకల్పితములే. కాని-

“అన్నము ప్రాణము నిలుపును, అదే యజ్ఞీర్ణమున విష మగును - నీరు నిప్పు గాలి లేక బ్రతుకలేము, అవి హద్దుమీఱినను బ్రదుకలేము - గరళము ప్రాణము తీయును, అసాధ్యరోగములు కొన్నిటి కదే యమృత మగును.” ఇత్యాదిసిద్ధవిషయములు కొన్నిటి యందివి రెండు నుంచును; సహజములుకూడ నగును. అయినను మఱికొన్నిటియం దివి రెండును గనరావు.

సజ్జనమైత్రి, చిత్తశుద్ధిలోడి యీశ్వర చింతనము మొదలయిన యుత్తమకార్యము లందు మంచియేకాని చెడ్డ యిసుమంతయు గోచరింపదు. పూర్వుల నిర్ణయమునుబట్టి చదువుకూడ నిట్టివానిలో జేరునుగాని యది యీకాలమున సరిపడకున్నది. సంస్కృతమో, ఆధ్రమో, ఆంగ్లమో, ఏదోయొకటి పూర్తిగాఁ జదివినవారిలోఁగూడ ననేకుల యందు గర్వము, దురహంకారము, స్వార్థ పరత, అసూయ, అసహనము, మోసము మొదలగు దుర్గుణములు బ్రత్యక్షమగుచున్న వనుట లోక మెఱుంగనిదికాదు. ఇంతయేల? వేదాంతశాస్త్రము తలక్రిందుగా నప్పగించఁ గలవార మనుకొను నపూర్వవేదాంతలలోఁ గొందఱు లభిప్రత్యిష్టులుకూడ ‘బ్రహ్మసత్యం జగన్మిథ్యా’ అను సూత్రములకు ‘తామును తమకుటుంబమును సత్యం, తక్కినదంతా అసత్యం’ అనుసూత్రములు కల్పించుకొని,

దినమునకు వేయి యసత్యము లాడి పరులను మోసగించుచుండ, నిప్పుటి చదువులందు కేవలము మంచియే యున్నదని యెవరనఁ గలరు? - ఎవరో దానమువలన దరిద్రులైనారనియు, దానివలన దేశములో సోమరుల సంఖ్య హెచ్చుననియుఁ గొందఱు దానమున దోషము కల్పింపఁ జూతురు గాని, అది సరి గాదు. యుక్తమైన దాన మెప్పటికి నుత్తమము. అం దన్నదానమసంతిది మఱియొకటి లేదు. కావున నాడు మంచియేకాని చెడ్డలే దనవచ్చును. ఒళ్లు తెలియనీయకపోవుట కూడా గుణ మనుకొనువారికిఁ జెప్పలేము కాని, సురాపానమందు చెడ్డయేకాని మంచి యేమాత్రము కనఁబడదు. అట్టిదే గంజాయి. ఆత్మస్తుతి పరనిందలు రెంటును దోషముమాత్రమే స్పష్టము. ఇట్టి యనేకోదా హరణములనుబట్టి యన్నిటియందు నివిరెండు నుంచుననుటకు వలనుపడకున్నది. ఇంక—

అన్నిటియందు నివి సమపరిమాణము లుగా, సమముగా స్ఫురించునా అనుప్రశ్న మెత్తుకొందము. పూర్వోదాహృతములైన యన్నము నీరు గాలి మొదలగువానియందు గుణ మత్యధికము, దోష మతీవ్యల్పము. గరళము, నాళి, నల్లమందు మొదలగు పదార్థములందు మంచి మిక్కిలితక్కువ, చెడ్డ మిక్కిలి యెక్కువ. కాఫీ, టీ, పొదుము, చుట్ట, సిగరెట్టు, బీడీ, కారాఖిల్లీ మొదలగు దానికిఁ జాటుకు పుట్టించుట యను గుణ మారోపింతురు గాని, అదియేలేక

మోయ న్నను, దానికిఁ బదిరెట్లు దోషమే వానియందుఁ గనవచ్చును. అందుకే యవి దురభ్యాసము లనఁబడుచున్నవి. కూరలు కాయలు పండ్లు మొదలగు వానియందు వైద్యశాస్త్ర మేదోయొక దోష లేక మెన్నుచువచ్చినదిగాని, దానిని మించి గుణమే యెక్కువగా స్ఫురించును. కావుననే యవి భోజ్యములైనవి. ఇంక నిట్టివానిని విడిచి లోకము సంసారసారము లనుకొనుచున్న కాంతాకనకములందలి మంచిచెడ్డలు పరిశీలితము.

కనకమనఁగా నిక్కడ బహువిధమైన ధనమని యర్థము. అదిలేకున్న లోకమే లేదని 'ధనమూల మిదంజగత్' అనుసూక్తి చెప్పుచున్నది. వైదికర్షులందఱు ధనమిమ్మనియే యింద్రాదిదేవతలను బ్రార్థించిరి. దానికొకటే రాజులు పోరాడుచున్నారు. దానికోసమే లోకమంతయుఁ దల్లడిల్లుచున్నది. ధనవంతఁడు సర్వగుణ సంపూర్ణఁడు. అదిలేనివాడు తృణముకంటెను మిక్కిలి పేలిక. నిర్ధనుని భార్యకూడఁ బరిత్యజించునని 'స్వర్థం నిర్ధనికస్య కీవన మహో దార్తరసి త్యజ్యతే' అను నార్యవచనము చెప్పుచున్నది.

“ధనమూలము జగమాతయు

ధనవంతున కిష్టమగు పదార్థములెల్లన్

దనచేతిలోని వగుటను

ధన మార్జింపంగ నెవ్విధంబున వలయున్.”

అని భారతము ఇంతయేల? డబ్బులే కున్న నొకనిమిషమైన సంసారయాత్ర సాగదు. అసాధ్యము సాధ్యముగావించుశక్తి దానికున్నట్లు మఱి దేనికిని లేదు. చిన్నప్పిల్లలును, పెట్టివాళ్లునుగూడ డబ్బుచూపిన లొంగుదురన్నచో నిక దానికి లొంగనివారెవరుందురు? అట్టి ముఖ్యాతిముఖ్యమైన ధనమున మంచిలేదని యెవ రనఁగలరు? ఇది గుణపక్షము. ఇంక దోషపక్షము.

ధనము విలుగుడులేని మత్తుమందు. దుర్వ్యసముల పుట్టిల్లు. కల్లల కాఁపురము. కలహముల కాకరము. రాజవోరభయము లకుఁ దావలము. అవిశ్వాసమున కధిష్ఠానము. 'మాతాపుత్రవిరోధాయ హిరణ్యాయ నమో నమః' అని పెద్దలు. లోకములో నది సత్కార్యముల సంపాదించిన పుణ్యముకంటె నసత్కార్యముల నార్జించిన పాప మెన్నిమఱుగులెక్కువో లెక్కింపఁదరముకాదు. సంసార తాపత్రయ మొకయెత్తు, ధనార్జనరక్షణ నాశనములవలని దుఃఖత్రయ మొకయెత్తు. “ధనమా! యెవ్వఁడు నిన్ను నమ్మి సుఖ మొందంగలెనో చూపుమా” అని నీతివచనము. అట్టి బహువిధపాప దుఃఖహేతువైన ధనమునఁ జెడ్డలేదని యెవరు చెప్పఁగలరు? ధనము కాంతను దెచ్చును, కాంతకొఱకు మరల ధనము కావలెను. కాంతాముఖ మెఱుంగక తాను దినక యొకరికిఁ బెట్టక, పాతఱకాచుకొని యుండు పామువలె, నార్జించినధనము చూచుకొనుచుండు నిరర్థకలుబ్ధుఁ డెవఁడో

ఆర్థికసాయసశాల
మర్క్యాల, కృష్ణా

నామ లాము 1925
ప్రశస్తియర్హదృఢముల
కునిలయము. ఏమందుకవ
లసిననుమాకువ్రాయుడు.
సమ్మకమైనవిలభింపగలవే
ఆయుర్వేదభూషా
వేదూరి శంకరశాస్త్రి, ఎమ్.ఎ.
CONSULTING PHYSICIAN

భారతీయ చిత్ర కళ

గ్రంథకర్త: తలిశెట్టి రామారావుగారు,

బి. ఏ., బి. యల్.,

ప్రాచీనకాలమునుండి భారతదేశమున చిత్ర కళ పొందుచువచ్చిన మార్పులు, అభివృద్ధి మొదలయిన విషయములు, ప్రాచీన చిత్రలేఖనోదయము, శాస్త్రకాలమునాటి చిత్రకళ, అజంతావిధానము, బాఫ్టవిహారములందలి చిత్రకళ, మొగల: చిత్రకళావిధానము, రాజపుత్ర చిత్రములవైఖరి, నేటిచిత్రములు మొదలయినవానిని గూర్చిన చరిత్రాదులు వివరముగా నీ గ్రంథమున చర్చింపబడినవి. ఆయాకాలపు చిత్రవిధానమును దెలుపునట్టి త్రివర్ణ-ఏకవర్ణచిత్రములు నలువది ఇందు గలవు. చిత్రకారులు, చిత్రకళాజ్ఞానులు, చిత్రకళాభిమానులు వరు నాంధ్రులెల్లరు కప్పక చదువవలసిన గ్రంథము. వెల. రు. ౧-౧-౦.

మేనేజరు, ఆంధ్ర గ్రంథమాల,

నెం. 2, తంబుచెట్టిపేడి, తుదరాసు

తెల్లకుప్పము, పాడలు

కొద్దిరోజులు యీమందును వాడినచో తెల్లకుప్పము, పాడలు అత్యద్భుతముగా మటుమాయ మగును. హామములు, డాక్టర్లు, కుదుర్చలేని వ్యాధులన్నియు దీనిచే నివృత్తించును. గుణమియ్యనట్లు రుజువు చేసినచో రు 500 లు బహుమతి యివ్వబడును. ఖరీదు రు. 2 లు. జాబులు యింగ్లీషులో వ్రాయుడు.

Vaidyaraj
Akhil Kishore Ram
No. 15/2 P. O. Katrisaral (Gaya) 19

నేషనల్ ఇన్స్యూరెన్సు

కంపెనీ, లిమిటెడ్.

హెడ్ ఆఫీసు:—7, కాకాసిల్ హౌస్ స్ట్రీట్, కలకత్తా.

1935 డిశంబరు నెలవరకు లేవిన వాల్యుయేవక ఫలితములు.

అయిదేండ్లలో ఆధికముగా మిగిలిన మొత్తము రు. 26,24,202.

ప్రస్తుతపు ప్రీమియము శేటమీద జోనసులు యావజ్జీవిత భీమాపాలిసీలకు రు 1000 లకు సాలుకు రు 18 ల వంతునయున్నా

ఎండ్రోమోటు భీమాపాలిసీలకు రు 1000 లకు

సాలుకు రు 16 ల వంతునయున్నా, జోనసు ప్రకటింపబడినది.

యకౌవనముగను, దృఢముగను నుండు తెట్లు?

రక్తమును శుభ్రపరచు
కొనవలెను. మానవుల ఆరో
గ్యము, ప్రాణము మంచి
రక్తముపై ఆధారపడియుం
డును. నేతరు చెడిపోయి
యున్నప్పుడు “హార్బర్

పాల్పు విం పిల్పు” అను మాత్రాలను నేవించినచో
రక్తము శుభ్రపడి ఆరోగ్య మొదలుగు. వృద్ధులు
గూడ యౌవనవంతు లగుదురు. ఒకమాత్రమే
మంచినగుము నిచ్చును. చొరకు ఫలములు:—

అచ్చా అండ్ కో,

286 చై నాబజారుకోడు, మదరాసు.

దాదా అండ్ కో,

86 వైనియప్పనాయక్ పీఠి, పార్కుటవును,
మదరాసు.

ఇంకొ యితరమందుల గుకాగమలలో అమ్మబడును

S. PAUL & Co., 4, Hospital Street
Dharamtola, CALCUTTA.

Success achieved
Mr. writes on 22nd
June 36 "I was
successful in Mat
ric exam. because
of your Herb"
The following ob
jects are achieved
by the "Tibetan
Herb" gift by a
Lama yogi after
much penance
sacrifice.

- (1) **Vasikaran** - Wonderful and instantaneous effect in creating pure love (male and female)
- (2) **TRADE AND PROFESSION**:- Sure gain to the user in all lines and professions. Try, once.
- (3) **Litigation**:- Hopeless cases of all kinds are won.
- (4) **Diseases**:- Chronic and acute diseases of worst type are radically and permanently cured.
- (5) **Service**:- Suitable service to the satisfaction according to merits and standard Promotion in any line is sure and certain by its use.
- (6) **Examination**:- Sure success in Examination.
- (7) **Over powering Enemies**:- Strongest and most dangerous opponent will kneel down before you.
- (8) **Evil stars**: All kinds of evil stars are propitiated.
- (9) **Health and Prosperity**:- It improves health in no time and gives prosperity.

Those who have faith may only apply mentioning name and object. Price of each Item (Herb) is Rs. 3-8-0 Postage extra 3 at a time for Rs. 9/-

BIJOYA LODGE (A. M.) P. O. Salkia,
HOWRAH.

ఆత్మకథ

(గాంధీమహాత్ముని స్వీయచరిత్రము)

కథావధాని,

వేలూరి శివరామశాస్త్రిగారు

తెనిగించినది

ప్రకాశములు:

కాశీనాథుని నాగేశ్వర రావుగారు

మొదటిభాగము రు. ౦-౧౨-౦.

రెండవ భాగము రు. ౧-౦-౦.

తపాలఖర్చులు ప్రత్యేకము.

మనీజరు:—ఆంధ్ర గ్రంథమాల,

7, కంబునెట్టిబీధి, మద్రాసు.

రూ 100 లు యినాం!

(ఇంద్రజాల అంగుళీయము)

మిక్కిలి శక్తికలది. కాంతి
గలది. దీనిశక్తిచే అతికఠినముగు
పనికూడ నెరవేరును. ఎవరిని
మీరు కోరెదరో నారు దీనిచే
మియుల ప్రేమించెదరు. కఠి
క్షులందు, వ్యాధ్యులందు

జయము గలుగును. ఉద్యోగము మగనంతానము,
భాగ్యము మున్నగునవి కలుగును. ఇది గుణములేదని
యూవుచేయువారికి రూ 100/- బహుమానము.
కష్టపడ నవసరములేదు. దానిని మీయొద్ద ఉంచు
కొనుడు.

BENGAL MESMERISM HOUSE,

యొక్క డుండకపోదు గాని, ధనార్జనఫలము కాంతయే యనుట లోకానుభవసిద్ధము. అందుకే పెద్దలు—

‘వేదా ద్వేధా భ్రమం చక్రే కాంతాసు కన కేఘచ’

అనుచుఁ గాంతాకనకములు రెంటిని గుదిగ్రుచ్చి మహామోహస్థానము లీరెండే యని నిరూపించియున్నారు. ఇంక, కాంత తోడిదైన గృహస్థాశ్రమమును, దద్దొడ్దమైన సన్యాసమును బరిశీలింపము.

వేదమతమున గార్హస్థ్యము మంచిది, వేదాంతమతమున సన్యాసము మంచిది. పరస్పరవిరుద్ధములైన యీ రెంటిలో నేది మంచిదన్నను, రెండవది చెడ్డదగును. కాని, “ధర్మప్రజాసంక్షోభం స్త్రియ మున్వహే, ధర్మేచ అర్థేచ కామేచ మా మనుచర” ఇత్యాదివాక్యముల గార్హస్థ్యము త్రివర్గసాధనమని విదితమగుచున్నను లోకప్రస్థానిబట్టి యది బహుళముగాఁ గామసాధన మగుచున్నదనుట నిర్వివాదము. పిపీలికాద్రిబహు పర్యంతమైన సృష్టిలోని రహస్య మాలోచించిన స్త్రీపురుషసమాగమము పై సర్గికమని గోచరించుచుండ నది చెడ్డదెట్లగును? అని కర్మవాదియన- సంసారపాశములఁ దగుల్కొని జీవుఁడు పడరానిస్థానము, చేయరానిపనులు చేయుచు దుఃఖమగును డగుచున్నాఁడు. అట్టి దుఃఖమునుండి విముక్తుని గావించి యతని కాల్యాణంబు మొనంగు

సన్యాసము చెడ్డ దెట్లగునని వేదాంతియనెను. మఱియు—

“కామసుఖరూపమైన యిహ మును యాగవ్రతతీర్థయాత్రాతిథిపూజా దేవతార్చనాది ధర్మజన్యఫలరూపమైన పరమునుగూడ సమకూర్చునట్టి గార్హస్థ్యమందు మంచియే కాని చెడుగే కనఁబడదు. కాని, ఒక్క పరము మాత్రమే చూపెడి సన్యాసమందహము చేకూర్చఁజాలమి యను చెడుగు కనఁబడకపోదు.” అని కర్మవాది స్వమతము సమర్థింప, వేదాంతి యిట్లు చెప్పుచున్నాఁడు:

ఇది వివరీతోపన్యాసము. అయినదాకు లోను, కానిది కంచములోను బెట్టిన ట్లున్నది. ధర్మాచరణమువల్లఁ బుట్టెడిపుణ్య మిచ్చుఫలమేది? స్వర్గము. ఆ పుణ్య మైపోయినపిదప ‘క్షీణే పుణ్యే మర్త్యలోకం విశన్తి’ అనున్యాయమునుబట్టి జీవుఁడు మరల భూలోకమున జన్మింపఁజలసినదే. అనఁగా, జననమరణప్రవాహరూపమైన సంసారమున మరలఁబడెననుట. ఇహమా, సుఖశూన్యము. లోకము భ్రాంతిచే ననుకొనుచున్నది సుఖభాసము గాని సుఖముకాదు. వైగా వ్యాధి జరావిషత్తి సంకులము. దారపుత్రవియోగాది దుఃఖ పూర్ణము. పోనీ! పరమా, గార్హస్థ్యము యథాశాస్త్రముగా నడచినను, అది యశాశ్వతము. అట్టి గృహస్థాశ్రమము నిర్దోషము, గుణభూయిష్ఠము ననుట విపరీతవాదము కాదా! పూజ్యలేమనిరి?—

ఆభాసనిరాకరణము

శ్రీపాద వెంకటేశ్వర్లు

నేను వ్రాసిన “రసాభాసము” అను వ్యాసమునకు
భిన్నాభిప్రాయమును చెలుపదలచి సమాధానరూప
ముగా శ్రీరామశాస్త్రిగారు మేనెల భారతిలో నొక
వ్యాసము వ్రాసినారు. కాని యాసమాధానము నా
వాదములోని యశంకితరూపమే యని తెలుపుచుంటిని.

“అవిదగ్ధులగు తిర్యగ్జ్యేష్ఠులయెడగల రతి
తాత్కాలి హృదయ రంజకము గావచ్చునుగాని అది
సహృదయ హృదయములతోచ్చి వారిచే భావ్యమానము
మాత్రము గాబలదు. కనుకనే యది రసాభాసము”
“విభావానుభావవ్యభిచారిభావముల చేరిక చే రసము
వ్యక్తమగునని యాలంకారికసిద్ధాంతము” అని వ్రాసిరి.

చూడుడు:—

“ఏదొ రసాత్మకజరేణుగంధి
గజాయ గంఘామజలం కరేణుః;
అగ్ధోపభుక్తన చినన బాయాం
సంభావనూమాస రథాంగనామా.”

(కుమారసంభవము)

ఇచ్చట ఆలంబనవిభావములు (గజము, చ
క్రవాకము), ఉద్దీపన విభావము (వసంతము), ఆనుభావ
ములు (సురభిగంఘామజలదానము, అగ్ధోపభుక్తలిన
దానము), క్యభిచారిభావములు (హర్షాదులు)ను గలవు.
రసము వ్యక్తము గావలయును. ఇట్లే:

“మధు ద్విరేఫః కుమమైకపాత్రే
పశా ప్రిమాం స్వామమవర్తమానః;
శృంగేణచ పుర్యనిమిలితాక్షీం
మృగీ మకందూయిత కృష్ణసారః.”

(కుమారసంభవము)

“కందూకుట్యులిలేక్షణాం సమాచరిం
దంతస్య శోట్యా లిఖన్

పర్యాయవ్యతిరేకకర్ణపతస్తే
రాహ్లోదిభిర్వీజయన్
జగాదై ర్మవస్థకీకీసలయై
రస్యాస్థిలిం కల్పయన్
ఆన్యో వన్యమతింగజః
పరిచయప్రారంభ మభ్యస్థలి.”
(మాలతీమాధవము)

“చంచాపులేన విదళయ్య నవం ప్రవారం
పార్వస్థితాం ప్రణయినీ మనువర్తమానః;
పక్షునితైః పరభృతోఽను మరీ న్విధూయ
మాజన్ రసాలిఖైః కురులే విహారమ్.”
(జనకీపరిణయము)

ఇట్టి చోట్ల తిర్యగ్గతమైనప్పటికిని విలాసచేష్టి
తములతో స్వరస్థిమైన రతి వర్ణింపబడుచున్నది. ఈ
రతి విభాతీయాలంబనాదులుగలది కాదు. నిషిద్ధము
కాదు. అదివ్యగతసప్తార్థవలంఘనాదులవంటిది గాదు.
ఇచ్చట నెట్టియవిదగ్ధతానిరూపణమున్నది? ఎట్లాయవి
దగ్ధత భాసించును? మఱియు

“ఏకే నాన్తా ప్రవితరహ
వీక్షతే వ్యోమసంస్థం
భానోర్బింబం సజలలలితే
నాపరే నాత్మకాంతమ్
అహ్న శ్చేదే దయితవిరహ
శంకినీ చక్రవాకీ
ద్వా సంక్షిప్తా రచయతి రసా
నర్తకివ ప్రగల్భా.”

(దశరూపకము)

ఇత్యాదిస్థలముల ప్రగల్భత చూపబడినది. కనుక
నిష్ఠిస్థలముల నరుండుదమై భావుకమనోద్వేజకమగు

దోషము లేకున్నను తిర్యగ్గతమని యాగ్రహించెదరేకాని
వేదాండుదోషము చూపలేదు.

“గీతాంతరేఖ శ్రమవారిలేతైః

కించిత్సముచ్చాస్యసితపత్రలేఖనః;

పుష్పాసవాఘూర్ణితశీత్రకోభి

ప్రియామణం కింపురుష శృచుంజే.”

(మహారసంభవము)

ఇచ్చట వైనుదాహరింపబడిన “మధుద్వితేఘః”
ఇత్యాదిస్థలములకంటె రసత్వాంగీకారమున శేషాటి
నైదగ్ధము, భేదము చూపబడినది?

కనుక ‘మధుద్వితేఘః’ ఇత్యాదిస్థలములకూడ రస
త్వాంగీకారమే యుక్తమని యీయవిదగ్ధానికి యసమం
జసమని యిదివరలో వ్రాయబడినది.

ఇక “దక్షిణవాసుకగతరతి రసమగుచుండ, పర
నాయికాగతరతి రసమగుచుండ బహుసక్తయోషిద్గత
రతి రస పేలకాగూడదు?” అనునాయాశ్చేషమునకు
కాస్త్రీగారు వ్రాసిన సమాధానము:—

“అన్యోభాగతరతి అనాచిత్యభాజనముగాన ఉత్తమ
కావ్యములయందు అట్టి పరశీమనాయికగా నుండ
దగదు “పరిణీత...లంఘన” అని కావ్యాలంకారచూ
డామణికర్త. కనుక బహుసక్తయోషిద్గతరతివలె పర
నాయికాగతరతియు రసాభాసమేయని సాహిత్యవేత్తల
యభిప్రాయము” “ఒకపురుషునకు పలువురు నాయిక
లుండవచ్చును. ఒకస్త్రీకి ఒకపురుషుడేయుండవలయు
ననుట కాస్త్రీనిహితము, సాచ్య సాంఘికమర్యాద.
కావ్యప్రయోజనము నీతిబోధనము గాకపోయినను
కావ్యమునకును నీతిని సంబంధము లేదనుటనూత్రము
అవిచారమాలకము. కావున దక్షిణవాసుకగతరతి రస
మగును. సామాన్యమంటి బహుసక్తయోషిద్గతమైన రతి
రసముగాదు” అని.

అంగిరసములో నన్యోభా నాయికగా నుండదగ
దనియేకదా దశరూపదాసులలోగూడ నిరూపింపబడి
నది! అంతమాత్రముక తద్గతరతి రసాభాసమని చెప్పర
గదు. అట్లయిన—“శేషనిరూపణముతో, శృంగార
నాయికలలో పరనాయికానివేశము వ్యర్థము.

మఱియు రసాభాసనిరూపణములోని “ఉపనా
యకసంస్థాయాం మునిగురుపత్నీగతాయాంచ.....”
ఇత్యాదివి శేషనిరూపణములున్ను, శృంగారతిలకము
లోని “సంబంధిమిత్రద్విజరాజహీననర్తాధికానాం ప్రమ
దాన గమ్యాః” అనువిశేషనిరూపణమున్ను అనర్థకముల
నియే చెప్పవలయును.

అభాసనిరూపణములలో పరనాయికాగతరతిని
పుష్కలజనచేసి లాక్షణికులయుదాహరణములు గాన్పిం
పవు.

సమవకారములో అంగముగా నివేశముచేయ
బడు శృంగారములలో కామశృంగార మొకటి. కామ
శృంగారమన “పరదార సురూపానాది సుఖలిలికః కామ
శృంగారః” అని ప్రతాపరుద్రీయ వ్యాఖ్యానములో
కుమారస్వామి సోమశిఖి నిరూపణము గాన్పించును.

కనుక పరనాయికాగతరతి రసమగునట్లు లాక్ష
ణికుల యభిప్రాయ మవగతమగును.

లగ్యములలోగూడ పరనాయికారతి గనబడు
చున్నది:—

“గాఢాలింగన గండచుంబనకుచ

స్పర్శాఃశీలయితం

సర్వం విస్మృతమేవప్యైతవతో

బాతే! ఖలేభ్యోభయతో;

సల్లాపోఽప్యథువా ముదుర్బలతమ

ప్రతాపి నాతివ్యభా

యత్త్యైదగ్ధమ పృథ్వా దసులభం

శేషైవ దూయే భృశమ్.”

(పుష్పరాజ విలాసము)

ఇచ్చట విప్రలంభశృంగారమని వ్యాఖ్యాత.

“అలసపరితైః ప్రేమార్ద్రాద్వైః

ముహుర్ముహుభీకృతైః

క్షణమభిముఖైర్లజ్జాలోలైః

నిమేషపరాక్యాభైః

వ్యాదయనిహితం భావాహూతం

మమద్భిరేవేక్షణైః

కథలు సుకృతీ లోఽయం ముక్తే!
త్వయా ద్య విలొక్యతే."

(అమరుకావ్యము)

ఇది యిట్లుండ సామాన్యగతరతిగూడ రసమే
మని రుద్రటాదులు నిరూపించినట్లు గాననగు.

“సాధారణస్త్రిగణికా

సావిత్తం పర మిచ్ఛతి
నిగ్గుణేఽపి నవిచ్ఛేదమ్

సరాగోఽస్యా గుణిన్యపి

శృంగారాభాసనీక స్యా

స్మశృంగారః కదాచన

ఇతి ద్వివంతి ముద్గత్య

ప్రాహ శ్రీగుద్రబః కవిః

రాగశృంగారరీర్ముక్తై

యదిన్య గ్గణికాః స్వతః

యోషిత్వానూన్యగోఽతః

స్మరః కిం భక్షితః శ్వభిః

కింతు తాసాం కలాశీలి

కుశలవాం మనోరమమ్

విస్మృతా పరస్త్రికం

సురతం జాయతే నృతామ్

కుప్యత్పి నాకనేత్రాగ్ని

జ్వాలాభస్మీకృతః పురా

ఉజ్జీర్ణతః పునః కామా

మన్యే వేశ్యావిలోకితైః

కలావిలాసప్రదగ్ధైః

వసతి గ్గణికాజనః

పుంసాం సౌభాగ్య వైదగ్ధ్య

వసతి గ్గణికాజనః.

ఈర్ష్యా కులస్త్రీషు ననాయకస్య

నిశృంకళేలి ర్మపరాంగ నాను;

వేశ్యాసు వైత ద్విత్తయం ప్రయాథం
సర్వస్వ మేతా ప్రదహో స్మరస్య."

(భావప్రకాశము)

మరొకవిషయము. లక్షణగ్రంథములలో

“శ్వశూరత్రనిమజ్జతి

అత్రాహం దివసకం ప్రలోకయ;

మాపశిక రాత్ర్యంధ

శయ్యాదుం మమ నిమంశ్యసి."

ఇత్యాదిశ్లోకములు కావ్యాత్మగూతమైన వస్తుస్య
వ్యాదుల భద్రావాసముగా నివ్వబడియున్నవి. ఇట్టి
వస్తుస్యవ్యాదు లుత్తమకావ్యములలో నుండగూడదని
చెప్పియుండలేదు. రసాభాసముగా పరిగణింపబడిన
తిర్యగాదిగతరతిగూడ అలంకార్యముగా ప్రబంధా
నుప్రవేశము చేయవచ్చునని ప్రతిపాదించిరిగాని సర్వా
త్మనా ప్రబంధపుర్వకము నిరాకరించినట్లుండలేదు.

కనుక అట్టి వస్తుస్యములకు ప్రబంధానుప్రవేశము
చేసినపుడు కావ్యమున డెట్టినీతిసంబంధముండునో, పర
నాయికారతి కనుప్రవేశము చేసినపు డెట్టినీతిసంబంధ
ముండునో, ప్రకృతమైన బహుస్వక్తయోషిద్గతరతి రసా
భాసమని కావ్యానుప్రవేశము చేసినపు డెట్టి నీతిసంబంధ
ముండునో అట్టి నీతిసంబంధము దక్షిణనాయకగతరతి
ముల్లమైన బహుస్వక్తయోషిద్గతరతి రసమని కావ్యాను
ప్రవేశము చేసినపుడుగూడ చెడదు.

అందువలననే దక్షిణనాయకగతరతిని, పరనా
యికాగతరతిని రసమని యొప్పుకొనినటులే బహుస్వక్త
యోషిద్గతరతిని గూడ రసమని యొప్పుకొనవలయునని
వ్రాసియుంటిని.

కనుక ఆభాసనిరూపణముకొరకు శ్రీశాస్త్రి
గారు వ్రాసిన యుపపత్తులు కొంచె మించుమించుగ
నావ్యాసములోని యాశంకితరూపములే కాని తద్భిన్న
ములు గావని నామనవి.

దాగుడు మూతలు

K. P. S.

కయ్య - కాలవ

‘కరుణకుమార’

౧

లక్ష్మమ్మ గొప్ప అదృష్టజాతకురాలు. పాక నాటి కాపుకులంలో పుట్టింది. మల్లా అవరమహాలక్ష్మి. ఇంతకీ పూర్వజన్మంలో ఇంత పెట్టిపట్టిందేమో, ఈజన్మంలో భోగం అనుభవిస్తోంది.

లక్ష్మమ్మ పుట్టింటివారిది చాలా గట్టి సంసారం. మొగపిలకాయలు లేనందువల్ల లక్ష్మమ్మకూ ఆవిడ అక్కకూ—ఇద్దరుకూతుళ్లకూ ఒక ఊళ్లోనే మనువులు కుదిర్చి అక్క చెల్లెండైద్దరూ ఒకచోటే సంసారాలు చేసుకుంటూఉంటారని ఆశపడి తండ్రి యిద్దరికీ చెరిముప్పయివేల రూపాయల ఆస్తి యిచ్చి మహావైభవంతో వివాహాలుచేసి, వాళ్లను కాపరానికి పంపేడు. కాని కాపరానికిపెళ్లిన మరుసటిసంవత్సరమే లక్ష్మమ్మభర్త కాలం చేసినందువల్ల, అప్పటినుంచి ఇప్పటివరకూ ఈముప్పయి ఏళ్లుగా ఆవిడ నిరంకుశమైన వైధవ్యాన్ని అవిచ్చిన్నంగా పరిపాలిస్తోంది. ఇదొక్కటే ఆవిడకు కొరతపెట్టాడు పాపం భగవంతుడు. ఇదిమినహా ఆవిడ సంసారానికి ఏమీ కొరతలేదు.

అటు పుట్టింటివారివల్ల దఖలుపడ్డ ముప్పయివేల రూపాయల ఆస్తి, యిటు అత్తింటి వారివల్ల లభ్యపడ్డ ఏటైవేల రూపాయల ఆస్తి కలిసి, భర్త చనిపోయేటప్పటికి ఎంత

లేదన్నా ఓ ౮౦, ౯౦ వేల రూపాయల ఆస్తికి లక్ష్మమ్మ హక్కుదారయింది. చావు మంచంమీద ఇంకా తెలివి ఉండంగనే భర్త సిగ్గులైన వీలునామా వ్రాసి యిచ్చి వేశాడు. ఒక ఏభైఏకరాల మాగాణీ, డబ్బె ఏకరాలమెట్టా, మామిడితోటా, నాలుగేకరాల పాటిమట్టిదొడ్డి, శువుల బీళ్లు, ఓది అంకణాలమిదే, యిన్నిపాడిశువులూ, నాలుగువందల సన్నజీవాల్లా. ఒకటేమిటి, ఒకరిదగ్గరకు ఒక వస్తువుకోసం పోనక్కర లేకుండా, అమర్చిపెట్టినట్టు యనుపపెట్టె బీగాలతోసహా చేతిలో పెట్టి “ఏమో భగవంతుడుచేసిన, నేను లేనన్న కొరతతప్ప యిక నీకేమీ లోపంలేదు. ఇంట్లోతల అట్లా వీధిలో పెట్టుకోనవసరంలేకుండా ఈ యావదాస్త్రీ నువ్వు అనుభవించుకొని జీవించు”అని అంత్యకాలాన్న ఆశీర్వాదిస్తూ ఆవిడభర్త అదృశ్యమైనాడు.

భర్త ‘హారీ’ అన్న మరుసటితరణమే లక్ష్మమ్మ యీ యావదాస్త్రీకీ పట్టాభిషేకం కట్టకొంది. దీనికితోడు ఆమె చిన్నదైనా, మొదటినుంచీ తనబ్రతుకుతెరువు తాను చక్కగా గ్రహించుకొన్న ఘటం. మంచి దూరాలోచనగల మనిషికూడాను. లక్ష్మమ్మది మొదటినుంచీ గట్టిపిడికిలి. ఆమె చిన్నతనంలో, సోదెచెప్పేవాళ్లు వచ్చి ఆవిడ ఎడమచేతి అయిదువేళ్లా దగ్గరగా పెట్టించి అధి

చేయించుచి వేళ్లసందున తలవెంట్రుక దూర
డానికిగూడా సందులేకపోతేను ఆవిడయింట్లో
లక్ష్మి తాండవం చేస్తుందని ఘంటాశంకరా
జోస్యం చెప్పేవారు. ఈ జోస్యం విన్నప్పు
డల్లా బిల్లి లక్ష్మమ్మ నెత్తుకొని ముద్దుపెట్టు
కుంటూ వుండేది. సాధారణంగా జోస్యంలో
చెప్పే ముందువచ్చే విషయాలన్నీ నిజం
కావని అనుకుంటాంగాని, లక్ష్మమ్మ జీవితం
లోమాత్రం చెప్పిందిచెప్పినట్టుగా తూ చా
తప్పకుండా జరుగుతోంది.

అదృష్టం కాకపోతే మొగవాడికైనా
చేత నవ్రతుందా సంసారాన్ని అంతచక్కగా
నిర్వహించుకోవడం, ఇంట్లో విస్తరివేసే రెం
డోప్రాణి లేకపోతేమట్టకు. పొలంలోండిన
అరవైపుట్ల ధాన్యం లగాయతు దొడ్లో పశు
వులు వేసిన పేడవరకు సమస్తమూ ఆమె
రొఖరూపంగామార్చి కప్పపడి వృద్ధిచేసిన సం
సారం అది. రాగులు, సజ్జలు, జొన్నలు,
మిరపకాయలు, చింతపండు, మామిడికా
యలు, పెంకాయలు, పెంకాయపీచు,
తాటికాయలు, తాటాకు, తాటిబుర్రలు,
దొడ్లోకానే అరటికాయలు, అరటాకు, అర
టిదూట, వంకాయలు, పొట్లకాయలు, కాక
రకాయలు, పాలు, పెరుగు, వెన్న, నెయ్యి-
ఒకటిమిటి పాటిమట్టి, ఎరువుమట్టి, దూడా
దొడ్డుకూ-సమస్తమూగూడా ఆమెస్వంతం
రొఖంగా మార్చి చేతపట్టుకొనే అలవాటు.
అందువల్ల భూములు దొడ్లు, బంగారున
గలు, పెండిసామానులు వగైరాల అడుమా

సంమీద ఇచ్చిన అప్పుశ్రాంతాలమీదా ప్రోనో
ట్లమీదా సాలీనావచ్చే నాలుగువేల రూపా
యల నికరం వడ్డీకితోడు, ఈ విధంగాకూడా
ఎట్లాలేదన్నా సంవత్సరానికి ఇంకో ౫, ౬
వేల రూపాయల ఖట్టి ఆదాయం చేరుస్తూ
ఆమె ఈ ముచ్చైవట్లుగా తన ఆస్తిని రెండు
లక్షలకుపైగా పెంచింది.

లక్ష్మమ్మ షోడపుట్టినపడుచు కాశరం
అంత నాదారుస్థితికాదు కాని లక్ష్మమ్మస్థితితో
పోల్చుకుంటే వాళ్లస్థితి ధూపానికి ఆగడం.
అయినప్పటికీ ఆవిడ అక్కకి ఒకకొడుకూ,
ఒకకూతురూ కలిగి యింతసేరీ సంపదతోనే
కాలక్షేపం చేస్తున్నారు వాళ్లు. లక్ష్మమ్మ
అక్కకొడుకు రామిరెడ్డికి ఇప్పుడు ముప్పయి
సంవత్సరాలవయస్సువచ్చి, పెళ్లి చేసుకొని తన
యిల్లు తాను చక్కపెట్టుకొంటున్నాడు.
లక్ష్మమ్మకు 'నా' అన్నవాళ్లు ఎవ్వరూ లేనం
దన, తన నేడ్యం మంచిసెబ్బరలు విచారించ
డానికి, ఇంట్లో తనకింత లెక్కాడంకా వ్రా
యడానికి రామిరెడ్డి కాస్త చేతికందివచ్చినప్ప
టినుంచీలక్ష్మమ్మ అతగాడినే రప్పించుకొంటూ
తనపనులు నెరవేర్చుకొంటూవుంది. అదిగాక
మొగదిక్కులేని సంసారం అయినందువల్లా,
ఈ తనువులు శాశ్వతం గానందువల్లా, తల
లోనాలుకలాగ నమ్మకంతో అంటిపెట్టుకొని
వుంటే లక్ష్మమ్మ ఎప్పటికైనా తనయావడా
స్థితి అక్కచెల్లెండ్లిద్దరి సంసారాలకీ ఒక్కడే
మొగపురుగు అయిన తనకు సంక్రమించే
టట్టు చేయకపోతుందా అని రామిరెడ్డి కొలి

డంత ఆశపెట్టుకొని ఉన్నాడు. అది సహజమేగా. అందువల్ల లక్ష్మమ్మకు చీమకాటంత బాధ కలిగిందంటే, తనకు లోకమే మునిగిపోయినట్లుగా భావించుకొని, తన యితరపనులన్నీ గంగలో కలిసిపోయినాసరే, గుండెలు గఽవుక్కొంటూ పరుగెత్తి ముందు తనపిన తల్లికి సేవచేసి ఆవిడ మెప్పుపొందుతూ వస్తున్నాడు రామిరెడ్డి.

లక్ష్మమ్మకు ఇప్పుడు ఏబైయోషడిదాటి అరవైలోషడింది. రామిరెడ్డికి అనుక్షణమూ నోరు ఊటలూరుతోంది; లొట్టలుపేస్తున్నాడు; ఎట్లాగైనా లాలించి ఆమెచేత యావదాస్త్రీ సెటిల్మెంటు వ్రాయించుకోవాలని భూమికి ఆకాశానికి అంచెలు వేస్తున్నాడు. కాని ఆమెదగ్గర అతగాడి పప్పులేమీ ఉడకడంలే దింకా. కానీ చూతాంటే అనుకొని సమయంకొరకు కాచుకొని బకధ్యానం చేస్తూఉన్నాడు రామిరెడ్డి.

ఇచ్చిన అప్పు అణాదమ్మిడిలతోగూడా మళ్లా తనయింటికి పున్నెల్లోపెట్టి తీసుకువచ్చే ఆసామీ అయితేనేరప్ప, నాలుకపెరుక్కొని చచ్చినాసరే, చిన్నడబ్బు చేబదులిచ్చేరకం గాదు లక్ష్మమ్మ. అందువల్ల ఆమెవద్దనుండి బీదా బిక్కు వగైరా అలగాజనానికి ఎప్పుడూ చీమతలకాయంత ద్రవ్యసహాయం కలుగలేదుకాని, గ్రామంలో వున్న యితర పెద్దపెద్ద ఆసాములలో చాలాభాగంవరకూ ఆమెవద్ద భాతాలుపెరిగి, గ్రామంలో కాస్త పలుకుబడిగల తలకాయలందరికీ ఆవిడతో

మొగమాటం ఏర్పడింది. ఇక గ్రామంలో జరిగే ప్రతీమంచి చెడ్డలకీ, నలుగురితోపాటు ఆడదైనా లక్ష్మమ్మనుగూడా గ్రామపెద్దలు సంప్రదిస్తూ, ఆమెనిగ్రహానుగ్రహాలకు పాత్రులవుతూవచ్చారంటే అందులో విడ్డూరమేమీ ఉండదు.

౨

కొండుడు మాలవాడు, అనగా పంచముడు. పోనీ హరిజనుడనే అండాం. హరిజనులు నిరుపేదలని వేరే చెప్పవలసిన అవసరంలేదు. గోచీపెట్టుకొనే ఈడులో కొండడు లక్ష్మమ్మకాడనే బ్రెగొడు కానూవచ్చినప్పటికీ, వాడికి ఈడువచ్చి పెళ్లిచేసుకొని, భార్య కాపరానికి వచ్చినతర్వాత, వాడు లక్ష్మమ్మను వదలి యిప్పటికి పదేళ్లుగా తన రెక్కలమీదనే ఆధారపడి, యింట్లో తన భార్యనీ, డెబ్బైపళ్ల ముసలితోక్కు తల్లి వెంకినీ పోషించుకొంటున్నాడు. శరీరకష్టం చేసుకొనేవాళ్లకు దరిద్రం ఉండదు. అందులో కొండడు ఏనుగువంటి మనిషి. ఏపని అయినప్పటికీ జంకూకొంకూలేకుండా నడుంకటి దూకేస్తవ్వావం. అందువల వాడంటే ఆసాములందరికీ ఒక విధమైన ప్రేమా, అభిమానమూకూడా కద్ద.

ఏ ఆసామినో ఆశ్రయించుకొని, ఎవరికీ మతంలోనో అంటిపెట్టుకొని, సంవత్సరం జీతంమీద, మామూలుప్రకారమే కాలంగడుపుకొంటూఉంటే తీరేపోను కొండడికి.

కాని మున్నూట అరవైనాలుగు రోజులూ రాత్రింబగళ్లు చెమటణ్ణాచిచాకిరి చేసినప్పటికీ, సంవత్సరానికి ఏపండుంగింజలో, పన్నిద్దం గింజలోగాని జీతంరాలని నౌకరీ అవడంవల్ల కడుపునిండక సంసారాన్ని పోషించుకోలేక వెతలుపడుతున్నాడు పాపం కొండడు.

అదిగాక యీ ఆసాములతో అన్నీయి కట్టే జీతగాడువచ్చి పనిచేసినరోజులకు రోజు ఒకటింటికి ఒకముంతెడుగింజలుచొప్పున కూలియిచ్చి, వాడి కెప్పుడైనా ఏజ్యరమో, ఏ కడుపునొప్పో, ఏ కాలునొప్పో వచ్చి నౌకరీకి రాలేక నిలిచిపోయిన రోజులకు రోజు ఒకటింటికి రెండుముంతలుచొప్పున వాడి దగ్గర తిరిగి ముజరాలు తీసుకొంటారు, ఇదే మి నాయమో! అదిగాక, ఆసాములు జీతగాళ్లకూ, కూలివాళ్లకూ తమగింజలు కొలవ వలసివచ్చినపుడు కొలిచేముంత వేరూ, జీత గాళ్లదగ్గరనుంచి ఆసాములు ముజరాతీసుకొ నేటప్పుడు కొలిచేముంతవేరూ - మొదటి ముంత యెన్నదీ, రెండోముంత పెద్దదీని. ఇట్లాంటి దుర్భరమైన పరిస్థితులలో ఎన్నాళ్లు బ్రతకగలడు పాపం కొండడు?

ఈ కష్టాలన్నీ పడలేక, - ఆ వూళ్లో మాలమాదిగలకు పదికుటుంబాలవాళ్లకు సర్కారువారు ఈ సందుకట్ల కొన్ని బీడు భూములు సాగుబడిచేసుకొనేటందుకు పట్టాలకు యిస్తున్నారంటే, కొండడుకూడా తాళిలుదారుగారిదగ్గర వో అర్జీగీకించి దాఖలుచేశాడు. కొండడికిగాని, వాడి అవిభక్తకుటుంబంలో

బంలో మరియెవ్వరికిగాని, అంతకు పూర్వం ఎన్నడూ సర్కారుభూములు పట్టాకుయిచ్చి ఉండకపోవడంచేత గ్రామంలో ఇతరులతో పాటు వీడికిగూడా, ఒక ఏటైసెంట్లు (అర ఎకరా)భూమి ఎకరా మూడువందలరూపాయలచొప్పున ఖరీదువేసి, అరెకరమూ నూటయేభైరూపాయలకు, సర్కారువారు కొండడికి పట్టా కిచ్చారు. ఎక్కడనో, ఏ అయ్యనో, ఏ అమ్మనో కాట్లాకడుపు పట్టకొని, ఆ నూటయేభైరూపాయలూ గాక యికా రెవెన్యూయిన స్పెక్టరుకూ, తాలూకాగుమస్తాలకూ ఇవ్వవలసిన నజరానాల కింద ఇంకోపాతికా ఏటైరూపాయలు తలతా కట్టుపెట్టి, అప్పు తెచ్చి కట్టి భూమిని తీసుకొన్నాడు కొండడు. ఇంతా చేస్తే చచ్చినంత మరమ్మతు చేస్తేనేగాని సాగుబడికి లాయఖుకాని భూమి అది; మని షెత్తున తుంగ బలిఃపోయి అక పున్నట్టుంది. అనీ గాక, నీళ్లకు మిట్టప్రదేశం. అరగజు గడ్డతీరు తీయిస్తేనేగాని కయ్యలోకి చుక్క ఎక్కడు. నీళ్లుపారించుకొనేటందుకు ఆకయ్యకు ప్రత్యేక కాలువ లేదు. అన్నీ తంటాలే పాపం; సర్కారువారు విధించినక్రయం నూటయేభైరూపాయలూ ఖజానాలో జమ కట్టంగనే, సర్కారువారు కొండడిచేతిలో పట్టాకాగితంమాత్రం పెట్టి, నలుగురితో పాటు, వాడికిగూడా 'యిదుగో ఇదీ నీభూమి' అని ఆకయ్యకు హద్దులు చూపించి చక్కా పోయారు.

సెంటుకు కనీసం ఒకరూపాయచొప్పున ఏబైసెంటుకు, ఏబైరూపాయలు ఖర్చుపెట్టి తేనేగాని కయ్య మరమ్మత్తుకాదు. తుంగా దుడుసూ కొట్టించడానికే ఒకయిద్దమో, ముత్తుమో కావలసి ఉండే! ఏరోజు కా రోజు రెక్కాడితేనేగాని డొక్కాడకపోయే ఇంట్లో కొండడికి! ఈలోకంలో తాను జన్మమెత్తినందుకు ఈజన్మలో తన పేరిట ఇదీ తనభూమి అని వోయెకరాభూమి ఏర్పడితే తనజన్మ తరించి తనకష్టాలు గట్టెక్కుతాయనే ఆశపడ్డాడుకాని కొండడు, లీరాభూమి దఖలుపడినతర్వాత ఆకయ్యను సాగుబడి చేసుకోవాలంటే తన శక్తి కణకువైన పనిలా తోచలేదు కొండడికి. ఇప్పటికి చేసిన అప్పు తలుచుకొంటేనే వాడికి శరీరం నీరయి పోతోంది. భూమిదగ్గరికి వచ్చి చూచుకొంటే దిక్కు తోచడంలేదు. భూమి సాగుబడిచేసుకోవడమూ, లేక అంతటితో దాన్ని విరమించుకొని తాను మళ్లా మామూలు ప్రకారం ఏ అయ్యకాడనో జీతానికి కుదురడమా? ఈరెంటి సందునాపడి నలిగిపోతున్నాడు కొండడు. “అయిందేదో అయిపోయింది. మనకీజన్మలో స్వంతకయ్యనీ, స్వంత సేద్యమనీ, స్వంతెద్దులనీ అనుకొనేప్రాప్తం లేదు. అందనిచెట్టుపండ్లకు ఆశలుపడ్డం. ఇంతటితో ఈకయ్యను పోకడపెడుదా”మనుకొని నిస్సహచరించి కొండడు ఆకయ్య చేసుకోలేక, పట్టావచ్చిన మరుసటి నెలలోనే యితరులకు అమ్మకం చూపేడు.

కొండడికి పట్టాకిచ్చిన కయ్య లక్ష్మమ్మ స్వంత పట్టాభూమి, నూరెకరాల యేక ఖండంగల ఒకనట్టుకు దక్షిణపుతట్టున ఆనుకొని ఉన్నది. కయ్యనందునా, లక్ష్మమ్మ భూమినందునా గనిమె తీస్తే, చులాగ్గా కయ్య ఆవిడఖండంలోకి కలిసిపోతుంది. ఆ కయ్యకోసరం ముప్పయ్యేళ్లకుపూర్వం లక్ష్మమ్మభర్త దాన్ని తనభూమిలో కలుపుకోవాలని రినిన్యూ అధికార్లకూ, డి. పి. డబ్ల్యూ అధికార్లకూ లంచాలక్రింద ఒక ముచ్చెసలపై రూపాయలు ఖర్చుపెట్టి కూడా ఆభూమి పట్టాకివ్వడం ఆక్షేపణకరమని అప్పట్లో సర్కారువారు తీర్మానించడంవల్ల విఫలమనోరథుడయినాడట! అది లగాయతు భర్త చనిపోయినతర్వాతకూడా, ఆశపడ్డకయ్య చివరకు లభించకపోవడమే కాకుండా, దానికొరకు లంచాలుగా పోసిన నల్లపైరూపాయలూ నట్టేటకలిసిపోయేనే అని లక్ష్మమ్మ అప్పటికీ యిప్పటికీ ఆ విషయం తలుచుకొని, తలుచుకొని కుల్లిపోతూ ఉంటుంది. ఎట్లాగైనా కయ్యలోకయ్యను కలుపుకోవాలని ఆవిడకూడా ఒకటిరెండుసార్లు ప్రయత్నించింది గాని ఆవిడ ప్రయత్నం కొనసాగలేదు. అందువల్ల, ఆ కయ్యను లక్షాధికారైన తాను కోరినపుడు పట్టాకు ఇవ్వకుండా యిప్పుడు ఒక మాలవాడికి పట్టాకిచ్చారనేసరికి లక్ష్మమ్మకు ఆపాదమస్తకమూ! తేల్లూ జైరెలూ పాకిన ట్టయిపోయింది. తనకయ్యకింద మాలవాడు ప్రవేశించి

చాడని విన్నప్పటినుంచీ ఈ నెల్లాళ్లుగా ఆమె అన్నంతినక మంచంపట్టింది. రాత్రింబగళ్లు వాణ్ని దుమ్మెత్తిపోస్తోంది. వాడివంశం నాశనం కావాలని శాపనాకారాలు పాడుతోంది.

కొండడికి చేతిలో దమ్మిడీలేక ఒక్క దున్నపోతుగాని, ఒక్క అరకకొయ్యకాని లేక రెండువందలరూపాయలతో ఆశపడి తెచ్చుకొన్న కయ్యను సాగుబడిచేసుకొనే దారీతెన్నూ కనపడక దిగులుపడి ఉక్కిరి బిక్కిరయి వాడు తన్నుకులాడుకుంటూ ఉంటే, తనభూమిలో కలిసేకయ్యను తాను ఇంతప్రయత్నించినా తెచ్చుకోలేక ఆఖరుకు చూస్తూవుండగా తనకళ్ల యెదుట ఒక హీన జాతి మాలవాడు తన్నుకు పోతున్నాడే, ఎట్లాగబ్బా ఈలోకంలో జీవించేదని యింట్లో లక్ష్మమ్మ మరణవేదనపడుతోంది.

అట్టినమయంలో కొండడు ఆ భూమి అమ్మకం చూపాడని, వినీ వినడంతోనే లక్ష్మమ్మ ప్రాణాలు లేచివచ్చినట్లుగా సంతోషించి రామిరెడ్డిచేత మాలవాడికి కబురు చేసింది, బేర మాడింది. తాను ఖర్చు పెట్టిన రూపాయలు తనకిచ్చివేస్తే ఆక్షణంలో భూమిని వదులుకొంటానని కొండడు జవాబు చెప్పాడు. వా డామాట అనేసరికి లక్ష్మమ్మ గుండెలు బాదుకొని—

“అమ్మయ్యో! నీ కెంతదురాశ పుట్టిందిరా మాలముండాకొడుకా! బ్రతకడానికా నాశనంకావడానికా ఇట్లాంటి దుర్బుద్ధులు పుట్టింది నీకు? ఈకయ్యకుగాను నామగడు

ముప్పైవళ్లనాడు దూటబిళ్లలలాగ, నలభై రూపాయలు ఆసర్కారువారి యెదాన్ని కొట్టినాడు. ఈముప్పై వళ్లుగా నలభైరూపాయలకూ వడ్డి కట్టుకొంటే నూరురూపాయలయింది. ఈనష్టం నీతాత ఇస్తా డనుకొన్నావా, నీముత్తాత యిస్తా డనుకొన్నావా? ఊరికే దురాశలకు పోబోకు దుఃఖానికి చేటు. ఎట్లాగా ఆకయ్య నీవు మరమ్మతు చేసుకోలేవు. మరమ్మత్తుకుగాను నే నింకా ఏభైరూపాయలు ఖర్చుచెయ్యాలినుంది. అప్పటికి నాకు నూటయేభయిరూపాయలవుతుంది. తెలిసిందా? నీవు పాపం ఈసందునా ఆసం దునా కచ్చేరిచుట్టు తిరిగి డబ్బు ఖర్చుపెట్టావు కాబట్టి అందుకు భత్యఖర్చులకింద పది రూపాయ లిస్తాను. ఆకయ్య నాపేర విక్రయం చేసి పారెయ్యి” అన్నది.

“అమ్మయ్యో! నీ కెంతదురాశ పుట్టిందమ్మా” అని కొండడుకూడా గుండెలుబాదు కొంటూ వెళ్లిపోయాడు.

3

తాను రెండువందలు పెట్టి కొన్న కయ్యను పదిరూపాయల కిమ్మని లక్ష్మమ్మ చేసినబేరాన్ని తలుచుకొనేవరకు కొండడికి, అదివరకున్న నిరాశా నిస్పృహ వదలి, ఎట్లాగైనా సాధించి కయ్యను నిలబెట్టుకొని సాగు బడిచేసుకొన్నాన్న పొరువం పుట్టుకోచ్చింది. “నేను దిగులుపడి నిస్సహాయస్థితిలో ఉండ బట్టిగదా ఆమె నాకయ్య నింత హీనక్రయా

నికి అడిగింది. దేవుడు చల్లంగాచూస్తే నేను బతకలేకపోతానా? నే నేమీ లోకులడబ్బు కోసం ఆశపడలేదే” అనుకొని ధైర్యంతెచ్చుకొని, దేవుడిమీద భారంవేసి కొండడు ఊళ్ళోకి చక్కావెళ్ళాడు; మొదటి మారా జనే మళ్ళా బ్రతిములాడుకొని, యింకో గిం రూపాయలకి ప్రానోటువ్రాశాడు; ఆపైకంతో భూమి మరమ్మత్తుచేసి ఆ సంవత్సరం శ్రావణ మాసంరాగనే వరినాటువేశాడు. ఇరవైమూపైసె యేళ్లుగా బీమగావున్న భూమేమో ఆ సంవత్సరం కాలం సక్రమంగా రావడంచేత నారు గుచ్చిగుచ్చుంగనే, కర్రలు నలుపుతిరిగి గంటలుకట్టి వైరు నవనవలాడుతూ ఎక్కివచ్చి అర యెకరాకయ్యా ఒకపుట్టెడుగింజలదాకా చిత్తకపండింది. కొండడికి కొంత ధైర్యం చిక్కింది. దేవుడికృప చల్లంగుంటే, నాలుగేళ్లలో అప్పుతీర్చేసి బయటపడతామనుకొని, సాయంకాలం ఇంటికిపోయి, ఉడుకునీళ్లుపోసుకొని, ఆరబయట నులకకుక్కిమీద పండు కొన్నప్పుడల్లా ఏమేమో పూహలతో మేడలు కడుతూనే ఉన్నాడు.

కొండడితో బేరం చెడ్డప్పటినుంచీ లక్ష్మమ్మకు దిగులుగానేవుంది. తనకయ్యలో కలిసే కయ్యను చూచిచూచి వదులుకోవడానికి ఆవిడ కిస్తులేదు; పోనీ ఎంత అయినా సరే, డబ్బిచ్చి తీసుకొందా మనుకొంటే - చేతులార అన్నిరూపాయలు మాలవాడిచేతిలో పోయడానికి మనసాప్పలేదు. రోజులుగడచినకొద్దీ ఆరోజుకారోజు ఆవిడకు కడుపులో

యీబాధ జాస్తీ అవుతూవచ్చింది. దానికి తోడు ఆ యేడు తననూరేకరాలనట్టువా సగటున ఎకరానికి ఓ పుట్టెడుగింజలు పండి, తన యింట్లో నూరుపుట్టా వేసుకొనీకూడా. తన నట్టువలో కలిసేకయ్య అరెకరమే మాలవాడికి పుట్టెడుగింజలు పండిన దని తలుచుకొని తలచుకొని ఆవిడకు కడుపు దహించుకొని పోతోంది. మాలవాడికి పండిన దామాషా ప్రకారం ఎకరం రెండుపుట్టచొప్పున తననూరు ఎకరాలకూ రెండువందలపుట్టారాలేదే అనేచింత ఒకతట్టూ, పోనీ తనకు రాకపోతే పోయే పూటకు గతిలేని మాలవాడికి నిముమాలమీద అర యెకరానికి పుట్టెడుగింజలు వచ్చినవే అన్నదుఃఖం మరొకతట్టూ ఆవిడను కాల్చి నుసిచేస్తూ ఉన్నవి.

ఆవిడమనోవేదనకు అంతు కన్పించడం లేదు. ఒకటిరెండుసార్లు రామిరెడ్డిని పిలిపించి “అబ్బాయీ! ఏమిగతిరా, మాలావాడు బంగారంవంటి అరెకరాకయ్యా అడ్డాన్నంచేసి తనపొట్ట పెట్టుకొన్నాడు వాడికడుపు వాడితోనేకాల! నేను ఏబావో ఏగొయ్యో చూసుకోహసించే గాని గతిలేదీక. తలకింద కొరి పెట్టుకొన్నట్లు ఈమాలమాదిగకొడుకుని నాకయ్యలకింద పెట్టుకొని నేను నలుగురిలోనూ తలయెత్తి ఇక ఈగడ్డమీద కాపురం చెయ్యలేను. అన్నిటికీ నువ్వే వున్నావు. ఏం చేస్తావో చెయ్యి” అని సాదపెట్టింది. “కానీ లే అమ్మా! తొందర పడబోకు. వాణ్ణి అక్కడనుండి లేవగొట్టే ఉపాయం ఇలా

చిద్దాంలే. కాస్త నిదానించు" అని రామి
రెడ్డి కొంతదైర్యం కలిగేటట్టు ఆమె నూరడిం
చాడు. కాని లక్ష్మమ్మకు మనస్సు కుదుటపడ
లేదు.

శ్రేష్ఠమానం వచ్చింది. తొలకరించింది.
రైతులు నాల్గు వేసుకొంటున్నారు. పొలా
ల్లోకి ఎరువు బూడిద తోలుకొంటున్నారు.
తొలకరికి భూమి కాస్త మెత్తపడడంచేత
కొంతమంది ఆతడిమీదే ఆరకలుకట్టి ఒకటి
రెండు చాళ్లు వెలిదుక్కులు చేస్తున్నారు
కొండడుకూడా తనకయ్యలోకి ఎరువుతోల
డానికి, ఎవరినో ఎర వడిగి ఒకకాడి దున్న
పోతులు తెచ్చుకొని బండికట్టాడు. తనూ,
తనభార్య-యిద్దరూ చెరొకగంపా తీసుకొని,
వోయిరవైగంపలు జల్లిలో పోశారు. ఇక
బరువు లాగలేవు దున్నలనుకొని కొండడు
బండియెక్కాడు; కొరడా ఆడించాడు; సగం
దూరం బండిని తోలుకువచ్చాడు.

కొండడికయ్యకు తూర్పునా, ఉత్త
రాన్నా, పడమరకూడాలక్ష్మమ్మపొలంకమ్ము
కువుంది. దక్షిణపుటటుమాత్రం సర్కారు అస
లు మినహా చెరువుతోట్ట పోరంబోకుభూము
లున్నవి. తనకయ్యకి పోవడానికి కొండడు
లక్ష్మమ్మభూములగుండా పోయితిరాలి. వాడికి
మరో మార్గంలేదు. పడమరగా ముప్పాతిక
మైలు పోతే చెరువులోకిపోయే డొంక ఉంది
గాని అది చాలా చుట్టు. సుమారు రెండు
మూడువందల యెకరాలభూమిని చుట్టుకొన్న
నేగాని కొండ డాదారిగుండా తనకయ్యలోకి

రాలేదు. ఎరువుబండి తోలుకొని కొం
డడు తనకయ్యల్లోనుంచి పోతున్నా డని
లక్ష్మమ్మకు తెలిసింది. వెంటనే యిద్దరు సేద్యగా
ళ్లను పంపి బండిని మళ్లగొట్టించింది.

కొండడికేమీ పాలుపోవడంలేదు. పోనీ
బండిని ప్రదక్షిణంచేయించి తీసుకుపోదామను
కొంటే రెండునలుగుల తోలేవరకే పొద్దుగుంకు
తుంది. ఊరికి తనకయ్యకి ఓమైలుంది. ఆసా
ము లందరూ అనాదిగా సంపాదించుకొన్న
మంచి మంచి భూములన్నీపోను, మాలమా
దిగల కెక్కడో పాలిమేరను కెనరుగా
నాలుగు కయ్య లిచ్చారు సర్కారువారు.
ఊరికి అందుబాటులోనూ, చేరువలోనూ
ఇవ్వడానికి ఖాళీభూము లుంటేగా. ఎక్కడా
సూదిమోపేటంత స్థలం కూడాలేదు. అసలే
దూరంగా ఉన్న తన ఆరెకరాభాగ్యానికి
మూడునాలుగుమైళ్లు ప్రదక్షిణం తిరిగి సేద్యం
చేసుకోవాలంటే, అలవయినపనిగా కనపడ
లేదుకొండడికి. అందువల్ల బండి నక్కడే విప్ప
కొని, కొండ డింటికిపోయి భార్యను పిలుచు
కొని, యిద్దరూ చెరొకగంపా నెత్తిన పెట్టు
కొని, ఎట్లాగైతేనేం, రెండోరోజు సాయం
త్రానికి ఆరెకరాకయ్యలోనూ ఓ ఆరుబళ్ళ
యెరువు మెడనరాలు మెలితిరిగేటట్టు మోసి
మోసి కయ్యలో పోశారు.

లక్ష్మమ్మకు ఒళ్లు గాభరా పుట్టుకొ
స్తోంది. ఏవిధాన్నా మాలవాడు లోబడడం
లేదు. ఆఖరుకు ఆ మధ్య ఒకసారి కొండడి
ఆరకదున్నిన పశువులు పగటివేళ లక్ష్మమ్మ

పొలంలోవున్న మంచినీళ్ళ దొరువుకాడికి నీళ్లుతాగను పోతే, తనదొరువులో నీళ్లుతాగడానికి వీలేదని ఆవిడ పశువులను మళ్ళగొట్టి బండెలవాడ్డిలో పెట్టించింది దేవుడా అంటూ పశువు ౧కి ౦-౧౨-౦ వంతున ౪ పశువులకూ 3 రూపాయలుకట్టి, కొండడుపశువులను బండెనుండి విడిపించుకొన్నాడు. లక్షమ్మ ఇంకా ఏమేమో చేస్తూనే వుంది. ఎన్నిచేసినా మరునటి సంవత్సరంకూడా కొండడు మొండికెత్తి, అన్నికష్టనిష్టారాలకూ తలవొగ్గి ఎక్లగైతే నేం నలుగురితోపాటు తనుకూడా సకాలంలోనే తనకయ్యను సాగుబడిచేసుకొని మొలగొలుకులు నారుగుచ్చాడు. ఆయేడుకూడా కాలం సరిగ్గానే రావడంవల్ల సకాలంలో మూడు, నాలుగు వర్షాలు కురిసి వైరు ఆరంభంలో బాగానే ఎక్కివచ్చినా, వెన్నతీసి పొట్టమీదికి వచ్చేవరకు వర్షం బిగించి, కాలం జెట్టచేసి నీళ్లకు ఎద్దడయింది. ఎంత యెద్దడయినా, లక్షమ్మబోటి మారాజులు మాత్రం బీదలనోటిలో మట్టికొట్టి కాలువల్లో వచ్చే నాలుగుచుక్కలూ తమ పొలాలకే పెట్టుకొని, తమవైరుమాత్రం ఎండిపోకుండా కాపాడుకొంటూవచ్చారు. కొండడి కయ్యకు నీరు పాగుదలఅయ్యేటందుకు ప్రత్యేకంకాల్యాలేడు. మడవతీస్తే నీళ్లు లక్షమ్మకయ్యలో నుంచి తనకయ్యలోకి రావాలి. నిరడుకూడా ఆమెకయ్యమీది మడవగుండానే పారించుకొన్నాడు కొండడు. ఈ సంవత్సరంమాత్రం లక్షమ్మ మామూలుమడవనుపూడ్చివేసి, తన

కయ్యలోనీళ్లు మాలవాడి కయ్యలోకి చుక్క ఎక్కిరాకుండా, గనిమెగజంఎత్తున మట్టిపోసి గట్టిపరిచి, తనకయ్యలో అదనంగా నిలిచే పులకనీళ్ళకువడమటితట్టు చెరువులోకిపోయ్యేటట్టు ఇంకో కొత్తమడవ పెట్టించింది. ఆయేడు బీదలపొలాలకు నీరు చాలక వైరు ఎండిపోతూవున్నప్పటికీ అక్కడం కొద్ది లక్షమ్మకయ్యలో మోకాలులోతు నీళ్ళు నిలవడమేకాకుండా, ఇంకా వైసి శృంగీనచ్చి పడడంచేత అదనమై ఈ సంవత్సరం కొత్తగా పెట్టించిన మడవగుండా అవన్నీ చెరువుతోట్టలోకి వృధాగాపోతున్నవి. అందుకైనా వొప్పకొందిగాని మామూలు మడవగుండా కొండడిచేలోకి చుక్కకూడా పోవడానికి లక్షమ్మ వొప్పకోలేదు. పోసి చెర్వుతోట్టలోకి పోయిననీళ్ళు తన కయ్యలోకి కాలవతవ్వకొని మల్లించుకొండా మనుకొన్నాడు కొండడు కాని తనకయ్య చెర్వుతోట్టకంటే మిరుగా వుండడంచేత నీలైక్కక, ఆ ప్రయత్నం చాలించుకోవలసివచ్చింది వాడు.

ఫలితానికి వచ్చినవైరు. ఆరునెలలుగా చెమట పూడ్చి కష్టంచేసి పెంచుకొన్నవైరు. ఇంక లెక్కిరెండుతళ్లు తగిలితే మళ్ళా ఒక పుట్టెడుగింజలు నమ్మకంగా పడుతవి. కాని తనకయ్యలోకి నీళ్లువచ్చేమార్గం కనబడలేదువాడికి. లక్షమ్మ కరుణించాలె; తనకు నీళ్లు ప్రాప్తించాలె. నీళ్లులేక కయ్య ఎండిపోతోంది. తడి ఆరి అడుగువేస్తే దిగబడడంలేదు. క్రమ

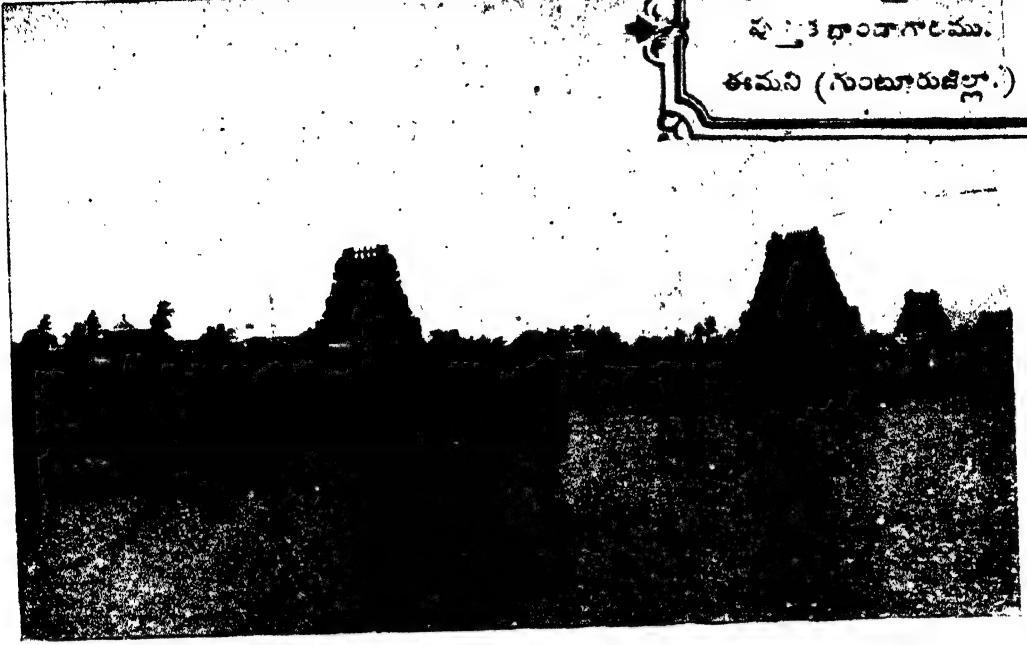
క్రమంగా చెమ్మ ఆరిపోయి, కయ్యలోని వరి గంటలసందుల్లో భూమి బద్దవుతుంటుంది. కయ్య చూచుకొనేటట్టి కొండడి వృద్ధయంకూడా ఎండి బీటలు తీస్తోంది. వృద్ధయం ఎంత యెండిపోయినప్పటికీ వాడి కళ్ళల్లో తడిమాత్రం ఆరలేదీంకా. ఎంత అడ్డు కట్టవేసినా వాడి కన్నీళ్ళ ప్రవాహం కట్టుబడ కుండా ఉంది. దానివల్లనైనా ఎండిపోతున్న వైరును కాపాడుకొందా మన్నట్టగా, గనిమి మీద కూర్చోని తూర్పుముఖంగా తిరిగి, మోకాలిమీద తలెట్టుకొని, డొక్కలెగర వేస్తూ, పెక్కి పెక్కి రోదనం చేస్తున్నాడు కొండడు. కాని యెండిపోయి బీటలు తీసిన కయ్యను మెత్తనచేయడానికి ఆ ప్రవాహం చాలలేదు.

కళ్లు కాయలుకానేటట్లు ఒకగంటసేపు వడ్చాడు. కళ్లు ఎర్రబడినవి. తలపై కెత్తిచూచాడు. సూర్యుడు నెత్తిమీడికి రాబోతున్నాడు. “సూర్యభగవానుడా! నీకుకూడా కరుణ లేదా సామీ! ఇంతతీక్షణంగా నువ్వు నీకిరణాలన్నిటినీ విడిచిపెట్టితే, కోమలమైన నాపైరు ఎండిపోయి మలమలమాడిపోతోందే! చెమటపూడ్చి ఆరుమాసాలగా చేసిన నేద్యం మట్టిపా లైపోతోందే! ఎవరితో చెప్పకోను సామీ!” అని రెండుచేతులూ ఎత్తి వలవల యేడ్చాడు కొండడు. ఒక్కపడునువర్షం కురిస్తేచాలు ననుకొన్నాడు. ఆఖరుకు ఇంత మబ్బుతునకయినా అడ్డువస్తే వైరుకు వేడి తప్పిపోననుకొన్నాడు.

పొద్దు నెత్తిమీడికి వచ్చింది. నీళ్లులేక వైరు మాడిపోతున్నట్టుగానే, పొద్దుతినుండి చద్దిదాహమైనా లేక వాడికడుపుకూడ మాడి పోతోంది. ఇంటికిజోయినాడు. ఇంతఅన్నం గతి కాదు. భార్యను సిలిచాడు. ఇద్దరూకలిసి ఒక గూడ సంపాదించారు. నేరుగా కయ్యకాడికి పోయారు. లక్ష్యమృకయ్యల్లోనుండి చెరువు లోనికి పోయేనీటికి అడ్డుకట్టవేసి, ఒకసన్నని కాలువతీసి, గూడతో పొద్దుగూకులూ నీళ్లు ఎత్తిపోశారు. కాని వెనుకవాలుగా ఉన్న ఆ ప్రదేశంగుండా నీళ్లు కయ్యలో కెక్కలేదు. అయినప్పటికీ చీకటిపడేవరకు నాలుగోవంతు కయ్య సుమారుగా తడిసింది: రాత్రి యింటికి పోయి, నీళ్లు పోసుకొని, కూడుతిని, పదిగంటలకు వెన్నెట్లో మల్లా కయ్యకాడికిపోయి తెల్ల వారుజామున కోడికూసేవరకూ నడుములు పడిపోయేటట్లు భార్యాభర్త లిద్దరూ ఆ గూడతో నీల్లెత్తి పోస్తూనేఉన్నారు. ఆతడితో వైరు కొంచెం పాటుకు తిరుక్కున్నప్పటికీ, మువ్వైలంఖణాలు చేసి పథ్యం పుచ్చుకొన్న రోగి ఎక్కివచ్చినట్టు, అదునుతప్పిన తడి అయినందున పుట్టెడుగింజలు కావలసిన కయ్య అర్ధపంటపండి, ఒకపండుగింజలు రాలింది. తన కెంతప్రాప్తమో అంతే ననుకొన్నాడు కొండడు.

పుష్యమాసం వచ్చింది. పైర్లన్నీ పంటలకువచ్చినై. కూలివాండ్లందరూ కోతలకు పం గారు. వారంరోజులలో తనపైరుయావత్తూ కోయించి కుప్పలువేయించింది. లక్ష్యమృ.

తిరువారూరు చిత్రములు

ప్రసిద్ధమైన తైవన్నమాట
పుత్తక భాండారము.
ఈమని (గుంటూరుజిల్లా)

౧. త్యాగరాజస్వామి దేవాలయము, పడమట గోపురము, కొలను A. A.

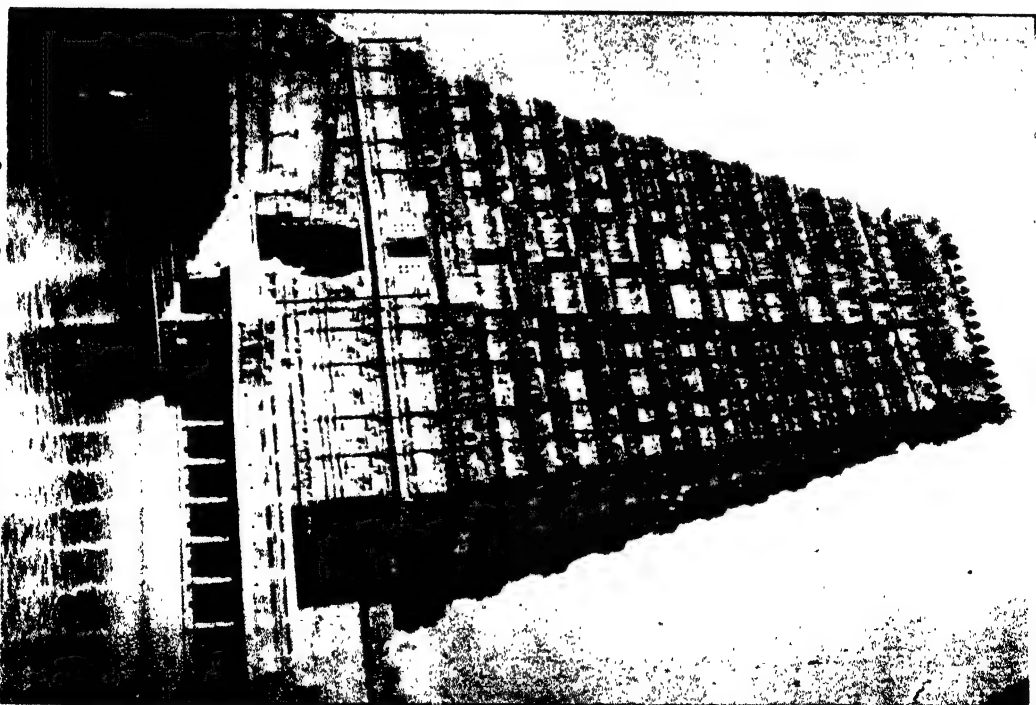

౨. త్యాగరాజస్వామి దేవాలయము (తూర్పు వైపు)

A. A.

3. ఆరుణాచలేశ్వర దేవాలయము, తూర్పు ప్రాకారము K. P. S

4. ఆరుణాచలేశ్వర దేవాలయము, తూర్పుగోపురము K. P. S.

కూటికికొరతబడ్డ యానాదులు, ఎరుకలు, మాలలు, మాదిగలు వగైరా అలబరిజనం వైరుకోతయినపొలాల్లోకిపోయి, పన అడుగున మిగిలిన పరిగకరలొక్కొక్కటే ఏరుకొనిసాయంకాలానికి ఓసంచెడుకట్ట అయ్యేట్లుగా కట్టుకొని, ఇళ్లకు తెచ్చుకొంటున్నారు.

కొండడితల్లి వెంకి ముసలిది అయినా పూర్వకాలపు మనిషులనందన చెబ్బయ్యో పడిలోకూడా శరీరంచేవడేరి ఇంకా దారుణ్యంగానే ఉంది. మొదటినుంచీ కాయకట్ట చేసిన అలవాటుకొద్దీ, అది యిప్పుడుకూడా ఒక్కనిముసం ఇంట్లో ఊరికే కూర్చోలేదు. పొయిలోకి ఇన్నిచితుకు లేటకు రావడమో, ఇంతపేడ పోగుచేసి పడకలు చేసుకోవడమో, ఆసాములు కుప్పలునూర్చి పుట్టు పుట్టుధాన్యం బండ్లమీద తోలుకొనిపోయి తర్వాత కళ్ళంలో తడినేల కంటకొనిపోయిన గింజలను పత్తిపుల్లల చీపురుతోనో, కంది పుల్లల చీపురుతోనో పొద్దుగుంకులూ నడు మడిపోయేటట్టు వంగి, ఒక్కొక్కగింజే కళ్ళంలోని మట్టిగడ్డలతోనహా గీకి గీకి, ఆవిధంగా పొద్దుగూకేవరకు ఏ అర్థకేరుగింజలో చేటలో వేసుకొని ఇంట్లోకి చేర్చడమో - ఇట్లాగే ఏదో ఒకవిధాన్న తానుకూడా కష్టపడి సంసారానికి కాస్త సాయపడుతూనేఉంది. ఆయలవాటుకొద్దీ, ఈ సంవత్సరం కోతలు పూర్తి అయి కుప్పలుపడడంతోనే నలుగురితోపాటు వెంకి పదిరోజులపాటు వరికొయ్య

కాలంతా తిరిగితిరిగి ఒక అరమోపు పరిగ కయ్యలు పోగుచేసి ఇంట్లో చేర్చింది.

కొండడుకూడా తనకయ్యలో వైరుకో శాడు. వెంటనే ఆ పందుంగింజలపంటా పన మీదనే పడివాటుకొట్టేదా మనుకొన్నాడు కాని కొంచెం నిదానించి పడివాటుకొట్టితే ఇంకా గింజలు కర్రకంటుకొని సరిగ్గారాల వేమ్మో, ఇతాచేస్తే పంటకాస్తా పలాములయి పోతుందని భయపడి, ఒక్కవారంలోజులు కాస్త వెసులుబాటు చూసుకొని నాలుగు బ్రరెగొడ్డల్ని వాటిని మల్లించి తొక్కిద్దామని ఆలోచనచేసి కయ్యలోనే ఒకచిన్న కుప్ప పడవేశాడు కొండడు. లక్ష్యమ్మ కూడా కొండడికయ్యకి అనుకొనివున్న నూరే కరాలపంటా కోయించి, అక్కడక్కడ నాలుగుకుప్పలు వేయించింది.

౪

కోతలుముగిసి కుప్పలుపడేవరకు రైతాం గానికి రమత వెసిలిక చిక్కింది. ఆట్రే ఆలోచించుకోగా తనకయ్యకి దిగులులేకుండా నీళ్లు పారేకాలవ లేకపోవడం కొండడికి చికాకుగా తోచింది. ఇక లక్ష్యమ్మనూద ఆశలుపెట్టుకొంటే ఉపయోగంలేదనుకొన్నాడు. అయినా తన కయ్యకు కాలవ కావలెనంటే ఎట్లాగా లక్ష్యమ్మకయ్యలోనుండే తనకు రావాలె, విధిలేదు కాబట్టి ముందు లక్ష్యమ్మ నడిగి ఆమెచేత కాదనిపించుకొన్న తర్వాతనే పై వ్యవహారం చూచుకొంటా మనుకొని ఒకరోజు కొండడు లక్ష్యమ్మ ఇంటికిపోయి:

“అమ్మా! నువ్వు గొప్పమారాజువు. నామీదపగబట్టితే నే బతకలేను. నీడయవల్ల చిన్నతనంలో నాకు గంజిపోసి బతికించావు. ఇప్పుడు పెద్దవాణ్ణి సత్యార్థకూడా నువ్వే అన్నంపెట్టాలనినగండం వచ్చింది. అయిం దేదో అయిపోయింది. కాని అమ్మా! నీకు దణ్ణంపెట్టతా. నీకయ్యలోనుంచి నాకయ్య లోకి బానెడువెడల్పు కాలవగనుక ఇస్తావా, నీపేర దీపంపెట్టుకొని మొక్కుకుంటా” అని అడిగాడు కొండడు.

“కాలవా! నీకా! ఎంతతల తిరిగిపో యిందిరా కొండా! నీకు. ముప్పి అరయెకరా కయ్య చేతిలోకివచ్చి రెండోయేడింకా జరుగ లేదు, అప్పుడే నీకయ్యకు కాలవలూ మడ వలూ కావలసివచ్చినైగా! బేరా: అయిన నూరురూపాయల కయ్య - మానోటికాడ అన్నం - ఎత్తుకొనిపోయి నీయెదాన్న పెట్టు కోవడమేకాకుండా పైగా కాలవకోసరం బేరానికి వచ్చావయ్యా?—ఇస్తా. కాలవ ఇస్తా నులే ఉండు; ఈ పొంగు బోర్లాపడడానికే వచ్చిందిలే నీకు. ఎందుకు పాపం అని అజ్ఞ యింది ఊరుకొనివుండా. ఈవాలి నాకయ్య లోక్కిచూడు. రెండుకాల్లా విరగగొట్టిస్తా” అంది లక్ష్మమ్మ.

“నాకు ఊరికేనే పనిలేదులే అమ్మా! కాలవకుగాను నీ విచ్చేస్తలానికి క్రమమైన క్రయంగట్టి, డబ్బుతీసుకొని మరీ యిద్దవు గానిలే” అన్నాడు కొండడు.

“ఛీ! నోరుమూసుకొని బయటికిపో మాలమాదిగకొడకా! శుభమల్లె మంగళ హారప్పుటా ఇంటిముంగిటికి వచ్చి, కయ్య మ్ముకో కాలవమ్ముకో అని వెధవకూతలు కూస్తావు. నోట్లో పొడిపిస్తా చూడు. నాకేం గ్రహచారంపట్టలేదు నీకు నామల్లా మా న్యాలూ అమ్ముకోడానికి. ఈవాలి కాలవ సంగతి ఎత్తావంటే మాటదక్కద. పో” అని లక్ష్మమ్మ కసురుకుంది.

ఇక లాభంలేదనుకొని కొండడు ఆ వెళ్ళడం వెళ్ళడం తిన్నగా ఆఫిర్కా రిపెన్యూ యినస్పెక్టరుదగ్గరకు వెళ్లాడు. అదిరలో కొండడికయ్యకు పట్టాకు తెప్పించినపుడు కొంత మేతమేసినగొడ్డు కాట్టి, రెపెన్యూ యినస్పెక్టరుకు వాణ్ని చూడడంతోనే నోరు ఊటలూరింది. కొండడు చెప్పకొన్న విన్న పం విన్నాడు. ‘ఇది మనచేతిలోపని ఎంత నేపు. ఎల్లుండి మర్నాటికి కాలవకు ఉత్త రువు తెప్పించిపెడతా’ నని నమ్మకంచెప్పి అనుకొన్నదానిలో ముందుగా సగమూ, పని పూర్తయిన తర్వాత మిగిలిన సగమూ కొండడు తనకిచ్చేటట్టు ఖరారంటే ఖరారు చేసుకొని, మొదటిసగం అయిదు రూపా యలూ ఆక్షణంలోనే చేతిలోకి రాల్చు కొన్నాడు, ‘లేపు జాగ్రత్త’ అనే బ్రతుకు తెరువు తెలుసుకొన్న ఆ నియోగిరెవెన్యూ ఇనస్పెక్టరు. వెంటనే తహశీలుదారుకూ, డిప్టికలెక్టరుకూ అర్జీలుప్రాసి పోస్టులో రిజి స్టరు చేయవలసిందని కొండడితో చెప్పతూ

“ఒరే: కొండా! ఇక్కడ ఇనస్పెక్టరుని ఎట్లాగో తృప్తిపరిచాంగదా ఇక మన కేమీ షరవాలేదనుకొని తాత్సారం చేసి ఊరుకొంటావేమో. ఇవి డెబ్బాకొంపలు. ప్రతి పనికి డి.పి.డబ్ల్యువారితోనూమాతోనూకూడా అవసరంఉంటుంది. తీ గాఫలితానికి రాబాయ్యే సమయంలో ఆవోవరుసీరు ముండావాడు ఒక కలంపోటు పొడిచాడంటే ఆచిక్కులోంచి పెరుక్కోలేకచాలాలె. అర్జీలు సంపదించోనే ఆవోవరుసీరుకాడికి పోయి, దణ్ణంపెట్టి చెప్పకో. తెలిసిందా? తర్వాత నన్ను నిష్కారమాడితే ప్రయోజనంలేదు. చూడు! ఆయన ఊరికేనే చేపడు. ఏదో ఇంతకండెన పడవేసి మరి లోగట్టుకో పో” అని రెవిన్యూ ఇనస్పెక్టరు సలహా ఇచ్చాడు. ఇట్లాచెప్పే వరకు కొండడికి గుండె గుభల్లుమనింది. కాని ఇంకోదారి కనబడ్డంలేదు.

“సరేనే అయ్యా! నాకళ్ళాటలు నేపడ తాలే. నువ్వుమట్టుకు నిండదయ్యుంచాలె” అని కొండడు దణ్ణంపెట్టి వెళ్లి రెండు అర్జీలకూ రెండుపావులాలు ఇచ్చి వ్రాయించి, డిప్టీకలెక్టరు కొకటి, తహశీలుదారు కొకటి పోస్టులోవేసి ఇంటికివచ్చాడు.

కొండడు వచ్చివెళ్లిన మరునాడే రెవిన్యూఇనస్పెక్టరు “ఇట్లా ఇట్లా వ్యవహారం జరగబోతోంది. మీ బాగ్రత్తలో మీరుండవలసింది” అని తనజవానుద్వారా లక్ష్యమృకు కబురుచేశాడు. లక్ష్యమృ న్యయంగావచ్చి

మాట్లాడ్డానికి వీలేక రామిరెడ్డిని ఇనస్పెక్టరు పంతులుకాడికి పంపుతూ, కూడా పదిఅరటి కాయలూ, పది అరటాకులూ ఇచ్చి పంతులు కియ్యమని చెప్పింది. రామిరెడ్డి ఇనస్పెక్టరు పంతులుతో అంతా మాట్లాడి మనస్సుకు తెచ్చుకొని ‘ఇంటికిపోయి మాపిన్నమ్మతో మాట్లాడివస్తా’నని కూర్చున్న మనిషి లేచాడు.

“ఇదుగో: ఊరికేనే మంత్రాలకి మామిడికాయలు రాలేకాలం కాదని మీపిన్నమ్మతో గట్టిగా చెప్ప మాలవాడు ఏవేవో సిఫార్సులు తీసుకొనిపోయి వై ఆఫీసుల్లో గట్టి ప్రయత్నం చేస్తున్నాడు. పైగా సర్కారుకు హీనజాతులంటే తగని అభిమానం. ఈ తిరుగుళ్లన్నీ మీకు తెలియవు. చేసేప్రయత్నం ఘట్టిగా చెయ్యాలని ఆమెతో నొక్కిచెప్ప. తెలిసిందా” అని పంతు లనేవరకు ‘చిత్తం అట్లాగే లెండి’ అని రామిరెడ్డి ఇంటికిపోయి లక్ష్యమృతో అన్నిసంగతులూ చెప్పాడు.

“ముందుగా చెయ్యిజారితే తంటాగాని నోరు జారితే షరవాలేదు. ఇచ్చిపుచ్చుకోవడాలు తర్వాత చూచుకోవచ్చుగాని, అసలు మనకు అనుకూలం అయితే కార్యం అంతా అయినతర్వాత ఇనస్పెక్టరుకు ఇరవై రూపాయ లిస్తామని మాటమాత్రం పడేసి చక్కారా” అని లక్ష్యమృ చెప్పింది. ఆమాటలే తీసుకువచ్చి రామిరెడ్డి ఇనస్పెక్టరు కందిచ్చాడు. ఆయన పెదవిరిచాడు; లాభంలేదనుకొన్నాడు. కొండడు ఇచ్చుకొన్న అర్జీలు

రిపోర్టునిమిత్తం ఇన స్పెక్టరువద్దకురాగా ఆయన వేశాడు. ఇక పదిహేను, ఇరవైరోజుల్లో తనకు ఆఖరుకు ఎటూ తేల్చుకుండా ఎవరికీ అనుకూలం అనుకూలంగా ఉత్తరువులు వస్తవని కొండడు లేకుండా కాలవ ఇస్తే ఇవ్వవచ్చు. ఇవ్వకపోయి కొండంత ఆశతో ఎదురుతెన్నులు చూస్తు నా కొండడికి వచ్చిన ఇబ్బంది లేదని గోడమీది న్నాడు.

పిల్లివాటంగా రిపోర్టువాసి అర్జీలు పైకి పంపి (సశేషము)

జ్ఞానసింహ

A. A.

రైలండు సమస్య

నార్ల వెంకటేశ్వరరావు

ఈనాటి యూరప్ చిక్కులకు ప్రాన్సు జర్మనీల వైరమే చాలావరకు కారణం! అయితే, ఈవైరం కొత్తదికాదు. కనీసం మాడుకలబ్రాలనుంచి ఇది రగులుతూనే వుంది.

ఈరెండుదేశాలమధ్య ప్రప్రథమంలో వైరం రావడానికి ఫ్రెంచిఅనుత్యుడైన కార్లినల్ రిమ్మా కారణం! జర్మన్ ప్రజల్ని తలయెత్తకుండా చిత్తకానికే, యూరప్ లో తమదేశ మిక జెగీయమానంగా వుండగలదనే దురాశకొద్దీ ఇతగాడు క్రీ. శ. ౧౬౧౮ లో బోహిమియాలో స్థానికంగా బతుకేరిన చిన్ని మత కలహాన్ని ఎగదోసి పెద్దయ్యంగా మార్చాడు. ఆ యుద్ధం ముగియిసంవత్సరాలపాటు జర్మన్ రాజ్యం లో జరిగింది. ప్రాన్సు జర్మనీకే కాకుండా మరెన్నో దేశాలు అందులో పాల్గొన్నాయి. యూరప్ చరిత్ర లో దాన్నిమించిన ఘోరమైన యుద్ధం మరొకటి లేనే లేదు. క్రీ. శ. ౧౯౧౪-౧౮ సంవత్సరాలమధ్య చెలరేగిన మహాసంగ్రామంలో విపరీతంగా జననష్టమూ, నష్టమూ జరిగినా, ఇదిమాడా ఆముగ్ధులసంవత్సరాల దారుణమైనయుద్ధానికి సాటిరాదనే చెప్పాలి. ఆయుద్ధ కారణంగా ఆనాటి సస్యశ్యామలశోభితమైన జర్మనీ కేవలం రుద్రభూమి అయిపోయింది! అంతకుపూర్వం ఆశుత్వమైన సభ్యతతో విరాజిల్లుతున్న జర్మన్ ప్రజలు చాలాభాగం అనాగరికులై పోయారు!!

ముప్పైసంవత్సరాలపాటు ఈవిధంగా జర్మనీలో రక్తప్రవాహంవల్ని ప్రవహింప జెయ్యడంవల్ల ప్రాన్సుకుకలిగిన ఒక పెద్దలాభం ఏమిటంటే,— జర్మనీ పడమటి సరిహద్దులోవున్న ఆల్సీపరగణా తన రాజ్యంలో కలవడం!

ఫ్రెంచి, జర్మన్ ప్రజలమధ్య ౧౬౧౮ లో రగులుతున్న ఈవైరం ఆనాటినుంచి ఈనాటివరకూ

పొగలు కమ్మతూనే వుంది. రిమ్మాహయాంతర్యాత యెప్పుడైనాగాని, దాదాపు అయిదుసార్లు ఫ్రెంచి సేనలు జర్మన్ ప్రజలమీదకు దండెత్తివెళ్లి నాయి. ఈ దండయాత్రలవల్ల జర్మనీవారు పొందిన నష్టం అపారం.

అయితే, వాటర్ లూయిస్ తో ఫ్రెంచి దండయాత్రలు నిలిచిపోయి, జర్మన్ దండయాత్రలు ప్రారంభమైనాయి. అంతకుపూర్వం ప్రాన్సుచేసిన దురాకతాలన్నింటికీ ప్రతీకారంగానా అన్నిటూ ఈ దండయాత్రలు ఒకదాన్నిమించి మరొకటి తీవ్రంపయితం అయినాయి.

క్రీ. శ. ౧౮౧౪, ౧౮౧౫, ౧౮౩౦, ౧౯౧౪ సంవత్సరాలలో మొత్తంనాలుగుసార్లు జర్మనీ ప్రాన్సు మీద విరుచుకుపడింది. ఇలా విరుచుకుపడ నాలుగు సార్లలో రెండుసార్లు ఫ్రెంచిరాజ్యంలో కొంత భాగాన్ని హరించిదికూడా! ౧౮౧౪ లో సార్ ప్రాంతాన్ని కలపుకుంది; తిరిగి ౧౮౩౦ లో పూర్వం తాను పోగొట్టుకున్న ఆల్సీగోపాటు దానిసరిహద్దులో వున్న లారైన్ పరగణాను కూడా స్వాధీనపరుచుకుంది. ముందు సార్ ప్రాంతాన్నీ, తర్వాత ఆల్సీ లారైన్ పరగణాలనూ హరించడంలో జర్మనీ పెద్దయెత్తే యెత్తింది. సార్ ప్రాంతంలో బొగ్గుగనులు విశేషంగా వున్నాయి. ఇక ఆల్సీలారైన్ పరగణాలో ఇనుపగనులు విరివిగా వున్నాయి. అంచేత ఆబొగ్గుగనులూ, ఈ ఇనుపగనులూ తనచేతిలోవుంటే తాను పారిశ్రామికంగా యూరప్ లో అగ్రస్థానాన్ని పొందవచ్చునని దానివుద్దేశం..... పోతే, ౧౯౧౪ లో నయినా బ్రిటన్ అడ్డుపడివుండక పోతే, జర్మనీ ప్రాన్సును హతమార్చివుండేదే కాని బ్రిటన్ నైంధవుడిలా అడ్డుపడటంతో కథ అడ్డు తిరిగింది.

మొదటి రెండింటిమాట యెలావున్నా ౧౮౭౦-౧౯౧౫ సంవత్సరాలనాటి జర్మన్ దండయాత్రలు ప్రాన్సుకు పూర్తిగా హాదలకొట్టివాయి. ౧౮౭౦ లో అప్పటిఫ్రెంచిచక్రవర్తి...మూడవ నెపోలియన్ ... చాలా తెలివితక్కువగా త్వరపడి జర్మనీమీద యుద్ధాన్ని ప్రకటించాడు. ఎప్పుడు ఏమిసాకు చిక్కుకుంటూ, ఎప్పుడు ప్రాన్సుమీద విరుచుకుపడదామా అని కొడుకున్న జర్మనీ అమాంతంగా ప్రాన్సురాజ్యంలోకి పురికింది. ఇక, ఆతర్వాతజరిగింది యుద్ధంకాదు—వూచకోత. జర్మనీపై న్యాయ ఎకాయెకివచ్చి, ప్లానిన్సెనగరాన్నే నాలుగునూసాలపాటు ముట్టడిచేశాయి. ఈ దెబ్బతో నెపోలియన్ చక్రవర్తి పూడ్చుకుపోయాడు; ప్రాన్సు ప్రజాస్వామ్య రాజ్యం అయింది. ఆతర్వాత వేరేదిక్కులేక ప్రాన్సు జర్మనీతో సంధిచేరానికిడిగి, తన జాతీయప్రతిష్ఠకు కళంకమైన మరతుల కన్నీంటికో అంగీకరించవలసివచ్చింది. ఈమరతులలో ప్రధానమైనవియేమిటంటే—ఆల్ఫ్-లారైన్ పరగణాలను జర్మనీ వశం చెయ్యడం; ౨౦ కోట్ల పానుల యుద్ధనష్టపరిహారాన్ని సమర్పించుకోవడం! ఘనమైన శనిజనంపత్తి పున్న ఆరెండుపరగణాలను పోగొట్టుకోవడం, ఇంత విపరీతమైన మొత్తాన్ని చేతులార సమర్పించడం—ఈ నష్టం అలావుండగా, యుద్ధం అంతకూడా తమ పరిహార్ధాలతోనే జరగడంవల్ల పంటలన్నీ చెడిపోయి, పరిశ్రమలన్నీ శిథిలమై, ఆర్థికసంబంధమైన యేర్పాట్లన్నీ తారుమారైపోయి, అసలు జాతీయతీవనమే భగ్నమై, ఫ్రెంచిప్రజలు చచ్చగా చితికిపోయారు. ఇక, ౧౮౭౦ నాటి జర్మన్ జైత్రగాత్ర ఫ్రెంచివారికి సింహస్వప్నం అయిందంటే ఆశ్చర్యమేమిట?

పోలే, ౧౯౧౪లో నయినా యుద్ధపర్యవసానం ... బ్రిటన్ తోడ్పాటువల్ల ... ప్రాన్సుకు అనుకూలంగా అయిందన్నమాటేగాని, నాలుగేళ్లపాటు సర్వప్రపంచాన్ని కలవరపెట్టిన అమహాసంగ్రామం అంతకూడా తిరిగి దానిసరిహద్దులోనే జరగడంవల్లనూ, తిరిగి జాతీయతీవనం సంపూర్తిగా భగ్నంకావడంవల్లనూ దానికి పూర్వపు ఆకట్టునుభూతి తప్పనేరదు.

ఒకప్పుడు ప్రాన్సుచేతుల్లో జర్మనీసయితం కప్పెల్ని నప్పెల్ని, పొందినమాటయితే నిజమేగాని అయితే అదంతా పురాతనగాధ! ఫ్రెంచిదండయాత్రలమాట జర్మనీవారికి హిష్టరీ పుస్తకాల్లో చదువుకుంటేనేగాని జ్ఞాపకంరాదేమా! ఇక ప్రాన్సుకు జర్మనీదండయాత్రల సంగతిమాత్రం అలాంటిదికాదు. జర్మనీ దండయాత్రలు అన్నీకూడా సుమారుకళతాబ్దిలోపుగానే జరిగాయి. అంచేత, జర్మనీపేరు చెవిలేనే ప్రాన్సుకు హాదల్! ప్రాన్సు, జర్మనుల సంబంధబాంధవ్యాలును గురించిగాని, యూరపియన్ రాజకీయాలను గురించిగాని, ఆలోచిస్తున్న సందర్భంలో జర్మనీఅంటే ప్రాన్సుకుపున్న ఈభయంమాటను మరచగూడదు! ఇలామరిస్తే, ఆయాసమస్యలు సులభగ్రావ్యాంగా వుండవు.

౧౯౧౪ లో అంటుకున్న యుద్ధం ౧౯౧౮ లో చల్లారవచ్చేసరికి ఇంకముందెన్నటికీమాడా జర్మనీవల్ల తనకు భయంలేకుండా వుండేరీతిని కట్టడిచేస్తామేనీ కోవాలని ప్రాన్సు తాపత్రయపడసాగింది భవిష్యత్తులో ఆత్మరక్షణకోసం ప్రాన్సు అమలుజరిపించాలని అనుకున్న మరతుగీది:—

- జర్మనీకి సామ్రాజ్యంఏమీ లేకుండా చెయ్యడం.
- జర్మనీ సరిహద్దుల్ని ఎక్కడికక్కడ తేగొట్టి ఆయాభాగాలను ఇరుగుపొరుగుదేశాలకుకలిపిచెయ్యడం.
- యుద్ధనష్టపరిహారాన్ని సాధ్యమైనంత మోచుచుగా నిర్ణయించి జర్మనీని కాళ్ళకండా ఋణాలపాలు చెయ్యడం.

హాకదానిన్ని ఛిన్నాభిన్నంచేసి, జర్మన్ వర్తకవ్యాపారాలకు దెబ్బకొట్టడం.

వైనికశక్తిని భగ్నపరిచి జర్మనీని కలకాలంగా దుర్బలస్థితిలోవుంచడం.

తిక్కపుట్టడమే తడవుగా జర్మనీపైన విరుచుకుపడ్డానికి అవకాశంలేకుండా సరిహద్దులో అడ్డుగా ఒకరాజ్యంగాని, ఇదిమదరకపోలే దివిధప్రభుత్వాల

అజమాయిషీక్రింద కనీసం ఒకపరగణాగాని వుండేలా ఘోర్పాటుచెయ్యడం.

ఇవీ ప్రాస్తుకోరదలచుకున్న మ ర తు లు. వార్యెల్లుసంధి కారణంగా ఇవి చాలాభాగం సిద్ధించాయిమాదా!

మంసు సామ్రాజ్యంసంగతి:—జర్మన్ సామ్రాజ్యాన్ని యూనత్తూ బ్రిటిష్, ప్రాస్తు, బెల్జియం, డచ్, ఫ్రీకా, ఆస్ట్రీలియా, న్యూజిలెండ్, జపాన్ రాజ్యాలవారు.....మాన్ డేబ్లు అనేవంతో పంచితేసుకున్నారు. హెన్ టన్ గులో జర్మనీసంపాదించుకున్న ప్రత్యేకాధికారాలన్నీ జపానుకు సంక్రమించాయి. పోలే మిగతా వై నాలోనూ, సయాం, లిబెరియా, సయాం, మెరాకో, ఈజిప్టులలోనూ తనకున్న ప్రత్యేకాధికారాలకుసయితం జర్మనీ వీధువదలుకోవలసివచ్చింది.

ఇక జర్మన్ సరిహద్దుల సంగతి:—పశ్చిమదిశలో ఆల్ప్స్-రైన్ పరగణాలరెండు ప్రాస్తుకులుపుకుంది. మల్ మెడీ, యూపెన్ ఆనే రెండుతాలూకాలను బెల్జియం హరించింది. డెన్మార్క్కుమాదా మరొకతాలూకాను తన్నుకపోయింది. ఇక, తూర్పుదిక్కున ఇంతకు యెన్నోరెట్లు అధికంగా ర జ్యంపోయింది. పోసెన్, వెస్ట్ ప్రవ్యారాజ్యాలలో అధికాంశం పోరెండ్కు చెందిపోయింది. అప్పర్ సైలిసారాజ్యంమాదా దానికే సంక్రమించింది. ఈప్రాంతంలోనే మరికొంతభాగం జెకొస్లావాయాకు దక్కింది. బాల్టిక్ సముద్రతీరానమెమెల్, దాన్ జిగ్ ఆనే రెండుపట్టణాలుమాదా ఇలాగే జర్మనీకి కాకుండా పోయినాయి. మైగా ఈజ్టుప్రవ్యూప్రస్త్రిం తక్కినదేశంనుంచి చీలదీయబడింది. పోలెండుకు ఆంథ్రుప్రూప్రస్త్రి సముద్రతీరానికి వెళ్లడానికి దారి వుండేదికాదు. ఈజ్టుప్రవ్యూపు తక్కినదేశంనుంచి చీలదీయడంగా పోరెండ్కు అత్యవసరమైన ఈనారి ఏర్పడింది. దాన్ని...అంటే ఈదారి ... “పోలిష్ కారిడార్” అని వ్యవహరిస్తున్నారు.

జర్మనీదగ్గరనుంచి వీరైనంతఅధికంగా యుద్ధ వస్తుపరివహారాన్ని గుంజడం, దాని నాకాదలాన్ని,

పై నికళ్లక్రినీ శిథిలంచెయ్యడం—ఈ విషయాలలోమాదా ప్రాస్తుకోరెల్లు...వార్యెల్లుసంధిద్వారా? ... లెస్సగానే సిద్ధించాయి. మొత్తంమీద యూరప్ కు సంబంధించినంతవరకు జర్మనీకి వార్యెల్లుకల్ల కలిగిననష్టం ఇది—౨౫ వేల చదరపుమైళ్లకుమైగా రాజ్యం పరాధీనంకావడం; ౬౦ లక్షల మంది దేశీయులు విదేశాల పరిపాలనలోకిపోవడం; స్వంతపరిశ్రమలకు ఎంతో వ సరమైన ఖనిజసంపత్తిలో అధికభాగం చెయ్యిజారి పోవడం! తనకున్న ముడి ఇనుములో నూటికి దాదాపు ౬౫ వంతున్నీ, బొగ్గులో ౪౫ వంతున్నీ, జీనీకులో ౭౨ వంతున్నీ, సీసంలో ౫౭ వంతున్నీ, పారిశ్రామికసాధనలలో ౧౦ వంతున్నీ, పంటలో ౧౫ వంతున్నీ జర్మనీ సవితేతలకు అప్పజెప్పుకలసివచ్చింది!

పోలే, సామ్రాజ్యానికి సంబంధించినంతవరకు జర్మనీపొందిన నష్టంఇది:—దాదాపు పదిలక్షల చదరపుమైళ్ల సామ్రాజ్యాన్నీ, అందులో నివసిస్తున్న ఒకకోటి ఇరవైలక్షల జనాన్నీ పోగొట్టుకోవడం! ఇంతపెద్ద సామ్రాజ్యం పోయినప్పుడు అధికంగా ఎంతకష్టం కలుగుతుందో వేరే చెప్పడం దెనికి?

ప్రాస్తుకోరదలచుకున్న తక్కినమరతులన్నీ ఈ రీతిగా సిద్ధించినా, ఒక్కటిమాత్రం కొరతగా వుండి పోయింది. అది ఏమిటంటే,—తిరిగి యెప్పుడో

లాయడుజారి

వొకసారి జర్మనీ తనమీద హతాత్తుగా విరుచుకుపడకుండా సరిహద్దులో కొంతఅడ్డుగా ఒక స్వతంత్ర

రాజ్యంగాని, వివిధ ప్రభుత్వాల అజమాయిషీ క్రింద కనీసం
వొక పరగణాగాని వుండటం! అయితే ఈ వరతు
అయినా నెగ్గకపోవడానికి కారణం ప్రాన్సు ప్రయత్నం

ఫ్రెసిడెంట్ విల్సన్

లోపం మాత్రం కాదు. ఇంకా యుద్ధం జరుగుతూవుం
డగానే ౧౯౧౭ లో ప్రాన్సు రుష్యాతో రహస్యంగా

హిట్లర్

ఒక సంధి చేసుకుని, ఆ సంధిలో ప్రాన్సు-జర్మనీలు సరి
హద్దులలో ఒక స్వతంత్ర రాజ్యాన్ని సృష్టించాలనీ,
ఆ రాజ్యాన్ని జర్మనీ ప్రభుత్వం నిర్వహించుటకు వున్నంత

వరకు ఫ్రెంచి నేనలు కాపాడుతూవుండాలనీ ఒక
వరకు పెట్టింది. ఆ తర్వాత వార్సెల్స్ సంధి సంప్రతిం
పులు జరుగుతూవుండగా ప్రాన్సు తరపున క్లెమెన్సు
ఈ సమస్యను గురించి చాలా పట్టుపట్టాడు. యుద్ధంలో
తమ వోటమిని, అంతకన్నా అవమానకరమైన వార్సెల్స్
సంధిని జర్మనీ ఒక పట్టాన మరిచిపోలేదనీ, అందుచేత
ఫ్రెంచి రాజ్యక్షేమాన్ని కాంక్షించి జర్మనీ పడమటి సరి

ముసోలినీ

హద్దులు రైన్ నదిగా నిర్ణయించాలనీ, రైన్ నదికి యెడమ
పక్కన వున్న జర్మనీ రాజ్యాన్ని అంటే, అట్టి

శ్రీఅరవింద జీవితము

వీరిజీవిత మంతవఱకు నేభావయందు నింతవివరముగా ప్రకటించబడలేదు.
ఇందు వీరిజీవితవిశేషములు, వీరియోగము, ఆశ్రమవిషయములే గాక
వీరి జాతకము, ధర్మపత్నికి గంగాలో వీరువ్రాసిన అద్భుతలేఖలు
'స్వాతంత్ర్య నిర్వచనము', 'జాతీయత', 'ప్రాచ్యులు - పాశ్చాత్యులు'
అను శీర్షికలక్రింద వీరా కాలమున రచించిన వ్యాసముల
కనువాదములు, వీరి ఉత్తరపరోపన్యాసము,
గంగా లో వీరుప్రకటించిన నాదేశీయుల కొకబహిరంగలేఖా సంగ్రహము
మున్నగువిషయము లెన్నియోగలవు.
శ్రీ అరవిందుల, ఆశ్రమకట్టడముల ఫోటోలు గలవు.
ఇదరువైటుపేపరు - పెద్దక్షరములు - చక్కనికూర్పు - వెల ౧-౦-౦.

శ్రీఅరవింద దర్శనము

శ్రీ అరవిందుల అపూర్వ తత్త్వసారమంతయు నిందున్నది.
లైఫ్ డివైన్ - (Life Devine) అను తమగ్రంథమున శ్రీఅరవిందులే
సంగ్రహముగా రచించినభాగము ననుసరించి
బ్రహ్మశ్రీ వేలూరు చంద్రశేఖరంగారు వ్రాసినారు
శ్రీ

అరవిందులు స్థాపింపనెంచు దివ్యజీవనము, భాగవతజీవనము, స్వర్గరాజ్యము వీదో
ఆదివ్యపరిణామ మెట్లురాగలదో ఈగ్రంథమును పఠించినవారికి తెలియగలదు.
, తత్త్వజ్ఞానగలవారందఱు చదువవలసిన గ్రంథము.
ఇదరువైటుపేపరు - పెద్దక్షరములు - చక్కనికూర్పు - వెల ౧-౦-౦.

ఈ గ్రంథముల విక్రయధనము శ్రీ అరవిందులకు సమర్పింపబడును.

కలయాణుడు:—

ఆంధ్ర గ్రంథమాల,

తంబునెట్టివీధి,

మదరాసు.

ఆ మ్మ హే రాయ్

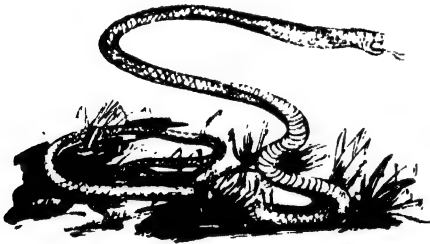
మెదడుకు విశ్రాంతినిచ్చును. మంచి జుట్టు పెరుగు
నట్లు జేయును. తల చర్మముమీదనుండు వ్యాధు
లను చుండు మొదలగువానిని పోగొట్టును.

★ ★ ★

మం చి ప రి మ ల్ ము

Bengal Chemical :: Calcutta

మద్రాసు ఏజెంట్లు:—ఎన్. దేశాయి గౌండ్లరు & కో, 41 బందరువీధి.

నల్లత్రాచు

కాటువేసి విషము క్రక్కేనా
యింక నా విషానికి విరుగుడు లేదు.

నల్లత్రాచువంటిదే—మానవునకు నిరుత్సాహము కలిగించు నీ
రసము. త్రాచు విషమునకు తిరుగులేకున్న లేకపోవచ్చు
గాని మానవుని నీరసమునకు—రిస్కెన్టువకు ఆదృష్టవశాత్తు
విరుగుడువున్నది. అది ఆమృత సేవనము.

మానవుని ఆవరించు నిస్సత్తువను పారద్రోలి,
ఉష్ణరక్తమును శ్రీవిశోత్సాహము నిచ్చునది
“ ఆ మృత ”

కేసరిమట్టరం, మద్రాసు. ఏజెంట్లు : శతారాం జనరల్ స్టోర్సు, బెజవాడ.

దం త చూ ర్ణము

డబ్బీ 1-కి వెల రు 0-2-0; 12-కి రు 1-4-0.

పంటిపోటును బాపి, నోటి దుర్గంధమును బోగొట్టి పండ్లు తోముటకు బాగుండును
చిగుళ్లనుండి రక్తము కారకుండును

మద్రాసు — అమృతాంజనం డిపో, — బొంబాయి

మొదలు ఈ రెండో వరకువున్న పదివేల చదరపుమైళ్ల రాజ్యాన్ని.....జర్మనీనుంచి చీ:దీసి, స్వతంత్ర రాజ్యంగా చెయ్యాలని క్లెమెన్సు వాదం. అయితే, ఇందుకు వార్షేలులో బ్రిటన్ ప్రతినిధి లార్డ్ బార్డిగాని, అమెరికా ప్రతినిధి ప్రెసిడెంట్ విల్సన్ గాని అంగీకరించలేదు.

క్లెమెన్సు ప్రతిపాదనను నిరాకరిస్తూ లార్డ్ బార్డి చేసిన వాదం ఇది. ఆర్మీ, లా రైన్ పరగణాలను గురించే కలకాలంగా ప్రాన్సు జర్మనీల మధ్య కత్తులు పెరిగివున్నాయి. ఆ కత్తులని చంపుకోవడా, ఇప్పుడు రైన్ లాండ్ ను విడదీసి కొత్త కలహకారణాన్ని మనోదాన్ని కల్పించుకోవడం తెలివితక్కువనీ! పైగా, డెలియంవారికి ఒక పురాతనమైన చరిత్ర, ఒక భావ, ఒక విజ్ఞానం, — ఇవి అన్నీ వుండబట్టి అదివో ప్రత్యేక జ్యంగా ముగలుగుతున్నది. రైన్ లాండ్ ను ఇదివీలేవు. దానిచరిత్ర జర్మనీచరిత్ర! దానిభావ జర్మనీభావ. దానివిజ్ఞానం జర్మనీవిజ్ఞానం! ఈ కారణాలవల్ల రైన్ లాండ్ ను ప్రత్యేకంగా చెయ్యడం సాధ్యం. పైగా, జర్మనీ యుద్ధంలో పూర్తిగా చితికిపోయింది. కనీసం యుద్ధే, అరవై సంవత్సరాలవరకు తలయెత్తే అవకాశం లేదు. ఇలాంటి సందర్భంలో ప్రాన్సు అవసరంగా గాభరాపడటం గాని తనకు ఆరక్షణలేదనీ, ఈ రక్షణలేదనీ గొడవపడటం గాని తగనిపని.

లార్డ్ బార్డి చేసిన ఈ వాదన ఏమీ పనిచెయ్యలేదు. దాన్ని పూర్తిగా విన్నవింపడమేగా "పోనీ, రైన్ లాండ్ ను స్వతంత్ర రాజ్యంగా చెయ్యలేకపోతే కనీసం దానిలో వివిధ రాజ్యాలవారి నైస్యాలనైనా కాపుంచండి" అని క్లెమెన్సు పట్టుపట్టాడు. ఇంతే కాకుండా తమ నైస్యాలను రైన్ లాండ్ లో వుంచడం బాధరబడి అని బ్రిటన్ సంకయించ వక్కరలేదన్నాడు. బ్రిటన్ ఒక్కయూనియన్ జాక్ ను అక్కడ వుంచితే చాలన్నాడు. కావున బాధ్యత అంతా స్వయంగా భరించడానికి ప్రాన్సు సిద్ధం అన్నాడు. అయినా ఇందుకు కూడా లార్డ్ బార్డి వొప్పుపలకలేదు. ప్రెసి

డెంట్ విల్సన్ ఈ విషయంలో లార్డ్ బార్డితో పూర్తిగా ఏకీభవించాడు. ఇది క్లెమెన్సుకు చాలా అన్యాయంగా తోచింది. "ఈ సమస్యను మాకు అనుకూలంగా పరిష్కరించిలేగాని వీలులే" దని ఆయన సంధిసంప్రదింపులను కొన్నివారాలపాటు సాగనీయలేదు. చివరకు మార్గాంతరం కనబడక లార్డ్ బార్డి, ప్రెసిడెంట్ విల్సనులు జర్మనీ అకారంగా యుద్ధానికి దిగితే, తమదేశాలు ప్రాన్సుకు అండగా నిలుస్తాయని హామీ ఇచ్చారు. ఈ హామీ చూచుకుని గుండె దిబ్బపుపరుచుకున్న మిదబగాని, క్లెమెన్సు తిరిగి సంధి సంప్రదింపులను సాగనీయలేదు.

కేవలం ఈ హామీయే కాకుండా, ప్రాన్సు భయాన్ని తొలగించడానికిగాను మరో ఒక గ్రత్తమీదా చేయబడింది. అదేమిటంటే, జర్మనీ సంధివరకున్న సవ్యంగా పాలించడానికి గ్యారంటీగా రైన్ నది ఎడమ గట్టువైపునవున్న జర్మన్ రాజ్యాన్ని అంతా ప్రాన్సు, బ్రిటన్ వరైరా మిత్రమండలివారి నైస్యాల పదిహేను సంవత్సరాలపాటు ఆక్రమించుకోవడం! ఇంతేకాదు! మిత్రమండలివారు తాత్కాలికంగా ఆక్రమించే ఈ భాగంలోనూ, రైన్ నది కుడిగట్టున మరో ౫౦ కిలోమీటర్ల వరమానూ (మహానది ౭౫ మైళ్లవరకూ అని చెప్పవచ్చునేమో!) జర్మనీ నైస్య సంబంధమైన బందో బస్తు లేకుండా వుంచాలని ఒక వరకుమీదా. అంటే, ఈ మేరలో జర్మనీ ఎన్నడూ నైస్యాలను సమూహం గూడదు; దుర్గాలను కట్టగూడదు. అంతకు పూర్వం నుంచీవున్న దుర్గాలు వరైరాలకు మరమ్మత్తు చెయ్యగూడదు; యుద్ధసాధనాలను చేర్చరాదు. ఈ వరకును ఇంగ్లీషులో అయితే "డిమిలింరైజేషన్" అంటారు. ఈ "డిమిలింరైజేషన్" వరకు ప్రాన్సుకు చాలా అనుకూలం! ఎలానంటే, ఈ వరకు ప్రకారం జర్మన్ నైస్యాల ప్రెంచి సరిహద్దుకు ఎప్పుడూ దాదాపు వందమైళ్ల దూరంలో వుంటాయి. అయితే ప్రెంచి నైస్యాల మాత్రం సరిగ్గా జర్మనీ సరిహద్దుమీదనే మకాంవేసి వుంటాయి. అంతే.....ఈ యేర్పాటు అనుబంధం వున్నంతవరకు..... ప్రెంచి నైస్యాల

చరచరా జర్మనీ సరిహద్దులలోకి జొరబడ్డానికి వున్నంత వీలు, జర్మన్ పైన్యాలు ఫ్రెంచి సరిహద్దులలోనికి రావడానికి వుండను!

వార్సెల్సుసంధి ఈవిధంగా ఫ్రాన్సు కోర్కెలన్నింటినీ చక్కగా తీర్చింది. అయితే, ఆసంధిపత్రం మీద సంతకాలైన కొద్దికోజులకే బ్రిటన్, ఆమెరికాలు.....జర్మనీ ఆకారణంగా యుద్ధానికి కలపడితే, తాము ఫ్రాన్సుకు సహాయంగా నిలుస్తామని...ఇచ్చిన హామీ వుత్తియిపోయింది. ప్రపంచాన్ని వుద్ధరిస్తాననీ మానవకల్యాణాన్ని సమర్థుడైనాననీ పెట్టె పెట్టె కబుర్లు పోయి, చివరకు లాయడ్ బార్న్, క్లెమెన్సుల టోపిలో పడి, అతిదుర్భాగమైన వార్సెల్సుసంధిమీద సంతకం పెట్టివచ్చినందుకుగాను ఫ్రెన్చింట్ విల్సన్ మీద కిసిసి ఆమెరికా ఇకముందు తనకు యూరప్ రాజకీయాలతో గాని, నానాజాతి సమితితో గాని సంబంధంలేదని చెప్పి వేసింది. దానితో ఆమెరికా ఫ్రాన్సుకిచ్చిన హామీ గంగలో కలిసిపోయింది. “ఆమెరికాహామీ వుత్తిదయితే మాహామీమాడా వుత్తిదేనుమా!” అని బ్రిటన్ కూడా చల్లగా సర్దుకుంది.

బ్రిటన్, ఆమెరికాలు ఇచ్చిన హామీ వుత్తిదయ్యే సరికి, ఫ్రాన్సుకు తిరిగి ఆందోళనపెచ్చింది. అంచేత ఎలాగైనా సరే జర్మనీని శాశ్వతంగా శిథిలపథ్యంలో వుంచాలనే వుద్దేశంతో అది నానా ఘంగాలీ చేసింది. సంధి వరకులప్రకారం జర్మనీ సరిగ్గా తనపైన్యాలను తగ్గించడంలేదని ముందు కొంత గొడవచేసింది. ఆతర్వాత యుద్ధనష్టపరిహారం వేళకు చెల్లుబడికాలేదని, రక్తప్రాంతాన్ని ఆక్రమించుకుంది. మిత్రమండలివారి పైన్యాలు గ్యారంటీకోసం ఆక్రమించుకున్న రైన్ లాన్ డురాజ్యంలో ౧/3 వంతున అయిదేళ్ల తర్వాతనూ, మరో ౧/3 వంతును పదేళ్ల తర్వాతనూ, మిగతాభాగాన్ని పదిహేనేళ్లు పూర్తి కాగానే నూ ఖారీచెయ్యాలని సంధి వరకువున్నా, ఏదోసాకుచెప్పి మొదటి అయిదేళ్లు కాగానే ఖారీకావలసిన భాగాన్ని ఖారీకానిచ్చింది కాదు. అసలు రైన్ లాన్ డును శాశ్వతంగా జర్మనీమంచి చీలదీయాలనే దురుద్దేశంతో రైన్

ప్రజలలో స్వాతంత్ర్యోద్యమాన్ని లేవనెత్తిందికూడా! జర్మనీకి విరుద్ధంగా పోలెండ్ తోనూ, బెల్జియోన్ వాకియా తోనూ సంధుల్ని చేసుకుంది జర్మనీవారి నాణెం (మార్కు) విలువ పూర్తిగాపడిపోయి, వారికరెన్సీపద్ధతి పూర్తిగా మంటగలవడానికి కారణంఅయ్యింది. ఇలాగే మరెన్నోవిధాల ఫ్రాన్సు చాలాదురాగతంగా ప్రవర్తించింది.

అయితే తప్ప కేవలం ఫ్రాన్సువేలని ఖండితంగా చెప్పడానికైనా వీలులేదు. జర్మనీనూడా వార్సెల్సు అవమానాన్ని దిగమింగలేక, కొన్నికొన్ని సందర్భాలలో సంధి వరకుల్ని సక్యంగా పాటించకుండా మొరాయిించింది. తప్పు యెవరికైతేనేమిగాని, ౧౯౨౫ నాటికి పరిస్థితులు యెలా వివమించాయంటే- ఏదోవిధంగా తమలోతాము రాజీ పడకపోతే తా మిద్దరంకూడా నాశనమాతామని ఫ్రాన్సు జర్మనీరాజ్యాలు గ్రహించక తప్పిందికాదు.

మొట్టమొదటిలో ఈ అవసరాన్ని గుర్తించినవాడు జర్మనీ విదేశాంగమంత్రి అయిన గెట్టె ప్రెస్ మర్! జర్మనీనిమాచి భయపడుతూ ఫ్రాన్సు, ఫ్రాన్సు మీద కడుపుమంటతో జర్మనీ- ఈ రెండుదేశాలు ఇలా కొట్లాడుతూవుంటే రెండింటికీ మూడుతుందని తన దూరదృష్టికొద్దీ గ్రహించి ఈ జర్మన్ రాజకీయవేత ౧౯౨౫లో యూరప్ శాంతిభద్రతలకుగాను కొన్ని వొడంబడికనూచనలు చేశాడు. రైన్ లాన్ డు సిరిగతులలో ప్రధానంగా గాని, ఆనుమంగికంగా గాని సంబంధంవున్న రాజ్యాలవారు.....ముఖ్యంగా బ్రిటన్, ఫ్రాన్సు, ఇటలీ, జర్మనీ రాజ్యాలవారు ... వొకరిపైకి వొకరు కయ్యానికి దిగమని మనస్సుర్తిగా వొక యేర్పాటుకు రావాలనీ, రైన్ లాన్ డు హక్కు భుక్తాలను గురించి వార్సెల్సు సంధి వరకులకు భిన్నమైన కొత్తయేర్పాటు ఏదీ జరగనూడదనీ, జర్మనీ తనమట్టుకు తాను వార్సెల్సు సంధి కోరిన రీతిగా రైన్ లాన్ డ్ లో పైనికసంబంధమైన బందోబస్తులు ఏమీచెయ్యదనీ, ఇంతేకాకుండా ఆర్మ్ - లారైన్ పరగజాలవిషయంలో జర్మనీ చేచీపెట్టదనీ,

పోతే ప్రాప్తు తనసరిహద్దును రైన్ నది గట్టువరకు జనుపుకోవాలనే ఆశను వదులుకోవాలనీ, రర్ ప్రాంతాన్ని ఏసందర్భంగానూ తిగి ఆక్రమించుకోనని ప్రాప్తు గ్యారంటీ చెయ్యాలనీ — ప్రైన్ మన్ చేసిన సూచనలు ఇవి.

ఈసూచనలను గురించి బ్రిన్ ప్యారిస్, నగరాల మధ్యనూ, బర్లిన్, లండన్ నగరాలమధ్యనూ కొన్ని మాసాలపాటు వుత్తరప్రత్యుత్తరాలు జరిగాయి. మొదటిలో అయితే ఈసూచనలు తక్కిన రాజ్యాలవారి ఆమోదాన్ని పొందుతాయనిగాని, ఇవి ఫలప్రదం అవుతాయని గాని అంతగా ఆశకనబడలేదు. అయితే, ఇంతో అంతో మారపుష్టి గల రాజకీయనేత్ర, బ్రయండ్, అప్పటిలో ప్రంచిప్రధానానుభ్యుడుగా వుండటం గొప్ప అదృష్టమయ్యింది. ఈయన ప్రైన్ మన్ సూచనలనుమాది మొదటిలో కొంచెం సంకోచించినా, త్వరలోనే వాటి అంతరార్థాన్ని, వాటి ప్రయోజనాన్ని గ్రహించి, జర్మనీతో వొడంబడిక చేసుకోడానికి తమ అభ్యంతరం ఏమీలేదని తెలియజేశాడు. అయితే, జర్మనీపూడా ప్రాప్తుకోర్కెలను కొన్నింటిని మన్నించాలన్నాడు. జర్మనీ నానాజాతిసమితిలో చేరడం, బెర్లియంకూడా వొడంబడికకు పార్టీకావడం, నానాజాతిసమితినియమనీప్రకారం ప్రాప్తు ఏదైనా చర్యజరుపవలసినదే అందుకుగాని, పోలెండ్, జెకోస్లావాకియా రాజ్యాలకు ప్రాప్తు సహాయంవల్లవలసినదే అందుకుగాని కొత్తబడంబడిక రాకుండావుండటం, — ఇవియూమనూ ప్రాప్తుతరఫున బ్రయండ్ కోరిన కోర్కెలు. జర్మనీ వార్సెల్సుసంధివరకున్న సరిగ్గా పొటించకుండా మొరాయిస్తున్నదని అనుమానంవున్నదనీ, మళ్ళీ కొంచెంకత్తి సంపాదించుకోగానే అది తన మీద కసికొద్దీ దాడెత్తుతుందనీ భయంవున్న కోజెల్లో ప్రాప్తు పోలెండ్, జెకోస్లావాకియాలో విడివిడిగా రెండు ఒడంబడికలను చేసుకుంది. ఈ వొడంబడికల అంతరార్థం యేమిటంటే, ఈ మూడురాజ్యాలలో ఏవొక్కదాన్ని అయినాసరే, తక్కినవి రెండూదానికి సహాయంవల్లం! పూర్వమే

చేసుకున్న ఈవొడంబడికలను తోసిరాగాచేసి ఇప్పుడు తాము విడిగా జర్మనీతో రాజీపడితే అది సబబుగా వుండదుగనక తాము కొత్తగా చేసుకోబోతున్న వొడంబడికకూ, పూర్వమేజరిగిన ఈరెండింటికీ పరస్పరవైరుధ్యంలేకుండా ఏదో ముడిపెట్టాలనిపూడా బ్రయండ్ మరొకపరతు పెట్టాడు.

ప్రాప్తు కోర్కెలను మన్నించడానికి ప్రైన్ మన్ అంగీకారాన్ని తెలియజేసిన మీదట ౧౯౨౪ అక్టోబర్ ౪వ తేదీని జర్మనీ, ప్రాప్తు, బ్రిటన్, ఇటలీ, బెర్లియం, పోలెండ్, జెకోస్లావాకియా రాజ్యాల ప్రతినిధులు స్విట్జర్లాండ్ లోని లొకాకోన్ అనే చిన్నపట్టణంలో సమావేశం అయ్యారు. ఈసమావేశంలో జర్మనీకి తక్కిన రాజ్యాలతోటి సమానమైన ప్రతిపత్తి ఇచ్చారు. సరైనమర్యాదను చేశారు. జర్మనీకిగల సాగక బాగుకాలను ఎంతో సానుభూతితో విన్నవరుచుడా! వార్సెల్సుసంధివాటినుంచి ఆనాటివరకు జర్మనీ తక్కినరాజ్యాలవల్ల అటువంటిమన్ననను పొందలేదు. అంచేత జర్మన్ ప్రతినిధులుసమతం మిగతావారి కష్టసుఖాలను వుదారబుద్ధితో ఆలోచించారు. ఉభయత్రా జరిగిన ఈ వన్నదయపరిచ రసవల్ల లొకాకోన్ సమావేశం ఏ చేచీలేకుండా సాగి, అతిశ్రమంగా అక్టోబర్ ౧౬వ తేదీని జయప్రదంగా ముగిసింది. జర్మనీ, ప్రాప్తు, బెర్లియం, బ్రిటన్, ఇటలీరాజ్యాలమధ్య ఒకటి, జర్మనీ మధ్యనూ ప్రాప్తు, బెర్లియం, పోలెండ్, జెకోస్లావాకియా మధ్యనూ విడివిడిగా నాలుగూ, ప్రాప్తుమధ్యనూ, పోలెండ్, జెకోస్లావాకియా మధ్యనూ విడివిడిగా మరి రెండు-మొత్తం ఏడు వొడంబడికలు లొకాకోన్ సమావేశఫలితంగా జరిగాయి.

లొకాకోన్ లో జరిగిన ఏడువొడంబడికలలోనూ జర్మనీ, బెర్లియం, ప్రాప్తు, బ్రిటన్, ఇటలీ రాజ్యాల మధ్య జరిగిన మొదటివొడంబడిక ప్రొక్కటే చాలా ప్రధానమైనది. ఈ వొడంబడికలోని మొట్టమొదటి పరమప్రకారం ప్రై అయిదురాజ్యాలు తమతమ స్వంత కాధ్యక్షమీదనూ, మొత్తం అందరిబాధ్యతమీదనూ

త్రలో పూర్వభాగం ముగిస్తే, ౧౯౩౫ మే ౨౧ వ తేదీలో ఉత్తరభాగం ప్రారంభమైనదని చెప్పాలి. ఎంచేతనంటే—అలాడు రివ్ స్టాక్ (జర్మన్ పార్లమెంటు) లో ప్రసంగిస్తూ జర్మన్ డిప్యూటీ హిట్లర్ ఇలా అన్నాడు—

“అనువుగాని ఏసంధిని చేసుకోదానికి మేము అంగీకరించము. అయితే, మేము అధికారానికి రాకపూర్వం జరిగిన ప్రతిసంధిని, అది వాలంటరీగా జరిగినదయితే తు చ తప్పకుండా పాటిస్తాము. ముఖ్యంగా లూకాస్ వొడంబజిక్ వినయంలో తక్కిన రాజ్యాలవారు సబబుతప్పకుండా వున్నంతవరకు మేముకూడా సబావుగా నడుచుకుంటాము. అయితే దాని వరకులలో కొన్ని ముఖ్యంగా రైన్ లాండ్ లో సైనికసంబంధమైన బందోబస్తు లేకుండా వుంచాలనే వరతు, కనివిని యొగవంతటి కఠినమైనది. రైన్ లు అటువైపున ఆగోజుకాగోజు అధికంగా సైన్యాలు చేరుకూవుంటే మమ్మల్ని చూస్తూ వూరుకోమనడం అన్యాయం!”

నిప్పుడయితే “ఇది కని విని యొగని వరతు సుమా” అనీ, “మమ్మల్ని చూస్తూ వూరుకోమనడం అన్యాయం సుమా” అనీ హిట్లర్ అన్నాడో, అప్పు రైన్ లాండ్ వినయంలో ఆతగాడు ఏదో అసహాయ త్యం తలపెట్టినాడని ప్రపంచం అనుకుంది. ఈ అనుమానం ఈసంవత్సరం మార్చి ౭ వ తేదీనాడు ఖాయ పడిపోయింది!

మార్చి ౭ వ తేదీని హిట్లర్ యాభై, అరవై నేల మంది సైనికులను రైన్ లాండ్ లో పంపించి, ఆత రాత్రి ఇలాపంపించాడు సుమా! అంటూ ఒక ప్రకటన చేశాడు. హిట్లర్ మామూలుగా వేసే యెత్తులలో ఇదొకటి! చెయ్యదలుచుకున్న పనిని చేసినో, ముందు చట్ట వ్యవధి లేకుండా చెయ్యడం; ఆతర్వాత ఇలాచేశానంటూ ప్రకటన! వార్తల్నుసంధి భిన్నంగా దేశం చేత ముందు ఆయోగధారణ చేయించాడు; ఆతర్వాత మే మిలా చెయ్యక తప్పిందికాదని చెప్పాడు! ఒకనాడు

తెల్లవారేలోగా రెండు మూడు వందలమందిని చేశాడు; విస్తవభయంవల్ల గత్యంతరం లేకపోయిందని మర్నాడు ప్రకటించాడు! రైన్ లాండ్ సంవత్సరంలో కూడా తిరిగి ఇదేవరస!

రైన్ లాండ్ లుకు సైన్యాలను తరలించడానికి గల కారణాలనూ, ఈ చిక్కును విడదీయాలంటే అందుకు గల వరతులనూ హిట్లర్ వుదాహరించాడు. అవి ఇవీ—

ప్రాస్తు రుష్యాలు కొత్తగా వొడంబజిక్ ను చేసుకున్నాయిగనుక జర్మనీ లూకాస్ ను తృణీక రించక తప్పిందికాదు.

రైన్ లాండ్ లో సైనిక సంబంధమైన బందో బస్తుల్ని చెయ్యగూడదంటూ వున్న వొడంబజిక్ వరకును ఇకమీదట పాటించడం జర్మనీ తేమానికి భంగ కరం.

ప్రాస్తు, బెల్జియం రాజ్యాలకూడా తమ సరిహద్దులలో కొంతభాగాన్ని ఏ బందోబస్తులేకుండా విడిచిపెడితే, జర్మనీకూడా అలా చెయ్యడానికి అభ్యంతరం లేదు.

తనకు పశ్చిమం గావున్న రాజ్యాలలో పాతిక సంవత్సరాలవరకు పరస్పరం పేచీలేకుండా వుండే వరకుమీద వొడంబజిక్ రావడానికి జర్మనీ సంసిద్ధంగా వుంది. అయితే, బ్రిటన్-ఇటలీ రాజ్యాలు ఇటువంటి వొడంబజిక్ గ్యారంటీలుగా వుండాలి.

వైవొడంబజిక్ లో ‘హెల్లెండ్’ కూడా చేరితే జర్మనీకి వంత సంతోషం.

పశ్చిమదిశనున్న రాజ్యాలలో వైమానికదళాన్ని గురించిన వొడంబజిక్ రావడానికి కూడా జర్మనీ తయారే. ఇక తూర్పుదిక్కున వున్న రాజ్యాలలో వైమానిక పరస్పరం పేచీరాకుండా వుండేలా వొడంబజిక్ ను చేసుకోదానికి జర్మనీ సిద్ధం!

వైవరతుల్ని అంగీకారమేలే, సాధ్యమైనంత త్వరలో ముసరాజ్యాలసమస్య రాష్ట్రబాంబుల ద్వారా జర్మనీకి అనుకూలంగా పరిష్కరించబడాలి.

హిట్లర్ విసిరిన ఈబాంబు యూరప్ ను..... యూరప్ నేకాదు, సమస్త ప్రపంచాన్ని.....అలజడి పెట్టింది! ఇక ప్రత్యేకంగా ప్రాన్సుపడిన ఆంగ్లంన ఎంతో చెప్పడానికి వీలేలేదు. హిట్లర్ ప్రకటన జరిగినతర్వాత ఒక్కక్షణమైనా ఆలసించకుండా అది ప్యారిస్ లోని బ్రిటన్, జెర్మీయం రాయబారులలో “ఇక మన కర్తవ్యం యేమిటి?” అంటూ సంప్రదింపులను ఆరంభించింది. ఈసంప్రదింపు ఫలితంగా లీగ్ కాన్ఫరెన్స్ (బ్రిటన్ ఆహ్వానం మీద) లండన్ లో సమావేశం అయ్యింది. ఆసమావేశంతోపాటు లూకా ర్నోలో వొడంబడికలను చేసుకున్న రాజ్యాలప్రతి నిధులు (జర్మనీ మాడా కలుపుకుని) వేరే సమూహాదు.

లండన్ లీగ్ కాన్ఫరెన్స్ లో జర్మనీ లూకార్నో వొడంబడికలను తృణీకరించినదనే తీర్మానింపబడింది. పోలే, లూకార్నో సంతకపుదారుల సమావేశంలో భావికర్తవాన్ని గురించి కొన్ని మాచనలు చేయబడ్డాయి. ఆ మాచనలు ఇవి:—

జర్మనీ లూకార్నోను ధిక్కరించింది గనుక, తక్కిన సంతకపుదారులు పరస్పరసహాయంకోసం ఏమి చేయవలసివుంటుందో నిర్ణయించడానికిగాను తమ అందరి నైసికాధ్యక్షులమధ్య సంప్రదింపులను జరపాలి.

ప్రాన్సు రుష్యాలమధ్య జరిగిన వొడంబడిక విషయంలో తనకున్న అభ్యంతరాలను షేగ్ కోట్టవారి ముందు పెట్టి, వారితీర్పును జర్మనీ శిరసావహించాలి.

షేగ్ కోట్టలో విచారణ జరుగుతున్న కాలంలో రైన్ లాండ్ లోని నైన్యాలసంఖ్య పెరగకుండానూ, అక్కడిదుర్గాలు వగైరాలు మరమ్మత్తుకాకుండానూ యథాతథంగా వుండడానికిగాను జర తగిన జాగ్రత్తలను చెయ్యాలి.

జర్మీకొరజ్యంలో పడమటి సరిహద్దునుంచి ఎం కిలోమీటర్ల వరకు చిన్ని అంతర్జాతీయ నైసిక దళాన్ని కాపుంచాలి.

ఈ యేర్పాటు లన్నింటినీ ఆజమాయిషీ చెయ్యడానికి ఒక అంతర్జాతీయ సంఘాన్ని నియమించాలి.

ఈపై మాచనలకు అన్నింటికీ హిట్లర్ అంగీకరిస్తేనేగాని అతినితో రాయబారులు జనపదానికి వీలులేదు.

లూకార్నో సంతకపుదారుల సమావేశంలో జరిగిన పై తీర్మానాలను సావకాళంగా ఆలోచించడానికంటూ లీగ్ కాన్ఫరెన్స్ అప్పటికిక సమావేశాన్ని చాలించింది. ఆ తర్వాత హిట్లర్ లండన్ సమావేశాలవారు చేసిన మాచనలకు ప్రతిగా తాను ఏవోకొత్తగా కొన్ని మాచనలను చేశాడు. అందుమీద బ్రిటన్ హిట్లర్ కు జర్మనీ ఆశయాలను గురించి యిటీవలి ప్రకర్తనను గురించి... స్పష్టమైన జవాబులు కావాలంటూ... కొన్ని ప్రశ్నల్ని వేసింది. ఈ ప్రశ్నలను దీర్ఘంగా ఆలోచించి, తీరుబడిగా జవాబు చెబుతానని హిట్లర్ అన్నాడు అంలే! అనాటినుంచి ఈనాటివరకు, రెండు మూడు నెలలు తిరిగివచ్చినా, అతగాడి ఆలోచన ఇంకా తెగనూలేదు, తీరుబడి చిక్కనూలేదు!

ఇవీ రైన్ లాండ్ సమస్య ఉత్తరంలోని ఘట్టాలు టూకీగా. ఈ సమస్య ఎలా పర్యవసించున్నదో చెప్పడం అసాధ్యమైన పని! ఇప్పటిలో జర్మనీ యుద్ధానికి సిద్ధంగాలేదనీ, బ్రిటన్-ప్రాన్సులను రెండింటినీమాడా కాడిని జయించుకురావడం కష్టమనీ హిట్లరు తీర్మానిస్తే ఏదోవిధంగా ఈ విషయంలో రాజీ పాసగవచ్చును. అలాకాకపోలే ఇదేరానున్న మహాసంగ్రామానికి దోహదం కావచ్చును.

ఈసమస్య ఎలాపర్యవసించున్నదో చెప్పడం సాధ్యంకాని పని అయినా ఈసందర్భంలో తిప్ప వొప్పులు యెవరితో నిర్ణయించటం మాత్రం తేలికే. అంచేత, ఈవ్యాసాన్ని ముగించడానికి ముందు ఆవిషయాన్ని కొంత చర్చిస్తాను.

లూకార్నో వొడంబడికకు భిన్నంగా వెల్లి రైన్ లాండ్ కు నైన్యాలను తిరలించడానికి ప్రాన్సు రుష్యాల మధ్య జరిగిన వొడంబడిక ప్రధానకారణమని ఘోషిస్తున్నాడు. అంచేత, ప్రాన్సు, రుష్యాల మధ్య జరిగిన ఈవొడంబడిక నిజంగా దుర్భాగ్యమైనదా అనే విషయాన్ని ముందుగా ఆలోచించాలి.

ఈవొడంబడికలోని ప్రధానమైన మరతులు ఇవి.—

ప్రాప్త, రుష్యుల రెండింటిలో దేనికానా ఏదైనా యూరపియన్ రాజ్యంవల్ల భయకారణం వుంటే తమ క్షేమంకోసం నానాబాధిపతి ప్రణాళిక లోని పదియవ నియమాన్ని (Article X of the League Covenant) అమలుజరపడానికి ఏమేమి పద్ధతులు అవలంబించవలసివుంటుందో నిర్ణయించడానికిగాను పుభయులు సంప్రదించుకోవాలి.

ఈరెండురాజ్యాలలో ఏవొక్కటి అయినా అకారణదౌర్జన్యానికి గురిఅయితే, రెండోరాజ్యం వెంటనే దాని సహాయానికి రావాలి.

వొడంబడికలోని ఏమరతుకూడా నానాబాధిపతి ఆధిక్యాన్ని సంకుచితపరచమోడదు. ప్రపంచ శాంతికోసం సమితి అవలంబించదలచుకునే మార్గాలకు అడ్డుకాకూడదు. సమితివిధించే బాధ్యతల్ని నిర్వహించడంలో ప్రతిబంధకం కాకూడదు.

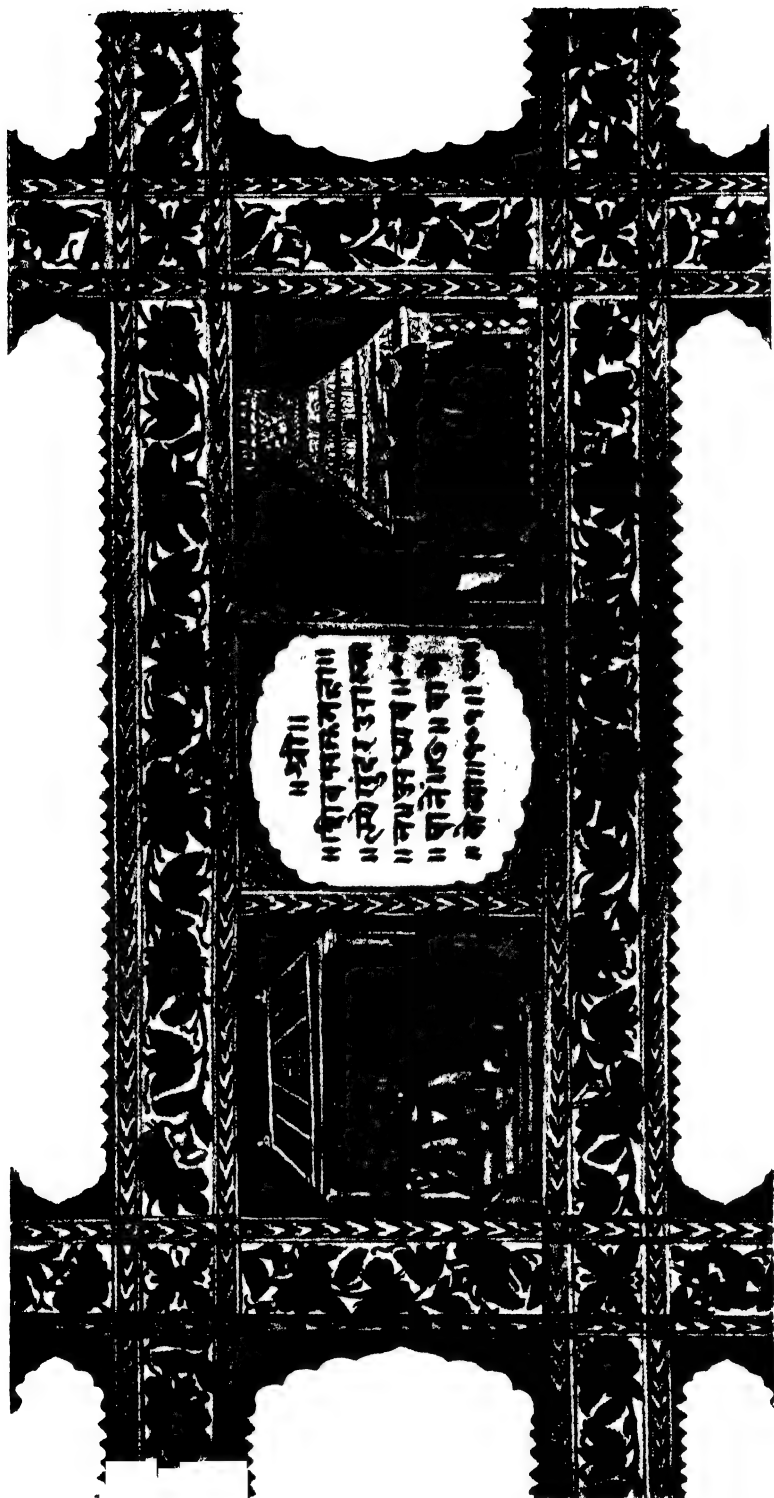
ఈవొడంబడికను సమితికార్యాలయంవారు రిజిస్టర్ చేయ్యాలి. ఇది అయిదుసంవత్సరాలపాటు అమలులో వుంటుంది. నాలుగేళ్లు కాగానే ఈరెండు రాజ్యాలలో ఏవొక్కటైనా గడువుమించి వొడంబడిక అమలులో వుండకలసిన అగత్యం తనకు కనబడటం లేదని అభిప్రాయపడితే, అయిదు సంవత్సరాలూ కాగానే వొడంబడిక రద్దయివుతుంది. ఇటువంటిది జరగనిపక్షాన గడువు దాటినతర్వాతకూడా అది రద్దు కాదు. అయితే, ఆతర్వాత ఒకసంవత్సరం నోటీసు ఇచ్చి, ఏపక్షం అయినా సరే దాన్ని (కావాలంటే) రద్దుపర్చుకోవచ్చును.

ఈ ప్రాప్త, రుష్యుల వొడంబడికమరతులకు, లాకార్నో వొడంబడికల మరతులకు ఏమంత భేదం కనబడదు. ఏదైనా కొంచెం భేదంఅంటూ వుంటే, అది ఇది:— లాకార్నో వొడంబడికలో అకారణమైన దౌర్జన్యం (Unprovoked aggression) జరిగిందా, లేదా? అనేదాన్ని నిర్ణయించడానికి రీగ్ కౌన్సిల్ కు

అప్పీలు చేయ్యాలని ఒకమరతు వుంది. ఇక్కడ ఆమరతు కనబడదు. అయితే ఇది ఏమంత పెద్దభేదం కాదు. ఈవొడంబడిక (లాకార్నో వొడంబడికల వలెనే) రీగ్ ఆధిక్యానికి లోబడి జరిగినదే. లాకార్నోలో ప్రాప్త, పోలెండ్ రాజ్యాలమధ్యనూ, ప్రాప్త-జెకోస్లావ్ కియా రాజ్యాలమధ్యనూ వొడంబడికలు జరగలేదా? ఇప్పుడు ప్రాప్త, రుష్యులమధ్య జరిగిన ఈవొడంబడిక కూడా సరిగా అలాంటిదే అని చెప్పవచ్చును. దీనిలో కొత్తగాని, వైపరీత్యంగాని ఏమీ కనబడదు. ఇలాంటిందరంగంలో జర్మనీ ఈ వొడంబడికను సాకుగా పెట్టుకుని, లాకార్నోను తృణీకరించడము అక్రమం.

తమమీద కుట్రగా ప్రాప్త-రుష్యులు ఈ వొడంబడికను చేసుకున్నాయని హిట్లర్ వాదం! దాన్ని వాదం అనడంకంటే పిశివాదం అనడమే ఎక్కువసబబు! ప్రాప్తకు ఇప్పుడు దానికున్న సామ్రాజ్యం ఏమీ చెక్కు చెదరకుండా వుంటే అక్కడికి పదివేలు. పోలే, రుష్యుకు తన సామ్రాజ్యవాదసంస్థతో కిందుమీదుకావడం తప్పితే జైత్రయాత్ర చేయ్యాలని సంకల్పంలేదు. ఈ రెండురాజ్యాలకు ఇప్పుడు కౌలసింది శాంతిగాని, యుద్ధంకాదు. ఇప్పటిలో యుద్ధం వస్తే వాటికి నష్టమేగాని, లాభం ఏమూత్రనూ వుండదు. పోలే, యుద్ధంకల్ల ప్రస్తుతం ఎవరికైనా ఏమైనా లాభించడానికి అవకాశం వున్నదా అంటే, జర్మనీకే అని చెప్పాలి. అంచేత, ప్రాప్త-రుష్యులు వొడంబడికను చేసుకున్నాయంటే అది ఆత్మరక్షణ కోసరంగాని అన్యరాజ్యపహరణం చేయ్యాలని కాదు; భయంచేతగాని దురాశకొద్దీ కాదు.

ప్రాప్త, రుష్యులు రెంటికీకూడా జర్మనీఅంటే భయం వున్నమాట నిజం. ఈ వ్యాసం మొదట్లో వివరించినట్టు ప్రాప్తకున్న భయం చిరకాలంనుంచీ వచ్చిందే కాని, కొత్తదికాదు. హిట్లర్ హయాంవల్ల ఈ భయం మరింత పెరిగింది. హిట్లర్ తనస్వీయచరిత్రలో జర్మనీకి ప్రాప్తబక్కటే పెద్దతక్రతునీ, దాన్ని చిత్తకగడిలేనేగాని జర్మనీ ప్రతిరాలేదని స్పష్టంగా రాకాదు. ఎన్నో

॥ శ్రీ ॥
 ॥ శ్రీ వసుదేవాయ ॥
 ॥ నమః ॥
 ॥ భాగ్యం ॥
 ॥ శాంతిం ॥

శ్రీమద్రామాయణం
 పంచమ స్కంధం
 పంచమ స్కంధం
 పంచమ స్కంధం

పువ్వసాసాలలోకూడా అతడు ప్రాస్తుమీద నిష్ఠలు పెరిగాడు. అంచేత, జర్మనీ అంటే ప్రాస్తుకు విపరీతమైన తెదురుపుండటము సహజం.

పోలే, రుష్యావిషయం ఇక చెప్పనక్కరలేదు. రుష్యా అలంబిస్తున్న బోల్షీవిజం సిద్ధాంతాలకూ, హిట్లర్ ప్రచారంచేస్తున్న 'నాజీజం' సిద్ధాంతాలకూ తూర్పు పడమరల భేదం వుంది. బోల్షీవిజం సామ్రాజ్య తత్వాన్ని ఖండిస్తుంది; నాజీజం దాన్ని పూజిస్తుంది. బోల్షీవిజం ప్రయత్నాలు అంటూ వుండరా దంటుంది; నాజీజం అదే సంఘానికే ప్రాతిపదిక అంటుంది. బోల్షీవిజం విశ్వసాధారణ మనూత్తరమైన ఆదర్శం అంటుంది. నాజీజం దేశభక్తిని మించినది లేదంటుంది. బోల్షీవిజం స్త్రీలకు పురుషులతోపాటు సమానస్వాతంత్ర్యం ఇస్తుంది. నాజీజం స్త్రీ పురుషునిబానిసగా వుండాలంటుంది. బోల్షీవిజం ప్రస్తుత ప్రపంచస్థితినిబట్టి యుద్ధం తప్పనిసరి అయినా మొత్తంమీద అది చాలా దారుణమైన మానవవ్యవస్థ అంటుంది; నాజీజం యుద్ధం అంటూలేనిదే అసలు మానవాభ్యున్నతి లేదంటుంది. బోల్షీవిజం మానవునికే మానవుని మధ్యవున్న పుచ్చనిచాలనే కృత్రిమభేదాలను తొలగించాలంటుంది. నాజీజం ఈభేదాలు ప్రకృతి సిద్ధంగా వచ్చాయనీ, అవిలేనిదే సంఘం శిథిలం అవుతుందనీ వాదిస్తుంది. బోల్షీవిజం నూత్న మానవ సంఘసాధాన్ని నిర్మించాలంటుంది. నాజీజం పాత దాని పునాదుల్నే బలపరచాలంటుంది. ఈ రెండింటికీ ఇంతవైరుధ్యం వుండటంవల్ల, వాటిమధ్య ఎలాగూ సంఘర్షణ లేకుండా పోదు. అయితే, రుష్యా తక్కిన యూరప్ తో సంబంధంలేకుండా తనదారిని తాను పోవాలనీ, తనయింటిని తాను చక్కచెట్టుకోవాలనీ ఆశిస్తున్నది. కాని హిట్లర్ మాత్రం బోల్షీవిజంను పాతమార్గం తనకు భగవద్దత్తమైన వొకవిధి అంటూ అహంకారపడుతున్నాడు. తన పువ్వసాసాలలో రుష్యా అంటేగాని, బోల్షీవిజం అంటేగాని తనకున్న విరోధాన్ని కప్పిపుచ్చడానికే అతడు ఏనాడూ ప్రయత్నించ లేదుకూడా. చివరకు మున్నగు రైన్ లాకాదుకు

పైన్యాలకు తరలించినతర్వాత చేసిన ప్రకటనలో సయితం ప్రాస్తుతో కొత్తగా వొడంబడికను దేని పైనా చేసుకోవడానికీ తనకు అభ్యంతరం లేదని చెబుతూ రుష్యాపైరై నా తనచెవికి సోకరా దన్నాడు! ఇలాంటిసందర్భంలో కాంటిని అభిలషిస్తున్న రుష్యాకు జర్మనీ అంటే భయంపుండటం అబ్బురము కాదు.

హిట్లర్ రచనలు, ఉపన్యాసాలు, ప్రకటనలు మొదలైనవి వట్టి ఆర్థాటూలని చులకనగా త్రోసి వెయ్యడానికి ఏమాత్రం వీలులేదు కూడా. అతేగాదు కార్యవాదిగాని, కోతలరాముడుకాదు. పట్టినపట్టును ఒకపట్టన విడిచేరకం కాదు. తనపంతం నెగ్గడానికి ఎంతపాపానికైనా వెరవని ఘటం. ఇలాంటివాడి వచనాలను 'సీరియస్'గా యెంచకపోవడం తప్పు.

పైగా, రాజ్యాధికారాన్ని సంపాదించిన మరుక్షణంనుంచీ కూడా హిట్లర్ యుద్ధప్రయత్నాలను చేస్తున్నాడు. ఈ ప్రయత్నాలలో కొంతరహస్యం; కొంతబహిరంగం. రహస్యమైనా, బహిరంగమైనా ప్రయత్నాలుమాత్రం బ్రహ్మాండమైనవి! వార్ షేన్సు, టార్పెడోస్, డ్రిస్ట్రాక్షర్లు, సబ్ మెరీన్సు, టాకొగ్రఫు, హావిట్టర్లు, ఇదీ అదీ అని లేకుండా, అన్ని మారణసాధనలనూ చేకూరుస్తున్నాడు. ప్రతియువకునికీ సైనిక శిక్షణ ఇస్తున్నాడు. యుద్ధనిధిని నేకరిస్తున్నాడు. మరెంతో సన్నాహాన్ని చేస్తున్నాడు. "ఇది అంతా వార్షేల్కు సంధిమరతులకు భిన్నం గుమా!" అని మందలిస్తే, "అయితే కావచ్చును" అని నిర్లక్ష్యం చేశాడు. "ఇది పనికిరాదు" అని శరణిస్తే "అలానా!" అంటూ నానాజాతిసమితినుంచి అలిగి లేచిపోయాడు!!

ఈయుద్ధసన్నాహంఅంతా యెవరిమీదకు? అయితే ప్రాస్తుమీదకు కావాలి, లేదా రుష్యామీదకు కావాలి. ఈరెండురాజ్యాలను విడిచి మరెవరిమీదకూ కావడానికీ అవకాశంలేదు. ఇటలీఅంటే జర్మనీసిథిలోనే వుంది. దాన్ని యెదిరించడంవల్ల హిట్లరుకు వచ్చే లాభం లేదు. ఇక, బ్రిటన్ మీదకు అని అనుకోవడానికైనా వీలులేదు. ఎందుచేతనంటే — క్రిందటిసారి బ్రిటన్ తో పేచీచెట్టుకోవడంవల్లనే జర్మనీ వాడిపో

వలసినదని, ఏసంధిర్భంలానూ బ్రిటన్ కు వ్యతిరేకంగా పోకుండా జర్మనీ తన పూర్వప్రతిష్ఠను సంపాదించుకోవడానికి ప్రయత్నించాలనీ హిట్లర్ వుద్దేశం! ఈవుద్దేశాన్ని అతడు తన స్వీయచరిత్రలో స్పష్టంగా ప్రకటించాడుకూడా! తన వుపన్యాసాలలోనయితే అతగాడు అయినదానికి కానిదానికి బ్రిటన్ ను హిట్లర్ ను వంటాడు. అలాంటి బ్రిటన్ సంఘోషిస్తుందని కాబోలు! అనాగరిమైన భారతీయుల్ని బ్రిటిషువారు పరిపాలించవలసిందేననీ, బ్రిటిష్ వారి పరిపాలన లేనిచో భారతీయులు మనలేరనీ పచేపచే అంటున్నాడు. అంచేత అతని యుద్ధసన్నాహం బ్రిటన్ మీదకే నని అనడానికి బాధిగా వీలులేదు! పోలే, ప్రాక్షిణ్య ఆస్త్రియామీదకు, పశ్చిమాన పోలెండ్ మీదకు కాగూడదా? అంటే, అయితే కావచ్చుననే అవలంబిస్తుంది. కాని, ఈరెండు రాజ్యాలుకూడా చాలా స్వల్పమైనవి. వీటిని హిట్లర్ ఆశిస్తున్నాడంటే కేవలం వాటితోనే సంకల్పపీఠదామరి కాదు. వాటిని ఆక్రమించుకుని అందుమూలంగా చేహారిన అధికబలంతో ఇటు ఫ్రాన్సునూ, అటురుష్యానూ దబ్బకొట్టవలెననే! అంచేత, జర్మనీ యుద్ధసన్నాహాలను చూచి ఫ్రాన్సు, రుష్యాలు భయపడటంగాని, పరస్పరత్రేమంతోసం వొడంబడికకు రావడంగాని నిష్పక్షికృష్టిలో తప్ప కానేరదు.

హిట్లరుకైనా ఫ్రాన్సు-రుష్యాలు వొడంబడికలో తప్పగా ఎన్నవలసింది ఏమీ లేదని తెలియకపోలేదు. అయితే, దాన్ని ఎదిరించడంలో అతని ముఖ్యమైన వుద్దేశం ఇది: ఫ్రాన్సు-రుష్యాలో ఏవొక్కదాన్ని అయినా అయితే జర్మనీ జయప్రదంగా ఎదర్గులదుగాని, ఆరెండురాజ్యాలు ఏకమైతేమాత్రం ఏమీచెయ్యలేదు. ఈ విషయాన్ని హిట్లర్ తన స్వీయచరిత్రలో పేర్కొన్నాడు. “యూరప్ లో (బ్రిటన్ ను మినహాయించి) ఏరెండు రాజ్యాలకన్నీ జర్మనీకన్నీ అధికం కాగూడదు! అలాకాకుండా వుండేలా (అనసరమైతే, యుద్ధానికైనా దిగి) జర్మనీ బాగ్రత్తపడాలి. లేకపోతే, జర్మనీ యూరప్ కు నాయకమణి కాలేదు.” ఈ ధోరణిలో అతగాడు స్వీయచరిత్రలో స్పష్టంగా రాశాడు.

ఈ అభిప్రాయం ప్రకారమే అతగాడు ఈనాడు ఫ్రాన్సు-రుష్యాలు వొడంబడికను ప్రతిఘటిస్తున్నాడు కూడా!

రైన్ లాండుకు నైన్యాలను తరలించినతర్వాత చేసిన ప్రకటనలో హిట్లర్ చాలాపెద్దయెత్తే యెత్తాడు. ప్రాక్షిణ్య బ్రిటన్, ఫ్రాన్సు, బెల్జియం, ఇటలీరాజ్యాలతోనూ, పశ్చిమాన పోలెండ్, జెకోస్లావీయా, హంబర్గ్, లిథునియా, యూగోస్లావీయా రాజ్యాలతోనూ, ఇంకా ఏవేవో ఇతరరాజ్యాలతోనూ తాను సంధిచేసుకోవడానికి సిద్ధంగావున్నామని అంటూ, ఒక్క రుష్యానుమాత్రం పూర్తిగా వెలీవేశాడు. ఇలా అన్ని రాజ్యాలతోనూ సంధి చేసుకుని రద్దీ మాపుకుంటే, వొంటిరిగా మిగిలిపోయే రుష్యాను ధీమాగా యెదిరించవచ్చుననే ఆశని ఆశ!

రుష్యాను యూరప్ లో ఏకాని చేస్తే, దాన్ని తాను జయించగలమని హిట్లర్ ధైర్యంగావుండటానికి ముఖ్యమైన వొకకారణం లేకపోలేదు! రుష్యా తూర్పు భాగాన యూక్రేనియా అని ఒకరాష్ట్రం వుంది. ఇది సువికాలమైన రాష్ట్రం! పాడిపంటలకు పుట్టినిల్లు! ఖనిజ సంపత్తికి పెట్టిందిపేరు! ఇక, అక్కడి ప్రకృతిరామణీయకత వర్ణనాతీతం! ఈ యూక్రేనియన్ రాష్ట్రాన్ని ఎలాగైనా సరే రుష్యాదగ్గరినుంచి హరించాలని హిట్లర్ వుద్దేశం! ఇలాగే జపానుకుకూడా రుష్యా పడమటి భాగంలో వొటర్ మంగోలియాను, మెమోరియాను హరించాలని సంకల్పం. తమవలెనే జపానుకుకూడా రుష్యా మీద కళ్లున్నాయి గనక, పశ్చిమంనుంచి తామూ, తూర్పునుంచి జపానువారూ వోకేసారి ఎదిరిస్తే, తమకు తప్పకుండా విజయం కలుగుతుందని హిట్లర్ తెల్లు! అయితే, తాను రుష్యామీదకు యుద్ధానికి వెడుతూ వుండగా వెనకనుంచి ఫ్రాన్సుపొటు వుండగూడదు! అంచేతనే ఫ్రాన్సు - రుష్యాలుమధ్య పరస్పరసహాయం నిమిత్తం వొడంబడిక వుండరాదని ఈ తాపత్రయం అంతా!

ప్రాస్తు, రుష్యుల వాడంబడిక హిట్లరు ఆశయా లకు ప్రతిబంధకం అయితే కావచ్చును గాని, ఆకారణం చేత అతగాడు లాకాగ్నోను తృణీకరించి, రైన్ లాల్ దుకు సైన్యాలను తరలించడం సబబుకానేరదు! పోలే, ఇతరకారణాలవల్ల కూడా హిట్లర్ చర్యను సమర్థించ దానికి ఏమీ అవకాశంలేదు.

లాకాగ్నో వాడంబడికను జర్మనీ కావాలని కోరి చేసుకున్నది. అప్పటిలో ఆ వాడంబడిక జరిగివుండక పోలే, జర్మనీ ఈసరికి అధఃపాతాళాన వుండేది! ప్రైన్ మన్ ఆ వాడంబడికకోసం తపించాడు; తీరా జరిగినతిర్వాత అది తన జీవితానికి వాకలలంకారమని గర్వపడ్డాడు. అటువంటి వాడంబడికను హిట్లర్... ఈనాడు తమ కిక్ దానితో నిమిత్తం లేదని... చులకనగా తోసివేస్తే, ఇక అంతర్జాతీయపు వాడంబడికలకు విలువ అంటూ నిలుస్తుందా? లాకాగ్నోకు బదులుగా తాను కొత్తగా వాడంబడికలకు వస్తానని అతగాడు అంటున్నాడుగదా? శత్రు... తానే ఎల్లకాలం వుట్టి గట్టుకుని కేలాడలేడుగనక... మరొకడు బయల్దేరి ఇంత చులకనగానూ ఆ కొత్త వాడంబడికలను తృణీకరించ డని గ్యూరన్ టీ యేది?

ఇలా వివిధంగా చూచినప్పటికీ హిట్లర్ రైన్ లాల్ దుకు సైన్యాలను తరలించడం అక్రమమని సిద్ధాంతీకరించవలసి వస్తుంది. అతను చేసినచర్య అక్ర మం కావడమేకాకుండా, త్వరపడిన కారణాన కొంత వరకు అనాలోచితంకూడా అయినట్టు తోస్తుంది.

హిట్లర్ త్వరపడటానికైనా తగినంత కారణం లేక పోలేదు. తాను రాజ్యాధికారానికి రాకముందు పరిశ్రమల్ని పునరుద్ధరిస్తాననీ, నిరువ్యోగపయస్కరమైన పరిష్కరిస్తాననీ, కరెన్సీని గట్టిపునాదులమీద నిలబెడతాననీ, దేశాన్ని సుఖితం చేస్తాననీ అతగాడు ప్రజలకు ఏవేవో చాలావాగ్దానాలు చేశాడు. తీరా రాజ్యాధికారానికి వచ్చినతర్వాతమాత్రం ఏటిలో శతాంశాన్ని అయినా సెరవేర్చలేకపోయాడు. అంతే దేశీయవ్యవహారాలలో తన అసమర్థతను కప్పిపుచ్చుకోవడానికిగాను అతగాడు

విదేశవ్యవహారాలలో గడవిడలు చేస్తున్నాడు. స్వదేశంలో అశాంతి ప్రబలుతున్నాడే విదేశాలలో చేచీ పెట్టుకుని ప్రజాదృష్టిని స్వంతకష్టలమీద లేకుండా తిప్పుడం రాజనీతిలో వాకనూత్రం. హిట్లర్ ఈ నూతనాన్ని మహాచిక్కుగా ప్రయోగిస్తున్నాడు! వార్షెల్నుసంధిని ఢిక్కరించీ, సార్ మండలాన్ని సంపాదించీ, ఆస్ట్రీయాను కలుపుకోవాలని ప్రయత్నాలు చేసే గతించిన నాలుగైదు సంవత్సరాలలో అతగాడు ఎప్పటికప్పుడు ప్రజాదృష్టిని ఏగ్ వాకగొప్ప విదేశాంగ విషయంమీద కేంద్రీకరింపజేశాడు. ఇప్పుడు రైన్ లాల్ దు అక్రమంకూడా సరిగ్గా అందుకోసమే చేశాడు. అయితే, ఈసారిమాత్రం అతనియెత్తు అంత చిక్కుగా పారినట్టు తోచదు.

బ్రిటన్, ఫ్రాన్సుల దృష్టి — ఈ రెండింటిదృష్టి మాత్రమేకాక ప్రపంచదృష్టి అంతాకూడా — ఇటలీ ఆస్ట్రీనియాల యుద్ధంమీద లగ్నమైయుండగా, తాను చల్లగా రైన్ లాల్ దును అక్రమించేస్తే, అంత చిక్కురాదని హిట్లర్ లెట్టుకువేశాడు. నానాజాతిసమితి ఇటలీ మీద సాక్షాత్తున్నను ప్రకటించడం, ఇటలీ వాటిని ఖాతీ చేయ్యకుండా యుద్ధాన్ని సాగించడం, సాక్షాత్తున్నను ఇంకాపాచ్చు చేయ్యవలెనా లేదా అనేప్రశ్న తెలులక వివిధరాజ్యాలవారు తికమకపడటం, బ్రిటన్ - ఇజలీరాజ్యాలమధ్య క్రమక్రమంగా స్పర్ధలు పెరుగుతూ వుండటం — ఇలాంటి గుసమయంలో తన రైన్ లాల్ దు చేచీ మహాబాగా పారగలదని హిట్లర్ ఆశించాడు. కాని, అతని లెట్టు చాలావరకు తప్పి పోయినాయి.

రైన్ లాండులో జర్మన్ సైన్యాలు ప్రవేశించ గానే ఫ్రాన్సుకు తీవ్రతపాలు పుట్టింది. బ్రిటన్ కూడా ఇప్పటిలో యూరప్ లో యుద్ధంవస్తే, అది యెలా పర్యవసిస్తుందో అనేభయంకొద్దీ జర్మనీకి ప్రతికూల భావం వహించింది. జర్మనీ దౌర్జన్యంతోనే భయం వున్న బెల్జియం, పోలెండ్, ఆస్ట్రీయా, షెకోస్లా వాకియా మొదలైన అల్పరాజ్యాలమీద ఇక చెప్ప

నక్కరలేదు. ఇందుకుతోడు సాన్ క్షన్సు విషయంలో తానుపొందుతున్న కష్టాన్ని తప్పించు కోడానికిగాను ముసోలినీ రహస్యంగా హిట్లర్ తో సంధిచేసుకోడానికి ఆలోచనలు ప్రారంభించాడు. దీన్ని అంతాచూచి, వ్యవహారం శ్రుతిమించి రాగానపడుతున్నదని ఫ్రాన్సు, బ్రిటన్లు వెంటనే సాన్ క్షన్సు వుపసంహరించుకున్నాయి, ఎలాగైనా ముసోలినీని బుజ్జించాలని చూస్తున్నాయి. హతాత్తుగా యూరప్ యన్ రాజకీయరంగంలో కలిగిన ఈ మార్పులవల్ల హిట్లర్ పని కొంతవరకు ఇరవకటానడింది.

హిట్లర్, ముసోలినీలు యూరప్ పాలిట రాహు కేతువులులా వున్నారు. ఈయిద్దరు విడివిడిగావుంటేనే ఎప్పుడు ఏమి ప్రళయం వస్తుందోనని వివిధరాజ్యాల

వారు భయపడుతున్నారు. ఇక వీరిద్దరు కలిస్తే చెప్పారీ? ఈ ఆపాయాన్ని గ్రహించే బ్రిటన్, ఫ్రాన్సులు చల్లగా ముసోలినీతో రాజీపడ్డాయి. దీన్ని బట్టి హిట్లరును నొక్కడానికి ఈరాజ్యాలు నిశ్చయించుకున్నాయనే అనుకోవలసివస్తుంది!

ఇప్పుడిక హిట్లరుకు కర్తవ్యం? ప్రతికూలభావం హెచ్చుగావున్నదని రైన్ లాండ్ విషయంలో రాజీపడమా? అలాఅయితే స్వదేశంలో అతనిప్రతిష్ఠకు కళంకంరానూ? ఇదీ ఇప్పుడు హిట్లర్ పరిష్కరించుకోవలసిన క్లిష్టసమస్య. దూరదృష్టిగలిగి తెలివిగా అతగాడు ప్రస్తుతం సర్దుకుంటే సరే, లేకపోతే ఈ రైన్ లాండ్ వ్యవహారం మహాభీకరమయిన ప్రపంచ యుద్ధానికి దోహదం కాగలదు!

రాధిక

చావలిబంగారపు

నాగుండెలోనబడి నలిగిపోయిన వాని
నయనంబులోనుండు నడకమార్పులుచూడ

నగలు కావలెన నాకు,

విలువైన

వలువకావలెన నాకు?

పెనుకజూచినజాలు, కినుకమానినజాలు,

పలుతెరచి నాతోడ పలుకకుండిననేమి,

కనుపించితే చాలదా,

తనమాట

వినిపించితే చాలదా?

ఇప్తమేలేకున్న, కష్టమే తనకున్న,

నిఘరములైననే నిశ్చతోవింటాను,

స్మృతిలో తానుకాని

దేదయిన

దృష్టిలోనికి వచ్చునా?

ప్రక్కనుండియుతాను పరుగువారినగాని

పరిమళించకపోన మరుగునుండినప్రేమ

పరులతో చెప్పగలనా,

నాలోన

ప్రవహింపకే మానునా?

మెండలీయము-ర క్తస్పర్శ

(అనువృత్తము)

యక. యమ్. వేణు

గాల్బ్ మాత్రములనుగూర్చియు, తద్విషయములనుకూల ముగ పియర్స్ వంటి శాస్త్రవేత్తల పరిశోధనలను గూర్చియు నింతదనుక తెలిసికొంటిమి. మెండెలుమహా శయుడు గనిపెట్టిన మణినిన్నియంశములనుగూర్చి కొంత దెలిసికొందము.

ఆస్ట్రియాదేశముననుండు బ్రున్ (Brunn) పట్టణమున మెండెలు (Mendel) ఒకానొక క్యాథలిక్ మతనివాసి. ఇహలోకవాంఛలను విడనాడిన యతి. తుచ్ఛ సుఖ భూయిష్టమైన బాహ్యప్రపంచస్పర్శయే చొరరాని మతాంతర్యాగనివాసియైన యీ యతీశ్వరుడు ఆతులితమాశక్తిచేత విసుగునెఱుంగక పదియేండ్లు నిరంతరాయముగ తనపరిశోధనలను కొనసాగించి ప్రపంచమునందలి పైరుపచ్చల యభివృద్ధికి, పాడిపంటల యాన్నత్యమునకు నాధారభూతములగు కొన్ని రహస్యములను వెలిపుచ్చిరి. వానిప్రయోగముననే రోగపీడ నెఱుగని కొన్ని ధాన్యజాతులు ప్రపంచమున వెలసినవి; హేలండు దేశము చెన్నమిగడలకు వ్రేపల్లెవంటిదని ఐరోపాఖండమున వినుతిక్కైనది; క్షీరము నక్షయముగ నొసగ జాలు కామధే: పులవంటి గోవులకు పుట్టిల్లని డెన్మా ర్కుదేశము ప్రఖ్యాతిగాంచినది. మెండెలు మహాశయుని కీర్తి యాచంద్రతారార్కము నిలిదియుండుగాత! వారి నూత్రము లిప్పుడు ఒక వృక్ష పశుజాతులయందేగాక మానవ సంఘోన్నతికై వారియందును ప్రయోగింప బిలగుచున్నది.

అనులోమ ప్రతిలోమ వివాహము లనుమాటలు మన ఆర్యావర్తదేశమునకు క్రొత్తదిగావు. స్వజాత్యుత్పత్తులకును, అనులోమ ప్రతిలోమవివాహ సంజనిత సంక్లిష్టజాతులకును ఏవిధమున ఎంతెంతవఱకు ఏవిధముగు సంబంధములుండెనో యాయంశమును ఒకటికి

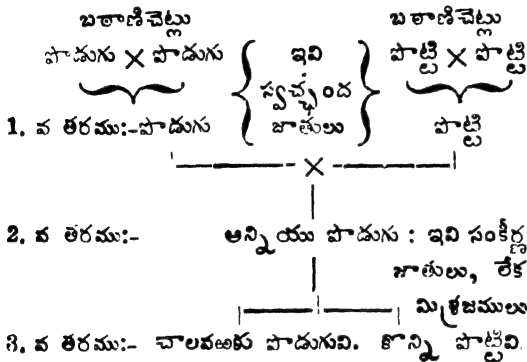
పదిసార్లు పరీక్ష చేసి అంచలి లాభనష్టములను గుర్రెఱింగినవారరుగు. మెండెలు నివసించుచుండిన మతప్రాకారములో రెండువిధములగు బతాణిచెట్లు పెరుగుచుండుట యాతనికి దృగ్గోచరమయ్యెను. ఎనిమిదడుగుల ఎత్తుగలది యొకరకము; ఒకటిన్నర అడుగు ఎత్తుగలది రెండవది. వానిని జూచి యాతడు తనలోతా నిట్లు చింతించెను:

“పరిమాణమునం దంతవ్యత్యాసముగల యీ చెట్లు ఎట్లు వచ్చినవో ఎవ్వరును ఎఱుంగరు. పొడుగు చెట్లుగింజలను పొలిపెట్టివట్లయినచో పొడుగుచెట్లు మొలచును. పొట్టిచెట్ల విత్తనములు పొట్టిచెట్లనే యిచ్చును. కాని యీ రెండు విధములగు వృక్షముల సమ్మేళనాఫలితముగ గలుగు విత్తనము లెట్టిచెట్ల నిచ్చునో గదా!”

అని తలచుకొని అంతటితో నాగక స్వయముగ నాపరిశోధనకు సంకల్పించుకొనెను. ఇదియే మహా పురుషుల లక్షణము!

బతాని చెట్లు పుష్పించు కాలమున పొడుగు బతాణి చెట్ల పుష్పములనుండి పుష్పాడిని పొట్టిపుష్పముల కీల్కగ్రముమీదను, పొట్టిపుష్పములలోని పుష్పాడిని పొడుగుచెట్లపుష్పముల కీల్కగ్రముమీదను బడవేసి, తక్కిన తేనెటీగలు వానిని తీరనీక ఆ పుష్పములను కాగితపు తిన్నెలతో నాతడు గప్పివైచెను. అందుండి వచ్చిన గింజలను నేకరించి వానినిజల్లి ఎట్టిచెట్లు మొలచునోయని మెండెలు ఆతురతతో వేదియుండెను. కొంత కాలమునకు చూతురుగదా! అందుండి వచ్చిన మొలకలన్నియు ఎనిమిదడుగుల ఎత్తునకు పెరిగెను! మెండెలు దీనినిగుర్తించి మఱల నాచెట్లనుండి బడసిన గింజలను

దర్శియందుండి యుద్ధించిన బతాణిచెట్లను పరీక్షించెను. ఈ చెట్లలో ననేకములు పొడుగుగను, కొన్ని పొట్టిగాను నుండెను. రెండవసంతానమున మరుగుపడిపోయిన 'పొట్టితనము' మూడవసంతానమున బయల్పడెను. మఱి ఈ మూడవ సంతానములో పరస్పర సంబంధము గుదిర్చి ఆచెంతవఱకు స్వజాతుత్పత్తి నొసంగునో తెలిసికొనెను. ఆయా సంబంధమును, తత్సంబంధజనిత సంతానమును ఈ క్రింది వృక్షమువలన తెలియనగును.

ఈ మూడవతరమునందలి పొడుగు వృక్షములలోని సంపర్క ఫలితముగ బడసిన సంతానమును పరీక్షించి అంగు కొన్ని స్వచ్ఛందజాతులని, కొన్ని సంక్లిష్టజాతులని తెలిసికొనబడెను. చాలమంది ఫలిపిన పరిశోధనలవలన మొత్తముమీద మిశ్రజముల సంతానములో మూడుపాళ్లు తల్లితండ్రుల ననుసరించియు, ఒకపాలు తాతలలోనుండిన యొకగుణము మధ్య మరుగుపడిపోయినదియు నగుచూచి ననుసరించియుండును. పొడుగుతండ్రుల పొట్టితల్లిలవలన బడసిన సంతానమునందు పొట్టితనము మాయమైపోయినది. అన్నియు పొడుగుగానుండువానిలో, అనగా మిశ్రజములలో, పరస్పరసంపర్కజనితముగ గలిగిన సంతానముగ మూడవతరమునందు కొన్ని తనంతవ్యవహరించినవి. రెండవతరమున గన్పడిని యీ పొట్టితనము మూడవతరమున నెటు నుండి వచ్చినది? మొదటితరములోని తల్లితండ్రులలో నొకరినుండిన ఈ పొట్టితనము రెండవతరమున ప్రబలగుణముగ పొడుగుతనముచేత మరుగుచేయబడినది. పొట్టి

తనము అమిశ్రతముగా నుండినచేగాని వెలుపలికి గన్పడజాలదు. మిశ్రముగా నుండినను తనతో జేరియుండు పొట్టితనము నడచివైచుకొని పొడుగుతనమునకు గలిగియుండును. కావున నీవిషయమున పొడుగుతనము "ప్రబలగుణ" మనియు పొట్టిగుణము "గుప్తగుణము" యు (Dominant and Recessive characters) పిలువబడును. స్వచ్ఛందజాతుల సంతతియందు అచ్చము పొడుగుగానున్న పొడుగుతనమును, పొట్టిగానున్న పొట్టితనమును సమయందుండును. ఇవి మిశ్రములైనచో ప్రబలగుణమే బయల్పడి గుప్తగుణము అణగిపోవును. ఈ విషయము నీక్రిందివృక్షము విశదీకరించును.

చిత్రము ౮

K
G
g

I

స ప స

DOMINANT & RECESSIVE
CHARACTERS.

K = ప్రబలగుణోపేతలగు స్వచ్ఛందజాతులు
K' = సంతానము - ప్రబలగుణోపేతలు
K = గుప్తగుణోపేతలగు స్వచ్ఛందజాతులు
K' = గుప్తగుణోపేతలగు స్వచ్ఛందజాతులు [తండ్రి
K'' = ప్రబలగుణోపేతయగు స్వచ్ఛందజాతి తల్లి లేక
K'' = గుప్తగుణోపేతయగు స్వచ్ఛందజాతి తండ్రి లేక తల్లి
స = సంతానము, మిశ్రజములు
స' = మిశ్రజములు
K''' = స్వచ్ఛందప్రబలగుణోపేతలు
K''' = స్వచ్ఛందగుప్తగుణోపేతలు

మిశ్రజసంతానమునందు మూడుపాళ్లు ఏల ప్రబలగుణోపేతరై యుండెనో ఈదితము తెలుపును. ఈమూడుపాళ్లలోను ఒకపాలు ప్రబలగుణోపేతయగు స్వచ్ఛందజాతిది; తక్కినరెండుపాళ్లును తలిదండ్రులవరె మిశ్రజములు ఒకపాలు స్వచ్ఛందజాతిదగు గుష్టుణోపేతలు. ఇదేవిషయము నీక్రింద వేరువిధముగా గుర్తించబడినది.

‘ప్ర’ అనగా ప్రబలగుణోపేతలు.

‘సు’ అనగా గుష్టుణోపేతలు.

రెండు ‘ప్ర’లు గాని, ‘సు’లు గాని ఆయాతెంకు చేరిన స్వచ్ఛందజాతిని నూదించును. రెండును గలసి యున్నచో మిశ్రజములు.

ప్ర ప్ర × గు గు

ప్ర ప్రగు ప్రగు ప్రగు

[ప్ర ప్ర] ప్రగు ప్రగు [గుగు]
25% 50% 25%

వైవృత్తమునుబట్టి మిశ్రజసంతానమునందు నూటికి ఏబదిపాళ్లు సంకీర్ణజాతు లుండుననియు, తక్కిన ఏబదిపాళ్లును స్వచ్ఛందజాతు లనియు విర్వచును. ఈ ప్రయోగముల ఫలితముగ నెల్లెడల ననువర్తించు కొన్ని నూతనములు మనము చెప్పవచ్చును. అవేవన:—

(1) స్వచ్ఛందజాతులలో పరస్పర సంపర్క ఫలితముగ స్వచ్ఛందజాతులే యుద్భవించును.

ఉదా. పాడుగుతల్లి × పాడుగుతండ్రి

సంతానము - అన్ని పాడుగు

సంతానము అన్నియు పాడుగు

(2) భిన్నస్వభావులగు రెండు స్వచ్ఛందజాతుల సమ్మేళన ఫలితముగ గలుగు సంతానము మిశ్రజములు.

ఇవి తమ తలిదండ్రులలో ప్రబలగుణోపేతలగుదాని ననుసరించి యుండును. లేదా తలిదండ్రులు నెండును పోలక మధ్యరకముగా నుండును.

ఉదా: I. బతాణి చెట్లలో—

స్వచ్ఛందజాతులు పాడుగు (తండ్రి) × పొట్టి (తల్లి)

మిశ్రజములు. సంతానము:—అన్నియు పాడుగు.

II. ఆండల్వాసియా కోళ్లలో—

స్వచ్ఛందజాతులు — తెల్లపెట్టె × నల్ల పుంజు.

మిశ్రజములు—అన్నియు నీలిరంగుకోళ్లు.

(తెలుపుగాన, నలుపుగాదు)

ఆండల్వాసియాకోళ్లలో మిశ్రజములయందు గన్పడు కొత్తరంగునకు కారణము తలిదండ్రులలోని తెలుపును, నలుపును గూడ ప్రబలగుణములు. కావుననే రెండునుగాక, ఆరెండురంగులు గలిసిన ఊదారంగుజాతి యుద్భవించినది.

(3) మిశ్రజములలో స్వజాతిసంపర్కమువలన గలిగిన సంతానములో సగము స్వచ్ఛందజాతులుగను, తక్కిన సగము సంకీర్ణజాతులుగను నుండును.

ఉదా. I మిశ్రజములు - బతాణి చెట్లు

పాడుగు × పాడుగు

పాడుగు పాడుగు పాడుగు పొట్టి

(స్వచ్ఛందజాతి.) మిశ్రజములు (స్వచ్ఛందజాతి)
25/. 50/. 25/.

II. మిశ్రజములు - ఆండల్వాసియా కోళ్ల

ఊదాపుంజు × ఊదాపెట్టె

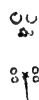
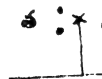
నలుపు ఊదా ఊదా. తెలుపు.

(స్వచ్ఛందజాతి) మిశ్రజములు (స్వచ్ఛందజాతి)
25/. 50/. 25/.

ఈవిధముగ కనిపెట్టబడిన యానిధులు ఎన్ని విషయములందునను అనుసరించును. సౌకర్యముకొనుటకు బతాణీచెట్లనే తీసికొందము. పొడుగుబతాణీచెట్టునకు ఒక పొడుగుతనమేగాక ఇంకను మఱికొన్నిగుణములున్నవి. పువ్వులకు పొడుగుకాడలు, పసుపుపచ్చని గింజలు, మడతలుపడిన గింజల పైపొట్టు, ఈలాటివన్నియు గూడ దానిదాని స్వభావము ననుసరించి ప్రబల గుణములుగా నైనను, గుప్తగుణములుగానైనను నుండువచ్చును. మెండెలువిధుల ననుసరించి ఆయాగుణములు మైకిగనపడిన గన్పడును, లేదా అడగియుండిననుండును. ఇట్లు పెక్కుగుణములలో భేదించు స్వచ్ఛందవాతులవలన బడసిన మిశ్రజముల సంతానముగాని స్వచ్ఛంద మిశ్రజములకు గలిగిన సంఖ్యాసంబంధము చాల విపరీతముగా నుండును. ఏది ఎటులున్నను మిశ్రజములు సంతానపరిశోధనలయందు తమపట్టు బైటబెట్టును. రక్తములో రక్తము కలిసిపోయిన తమపూర్వీకులవృత్తాంతము నేడుగాకున్న శత్రు తప్పక బహుల్పమును, కాని వృక్షములు, తక్కినజంతువులలోవలె మనుష్యునియందది కనిపెట్టుట దుస్సాధ్యము. కాని ఒక్కొక్కరి వంశచరిత్రను విచారింపి ఆయావంశమునం దెడతెగకగన్పడు గుణములను పరిశీలించినచో, కొన్నియెడల ఆయాకుటుంబములలో దలపెట్టిన వివాహములవలన ఎట్టిఫలితముగలుగునో ముందుగా చెప్పవచ్చును. అట్టి వివాహములవలన గలుగు సంతాన మెట్టిదిగనుండునో గూటికి ఎనుబదిపాళ్లు నూటికి చెప్పవచ్చును. ఎల్లయ్యతండ్రి దుర్బలమతి యనుకొందము. ఎల్లయ్య భార్య సీతమ్మ సామాన్యతరగతికి చేరిన ప్రేమి. అనగా దుర్బలమతియుగాను, అట్లే ధీమంతురాలును గాను. ఈ ఎల్లయ్యసీతమ్మలకు గలిగిన సంతానము మెండెలు రెండువస్త్రము ననుసరించి మిశ్రజములుగా నుండును. అనగా వారికి పుట్టుప్రతిబిడ్డయు తండ్రిలోని దుర్బలమతిత్వమును, తల్లియొక్క సామాన్యత్వమును గలిగి యుండురు. దుర్బలమతిత్వము గుప్తగుణముకావున పిల్లలెల్లరు పైకి సామాన్యమానవులవలె నుండురుగాని వారు నిశ్చయముగ దుర్బలమతిత్వవాహకులు. ఇట్టివారి కెవరికేని దుర

దృష్టవశమున దుర్బలమతియుగ భార్యలభ్యపడెనేని ఇక వారి సంతానమునుగూర్చి చెప్పనక్కరలేదు. మెండెలు మూడవస్త్రము ననుసరించి వారిసంతానమున సగము మంది సంపూర్ణముగ దుర్బలమతులుగను, తక్కినవారు తద్గుణవాహకులుగను నుండురు. ఇదేవిధముగ తక్కిన వివాహములవలన సహితము గలుగు సంతానమును నూచించుచు వ్రాసిన చిత్రమును చూడుడు. (చిత్రము F).

చిత్రము F

త దుర్బలమతియగుతండ్రి
 ద : సామాన్యముగా ఆరోగ్యవతియగుతల్లి
 న : వారిసంతానము - అందఱు దుర్బలమతిత్వవాహకులు
 ప : దుర్బలమతిత్వవాహకుడగుతండ్రి
 బ = దుర్బలమతియగుతల్లి
 య. మ : వారిసంతానము - మ : సంపూర్ణముగ దుర్బలమతులు. య : దుర్బలమతిత్వవాహకులు
 ర : తలిదండ్రు లిరువురు దుర్బలమతులు
 హ = వారిసంతానము - అందఱు దుర్బలమతులు
 అ = తలిదండ్రు లిరువురు - ఆరోగ్యవంతులు
 క్ష = వారి సంతానమంతయు ఆరోగ్యవంతులు
 మెండెలు స్త్రీముగ లీవిధముగ నెల్లెడలను అనువర్తించుటకు గల కారణమునుగూర్చి యాలోచించితిము. సజీవములగు ప్రతివస్తువును అనేకములగు గుణములు కలిగి యుండును. నల్లరంగుపై తెల్లచుక్కలు కలిగిన చేపము, మృదుమధురగానము కోకిలస్వభావములు. నయనానందకరమగు రంగు, కమ్మనివాసన గులాబి

పువ్వు సుగములు. శరవేగకుల్యమగు పరుగు పంచెముగుట్ట ములయందే యుండును. బరువును లాగుకత్తి బండి గుట్టయిన కుండును. విశాలమగు కాటుకకండ్లు, చక్కని నొక్క వెండ్రుకలు, నిమృషండుచాయ, బాహు బలము, ఒకమనుజుని కుండును. మఱియొక్కరికి పిల్లి కండ్లు, నిడుదైన నల్లనివెండ్రుకలు, చామనచాయ, సాహసము, దైర్యము మొదలైనవి యుండి న్యాధిమార్గుడై ఎనుబదిపండ్లు జీవింపకత్తి గలిగియుండును. ఈవిధముగ నొక్కొక్కప్రాణియు బహుగుణయుతమై యుండును. ఇట్టి గుణములన్నియు మనకు పెద్దవానియందు గన్పడు రీతినే నూత్నైతి నూత్నముగు స్థూలదీహళయమునందు గాని, నూత్నదీహళయమునందుగాని ఇమిడియున్నవని చెప్పినచో వింతగా దోచును. ఇమిడియొక్క అందము, ఏమగుయొక్క పర్వతాకారము, నక్కలోని టక్కురి తనము, ఆయాజంతువునకు కారణభూతముగు స్థూలనూ త్నదీహళయములందున్నదని నేను వాదించినచో తప్పుక నన్ను కార్లుచేసులుకట్టినది “కీర్వాను” పిచ్చియాపత్రి లో బహుళయునురు. కాని పెద్దవానిలోని ఆయా గుణములను వానికి సమూహములకు ముఖ్యాధారమైనది, మఱిమార్పుచెందనిది, వాళనము నెఱుగనిది, ఏదేని యొక వస్తుచిశేషములు స్థూలనూత్నదీహళయములయందుండి తీరవలయుననుట సత్యము. ఈవస్తుచిశేషములు ఒకపురుషాంతరము మఱియొకపురుషాంతరమునకు ఏమార్పును కెందక వ్యక్తియై వ్యక్తికి మారుచు తదనుగుణముగు ఆకారస్వరసౌందర్యాదిగుణములను ఆయావ్యక్తికి చేహు ర్పించుండును. వీనినే (ఆవస్తుచిశేషములను) ‘గీనీనా’ (genes-ఈలంగ్లేయ పదమును ‘జీన్స్’ అనియుగూడ ఉచ్చరింతురు) లేక “గుణవాహకు” లందురు. ఈగీనీలు సంక్షేపబడిన పెద్దవానిగుణములని యనుకొనగూడదు. అవి ఇంచుమించుగా వెండి బంగారు, మొదలైన నాణెములవంటివి. అర్థజాపెట్టి ట్రామటిక్కట్టు పుచ్చుకొనునట్లు, ఎదురింటముక్కు తియ్యగూరనిచ్చి పుల్ల గూర పుచ్చుకొనునట్లు ఈగీనీలు మార్పుకొనవచ్చును. నీలకంఠము అందమున కోతిపిల్ల; గానమాధుర్యము కోకి లను మించియుండును. అతనిభార్య హంపవేణి సౌంద

ర్యరాశి; స్వరము గార్ధభస్వరము. పైనజెప్పినరీతిని స్థూలనూత్నదీహళయ సమ్మేళనమప్పుడు గలుగు“గీనీల” మార్పుచేత సౌందర్యమునకు సౌందర్యము, గానమునకు గానమురెండును వారిపిల్లలయందు మూర్తీభవించియుండ వచ్చును. అనగా తండ్రిలోని గానవాహకులను“గీనీలును”, తల్లిలోని సౌందర్యవాహకులను “గీనీలు”ను మిలి తమై స్థూల నూత్నదీహళయముల సమ్మేళన ఫలప్రద మైన దన్నమాట ఒక్కొక్కరిని తల్లిగర్భమునందు జరుగు ఈ అన్యోన్య ‘గీనీల’మార్పు ఎంతముఖ్యమైనదో చదువరు లూహించురుగాక! ఆక్షణమున గలుగు నీమార్పులు తద్గర్భఫలితముగ మునుముందు కలుగబోవు బిడ్డ యొక్క సుజాతిశయములకు కారణకర్తలగును.

ఇంతదనుక మనము తెలిసికొన్న అంశలూ్యా సియా కోళ్లలో తెల్లవానికిని, నల్లవానికిని జనించిన పిల్లలు ఏల నీలిరంగు గలవిగానుండెనో యిప్పుడు చెప్ప వచ్చును. వానిలో నల్లరంగునకును, తెల్లరంగునకును కారణకర్తలగు “గీనీలు” కలిసియుండువలయును. తండ్రి లోని నూత్నదీహళయమునందు అన్నిగీనీలును నల్లని రంగును కలుగజేయుచువిగా నుండును; తల్లిలోని

చిత్రము ౧౦

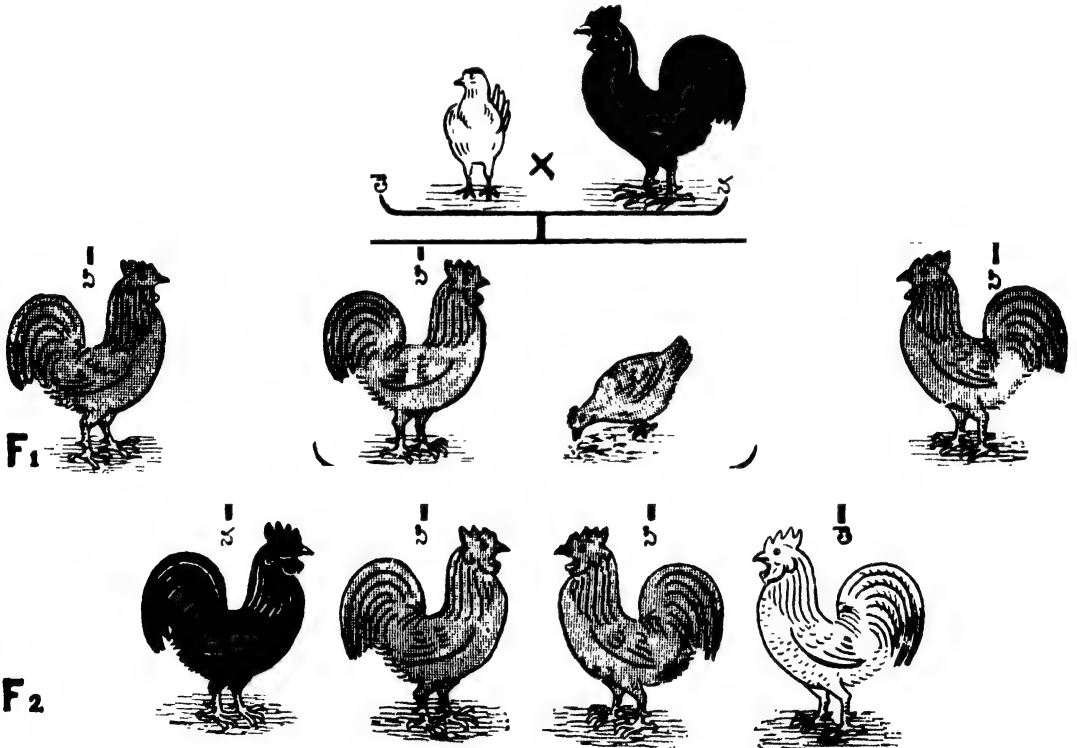

- గుణవాహకులు - వానిసమ్మేళన
1. మేఘవర్షదగుణవాహకులు 2. శ్వేతివర్షదగీనీలు
 - B. వానిసమ్మేళన - గుణవాహకులమార్పు
 - C. 1. 2. మిశ్రితగుణవాహకులు

స్థూలబీజాశయములోని అన్ని గీనీలును తెల్ల రంగు నిచ్చునదిగా నుండును. ఇవి రెండును కలిపి నప్పుడు గీనీలమార్పుచేత రెండు మిశ్రితము లై పోయినవి. నూత్న బీజాశయమునందు మేఘవర్ణదగీనీలు పోయి, స్థూలబీజాశయమునందు శ్వేతవర్ణదగీనీలు పడియు నుండి నచో వీని సమ్మేళనలో గలుగు మార్పుచేత నైదు మేఘ వర్ణదగీనీలు ఐదు శ్వేతవర్ణదగీనీలతోచేరి, పదికంటె నెక్కుడుగ గీనీలు ఏ బీజాశయమునందును నుండువు గావున తక్కిన ఐదు శ్వేతవర్ణదగీనీలు వేరుచేయబడి మఱి ఐదు మేఘవర్ణద గీనీలతో చేరిపోవును. (చూడుము చిత్రము ౧౦). కావుననే మిశ్రజములు వర్ణాంతరములుగా

మనము చెప్పవచ్చును. ఈ విధమైన 'మారుబేరము' స్థూల నూత్న బీజాశయములలో కలుగుచుండిన సేగాని మన యావశ్యకతలనుబట్టి మనకు ఏ విషయమునం దెక్కువగా లాభము పొందగలమో అట్టిదాని కనుకూలించు పనుజాతులును, వృక్షజాతులును బడయుట దుర్లభ మగును. బెహ్నికొ ఆవులు, జర్సీయావులు, మైసూరు లోని 'అమృతమహల్' జాతివిడ్లు, దినమునకుపండ్లెండునుండి పడునైదు శేరులపాలనిచ్చు సింధుదేశపు ఆవులు మొదలగు ఉత్కృష్టవంశపుపశువుల వంశస్థిని గాపాడుటగూడ మెండ్లకు విధుల ననుసరించియే యుండును. ఇంచలీ యధార్థమును దెలిసికొనబాలని కాగడము

చిత్రము ౧౧

: నల్ల పుంజు } అండ్ల్యాపియా
: తెల్ల పెట్ట } కోకు
గీనీలలో - మిశ్రజములు

నుండినవి. (చూడుము చిత్రము ౧౧). తక్కిన విషయ చేత మనదేశములో, పాడిపశువు లభోగతిపాలై, వెన్నములోగూడ నిట్టిమార్పులు జరుగుచు నేయుండునని మొగడలు కలస్తే, పరదేశమునుండి దిగుమతియగు

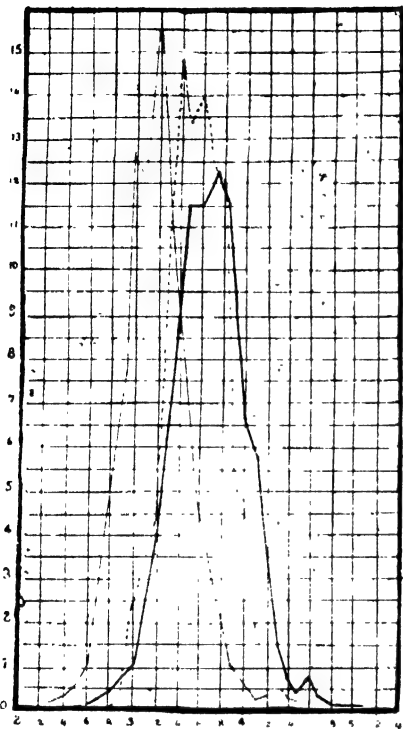
“డబ్బీపాలు”, “డబ్బీవెన్న”, “క్రోవుసేయి” వాడవలసినవారమై, ఆరోగ్యమునందు, దేహదారుఢ్యమునందు, బుద్ధిబలమునందు సర్వతోముఖముగ ఊగదళమొందుచున్నాము. ఆంగ్లదేశపు పాడిపంటల యాన్నత్యమునకై ౧౯౧౨ వ సం. రమున ఆంగ్లభాషాభివృద్ధిసంఘమువారిచే ప్రచురించబడ్డ శ్రీయుత శేకుమర్ రాజగోపాలరావుగారి పశుశాస్త్రము ఆంగ్లలోకమున కాదర్శప్రాయమై వారిని నిద్దరనుండి మేల్కొలుపజేసియుండవలసివది. కాని ఇంకను అట్టిభాగ్యము ఆంగ్లదేశమునకు రాలేదు. ఆధునిక శాస్త్రపరిజ్ఞానమువలన లాభములను చేయిజారిపోనీయక పాశ్చాత్యదేశములు మానవభాగ్యోన్నతి కుపకరింపజేసికొనుచున్నవి. మన కట్టి శాస్త్రములు మనభాషలో లేని కొంతమంది దీర్ఘశకుముకట్టిన శ్రీ ఆంగ్లసరస్వతీగ్రంథమంజరివా రెంతయు ధన్యులు. వారికష్టములను వృథాపోనివ్వక వారిని సర్వవిధముల ప్రోత్సహించి, వారివలన కలుగు అద్వితీయములగు లాభములను పొందుట ప్రతి మాంగ్లనికీ విధి.

మెండేలుగారి నూత్రప్రయోగమువలన ఉత్క్లష్ట, పశు-వంగసములను వృద్ధిపొందించుటను గూర్చి వైనిజెప్పిన పశుశాస్త్రమునందు విరివిగా చర్చించియుండుటచే నిచ్చుట ప్రార్థిగ వివరింపక విరమించుచున్నాను. ఉదాహరణమునకు మంచి పాడిగూవుల విషయమై ఇప్పుడు తెలిసియుండకొన్ని లెక్కల నిర్దేశమున్నాను. ఏప్రిల్, మేలంతు మొదలగు కాలములందు మంచి పాడిగూవులను గూర్చిన లిఖితరూపమైన చరిత్రలు చాలయున్నవి. ఒక్కొక్కరిరగతి గూవును ఎన్ని శేరుల పాలనిచ్చునదియు, ఏమేలతి పాలలో నెంత వెన్న యుండనదియు పరిశోధించి, ఆ గూవులనుండి మనము ఎక్కువవెన్న నివ్వగల పాలను విస్తారముగా నొసంగు క్రొత్తజాతిగూవులను బడయుట మెండేలు నూత్రముల ననుసరించి కులభిషాగ్యము (చూడము శ్రీయుత రాజగోపాలరావుగారి పశుశాస్త్రము). ఈ క్రింది లెఖలు విల్సన్ (Wilson) గారి గ్రంథమునుండి తీసికొనబడినవి.

1	2	3	4	5
వరుస సంఖ్య	తెరగతిపాలు 100 కి ఎన్ని హెక్టో గ్రాముల మంచునది	2026 డబ్బీయూవులలో 100 కి ఎన్ని యావులు అట్టి పాలనిచ్చునది	1878 రక్తస్పర్శ జేసిన గోవులలో 100 కి ఎన్ని యావులట్టి పాలనిచ్చునది	2866 బ్రౌన్ షేరుగోవులలో 100 కి ఎన్ని యావులట్టి పాలనిచ్చునది
1	2.3	.10	—	—
2	2.4	.24	—	—
3	2.5	.54	—	—
4	2.6	1.38	—	.07
5	2.7	2.76	—	—
6	2.8	6.07	.18	.38
7	2.9	7.94	.36	.76
8	3.0	12.68	1.82	1.19
9	3.1	12.09	3.42	2.37
10	3.2	15.45	4.45	4.38
11	3.3	11.50	9.83	6.63
12	3.4	9.58	14.86	9.46
13	3.5	7.89	13.40	11.54
14	3.6	4.68	13.91	11.54
15	3.7	2.96	11.94	12.21
16	3.8	2.07	11.58	11.20
17	3.9	1.08	5.60	8.90
18	4.0	.54	4.78	6.70
19	4.1	.20	2.04	5.16
20	4.2	—	.88	3.14
21	4.3	.24	.51	1.50
22	4.4	—	.22	.70
23	4.5	—	.15	.38
24	4.6	—	—	.76
25	4.7	—	.15	.21
26	4.8	—	—	.07
27	4.9	—	.08	.07
28	5.0	—	—	.03
29	5.1	—	—	.03

ఈ లెఖలు ‘గ్రాఫ్’ గీచినచో ౧౨-వ చిత్రమున చూపినరీతిని కానవచ్చును. దీనినిబట్టి హెచ్చుతరగతిపాలను (అనగా ౧౦౦. కి కంటె ఎక్కువగా చమురు

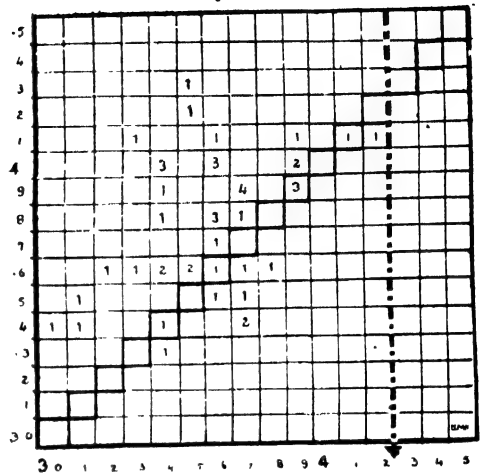
చిత్రము ౧౨

1. — 2026. డిబ్బియాపులను నూచించును
2. 1873. ప్లాని డ్యాంప్ గోవులు
3. 2866 ఐర్ ష్ షేనువులు

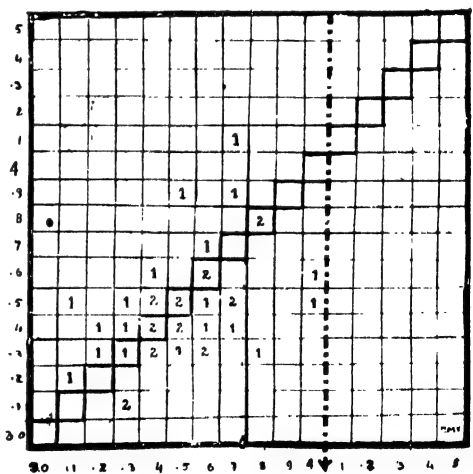
పదార్థము నివ్వగల) ఇవ్వగల గూవులు డిబ్బిగూవులలో తేలేదేవు. వానిసంకలితముండి ఐర్ ష్ షేనువులనుండి బహయంతెటి మేయకముపాను బహయం దుర్లభము. కావున అట్టి పాలను మనము డిబ్బిగూవులనుండి బహయవలయున్నచో మంచిబాతి ఐర్ ష్ షేనువులకును డిబ్బిగోవులకును సంపర్కము ఉద్భి సంతతి వృద్ధిచేయుట మంచిది. డెన్మాగ్కదేశమున శేబది సంవత్సరములవలకుండుబడి పాలబ్రెలునుండి ఆదేశము వారు తమ డిబ్బి వృద్ధిచేసికొనికో మనము తెలిసి కొనవచ్చును. గొర్రెల సం.మున పుట్టిన 'వార్లవటారస్' (Taurus IV), గొర్రెల సం.రమున జరించిన 'లాం జెర్జి' (Lombjerge IV)లను నీరెండు ఎడలవల డేనిష్ ఎగ్రగోవులపాడి ఎంత అభివృద్ధినందినదో ఎ. యం.

చిత్రము ౧౩

అ. ఆ. కు గల చదరములు - టారస్ IV చేత వాటింప బడిన యావులను డెలుపును.
చదరములలోని సంఖ్యలు - ఆయా యావునకు గలిగిన దూడలను డెలుపును.
నిలువుగీత ప్రక్కన ఉండు యంకెలు - దూడలపాలలో నెంత క్రొవ్వసదాక ముండునది తెలుపును.
అడ్డగీత క్రింది యంకెలు - ఆవుల పాలలో నెంత యుండునదియు తెలుపును.

చిత్రము ౧౪

అ. ఆ. కు గల చదరములు-టారస్ IV చేత వాటింప బడిన యావులను డెలుపును.
చదరములలోని సంఖ్యలు-etc-(18లో నుండు మాది రియే యిచ్చటను యుండువలయును.)

క్రిస్టెన్సన్ (A. M. Christensen) గారు వివరించి యున్నారు. టారన్ చేత దాటించబడిన యావుల పాలలో ౧౦౦కి ౩.౫౬వ వంతు మాత్రము శ్రోవ్యపదార్థముండినది. టారన్ కు పుట్టిన దూడలపాడిలో నూటికి ౩.౭౫వ వంతు శ్రోవ్యపదార్థముండినది (చూడుము గ్రాఫ్ ౧౩). లాంబ్జెర్రి సంతతిలో నింత ఫలితము గనపడలేదు. ఈ రెండు సంతతులకు చేరిన తల్లులయొక్కయు,

పిల్లల యొక్కయు పాలలోని గుణమును చూపుచు వ్రాయబడ్డది తరువులు చూడుము (చిత్రములు ౧౩-౧౪). ఈ విధములగు లెఖలు మనదేశములో నెప్పుడు లభ్యపడుకో చూడవలయును. వీనికంతటికిని మెండెలు మాత్రప్రయోగమే ముఖ్యసాధనము. వానిని గ్రహించి చక్కని మార్గములను గుపయోగించినచో మన కన్ని విధముల సౌభాగ్యము చేహరును.

‘పాప’

—వాసన్.

శ్రీవిద్య-ఆర్థిక స్వాతంత్ర్యము కురుగంటి సీతారామయ్య

నారాయణరావుగారికి విశాల యేకపుత్రుక.

ఆయన కామె అపరవయస్సులో పుట్టడం చేత యొక్కదారేని సీతి. అల్లారుముద్దుగా చూచుకుంటున్నాడు. ఆయన తప్పక శ్రీలకు విద్య యిచ్చాలనే కోరికతో వాడు. అంచేత విశాలను బళ్ళోకి పంపాడు. విశాలహడా ప్రతీక్షాను ఫస్తుగా ప్యాసాతూవచ్చింది. ఆయన డిప్టీ కలెక్టరుకాబట్టి యెప్పుడూ హైస్కూలున్న చూళ్ళోనేవుండేవాడు. విశాల ౧౪ ఫారంలోకి వచ్చింది. ౧౪ వ యేడు. కారదాచుట్టా న్నుల్లంఘించటాని కాయనకు వీలులేదుకదా? అంచేత పెండ్లాము బలవంత పెట్టినా ౧౪ వ యేడు నింపిందాకా ఆగాడు. తరువాతనే పెండ్లిప్రయత్నం మొదలెట్టాడు.

శ్రీనివాసరావుగా రొక బాగీర్థారు. సాలుకు ౩౦ వేల రూపాయ లాస్తాయి. ఒక్కడే ఒక కొడుకు రామారావు. మంచి రూపసి. బుద్ధిమంతుడు. చదువులో కూడా యొక్కివచ్చాడు. పాపము ఇక బి. యే. పరీక్ష మూడుమసాలుందనంగా శ్రీనివాసరావుగారు కాలంచేశాడు. అయినప్పటికి తెలిగలవాడవుటచేత రామారావు రుఖంలోవుండేకూడా పరీక్ష నెగ్గాడు. తల్లిమాటప్రకారము వుంటూ బాగీరులో ప్రజలందరి ప్రేమకూ పాత్రుడై యింటినద్దనే ఉన్నాడు. ఉద్యోగం చేసే వుద్దేశమే లేదు. ఓనాడు తల్లి

“అబ్బాయి! పెండ్లిమా లేం చెప్పావు?” అంది.

“ఇదివరకే నా ఉద్దేశం చెప్పానుకదా?”

“గుంటూరులో డిప్టీ కలెక్టరు నారాయణరావు గారట! మొన్న మీ మామయ్యదగ్గరికి కబురంపారట! నిన్న మామయ్య వచ్చి నాగో చెప్పాడు.”

“ఏమైనా చదువు ఉందా పిల్లకు?”

“పిల్లఫారమో యేదో చదువుతూందట! ఆయనా అడపిల్ల కంతచదు చెందుకులే!”

“చదువుకోనిపనువుని చేసుకోమంటావా యేమిటి?”

“అబ్బాయి, నాకు తెలియక అడుగుతానుకానీ, ఆడాళ్లకు యింగ్లీషుచదు చెందుకురా?”

చదువుతూందని చెప్పిందికాబట్టి తల్లితో యిక చర్చించతలుచుకోలేదు రామారావు. మామా అల్లుమా చెల్లి పిల్లను చూశారు. పిల్ల వచ్చింది పిల్లాడికి. పిల్లాడు నచ్చాడు పిల్లకి. ఓరినోరు పలకరించి మాట్లాడారు. పెండ్లి యేప్రేమనెలలో ఆయింది గుంటూరులోనే అతి ప్రభవంగా.

రామారావు అత్తవారింటికి తగుచుగా వస్తూ ఉండేవాడు. విశాలారామారావులు చిలకాగోరింకల్లాగ యింట్లో తిగుసుతూంటే నారాయణరావుగారికి చాలా సంతోషంగా వుంది. వాళ్ళకూడా ఓరిమీద ఓరికి ప్రేమ క్రమాభివృద్ధి పొందుతూవుంది. విశాల స్కూలు ఫైనలు ప్యాసైంది. వ్యక్తురాలూ అయింది. రామారావు సరేనని వప్పుకున్న మీదట విశాలను చెన్నపట్నం యింట రీడియేటుకు పంపారు. “క్వీనుమేరీకారేణి”లో చేరింది. ఇంటరీడియేటు రెండేండ్లు అయింది. ఫస్ట్ క్లాసులో ప్యాసైంది. తండ్రికి, భర్తకు మిక్కిలి సంతోషమైంది. శైలవల్ల విశాలారామారావులు గుంటూరులోనే ఉన్నారు. నారాయణరావుగారికి సర్వీసు పూర్తి కావటంచేత పించక తీసుకున్నాడు.

“నాన్నా, వచ్చేసోమవారం కారేణి తెరుస్తాడు. చల్లకపోలే నీటు దొరకడమా?” అన్నది విశాల.

“అయితే నీభర్త కడిగావా?”

“వాళ్ళమ్మకు యెంతమాత్రం ఇష్టంలేదట! కాని తన కభ్యంతరంలేదని చెప్పాడు.”

“నాడేమంది? నీ అత్తవారి సంగతి మాత్రం చూచుకో.”

“చెప్పానుగా అక్కడున్న సంగతి!”

వికాల బి. యే. లో చేరింది. నారాయణరావు గారుమాడా గుంటూరులో ఇల్లు అద్దెకిచ్చి చెన్నపట్నం లోనే చేరాడు. రామారావుమాత్రం యింటిదగ్గరే ఉండి పోయాడు. వికాలరామారావులకుమాత్రం ఉత్తరాలు వస్తున్నానేవుండాలి.

“ఏమిరా, అబ్బాయి ఎంతకాలంరా నీపెళ్లాం చదువు?”

“చదువుకుంటే తప్పేమండే అమ్మ?”

“అంతులేదుటా చదువుకి? ఏం, ఉద్యోగాలు చెయ్యాలా, వూళ్ళేలా?”

“నీ కొడుకు, కొడలు మాడా బి. యే. లైలే నీకు సంతోషంకాదే అమ్మ?”

“చట్టుబండలు!! నే బతికుండగా అది వచ్చి యీ యింట్లో తిరగటం, నీకడుపు నోకాయ కాయటం జరిగేట్టు కనపలేదు.”

రామారావు మరీ మాటాడలేకపోయాడు. పాపం రామారావుతల్లి యీ సంభాషణ జరిగిన నెలదినాలకల్లా చనిపోయింది. మామగారికి సంగతి తెలియపరిచాడు. అత్తమామలు వచ్చారు. వికాలకు యిక పరిశ్రులు 3 నెలలుండటంచేత రావటానికి వీలులేకపోయిందన్నారు. రామారావుకు మనస్సు కొంచెము చివుక్కుమన్నది. కర్మాంతరా లైపోయాయి. నారాయణరావుగారూ, భార్య మళ్ళీ పట్నంచేరారు. తర్వాత నాలుగయినదినాలకు వికాల కీ కింది వుత్తరం వచ్చింది:

“చట్టుబండలు!! నే బతికుండగా అది వచ్చి యీ యింట్లో తిరగటం.

ప్రియా!

“శ్రీనివాసపురము,
౧౫-౧-౨౮

నీ ఉత్తరము అందింది. కర్కాంతరాలకు నీవు రాలేదని యెంతమాత్రం నా మనస్సులో లేదు. కాని మా అమ్మపోయినతర్వాత నామనస్సు వెనకటలే లేదు. ఇల్లు శూన్యమైంది. నీవొచ్చి యీ యింట్లో రాణివై తిరుగుతూండాలని కోస్తున్నది. మార్చితోచి. యే, పరిశ్రమ అయిపోతుంది కాబట్టి యీ విషయాన్ని కొంచెం మనస్సులో పెట్టుకో. మీ నాన్నగారితో సంప్రతించి ప్రత్యుత్తరం రాయ వెంటనే.

ప్రియుడు
రామారావు.”

ఈ పుత్తరం చదివేటప్పటికి వికాలస్వాదయంలో భిన్నభిన్న భావాలన్నీ ఉత్పత్తి అయినాయి. రామారావుమీద తనకు ప్రేమ ఉన్నా, తా నాయనకు భార్యమకదా అని అప్పుడు భూపకమొచ్చింది. పెండ్లెందుకు చేసుకున్నానా అని పశ్చాత్తాపం కల్గింది. తన చదువు కంతరాయం కలుగుతున్నదే అని ఓచైపున, యెంతచదువుకున్నా ఓ మొగాడికి దానీతనం చెయ్యటమేకదా అడదాని కర్కం అని మరోచైపున బాధించటం మొదలుపెట్టాయి. అనుభవతంగాపచ్చే ఆచారాలమీద అసహ్యం కలిగింది. వాటిని తిరస్కరించటానికి ధైర్యంలేదు. కాని అడదాని అసహ్యంతరత, అందువలన వచ్చినవైచ్యము మనస్సును కలతపొందించాయి. ఇంతటితో చదువు కట్టిపెడదామా అంటే మనసాప్పటలేదు. వీటి అన్నింటిమీద రామారావుస్థితి, చిత్రవృత్తి జ్ఞప్తికొచ్చాయి. వృద్ధయం చలించింది. తన కర్కంతప్రియుడైన రామారావు కష్టపడుతున్నాడే అని చింతించింది. కాని తనకుమారులనధర్మముండదు కాబట్టి తన చదువు, తన స్వాతంత్ర్యము అన్న ఊహ అన్నిటిని కమ్మింది. తుదకు యేమైనాసరే తనకు స్వార్థవం చేసుకునే కత్తి వచ్చిందాకా తప్పక చదవవలసిందేనని నిశ్చయించింది. ఈపని రామారావుకు కోపము రాకుండా చెయ్యాలి. ఎట్లాగా అనే ఆందోళనతోనే రాత్రిఅంతా గడిచింది. ఒకటి, రెండు, మూడు, నాలుగు, కొట్టింది

గడియారము. నిద్రపట్టలేదు. తుదకు బల్ల మీదున్న కలము తీసుకుని యీ విధంగా రాసింది:

“లాయడ్ కోడ్లు, మద్రాసు
౧౬-౧-౨౮

నమస్కారములు!

మీ ఉత్తరము నా మనస్సును కలిచేసింది. “కు మార్చి ౨౪ లేదీతో పరిశ్రమ అయిపోతాయి. అప్పటికి మీరు తప్పక యిక్కడికి నయచేయండి. ఇంకా తొందరగా వస్తే యింకా సంతోషమే. నావృద్ధయం తమతోనే నిండియున్నది. మీ రిక్కడికొచ్చినప్పుడున్న సంగతులు మనం మాట్లాడి నాన్నతోకూడా సంప్రతించవచ్చు. వెంటనేమీ కరీరాకోగ్యము, చిత్రవృత్తి రాయండి. మీ ఉత్తరం చూచిందాకా నా కోమిలోచదు.

ప్రియురాలు
వికాల.”

వికాల నెప్పుడు తన యింట్లో సంచరిస్తూవుంటే చూదామా అని ఉవ్విళ్లూరుతున్న రామారావుకు ఉత్తరం వచ్చింది. దీనేటప్పటికి మనస్సు తత్తరించింది. ఉత్తరం విప్పటానికి చెయ్యి వణికింది. ఉత్తరంలో తాను రాసినదానికి సరియైన జవాబు రాయలేదే అని కొంచెం కోపం వచ్చింది. కాని పాపం వికాల తనయెడల అన్యథా వర్తించవన్న నమ్మకం కోపాన్ని పోగొట్టింది. ఓమూల “యెందుకు చదువుకున్న పిల్లను పెల్లాదానా” అని కూడా తొంగి చూస్తూవున్నది. తన తల్లి కోర్కె తీర్చలేకపోయినానే అని చింత పొందాడు. తుదకు మించిందిలేదు. చెన్నపట్నం వెళ్లి సంగతులన్ని నిర్ధారణ చేసుకుందామని మనస్సుకుదుర్చుకున్నాడు. ఇంకా దాదాపు రెండునెలలు ఆకాలి. రెండునెలలు రెండేండ్లుగా కనబడుతున్నాయి. ఇప్పుడే పోదామా అంటే, యెందుకు అనవసరం. పరిశ్రమచదువులో మునిగివుంటుంది వికాల. మరునాడు ఈ క్రిందివిధంగా రాసి పోస్టులోవేశాడు.

ప్రియా!

నీవు రాసినప్రకారం నీ పరిశ్రమ అయ్యేటప్పు టి నేను అక్కడికి రాగలను. ఇట్లు
రామారావు.”

పె. యం. సి. ఏ. మేడనుండి కనువడు జార్జి టవును

D. H. R

విద్యుత్కీరణ
ప్రసరణము
ద్వారా సకల
రోగములను
కుదుర్చు నూతన
సాధనము
గ. చర్యవ్యాధి
నివారణము కొరకు
చికిత్స పొందుచున్న
బాలుడు.
G. S. A.

౨. ఇందు రోగి కపా
లమునకు ఎక్కువ
ఫోటో తీయబడు
చున్నది.
G. S. A.

ఈ సంగతినే విచారకు దుఃఖముకల్పించింది. స్వయంకృతాపరాధము! ఏమనుకుని యేం లాభము లేదు. మనస్సు నిశ్చలం చేసుకుని పరీక్షకు గట్టిగా చదవటం మొదలుపెట్టింది. తప్పక ఫస్టుక్లాసులో పాస్ అవుతుందని, తమ కాలేజీ గౌరవం కలుగుతుందని ప్రాథే సర్లంతా అనుకున్నారు. ఇట్లా వుండగా ఇక పరీక్ష ౧౫ దినాలుం దనగా విశాలతండ్రి ఒకబమ్మ ప్రిమాదం లో అకస్మాత్తుగా చనిపోయినాడు. విశాలా, తల్లి కూడా దుఃఖపడుదలలో మునిగారు. వెంటనే రామారావుకు టెలిగ్రాం యిచ్చారు. మరునాడు రైలులో రామారావు వచ్చాడు. కరోనరు (Coroner) విచారణై బమ్మ ప్రమాదంవల్ల చనిపోయినట్లు తీర్పు చెప్పి కనాన్ని యిచ్చే వారు. దహనాదిసంస్కారాలు లయినాయి. పాపము విశాలకు తనదుఃఖమేగాక తల్లియేద్యుకూడాను. వరు వేం పాగుతుంది? కర్మాంతరాలు అయిన మాడు దినాలకే పరీక్ష. రామారావు యింట్లో ఉన్నాడనే ధైర్యంతో విశాలపేపర్లు రాయకలింది. మొగడుపోయినా కూతురు, అల్లుడు యింట్లోవున్నారకదా అని ముసలమ్మకూడా మనస్సు కుదుర్చుకున్నది.

పరీక్షలు అయిపోయాయి. అందరూకూడా దుఃఖాన్ని కొంచెం కొంచెముగా మరుస్తున్నారు. ముసలమ్మకూడా చేసేదేం లేదని, పిల్లలు కుటుంబం ఉంటే చాలని ఊరటపడ్డది. ఇట్లావుండగా ఓ కోజాన విశాల యినప్పైలో కాగితాలు వెతుకుతుంటే అందులో ఓస్తాంతుకాగితం కనబడ్డది. రిజవ్వికూడా చేసినట్లే వుంది. కొంచెం చదివేటప్పటికి విశాలకు కండ్లకు నీళ్లు చచ్చాయి. తల్లి ఆనంగతి మాసి

“అమ్మయ్యా, యెందుకే కండ్లనీరుకారుస్తున్నావు” అని అడిగింది. విశాలకు నోట మాటరాలేదు. ఇంతలో రామారావు వచ్చాడు. విశాల కాగితము రామారావుచేతికిచ్చింది. రామారావు చదివి “ఇది మామగారి విల్లండి అత్తగారూ,” అన్నాడు.

“తమరు విల్లురాసినట్టు వారు నా కప్పునూ చెప్పలేదు; రాకారు కాబోలు” అన్నది ముసలమ్మ కళ్ళోత్తుకుంటూ. ఈమె వెంటనేమించినాడా వ్యవహారంలో

రంలో జోక్యం కలగజేసుకునేదికాదు. విల్లులో నారాయణరావుగారు తన యావదాస్త్రీని ఉదాహరించారు. ఇల్లుతిప్ప స్థిరాస్త్రీ లేదు. మిగిలినదంతా బ్యాంకులో రొఖంగానే ఉంది. నారాయణరావుగారు లంచాలు యేమాత్రం పుచ్చుకునేవాడు కాదు. ఆయన ఆస్తి అంతా కష్టాంతం. జీతంలోనుంచి ఆదాచేయబడిన బాపతు. మొత్తం ౬౦ వేలకు ఉంది. అందులో భార్యకు ౫,౦౦౦ ఆమెయిష్టప్రకారం చేసుకునేటట్లు రాకాదు. మాతురికి ౧౦,౦౦౦ ఆమెయిష్టప్రకారం రాకాదు. గుంటూరులో వున్న యిల్లుమాత్రము అల్లుడికి యిచ్చాడు. మిగిలిన ఆస్తి అంతా విశాలారామారావులకు పుట్టేదే సంతానానికి చెందేటట్లు రాశివుంది. అట్లా సంతానం కలగకపోతే సంతానం పుట్టేవయస్సుమీరినతర్వాత విశాలారామారావులు తమయిష్టమువచ్చినట్లుగా చెరిసగము ఉపయోగించుకోవచ్చు. ముసలమ్మ అంతా విని నిట్టూర్చువిడిచి “కుటుంబం నిలవడానికి యేమీచేయలేదే!” అంటూ రెండు అక్రమిందువులు కార్చింది. మళ్ళీ కాగితాన్ని మడిచి పెట్టేలో పెట్టారు. ఆ స్థితికంటూ తన్ను అధికారిగా చేయలేదే అని విశాల కేమైనా అంతన్నలో ఉన్న జేమాకాని పైకిమాత్రం కనపర్చలేదు.

నెలగడిచింది. విశాల పరీక్షప్రాయంనట్లు తెలిసింది. అందరూ సంతోషించారు. సుందరమ్మకూడా చదువుకున్న మాతుర్ని, అల్లుణ్ణి చూచుకుంటూ సంతోషిస్తూనేఉంది. ఆమెమనస్సు పరీక్షచేస్తే, వాళ్లు ఇద్దరుకూడా ఉద్యోగంచేసి సంపాదించ నవసరంలేదు కాబట్టి, యికకుటుంబం యింట్లో కాపురంచేస్తూ సంతానాన్ని కనిమద్దుముచ్చట్లు జరుపుకుంటూ తాను జీవించినంతకాలం గడపాలని ఉంది. ఓనాడు ఈ అభిప్రాయాన్ని నూచిస్తూ మాతురితో “అమ్మయ్యా, ఇద్దరూ చదువుకున్నారు. వయస్సువచ్చింది. ఈవూళ్లో ఉండినవసరంలేదు. కాబట్టి గుంటూరువెళ్లి మనం యిల్లు బాగుచేసుకుని ఉండిపోదాం. నీవు అన్నీ తెలిసినదానివి కాబట్టి నే నెక్కురగా చెప్పునక్కరలేదు” అన్నది.

విశాల బదులేమీ చెప్పలేదు. విశాలారామారావు ఆనోష్ఠిస్థంగా ఉన్నారేకాని యింతవరకు దాం

పర్యవర్తకాలు లేవు వారిమధ్య. ఈసంగతి తల్లికితప్ప యెవ్వరికీ తెలియదు. రామారావు మనస్సు నిగ్రహించు కుని కాలంగడుపుతున్నాడు. సుందరమృత కూతురి ప్రవర్తన బోధపడటంలేదు. విశాలమనస్సులో యే ముందో యెవ్వరికీ తెలియదు. ఇద్దరూ కలిసి నీచికి పోతూనే ఉండేవారు. రామారావుకు అనేకమార్లు నీచీ యిసుకలో వెన్నెలరాత్రి ఆమెను కాగిలింతామా అని బుద్ధిపుట్టిందికాని, దైర్యం చేశాడుకాదు. రెండునెలలు అయినతర్వాత ఓనాడు నీచిమీద యిద్దరూ నీళ్లకు దగ్గరగా కూచున్నారు. చుట్టుపక్కవాళ్లలో కొందరి కళ్లు నీళ్లమీదే ఉన్నాయి. కొంచెము సంగమీకటి పడ్డది. ఇద్దరికి ౫,౬ అంగుళాల యెడంతప్ప లేదు. విశాల వేటతో తడియిసుక కుళ్లగిత్తూ,

“నే నోమాట అనుకుతాగానీ, దాచకుండా సమాధానం చెబుతారూ” అన్నది.

“వికాలా, నీయెడలా దాచరికము?”

“నాపెన మీకు కోపము లేదుకదా?”

విశాల ప్రశ్న అడిగినరీతి బహుహృదయంగమంగా కని పించింది రామారావుకు. అలస్థుంచేస్తే ఆలోచిస్తున్నా డవకుంటుందని, “కోపానికి కారణ మేముంది వికాలా?” అన్నాడు. చిన్నబుచ్చుకున్న విశాలముఖం వికసిం చింది చిరునవ్వుతో. “మీరు ఉత్తరంలో రాసిన విష యాన్నిగూర్చి ఆలోచించటానికి యింతవరకు సావ కాశం లేకపోయింది. సంగతులన్నీ అవ్యవధానంగా జరిగిపోయినాయి. ఇప్పుడిప్పుడే మనస్సు కొంచెం శాంతిస్తున్నది. ఆసంగములు మనం మనస్సువిప్పిచూట్టా డటానికి యిప్పుడు మీ కిష్టమేనా?”

రామారావు మనస్సు వక్ర గంఠేనీనట్టయింది. “నాసంగతి వాకిష్టమా అని అడగాలా వికాలా?” అన్నాడు.

“మీకు నాయెడల సంప్రాప్తానురాగం ఉందని దృష్టాంత ముక్కరలేదు. ఆసంగతి నాకు నిశ్చయమే! నామనస్సులో తమరు తప్ప యితరపురుషబింబం లేదని

ప్రమద్రుడుప్రమాణంగా మనవి చేస్తున్నా. మీకు నమ్మక మేనా?”

“ఆమాట నన్నడగాలా వికాలా?”

“నేను మిక్కిలి ధన్యును.”

“నేనుకూడా అట్లానేఅను కుంటున్నా.”

ఇద్దరిచేతులు ఆ ప్రయ త్నంగా కలిశాయి. ఇదే పెండ్లి అయినతరువాత రెం డో కరగ్రహణం. ఇద్దరూ స్వర్గముఖం అనుభవించినట్టు దృష్టాంతంగా యిద్దరికి రో మాంచం అయింది. ఇద్దరికి కొంతనేపటి దాకా నోట మాటరాలేదు. విశాల దోప లోకి వస్తున్నదని, తనఆశ ఫలించేదినం వచ్చిందని

“రామారావు నిర్ఘాంతపడిపోయాడు. నోటమాటరాలేదు.”

రామారావు లోలోపల సంతోషిస్తున్నాడు. కొంత సేపటికి విశాల,

“మీ ఉత్తరములో రాసినట్టు యింకాకొన్నాళ్ల దాకా చెయ్యక చదువుకుంటే మీ చిత్తం మారి నాపైన ఉన్న ప్రేమ కేమైనా భంగం కలగదుకదా?” అన్నది.

రామారావు నిర్బంతపడిపోయాడు. నోట మాట రాలేదు. ఆకాహార్యం ఒక్కమారు గుభాలున కూలింది. అనేక ఆలోచనలు ఒకటితరువాత ఒకటిగా గిరిగిరితిరుగుతున్నాయి. కుడుకు “నీయిష్టం అట్లా ఉంటే నేను చేసే దేముంది?” అన్నాడు.

కొంచెము చీకటి వ్యాపించింది. నీటికి వచ్చిన వాళ్లంతా లేవడం మొదలుపెట్టారు. విశాలారామా రావులకూడా లేచి సాగారు. ఏమీ మాట్లాడకుండానే యిల్లు చేరారు. ఇద్దరిమనస్సులూ ఆందోళనతో నిండి పోయినాయి. భోజనం ముందరకూడా మాట్లాడలేదు. రామారావు చేయకడుక్కొని “విశాలా, బడలికగా ఉంది. నేనుపోయి విశ్రమిస్తాను” అన్నాడు. విశాల యేం మాట్లాడలేదు. ఇవంతా చూస్తూవున్న సుందరమ్మకు కొంచెము అనుమానమేలింది.

రామారావుకు నిద్ర రాలేకుండా పైపెచ్చు మనస్సు ఆలోచనలతో నిండిపోయింది. “చదువుకున్నది చాలమా? అంతున్నదీ? వివాహానికి పరమావధి యేమిటో యింతచదువుకున్నా తెలియలేదే? కామాంకురం కాలేదా? విపరీతంగా ఉందే? లోకాన్ని చూచైనా గ్రహించలేకపోయిందే? వాళ్ల నాన్నగారి పవిత్రాభిప్రాయంకూడా యీమెకు నచ్చలేదే? నామాటే తోసి రాజన్నప్పడు యిక వాళ్లమృతమంటంటే వింటుందీ? మా అమ్మ చెప్పినట్టే అయిందే? పోనీ నాయెడల ప్రేమలేదా అంటే అట్లా అనటానికికూడా పిలువలేదే! సాయంకాలమేగా ప్రమాణం చేసింది! విశాల యెప్పటికీ ముఖసీతికూట అడదు. పోనీ, నేను మరోవిధంగా ప్రవర్తిద్దామా అంటే నామనస్సంతా విశాలతోనే నిండి ఉందే? మరియొక స్త్రీని స్పృశింపజాలను! “నాతి

చరామి” అని బాసకూడా చేస్తినే! దానికి విపరీతంగా ప్రవర్తించి యిహపరాలకు దూరణ్ణికానా? ఛీ నాకుచ్చు గుఖము!! ఇద్దరూ చెరోవేపుకు లాగితే సంసారం వీధు లోనే! కాబట్టి నా అభిప్రాయప్రకారం ఆమె చేయక పోలే ఆమెయిష్టప్రకారం చెయ్యటం నావిధి.” అనుకుంటూ యిద్దరి అభిప్రాయాల మంచిచెడ్డలను పరిశీలించి చెయ్యటం ప్రారంభించాడు. “స్వసౌఖ్యం నా ఉద్దేశం. విద్యార్జనం ఆమె ఉద్దేశం. రెండిటిలో విద్యార్జనం పవిత్రతరం. కాబట్టి పవిత్రతరమైన విద్యార్జనంకోసం కుచ్చమైన నా స్వసౌఖ్యం వదలడం కర్తవ్యం.” అనుకుంటూ మంచంమీద చెల్లికలా పడుకుని ఆలోచిస్తూ వుండగా తలుపు తెట్టినట్టైంది. రామారావు లేచి తలుపుదగ్గరికి వెళ్లి “విశాలా” అన్నాడు. “తలుపు తియ్యండి” అని వినపడ్డది. తలుపు తెరిచి విశాల లోపలికి వచ్చింది. రామారావు మంచంమీద కూర్చున్నతరువాత పక్కనున్న కుర్చీమీద తాను కూర్చున్నది. ఆమెముఖం చూస్తే ఆమెకుకూడా నిద్రరాలేదనీ, మనస్సు ఆందోళనతో నిండివుందనీ చెప్పక చెపుతూవున్నది.

“ఏం నిద్రరాలేదా విశాలా?”

“నాకుకూడా మనస్సు లేదనుకున్నారా?”

“మీ అమ్మ నిద్రపోయిందా?”

“ఆసంగతి చూచే యిట్లా వచ్చా. సాయం కాలము మీ మనస్సుకు కష్టంకలిగించానని తోచి తుమా పం చెప్పకుండామని మనస్సు త తరపడుతున్నది. నన్ను మీరు తుమించానంటేనేగాని నామనస్సు కుదలు ఫడదు.” అంటూ రామారావు రెండుకాళ్లను రెండు చేతులతో పట్టుకున్నది. రామారావు కరిగి నీరై పోయాడు. మరొకడైతే “అతివినయం” అనుకునేవాడే కాని రామారావు ఆమెమృదయం బాగా తెలిసినవాడు కాబట్టి ఆమెప్రవర్తనలో ఆయనకు అర్థమే కనబడ్డది.

“నీ వేం తప్పచేకావని తుమించడం విశాలా!

పిచ్చిదానా! లే” అంటూ విశాల లేవటానికి చేయూత

యిచ్చాడు. వికార లేచి కూచుంది. ఇంకా మాట్లాడటానికి తగిన మనఃస్థైర్యం చిక్కలేదు.

“నామాకూడా యిందాకటినుంచీ అందోళనగానే ఉంది. అలోచించగా తుదకు నా తుచ్చుగుళుంకంటే నీ ఉద్దేశం పవిత్రమైందని నిశ్చయించా.” అన్నాడు రామారావు.

“నాకుమాడా సరేగా నా ఉద్దేశం అట్లాగే తోచింది”

“జ్ఞానసంపాదనం పవిత్రకార్యంగాని అందులో స్వార్థ మేముంది వికారా?”

ఎప్పుడైతే తనతో ఆయన యేకభావం అవుతున్నట్టు కనపడుతున్నదో ఆమెకు కొంచెం ధైర్యం వచ్చింది. ఇదే సమయం తన అభీష్టం నెరవేర్చుకోటాని కని తోచింది. కాని ఆయన అభీష్టం బొత్తుగా తోనేసి తన అభీష్టం నెరవేర్చుకోటం సమంజసం కాదనుకున్నది. రెంటిని నెరవేర్చడం సాధ్యమైనంత వరకు మంచిదని అలోచించి,

“నేను మెడికల్ కాలేజీలో చేరుదామని ఉంది. మీ సహచారి దార్యాన్ని కనిపెట్టబాలనంత గూర్తురాలను కాను. మీరు వద్దనరనీ, నా అభీష్టం నెరవేరుస్తారనీ నాకు తెలుసు. కాని మీ అభీష్టం బొత్తుగా నెరవేర్చక పోవడం తప్పని నా అంతంతల్ని చెప్పతున్నది. కాబట్టి

“నా విషయమై నీ చింతమాత్రం ఆదుర్దా పడవద్దు. పురుషుడు పశువు. నీ వేమిచేసినా నాకు సం తోష మేనని నాతోడుగా చెప్పుకున్నా.”

వికారకు తన భర్త యొక్క ఆత్మపరీక్ష ఆశ్చర్యం కలిగింది. అట్టివాణ్ణి భర్తగా బడసినందులకు తన్ను భి నందించుకుంది. అట్టినిష్కలంక ప్రేమను తాను పరీక్షి యున్నందుకు తన్ను తాను నిందించుకున్నది. తన విద్యా భ్యాసంకూడా వదిలేదామా అన్నదాకామాడా అభి ప్రాయంపోయింది. కాని తనకు ఆర్థికస్వాతంత్ర్యము వస్తేనేగాని పురుషుడితో తనకు సామ్యం రాజాలదనే నమ్మకంచేత వదలేయ బుద్ధివుట్టలేదు.

“నామనవికూడా కొంచెము చిత్రగించండి.”

“నీవు అంతగా చెపుతానంటే వివరపోవటం తప్ప. ఏదీ కానీ! చెప్పు.” అన్నాడు తుదకు.

“ఇక వారందినాలలో మెడికల్ కాలేజీ తెరుస్తారు. కాబట్టి యీవారం మీ యిష్టప్రకారం.....” వికార తలవంచుకున్నది. ఈ మాటలు వింటేటప్పుడు రామారావు మనస్సులో ఒకటివెంట ఒకటిగా రెండు ఊహలు తట్టాయి. ఆమె యిష్టముచొప్పునైతే ఆమెతో సంసారగుళు మనుభవించటానికి తా నింకా యెన్ని సంవత్సరములు కనిపెట్టుకుండాలో మొదటిది. ౫ యేండ్లు!! తన సౌఖ్యంకొరకు ఆమె యెంత జేలైనది రెండవది. తనయెడల ఆమెకున్న ప్రేమయెంతో ఆమె ఆత్మార్పణంవల్ల తెలిసింది. తన యాశ మిక్కిలి తుచ్చమైందని మరీభృథమైంది అతని మనస్సులో. ఆయనయొక్క స్వార్థ త్యాగోద్దేశం గట్టిపడింది.

“వికారా! అంతకక్కుర్తి అనవసరం. నన్నంత తుచ్చుణ్ణిగా తలచుద్దు.” అంటూ వక్రమారు వికార కుడిచేయి తీసుకుని దానిని తనపెదవులకు తాకించు కున్నాడు. వికారకు పట్టరాని ఆనందం కలిగింది. కాని తన జేలతనానికి సిగ్గుపడ్డది. రామారావుకార్యదీక్షకు ఆశ్చర్యంపొందింది. పురుషహృదయంకంటే స్త్రీహృదయం మృదువైందని ఆమె కప్పుడు గోచరమైంది. కాని రామారావు చూపిన బౌద్ధార్యానికి తాను చేతుదలచు కున్న త్యాగము బహుస్వల్పమైందని మాడా తట్టింది. కొంతసేపు నిరుత్తరయై తలవంచుకుని కూచునే ఉంది. కొంతసేటికి, “స్త్రీకి ఆర్థికస్వాతంత్ర్యం ఉంటేనే గాని భార్యాభర్తలు సమాన ప్రతిపత్తిగా ఉండబాలరని నేను మొదటనుంచీ అనుకునేదాన్ని.”

“ఎంతపిచ్చిదానివి వికారా! ఇప్పుడైనా నీ అభిప్రాయం మారలేదా? నా యావదాస్త్రీ నీ యిష్ట ప్రకారం చేయనిచ్చి దర్శిద్రుణ్ణి కావటానికి సిద్ధంగా వున్నానీ! తండ్రి ౧౦,౦౦౦ యిచ్చిన తరుణికి ఆర్థిక స్వాతంత్ర్యాని కేమిటోటు?”

“వక్కమారు వికాలమడిచేయి తీసుకుని దానిని తన పెదవులకు తాకించుకున్నాడు.”

“మీ ఆస్తి నాది యెన్నటికన్నా అవుతుందా? ఆర్థాంగిగాగాక ఆవివస్తువుగా తలచబడుతుందనిమాడా మా నాన్నయిద్దరినీ నాచదువునూ, తిర్వాత ఆసుపత్రి నే ననుకునేదాన్ని.”

“ప్రేమపూరితులగు భార్యభర్తలలో నీ నా భేదముంటుందా వికాలా?” వికాల మాటాడలేదు. తుదకు కొంతసేపటికి,

“ఆర్థికస్వాతంత్ర్యములేని శ్రీ పురుషుడికి బానిసై తన వ్యక్తిత్వాన్ని కొల్పోయి భర్తచేత

“పురుషు లంతినీచులా వికాలా?”

“తమరు నన్ను తమించాలి. పురుషులందరూ తమవంటివారే అయితే ప్రపంచం స్వర్గమే అనచ్చు!”

“శ్రీ లంతా నీవంటివారైతేకూడాను!”

ఈ మాట లన్నప్పుడు రామరావు నేత్రాల్లో ఆ మనంతరాత్మ ప్రతిబింబిస్తూవున్నది.

“మీ నిష్ఠులంకచిత్తవృత్తిని తలుచుకున్నప్పుడు మీ వంటి ఉత్తమునకు నేను తగనిదాననని నాకు తోస్తువుంటుంది.” అంటూండగా విశాలరెండు నేత్రాల్లోనించి రెండు ఆశ్రుబిందువులు రాలాయి. తన మనస్సుకు కష్టం కలిగించానే అని విశాల యెంతబాధ పడుతున్నదో రామరావుకు గోచరమైంది.

“విశాలా, నీవు యెంతమాత్రం దుఃఖించవద్దు. నాస్వార్థపరత్వం జ్ఞాపకంవచ్చినప్పుడు నాకు చాలా సిగ్గుగా ఉంటుంది. సంసారసౌఖ్యం తుచ్ఛం. నీ వంటి దాని ప్రేమే చాలు.”

ఇద్దరికీ పట్టరాని ఆనందిం కలిగింది. నిరుత్తరులై అట్టై ఉండిపోయాడు. తరువాత కొంతసేపటికి రామ రావు,

“విశాలా, యిక వారందినాల్లో నేను యింటికి వెళ్లిపోదామని ఉంది.” అన్నాడు.

విశాలకు యెట్లాగైనా రామరావుకు తనవద్దనే ఉంచుకోవాలని ఉందికాని దోవతో చటంలేదు. రామ రావుకుమాత్రం తా నిక్కడవుంటే మనస్సు చలించి ఆమెచదువు పాడుచేస్తుండేమో అని ఉంది ఓర్పు. మనోహరమైన ఆమెను చూస్తూ మాట్లాడుతూనేనా యిక్కడ వుందామనికూడా ఉంది. ఇంతలో విశాల,

“మీరు జల్లటానికి మనసావుటంలేదు. మీరుంటేనేగాని నాచదువు సాగదు. చిత్తము శాంతంగా వుండదు. ఇంతేకాక యిద్దరం యిప్పుడు విడిగా చెరోచోట వుంటే లోకులు పలుగాకులు, అపవాదలు పుట్టిస్తారుకూడాను. కాబట్టి మీ రిక్కడేవుండడం ఉచితం. మనస్సును ఊరికే యేమివ్యావృత్తిలేకుండా ఉంచడం కష్టంకాబట్టి నాకు వక్క ఆలోచన తోస్తున్నది” అన్నది. ఆలోచించగా విశాలతరగ్గం రామ రావుకు నచ్చింది. ఇక్కడే వుందామనుకుంటున్న రామరావుకు విశాలమాటలు శ్రోత్రపేయాలుగా ఉన్నాయి. “తప్పక నీయవప్రకారం చేస్తా” అన్నాడు.

“మీరు లాకారేజీలో చేరండి. యం. యల్., యెప్రెంటిసుకలిసి అయిదేండ్లు అవుతుంది. ఇద్దరం గుంటూరులో ప్రాక్టీసుచేదాం.”

రామరావుకు విశాలఆలోచన మిక్కిలి సం తోషం కల్పించింది. సరేన్నాడు. విశాల కార్యం సఫలమైందని సంకోషిస్తూ,

“తెల్లవారుబాము కావచ్చింది. ఇక మా అమ్మ లేస్తుంది” అంటూ లేచింది. రామరావు “ఇక అయి దేండ్లదాకా అడగను” అంటూ ఆమెను వక్కమారు కాగిలించి పెడవులు కలిపాడు. విశాలకూడా కండ్లు మూసుకుని ఆనందం అనుభవించినట్టే కనబడ్డది.

మరుదినము విశాల మెడికల్ కాలేజీలో చేరింది. రామరావు లాకారేజీ తెరిచింతరువాత అందులో చేరాడు. సుందరమృకు మాత్రం యెంతమాత్రం మన స్సుకు బాగాలేదు.

“వచ్చే అల్లుడు దొరికాడు: యెట్లా వప్పుకు న్నాడో? నాకు మాత్రం యెంతమాత్రం నచ్చలేదు. నీళ్లు అయినేళ్లు చదివి, ప్యాస్, ప్రాక్టీసుచేస్తా; అప్పుడా సంసారం? అందాకా నేను బతుకుతానో, లేదో? మాకు నీళ్లుచల్లే గతి కనపడలేదు. సంగతులన్నీ చూస్తే యీసంసారం సానుకూలకాతుందని తోచదు. నేనూ పెద్దదాన్నినా. ఎప్పుడో, యేవేళో? ఇవాళ విశాలతో చెప్పిచూస్తా. వివకపోయిందా నేను తప్పుక పెంచుకుంటా” అని గొణుగుకుంటూ కుంపటి రాజే స్తుండగా అప్పుడే కాలేజీనుంచి వచ్చి చెప్పలు విప్ప తున్న విశాలకు ఆగురుమాట చెవినపడ్డది.

“అమ్మా, యేమిటే పెంపుడంటున్నావు?”

సుందరమృతలయైతే చూశింది. మొదట తన మనస్సు బైటపడ్డదని తట్టిందిగాని తరువాత కుండ పగలగొట్టినట్టు నిజం మాట్లాడాలని తోచి,

“అమ్మాయీ, నీకు తోచదు. ఒకరు చెబితే వివవు. ఇంకా యెన్నాళ్లు యీచదువు? మంచిపని కూడా ‘అలి’ అయితే దాన్నికూడా పిచ్చి అనే అం

టారు, నీవు నామాట విని చదువుకట్టిపెట్టు. ఇద్దరూ చక్కగా చదువుకున్నవాళ్లు. ఇక చదువు కట్టిపెట్టి సంసారంచెయ్యటం నామతం. “ఓం యేండ్లు వచ్చిం తరువాత చదువుకోక నోటమట్టిగొట్టుకోనా” అన్నట్లు కం యేండ్లు వచ్చింతర్వాత యింకా సంసారమెందుకు? నీవు గనక చదువు మానకపోతే నాయుత్తం వచ్చినట్లు నేచేస్తా.”

“ఎందుకమ్మా అంతకోసమూ, తొందరానూ? నా డాక్టరు పరిక్ష, నీ అల్లుడి యం. యల్. పరిక్ష వక్క మారు అయిపోతాయి. ఇద్దరం పోయి గంటూరులో ప్రాక్టిసు చేస్తాము. మీ అల్లుడు సగే అన్నారు. నీకేమే అమ్మా?”

“నా కోమా? అవును. మీ నాన్న మీ కడుపు ఫలిస్తుందని, మా కిన్ని నీళ్లు చెల్లుతారు అనేకనూ నీకు పెండ్లిచేసింది! విల్లువల్లనే ఆయన ఉద్దేశ్యం సఫలమౌతున్నది. ఆయన ఊపిరితో సుంపగా మనసుల సత్తి కుండానే పోయారు. నాగతిహూడా అంటే పట్టించ దలచుకున్నావు నీవు. మాకు మొగిల్లనాడు లేక పోయినా నీకడుపు ఫలించి దౌహిస్తుడు గతిఅవుతాడు గదా అనే ఆశ యీ నీచదువుతో అంతరించింది. నీ ఫుట్టినింటిని నిలబెట్టే బాధ్యత నీది.”

“అయితే నన్ను యేంచెయ్యమంటే అని చేస్తాను.”

“యేమో? యేంచేస్తావో? నాకున్నవి ముప్పి ౫౦౦౦ రూపాయలు. దానికి పెంపు డేవరిస్తారు?” విశాల కొంచెం ఆలోచించి,

“అయితే అమ్మా! నాకు చదువుకు నెలకు ౫౦ చొప్పున ౫ యేండ్లకు మాడుపేలు అవుతాయి. “నందో రాజా భవిష్యతి” తర్వాత చూదాం, మిగిలిన ౩ వేలు నీకిచ్చేస్తాను. నీవు దస్తుచేసుకో. నాకుమాడా ఫుట్టిలని, తమ్మడిని ముచ్చట తీరుతుంది.”

సుందరమృముఖం వికసించింది. “వీళ్ళమీద ఆధారపడకంటే యిది బాగా ఉన్నట్లు తోచింది. వీళ్ళకి పిల్లలు పుట్టే మరీ మంచిది. రెండు కుటుంబాలు

నిలుస్తాయి. విశాల పింతండిదగ్గర పిల్లవాడుకూడా వున్నాడు. అట్టే కలవాళ్లుకారుకాబట్టి గంటేస్తూ యిస్తారు. కాబట్టి గట్టిచేసుకుంటే మంచిది. ఒకవేళ విశాలహృదయం మారుతుందేమో?” రామారావును పిలిచి ఆగోజునే మరిదికి ఉత్తరం రాయించింది. వాళ్లు సరేనన్నారు. ఒకమాసంగోజుల్లో అంతా సంపూర్తి అయింది. విశాలదగ్గరివి ౭౦౦౦, సుందరమృదగ్గరివాల్లో 3౦౦౦, మొత్తం ౧౦,౦౦౦ లు పిల్లవాడిచేర బాధ్యం కులో వాడిమైనాదీ పెల్లింతర్వాత వాడికిచ్చేటట్లువేశారు. ముసలమ్మ తన స్వంతానికి ౨౦౦౦ అట్టిపెట్టుకుంది. పిల్లవాడికి పదోయేడు. మంచి రూపసిహూదాను. బుద్ధి మంతుడు. వాడ్నిహూడా మైలాపూరులో స్కూలులో వేశారు. వాడికి విప్లవ అని నాతనమైన పేరుంచారు. అంతా అనుమలంగానే వెళ్లిపోయింది. రామారావుకు ఈ సంగతంతా చూడగా భార్యమీద ఆదరం హెచ్చింది. ఆమె నాన్నాత్తు దేవతగా కనపడుతున్నది.

ఉత్తతైంతర్వాత విశాలప్రోత్సాహంచేత యీ కుటుంబం పనకటియిల్లు వదిలి యింకొక చిన్నయింట్లో ప్రవేశించారు. విశాలలోమాడా అనేకమార్పులు కలి గాయి. సబ్బుబిళ్లలు, పెంట్లు మానేసింది. రిక్షామానేసి ట్రాంమీని స్వల్పం మొదలుపెట్టింది. మొత్తంమీద జీవనంలో నిరాడంబరత్వం వచ్చింది. కొన్నాళ్లకు రామారావు సంగతంతా గమనించి, ఒకగోజున

“విశాల! మాట! ని న్నొకటి అడుగుతాను. కోపం రాదుకద!”

“మీమీదనే కోపంవస్తే యిక నాబ్రతు కం దుకు?”

“నీలో మార్చేదో కనపడుతున్నదే! కారణం చెప్పు విశాలా?”

“మానాన్నహయాంలో యిప్పమొచ్చినట్లు ప్రవ ర్తించా. ఇప్పు డట్లా వుండటానికి వీలున్నదా? చెప్పండి.”

“విశాల, నీవు నిర్దయరాలవు! నీకు సొఖ్యం కూర్చలేని నాభాగ్యం మెందుకు?”

“నా అభిప్రాయం మీకు తెలిసే మళ్ళీ యిట్లా అంటున్నారు.”

“విశాలా, మన ఉభయులలో యీ భేదం పెట్టుకోడం నాకు మిక్కిలి మనస్తాపం కలగజేస్తున్నది.”

“పూర్వకాలంలోకంటే పరిస్థితులు మారలేదంటే మరి? స్త్రీ స్వాతంత్ర్యం అనేదానికి అర్థంలేదు కాకపోతే.”

“అయితే నాధనం నీవు ముట్టవన్నమాట.”

“మీకు కోపం యేమాత్రమొచ్చినా ప్రతివిషయంలోనూ మీకు అబద్ధాననే తలచండి.” విశాల యీమాట అనేటప్పటికి రామారావు పెదవి కొడుకున్నాడు. విశాలపైన మరింత గౌరవం పెచ్చింది.

“అదిగాదు, విశాలా, నీకు అయ్యే అన్ని ఖర్చులు నన్ను పెట్టనియ్యడం నాకు సంతోషం కలగజేస్తుంది. తర్వాత నీయిష్టం.”

“ఏదోమాటన్నానుకాని అవసరమైతే మిమ్మల్ని అడ్డక్కతప్పకుండా యేమిటి?”

“అంతేచాలు, సంతోషం. ఆరకాళ మిచ్చావు.”

“నావిగం, అమ్మ ౨౫ యిస్తున్నది. ౭౫ లో సంసారం గడవాలి.”

“అయితే, విశాలా, నాకు రెండువరా లివ్వాలి.”

విశాలకు నవ్వొచ్చింది. “మీరు కోరడం, నేను కాదనడమానా” అన్నది. “సంసారంలో నావిగం రూపాయలు చందావేసుకో. నేనుమాత్రం అప్పసంగా తినడం న్యాయమా? మనోజేమిటంటే! గుంటూరులో యిల్లు మీనాన్నదేకాబట్టి దాని అద్దె నీవు చదువుకు వినియోగించుకో. ఈ రెండు నీవు కాదనద్దు.”

విశాల మానంతో అంగీకరించింది. అప్పటినుంచి రామారావు గుంటూరులోని యింటిఅద్దె విశాలపేర బ్యాంకులో వెయ్యటం మొదలెట్టాడు. తన యావదాస్తికి గుమాస్తాల వేర్పరచి ఆదాయం తనకు పంపేటట్లు ఏర్పాటుచేశాడు. విశాలమాటా మంచి అను

వర్తనగా ఉన్నాడు. తెలివితేటలుగా చదువుతునే ఉన్నాడని కనుక్కుంటే తెలిసింది. సుందరమ్మకు కూడా పిల్లాడంటే ప్రేమగానే ఉంది. వాడికి మంచి శ్రద్ధ అంతా విశాలే చూస్తూండేది. సుందరమ్మకు మాతురికి బుద్ధివచ్చి కడుపు ఫలించలేదనే కించతప్పు యితరవిచారం లేకుండావున్నది.

ఇట్లా కొన్ని నెలలు గడిచింది. విశాల మెడికల్ కాలేజీలో చదువుతున్న ప్రాక్టికల్ క్లాసులకు జనరల్ సుత్రిక్ వెళ్లేది. ఒకనాడు జనరల్ సుత్రిక్ వెళ్ళినప్పుడు, ఒక బ్రాహ్మణవిఠంతువు వారందరినాటికంటే ప్రసవంకావడానికి వచ్చినట్టు, ఆమె ఆదినం చనిపోయినట్టు, ఆమెకు మూడు రోయేండ్ల మాతురున్నట్టు, ఆపిల్లను ‘మా పిల్ల’ని యెవ్వరు అడగడానికి రానట్టు, ఆపిల్ల మిక్కిలిగా యేడుస్తున్నట్టు విశాలకు తెలిసింది. ఎంతైనా ఆడప్రాంతం కాబట్టి విశాలకు బాలిపుట్టి నూపరింటెంటువద్దకు వెళ్ళి ఆపిల్లను తన కియ్యమని అడిగింది. ఆయన సరే అన్నాడు. విశాల ఆదరణచూచి ఆపిల్ల విశాలను కాగరించుకొని వదలనేలేదు. విశాలకు కూడా ఆపిల్లలాలకం, బంగారుచాయ, మద్దులమాట గట్టే ముక్కు, విశాలమైన కండ్లు, గుండ్రని మోగము, మలిచినట్టున్న సర్వావయవాలు చూసినప్పుడు ఒకవిధమైన అనిర్వచనీయమైన ప్రేమ ఉదయించింది. వై పెచ్చు ఆపిల్ల సీతీ ఆమె ప్రేమకు దోహదమైంది. ౧౮౮౬ నెంబరు ౧౯౨౯ లేదీ సాయంకాలము ఆపిల్లను తీసుకుని నన్నూ దోవలో సాపులో రెండురకాలు సిల్కు రెండుపరికిణీలు, ౨ చొక్కాలకు కొని యింటికివచ్చింది. రామారావు యింట్లో లేడు. సుందరమ్మ “ఈ పిల్ల యెవరు” అని అడిగింది మొగం చిట్టిస్తూ. అది సాయంకాల మవుటచేత, నుల్లోకి వెళ్ళేవేళవుటచేత, “ఒక బ్రదర్ బ్రాహ్మణపిల్లలే అమ్మా!” అని విశాల అన్నప్పుడు సుందరమ్మ యిక లోతుకుడిక తనదోవన తాను పోయింది. విశాల వెంటనే తన చేతిమీదకొని వచ్చి పరికిణీ, చక్కచొక్కా కుట్టి ఆపిల్లకి నీళ్లుపోసి వాటిని తోడిగింది. కాస్తనేపటికల్లా రామారావు వచ్చాడు. గదిలోకి వెళ్లి చొక్కాలు విప్పతూవుండగానే విశాలవెళ్లి

చలిజ్వరమా

దీనిని నేవించినచో
తిరిగి బలము చేకూరును.

ఈ తెల్లనిపొడదు మీకు తిరిగి బలమును శక్తిని నొడ
గూర్చుకలుగునా యను శంకబొడమును. అయితే దాని
యందు ఆరోగ్యముయొక్క ముఖ్యరహస్యమును మిడియన్న
దనుపంగతిని మరువవద్దు. అందువలన దానికి 'సనటోజెన్'
అని పేరు. అవగా, ఆరోగ్యప్రదాయిని అని అర్థము.

సనటోజెన్ గురించి బొంబాయిలోని యం. జే. నేల్
గారు ఏమి ప్రాసియం డెనో మీరు వినియున్నారా?
ఆలేఖ యిది—

“చలిజ్వరము తరచుగా వచ్చుచుండుటచేత
బొత్తిగా శక్తిహీనుడనైతిని. ఆహారమేమియు తిన
లేకుంటిని. సనటోజెన్ నేవించిన తరువాత చలి
జ్వరము తగ్గెను. ఆకలి పొచ్చెను. జీర్ణశక్తి గలిగెను.
ఇప్పుడు ఆరోగ్యమును భుజింపగలను. ఆరోగ్యముగూడ
చక్కలదనెడిది. వాళ్ళరీతిమను ఒకవిధమును యుత్సాహ
పటిమ ప్రవహించుచున్నది.”

ఇతరులు వేనకువేలమంది ఆరోగ్యము బలము కెంది
'సనటోజెన్'యెడల కృతజ్ఞులై యున్నారు. మీరుగూడ
అచేదిధముగ తిరిగి మీబలమును సంపాదించుకొనవచ్చును.
ఈరోజునుండియే సనటోజెన్ ప్రారంభింపుము. ప్రతి
మందుల దుకాణములోను బజారులోను దొరకును.

SANATOGEN

నం. 1 నిజమైన బలప్రవృద్ధికరౌషధము
సనటోజెన్ తయారుచేయునపుడుగాని ప్యాక్టింగుచేయు
నపుడుగాని చేతితోతాకబడియుండలేదు. దీనిలో ఏదాని
కూడనిదీనియును గల ననుమముగూడ కలిసియుండలేదు.

జగత్కథ

అపూర్వగ్రంథము

భూమి ఉత్పత్తి మొదలు, జీవవికా
సము, నరజాతి ఆరంభము, ఆయామత
ములు, నాగరికత ఉత్పత్తి, శాని సంబం
ధము, నేటివరకు యావత్తు ప్రపంచపు
చరిత్రము, ఇందు గలవు. వెల్పుగారి
ఆంగ్లగ్రంథపువిషయములు, అందులేని
చాల విశేషసంగతులును ఉన్నవి. డా॥
రాధాకృష్ణగారి ఉపోద్ఘాతము, 22 వట
ములలో, సుమారు 760 పుటలు,
చక్కని అచ్చు కాలికోటైండు వెల
రు 3-0-0.

తాతాచరిత్రము

వెల రు 0-10-0

ఆధునిక దేశీయ పరిశ్రమల స్థాపించిన
జంషెడ్జితాతా, జీవితము, లోహపరి
శ్రమ, నౌకావాహారము, విజ్ఞానాల
యము, కార్మికనమన్య, మున్నగు సాంకే
సంగతులు చిత్రింపబడినవి. చిత్రపట
ములు, రమారమి 190 పుటలు.

కా॥ శతగోపాచార్యులు,

వకీలు (కాకినాడ) యొద్దను, ఆంధ్ర
పత్రికాలయమందును దొరుకును

ROYAL

తెలుగు అండ్ యింగ్లీషు

పోర్టబుల్ లేక స్టాండర్టు టైపురైటర్లు

కేవలము అసాధ్యమని తలంపబడినది పానగల్ రాజాగారి పెక్కుసంవత్సరముల కృషిఫలితముగా నుభసాధ్యమయ్యెను. ఒకే టైపురైటరుతో, తెలుగు యింగ్లీషు రెండుభాషలలోను టైపుచేయుటకు వీలుపడునట్లుగా రాజాగారు తెలుగుఅక్షరములను తయారుచేసిరి. ఈ టైపురైటరు కీబోర్డు, బాబ్బిలిరాజాగారియొక్కయు, ఆంధ్ర, మద్రాసు విశ్వవిద్యాలయములయొక్కయు అంగీకారముల బడసియుండెను.

తెలుగు, యింగ్లీషు అక్షరములతో అమర్చిన ఈ రాయల్ టైపురైటరు, పోర్టబుల్ మాడల్ లోను, స్టాండర్టు మాడల్ లోను దొరకును.

మాప్రతినిధులు ప్రస్తుతము తెలుగుజిల్లాలయందు పర్యటనముచేయుచు ఈ టైపురైటరులను ప్రదర్శించుచున్నారు. కావలసినవారు మాకు ముందుగా వ్రాసినచో వారివద్దకు మా ప్రతినిధులు వెళ్లి టైపురైటరును చూపునట్లుగా యేర్పాటు గావించెదము.

శ్రీ రాజా వెంకటాద్రి ఆస్పరావు బహదూరువారినుండి, వుయ్యూరుజమీందారు.

ఆయాగి,

మీ తెలుగు-యింగ్లీషు టైపురైటరు నాయెదుట ప్రదర్శింపబడెను. నూతన ఘక్తిలో తెలుగుఅక్షరములను మీ మిషనునందు యేర్పాటుచేయుటలో మీరు సాధించిన ఫలితము నకు మిమ్ము అభినందించుచున్నాను.

ఈ టైపురైటరులను దిగువచోట్లయందుగూడ చూడవచ్చును.

అడినకొండ కో., లిమిటెడ్, మదరాసు.

అడినన్ అండ్ కో, లిమిటెడ్,

పిల్లవీధి, బెజవాడ.

గుప్త బ్రదర్సు,

మెయిన్ గోడు, విశాఖపట్టణము.

బి. షాదంగి అండ్ సన్,

మెయిన్ గోడు, బరంపురం.

“ఇవ్వారే శీనోకపనిచేశాను. మీరు తమించాలే నన్ను!” అన్నది.

“నీ చెన్నటికి తప్పపనిచెయ్యవని నాకు నమ్మకము. కాబట్టి అడక్కముందే తమించాను. చెప్ప, యేమిటో?”

జరిగినసంగతి చెప్పి కొద్దోవున్న పిల్లని తెచ్చిచూపింది. రామారావుకు కూడా ప్రభుదర్శనంతోనే ప్రేమ అంకురించింది. ఆయనకూడా యెత్తుకున్నాడు. కాస్తనేపటికి విఠల్ వచ్చాడు బల్లోనుంచి.

“అక్కా! యీఅమ్మాయి యెవరు?” అన్నాడు.

“నీతో అడుకోటాని కన్యరూలేరని పిలిపించాను తమ్ముడూ” వాడికిపట్టరాని సంతోషం కలిగింది. అప్పటినుంచి వార్షిద్దరికీ జీవితాజీవి. కొంతనేపటికి సుందరమృత్యు వచ్చింది. అంతావిన్నది. అయిదవగావున్నా బ్రాహ్మసామిల్లేకదా అని మనస్సుకుదుర్చుకున్నది. సనాతనాచారానికి నూత్రం లేదుకామా?

ఈ పిల్ల వచ్చినప్పటినుంచి యింటికి తకవిసమైన కొత్తకళ వచ్చింది. వికాలరామారావుకుమర్యు యీపిల్ల ప్రేమసానంతయింది. ఒకరిపై నోకరికి గల ప్రేమ పవిత్రతరం కావటం దలుపెట్టింది. ఇద్దరికీ కూడా యీపిల్లంటే పంచప్రాణాలు. దానికి “ఇందుముఖి” అని పేరెట్టుకున్నారు. “ఇందు” అని పిలిచినప్పుడు ఆపిల్ల పలుకుతూంటే వచ్చే మధురస్వనము యిద్దరిమనస్సులను ఊచేసేది. విఠల్ పక్కనకుంటేనేగాని ఇందు అన్నం తినేదికాదు. ముసలమ్మకు యిదికూడా భగవద్విలాసమేనని క్రమక్రమంగా బోధాసీన్యం పోయింది. వికాలయిందు లొకగదిలోను, రామారావువిల్లు లొకగదిలోను పడంచేవాళ్లు. వికాలరామారావులు చేసుకున్న బాసకు

బద్ధులై, యిందు యిద్దరినికట్టే శృంఖలకాగా విద్యాభ్యాసంచేస్తున్నారు. ఇద్దరుపిల్ల బండబంచేత వాళ్లకు నూట్లని, గొనులని, ఆటవస్తువులని, పండగబహుమానాలని ఖర్చు కొంచెముమోచింది. సంగతులు కనిపెట్టి రామారావు అత్తవారు బరువు అనుకోకుండా మాట్టుండేవాడు. వికాల తనభర్తకు ఖర్చుతగులుతున్నట్లు తెలిసి కూడా తాను కాదంటే ఆయన కేమికోపం వస్తుందో అని ఊరుకునేది.

సామాన్యంగా మెడికల్ కాలేజీలోని ఆడవిద్యార్థులు శిలంచెడకుండా బయటకుకావటం అరుదు.

“అక్కా! యీఅమ్మాయి యెవరు?”

విశాల అటాగాక నింగా బయటికివచ్చింది. ఇద్దరికి చదువు అయింది. విశాల ఫస్టున ప్యాసైంది. ఒక మెడలో కూడా వచ్చింది. రామారావుకూడా యెక్కో లై నాడు. విశ్లే నూర్లు పైవలో అయినాడు. అనుకున్నంతా అనుకున్నట్టయింది. విశాల అద్దబాపకు కూడిన ౨౦౦౦ పెట్టి మానులు కొనటం మొదలుపెట్టింది. రామారావు గుంటూరుయింటికి కొన్ని మార్పులు చేయించటానికి వెళ్లాడు. ఇల్లు తయారైంది. ఉత్తరం రాశాడు. సంసారం కదల్చుకుని ౧౬-౭-౩౩ తేదీన గుంటూరులో యిల్లొ ప్రవేశించారు. రెండుగట్లలో ఒకదానిమీద “కే. విశాలాక్షమ్మ, యం. బి. బి. యస్. ఫీజిషిన్ అండ్ సర్జన్” అనిన్ని, రెండవదానిమీద “కే. రామారావు, బి. ఏ., యం. ఎల్. ఆర్. డిప్లొమేట్” అనిన్ని బల్లులు కట్టారు. ఏ నాడు యిద్దరు ప్రాప్తి గు మొదలెట్టాలోకాని, రెండుగట్లకద్ద బండ్లు, మోటార్లు అవిచ్చిన్నంగా యెప్పుడు ఆగుతూండేవి. ఒక్కయేడాదిలో విశాల బ్యాంకులెక్క ౧౦,౦౦౦ దాకా పెరిగింది. రామారావుకూడా జూనియర్లలో లీడరు అనిపించుకుంటున్నాడు. విశ్లే కూడా యింటర్మీడియేటు ప్యాసై బి. ఏ. లో చేరాడు. ఇందు ౧౫ యేండ్ల చిన్నదై విసుమనలాడుతున్న యౌవనంతో వున్నది. ఇంచూ విశ్లేలు పరపుర్రేమేమానుబంధము పెరుగుతూ పెనేసుకుపోతున్నది. విశాలరామారావులకు తీరుబడిలేదు. ఇద్దరికీ పని యెక్కువైంది. స్వవిషయమే మరచారు. ఏకాన్త విరామమోహంలే ఇందులో గడిపేవారు. ౨౪-౧౦-౩౫ వరకు యిల్లాగడిచి పోయింది. ఒక్క సుందరమృగాశ్రం యెప్పుడన్నా “యెప్పుడు వీల్గి క సంసారం చెయ్యడం.” అనుకుంటూ పెదిమలు చప్పురిస్తూండేది. ఇంచూవిశ్లేలుమాత్రం “ఎప్పుడా” అనుకుంటున్నట్టు కనపడేవాళ్లు.

౨౪-౧౦-౩౫ తేదీన రామారావు కొద్దుమించిచ్చి పడేశాడు. విశాల యింటికి వచ్చేటప్పటికి ఇంచూ వాట్లోనే “బాబాయికి జ్వరంవచ్చింది “అనిచెప్పింది. వెంటనే విశాల కలవరపడుతున్న మనస్సుతో రామారావుగదిలోకి పోయింది. అప్పటికి అప్పుడే జ్వరము

వ్రంగా మెచ్చుగానే ఉంది. రామారావు కళ్లుమూసుకు నిద్రపోతున్నాడు. విశాల వళ్లుపట్టుకు చూచింది. కేలిపోతున్నది. విశాల ధర్మామెటెరు తీస్తుంపగా రామారావుకు మెరుకువ వచ్చింది. “వచ్చావు విశాల! ఇక యెట్లాగయినా ఫరవాలేదు.” అన్నాడు. “ఇదేమిటి యిట్లా అంటున్నాడు?” అనుకుంటూ విశాల తేంపకేచరు చూచింది. ౧౦౪.౮ డిగ్రీలుంది. ఆమెకు కాల్లాడలేదు. రామారావు దాహంకావాలన్నాడు. ఇచ్చింది. వెంటనే కాగు చేసుకొని పావుగంటలో నిల్వొస్తున్నాను తీసుకొచ్చింది. ఇద్దరు పరీక్ష చేశారు. ఒక యింజక్షన్ ను యిచ్చారు రామారావుకు కొంచెము నిద్ర పట్టినట్టైంది. రాత్తురు వెళ్లాడు. విశాల విస్తరి యెంగిలి చేసి మళ్లివచ్చి మంచంప్రక్కనే కూర్చుంది. ఇంచూ విశ్లేలు చాలాదాకా మేలుకొని చెకోచోటాపడి నిద్ర పోయినారు. మాసలమ్మ దేవుణ్ణి ప్రార్థిస్తూ సావిట్లో కూర్చున్నది. అప్పుడప్పుడు ఆమెకు బ్యాంకులో విశాల సంతానానికిచ్చిన రూపాయలుమాత్రం జ్ఞాపకమొస్తున్నాయి. రాత్రి గడిచింది. మూడుదిన్నానా జ్వరం నార్మలకు రాలేదు. వాల్టోనోజాన మల్లీ పరిశ్చ చేసి “న్యూమోనియా” అని నిర్ధారణచేశారు. విశాలకు గుండె లలో రాయిపడ్డది. అనేకకేసులు యిటువంటివి చేశింది కాని స్వవిషయంలో మనస్థైర్యమండటం అరుదు.

దైవానుగ్రహం బాగావుంటే తప్ప తనగతి యేమింది! పరిపరివిధాల బుద్ధి చలించింది. ౧౦ గోజాన శీవిస్తాడో, లేదో అనే అన్వేర్యంతోచింది. ఆగోజ అమావాస్య. నాలుకైట్లు లాచ్చి రెండుదినాలు గడిస్తే పర్యారేదన్నాడు. ఆరాత్రి విశాల తెల్లవార్లు మంచందగ్గరనే కూర్చుని కోగి పరిచర్య చేస్తున్నది. రామారావు యేమేమిటో తనలోతాను గొణుగుకుంటున్నాడు. ౪ గంటలైంది. విశాలకు కొంచెం కుసుకుపట్టింది. నిద్రలో తన తండ్రి కనపడి తనపైన గ్రుడ్లురిమి “ఎంత బుద్ధితేకుండా ప్రవర్తించావు విశాలా!!” అంటూవున్నట్టు కలగని ఉలికిపడి లేచింది. దేవుడు జ్ఞాపకంవచ్చాడు. తాను అధికస్వాతంత్ర్యమని రెండు

కుటుంబాలకు చేసిన అపకృతి మనస్సుకు తట్టింది. అందులో ఋషివంటి రామారావుకు జరిగిన అపకారము గోచరించింది. దుఃఖ మాపుకున్నా ఆగడంలేదు. కారిన నీళ్లకు అంతులేదు. మధ్యమధ్య రామారావు లేచినప్పుడు కండ్లుకుడుచుకుంటూ కావలసిన పరిచర్య చేస్తూ

లులు బిక్కమొగులతో గుసగుసలాడుకుంటున్నారు. జిల్లాపర్జనువచ్చి ప్రమాదావస్థ తప్పలేదని చెప్పాడు. విశాలకు అంతతేలివి యేమైందో! ఒకవిధమైన మాంద్యము పూనింది! నాటువైద్యుడొచ్చి నాడి చూశాడు. ఇంకా ధాతువు యథాస్థితికి రాలేదన్నాడు. సుంద

“దుఃఖ మాపుకున్నా ఆగడంలేదు. కారిన నీళ్లకు అంతులేదు.”

వచ్చింది. తనను దూషించుకుంది. వైధవ్యం తల్పుకుంటే సుండెబ్బలవుతున్నది. ఆడదానికి యెన్నిఉంటే యెమి? భర్త లేకపోతే భగవంతుని ఉద్దేశ్యమునకు వ్యతిరేకంగా నడిచినట్టేనని నిశ్చయించుకుంది. తనకున్న ఆస్తి యెందుకు? చదువెందుకు? తన ఆర్థికస్వాతంత్ర్యేచ్ఛతనను ముంచిందని అనుకుంది. రామారావులేని జీవితము తెరచావలెనని పడవ! జీవితములో యిక ఆదర్శమేముంది? జన్మ వ్యర్థము! వ్యర్థము! వ్యర్థము!

తెల్లవారింది. రామారావుకు కొంచెము నిద్ర పట్టినట్లున్నది. అందరు కాల్యకృత్యాలు తీర్చుకున్నారు. విశాల మల్లీ మంచంపక్కకు చేరింది. సుందరమ్మ నేటిళ్లుకాయటం మొదలైన పనుల్లో ఉంది. ఇందూవిత

రమ్మవచ్చి తొంగిచూచి “అమ్మాయీ, యెట్లా వున్నది?” అని వెళ్లిగా అడిగినప్పుడు విశాలకు ఆమెమొగం చూడటానికి సిగ్గెయ్యటమేగాక, ఆమెతో యేం సమాధానం చెప్పలేక కన్నీళ్లుకారుస్తూ మొగం రెండు అరచేతులతో కప్పకుంది. సుందరమ్మ మొగం చూస్తే కూతురితో “ఎందుకు గుఱిస్తావు. స్వయం కృతా పరాధమ”న్నట్టుంది. విశాల యెడల సానుభూతి చూపడానికి లోకాని కంటబట్టింది? పైగా లోకం యిష్టమిచ్చినట్టు అనుకుంటుంది. తాను దానిని అపగలదా? తాను లోకంగా ఉన్న ఆచారవ్యవహారాలకు లెక్క చేయనప్పుడు లోకం తనకు సానుభూతి చూపలేదని

అనుకోడం తప్ప. తనకు ఆర్థిక స్వాతంత్ర్యమునే అభిప్రాయంచేత వక్కనోగితే నా ఉచితంగా చికిత్సచేయిందా? తెలివిగల దనిపించుకున్నదిగాని దానడమూ పరురా లనిపించుకోలేదే? బ్యాంకింగుప్రకం నిండింది. కాని ద్రవ్యము ఆమెకిప్పుడు ఎంతమాత్రం జ్ఞాపకానికి రావటంలేదు. ఎంతద్రవ్యమైనా రామారావు నష్టాన్ని భర్తీచేయగలదా? సంఘాన్ని ఉల్లంఘించటానికి ఇద్దరే సమర్థులు. మొదటివాడు సీతప్రజ్ఞుడు. రెండోవాడు పిచ్చివాడు. విశాల యీ రెండురకాలలోది కాదు. ఇట్టిస్థితిలో సంఘము ఆమెను “విభవ” అన్నప్పుడు సంఘాన్ని లెక్కచెయ్యకుండా ఉండగలదా? అట్టిమనస్తాత్మ్యంలేదు. పోనీ, మల్లీ యెవరినైనా ప్రేమిద్దానా

అంటే రామారావుకు మనస్సు సంపూర్ణంగా అర్పించింది. మరియొకవ్యక్తికి అక్కడ చోటులేదు. కాబట్టి ఆ విధానం అసంభవం. ఇక ఆమెగతియేమిటి? సంగతుల్ని తిట్టుకున్న కొద్దీ ఆమెగుండెలు పగిలిపోతున్నాయి. రామారావునీతిచూస్తే నిమిషనిమిషానికి అధోగతిగానే ఉందిగాన్ని యెట్టిధైర్యాని యివ్వటంలేదు. మహాసముద్రంలో తుపాను కొట్టుకునే పడవల్లే ఆమె మనస్సుకొట్టుకుంటున్నది. మాటిమాటికి విఠలు, ఇంగు, గుండరమ్మకూడా గదివాకిటిదగ్గరికి వస్తూండడం వికాలమొగం చూచి వణిపోతూ ఉండడం. వాళ్లనుచూస్తే టప్పటికి వికాలకూ దుఃఖం యెక్కువకావటం.

ఇట్లాఉండగా రామారావు అకస్మాత్తుగా కళ్లుమూసుకునే “మామగారూ! నాతప్పు తమించండి. వికాలమైన కోపపడకండి పూర్తిగా ఆమెతప్పు కాదు. చూడు వికాలా! మామగారు తనఉద్దేశం నెరవేర్చలేదని మనసు కోప్పడుతున్నారు.” అంటూ కేకవేశాడు. వికాల ఉలికిపడిలేచింది. రామారావుదగ్గరికి వంగి మొగం

తుడిచి “పరుండండి” అని కొంచేము ఆహారం యిద్దామని చంచాతో పాలుతీసుకుని నోట్లో పోసేటప్పటికి తెరిచివున్న నోట్లోనుంచి చిలవలగుండా కారిపోయాయి. ఇదేమిటా అని ముక్కుదగ్గర వేలుపెట్టింది. శ్వాసలేదు. గుండెదగ్గర నెయ్యి పెట్టింది. వెంటనే గది వదిలి తన గదిలోకి పోయి తలుపు బిగించుకుంది.

రెండునెలలకు విచారించగా యిందూవిఠలులకు వివాహమైనట్లున్నూ, గుండరమ్మ కాశివెళ్లినట్లున్నూ, వికాలతనయింటిని స్త్రీశుభవైద్యశాలగా మార్చి తనద్రవ్యమంతా దానికిచ్చివేసి తా నందు జీవితాంతమువరకు నేవచేయ నిశ్చయించినట్లున్నూ తెలిసింది. స్త్రీలు ప్రాచీనసంప్రదాయములను విడవకుండా విద్యను అభ్యసించాలని, ఆర్థిక స్వాతంత్ర్యము మొదలగు ఆధునికాభిప్రాయాన్ని పొరబాటుని, సంతాననిరోధము మొదలైన నూత్రాలు అస్వాభావికారేగాక మానవపతనానికి కారణములని అప్పుడప్పుడు ఉపన్యాసాలిస్తున్నట్లు కూడా వివరమింది.

అంతర్జాతీయన్యాయము, న్యాయస్థానములయందు

కపిల కాశీపతి

సమాచార సంఖ్య..033.....

తేది.21-12-1933.....

‘నోరుగలవాడిది రాజ్యం’ అంటారు. ఈ సామెత పుట్టినరోజున ఎంతనిజమో, ఈనాటి వరకూమాడా అంతనిజమే. వ్యక్తులనడుమ సంఘాలలో ఎల్లాగో, జాతులమధ్య లోకంలోమాడా నోరుగలవారిదే రాజ్యం. ఇప్పుడు అంతర్జాతీయవ్యవహారాలు ఈసంగతిని మరి స్పష్టపరుస్తున్నవి.

ఒకఁహక్కులు ఒకరు ఆక్రమించకుండా, ఒకరిరాజ్యం ఒకరు ఆక్రమించకుండా వివిధప్రభుత్వాలనడుమ అనేక ఒడంబడికలు వున్నవి. వాటినే అంతర్జాతీయ రాజకీయవొడంబడికలంటారు. యూరపు మహాసముద్రానంతరం, ప్రపంచశాంతి కాపాడడానికి గాను, పేరున్న పెద్దప్రభుత్వాలన్నీ కలిసి అనేక పరస్పర-వొడంబడికలు చేసుకున్నవి. వాటిలో ముఖ్యమైనది వెర్సెయిల్స్ వొడంబడిక. దాన్ని అనుసరించి ఇంకా ఎన్నో కాశ్వతమైననీ, తాత్కాలికమైననీ చిట్టచివర్యాల్లు వున్నవి. గతసంవత్సరారంభంవరకూ ఈ పరస్పర వొడంబడికలు ఆగోజుకాగోజు ఎక్కువ కావడమేకాని తగ్గలేదు. రెండుదేశాలకు ఏవిషయంలో ఎటువంటి బాంధవ్యమో చెప్పడానికి వీలులేనన్ని వొడంబడికలు అమలులోకి వచ్చినవి. యుద్ధానంతరం వాదాపు ఇరవైసంవత్సరాలు జరిగిన అంతర్జాతీయ రాజకీయకార్యక్రమం ఈ ఆంతులేని వొడంబడికల నిర్మాణమే. మేడకడిలే నూడంతస్తులు నిలుస్తాయి, నాలుగు నిలుస్తాయి; అమెరికా అయితే నలభై ఏళ్ల అంతస్తులు నిలుస్తాయి; కాని వందలూ పేలూ కట్టడమూ కష్టమే, కడిలే అవి నిలవడమూ కష్టమే. అల్లాగే అంతర్జాతీయనిర్మాణం తన బరువుతో తానే శిథిలమైపోయింది. ఇరవైసంవత్సరాలు కట్టించి సుట్టించిన ఈ చిత్ర హక్కుము కూలి కుప్పలై పోయింది. శిథిలావశిష్టమైన పాడుగోడలలో రాజకీయవేర్తలు దేవులాడుకున్నారు.

కట్టడానికి ఇరవైసంవత్సరాలు పడితే, కూల్చడానికి ఇరవై రోజులు పట్టలేదు.

ప్రస్తుతం యూరపుప్రభుత్వాలకు అంతర్జాతీయవొడంబడికలు ఆక్రమించడం రివాజు అయిపోయింది. అమెరికానుకీరీబరారులైన జర్మను నియంతనాడీ అనుచరులు రైనునదీప్రాంతంలో అడుగుపెట్టిన మరుక్షణంనుంచీ ఒక్కొక్కదేశమే తన బంధాలు లేంచుకోవడం ప్రారంభించింది. జర్మనీ లూకాగ్నో వొడంబడిక ఆక్రమించింది ఆస్ట్రియా సెయింటు జెర్మెయిను వొడంబడిక ఆక్రమించినట్లు ప్రకటించింది. ఆ వొడంబడిక ప్రకారం ఆస్ట్రియాకు ఒక పరిమితి నాటి నేనాబలం వుండడానికి వీలు లేదు. ఇప్పుడాపరిమితి దాటి ఆస్ట్రియా బలంనిర్మించింది. నిర్బంధ పైనికశిక్షణ శాసనం అమలులో పెట్టింది. టర్కీ లానేను వొడంబడిక రద్దుచేసి దార్దనెల్లిను జలసంధి తీరంలో తనసేనలు నిలుపుతానని ప్రకటించింది. హంగేరీ, బల్గేరియా దేశాలుకూడా తానుచేసుకున్న వొడంబడికలు రద్దుచేసుకుని యుద్ధబలం వృద్ధిచేస్తామని తెలియజేస్తున్నవి. అంతర్జాతీయసమితిని ఢిక్కరించి అబిసీనియాను ఆక్రమించిన ఇటలీ యూరపులో శ్రోత ఎత్తులు వేస్తున్నది. యుద్ధానంతరం జరిగిన వెర్సెయిల్స్ సంధిపరతులు చిందరవందర అయిపోయి, అంతర్జాతీయ పరిస్థితులు ఖంగారుగా వున్న సమయంలో బుద్ధిమంతుల చైఖరి ఏవిధంగా వుండాలి?

ఒడంబడికలైనా మరేమైనా న్యాయమూత్రం స్పష్టంగా కనుపిస్తూనేవున్నది. ఆ వొడంబడికలన్నీ అన్నిపక్షాలవారూ అంగీకరించి బుద్ధిపూర్వకంగా చేసుకున్నవి. ఇవి జాతిసమితిసంస్థాపనవల్ల బలపడినవి. ఈ వొడంబడికలు ఢిక్కరించకుండా చూడడం జాతి సమితికర్తవ్యాలలో ముఖ్యమైనది. కాస్త్రీయంగా ఈ

వొడంబడికలు యూరపులనేకాక, ప్రపంచంలోనే అంతర్జాతీయ న్యాయశాస్త్రంలో ఒక భాగం అయి పోయినవి. శాస్త్రదృష్టిని అంగీకరించిన ముగ్గురునలుగురిలో ఎవరోఒకరు ఈ వొడంబడికలు ధిక్కరించి రద్దు చెయ్యమనడం తప్పు.

కాని, ఈ వొడంబడిక లన్నిటినీ ప్రైవికడ్యప్రైవేట్ పరిశీలిస్తే శాస్త్రనాదనబలం తగ్గుతుంది. అసలు వొడంబడికలు చెయ్యడంలో వన్న సర్వాధరాలు పరిశీలించాలి. కేవలం మరతుల్ని బట్టిగాని, చిత్తవృత్తిని బట్టిగాని న్యాయా న్యాయనిర్ణయం చెయ్యకూడదు. నిజ పరిస్థితులు ఆ వొడంబడికల చట్రంలో ఇమడుతాయా, లేదా అనే ప్రశ్నకు జవా బివ్వాలి. ఉన్నవి వున్నట్టి తెలుసుకోవాలి.

మామూలువ్యవహారంలో కంట్రాప్టు జరిగినట్టే అంతర్జాతీయ వొడంబడికలుకూడా ఆ నిర్మాటకు లోబడే అన్ని పక్షాల ఏకీభావం వుంటే తప్ప చెల్లవు. ఒక దస్తావేజు వ్రాసేటప్పుడు పార్టీలద్వారా ఆ మరతులికి ఏకగ్రీవంగా అంగీకరిస్తేతప్ప అది చెల్లదు. బలవంతంగా భయపెట్టో, దిగాచేసో దస్తావేజు వ్రాయిస్తే, ఆ సంగతి కోర్టువారి ఎదుట నిరూపించగలిగితే, ఆ దస్తావేజు చెల్లదు. సుపాకితో కాలుస్తానని భయపెట్టి ఒకరిచేత వెయ్యిరూపాయలకు ప్రావిసరీనోటు వ్రాయించుకోవచ్చు. కాని ఆ సంగతి కోర్టులో నిరూపించగలిగితే ఆ నోటు పనికిరాదు. అదేవిధంగా ఒకదేశాన్ని ఇంకో దేశం బలవంతంచేసి తనకు అనుకూలమైన వొడంబడికకు అంగీకరించేటట్లు చెయ్యవచ్చును. ఈ బలవంతం నిరూపిస్తే, న్యాయంచెప్పి, ఆ వొడంబడికలు రద్దుచెయ్యకలిగిన న్యాయస్థానం, న్యాయమూర్తులూ ఇంకా వుట్టలేదు. ఒకరి ఆస్తి మరొకరు అన్యాయంగా ఆక్రమిస్తే సివిలుకోర్టులో వ్యాజ్యంవేసి, తీర్పుపొంది, డిక్రీ అమలుపర్చుకోవచ్చును. ప్రతివాది డిక్రీ అమలు జరపకపోతే ప్రభుత్వం తనబలం ఉపయోగించి అమలు జరిపిస్తుంది. ఒకరు మరొకర్ని దౌర్జన్యంగా హింసపెడితే క్రిమినలుకోర్టులో కేసుపెట్టి అపరాధిని శిక్షకు పాలుచెయ్యవచ్చును. దౌర్జన్యంగా

ప్రవర్తించినవారు శిక్షించబడ్డ దృష్టాంతాలు చూసి అంతా సవ్యంగా ప్రవర్తిస్తారనే సమ్యక్ క్రిమినలు లాకు మూలనూత్రం. సివిలుకోర్టు డిక్రీలు అమలుపర్చడానికిగాని, క్రిమినలుకోర్టు శిక్షలు వెయ్యడానికిగాని ప్రభుత్వబలం ముఖ్యం. ఆతీర్పుల వెనకాలవున్న ఆ ప్రభుత్వ బలాన్నే ఇంగ్లీషులో "శాంక్షన్" అంటారు.

దేశాలలో అంతరంగికంగా న్యాయం పాలించినట్లుగా, దేశాలమధ్య అంతర్జాతీయంగా న్యాయం పాలించాలనే ఉద్దేశ్యం రాజకీయనేత్రలకు కలుగక పోలేదు. దాని ఫలితమే హాండులో హెగూలో వున్న అంతర్జాతీయ న్యాయస్థానమ, స్విట్జర్లాండులో జెనీవాలో వున్న అంతర్జాతీయ సమితి నూ. హెగూకోర్టు కొంచెం హెచ్చుతగ్గు దేశాలనడుమ సివిల వ్యవహారాలు పరిశీలించి తీర్పుచెప్పడానికి ఏర్పడింది. అంతర్జాతీయ సమితి ముఖ్యంగా దేశాలమధ్య క్రిమినలు వ్యవహారాలు ఆపుచెయ్యడానికి.

అంతర్జాతీయ న్యాయం ఈ అంతర్జాతీయ న్యాయస్థానాలు ఎంతవరకు పరిపాలించినవో తెలుసుకోడానికి ముందు ఆ సంస్థల చరిత్ర తెలుసుకుంటే మంచిది.

జర్మనునేనలు రైనునదీప్రాంతం ఆక్రమించినప్పుడు లాకార్నో వొడంబడికలో సంతకంచేసిన ప్రభుత్వాలు ఒకతీర్మానం చేసినవి. ఫ్రాన్సు రష్యాతో చేసుకున్న పరస్పరసహాయపు వొడంబడిక లాకార్నో మరతులికి వ్యతిరేకం కాబట్టి, తలఫ్ఫప్రదేశమైన రైను ప్రాంతం ఆక్రమించి తాను కూడా ఆ వొడంబడిక అతిక్రమించానని జర్మనీవాదన. అసలు ఫ్రాన్సు-రష్యా సంధి లాకార్నో మరతులికి వ్యతిరేకమా అనేసమస్య వచ్చింది. జర్మనీ వ్యతిరేకమంటుంది, ఫ్రాన్సు కాదంటుంది. ఈ సమస్య పరిష్కారం ఎల్లా? జర్మనీని తనకేసును హెగూకోర్టులోకి తీసుకువెళ్లమని ఇతర వొడంబడిక దార్లు సలహా ఇచ్చినారు. చాలామందికి హెగూలో ఒక కోర్టు వున్నదని అప్పుడు భావంకవచ్చింది. అదివర దాకా ఆ సంగతి మర్చిపోయినారు. కారణం, హెగూకోర్టు అంతప్రాముఖ్యంగా పనిచేస్తున్నది కనుక.

ఈమధ్య మనదేశంలో కారదాచట్టానికి వ్యతిరేకంగా చేసిన అతిభాల్యవివాహాలన్నీ బందరు శ్రేంచి పేటలో జరగడం ప్రారంభించినవి. ఇక్కడ కాలాటలు మనకు కొత్తకావు. శ్రేంచిపేట పెన్సిల్వేనియాలో కొన్ని తగాదాలు వచ్చినవి. వాటిలో ఒకదానిలో ఏదోవిధంగా ఒకపోలీసు కానిస్టేబుల్ ఇరుక్కున్నాడు. పెద్ద క్రిమినలు కేసు అయింది. ఈ కేసు ఎవరు విచారించాలనే సమస్య వచ్చింది. శ్రేంచిపేట శ్రేంచివారి రాజ్యం. పురుచ్చేరిలో వున్న శ్రేంచిప్రభుత్వండాకా ఈ సమస్య పోలింది. బందరులో వున్న బ్రిటిషు ఇండియా ప్రభుత్వం న్యాయాధికారులు, బందరుకోర్టులో ఈ కేసు విచారించడానికి ఆధికారం వున్నదన్నారు. మద్రాసు ప్రభుత్వంవారూ, బ్రిటిషు ఇండియా ప్రభుత్వంవారూ కూడా అంతే నన్నారు. శ్రేంచిఇండియా ప్రభుత్వం వారు మాత్రం ఈ కేసు ఏనాలో వున్న న్యాయస్థానంలో విచారించాలన్నారు. చివరకు ఎటూతెగక ఈ సమస్య బ్రిటిషు శ్రేంచిప్రభుత్వాల అంగీకారంమీద హెగూలో వున్న అంతర్జాతీయ న్యాయస్థానంలో పరిష్కరించాలని నిర్ణయించారు.

అసలు ఈ హెగూకోర్టు ఏమిటి? ఎన్నాళ్లు నుంచి అక్కడ వున్నది? హెగూలో వుండడానికి కారణం ఏమిటి?

చాలామందికి ఈ ప్రశ్నలకు జవాబు తెలియదు. ఆకోర్టుపేరుకూడా పూర్తిగా చాలామందికి తెలియదు. ఇంగ్లాండులో దీన్ని హెగూకోర్టు అంటారు. అమెరికాలో దీన్ని ప్రపంచన్యాయస్థానం అంటారు. ఈ సంస్థ అసలు పేరు “పెర్మనెంటుకోర్టుఆఫ్ ఇంటర్నేషనల్ జస్టిస్,” అంటే అంతర్జాతీయన్యాయపరిశీలన చేసే శాశ్వత న్యాయస్థానం.

ఈ సంస్థ హెగూలో ఎందుకున్నదంటే కొంత చరిత్ర తిరగచెయ్యాలి. ముప్పై ఏనిమిదిసంవత్సరాలక్రితం ప్రపంచప్రభుత్వాలన్నీ కలిసి ఒక కాంతిసమావేశం చేసినవి. ఈ సభ హెగూలో సమావేశమైనది.

దీర్ఘకాలం, తీవ్రంగా ప్రపంచకాంతి విషయమై తర్కించి, సర్వాంగీకారంగా ఒక సంప్రదాయం ఏర్పాటుచెయ్యడానికి నిశ్చయమైనది. అంతర్జాతీయసమస్యలు కాంతంగా పరిష్కారంచెయ్యడానికి కొన్ని ఏర్పాట్లు చెయ్యడమే ఆసంప్రదాయం. ఆ మరతుల ప్రకం ౧౯౧౯ జూలై ౨౯వ తారీఖున సంతకంఅయింది. సరిగ్గా, ఒకరోజున్నా తేడాతేకుండా, అదేజరిగిన పది హేనుసంవత్సరాలకు ఆఫ్రికా బస్తేరియాతో యుద్ధం ప్రారంభించింది.

హెగూ సమావేశంలో సృష్టించిన సంప్రదాయం పేరుమాత్రానికే. సంతకంచేసిన వారెవరూ కూడా ఆ మరతులు అనుసరించలేదు. కాని ఆ మరతులప్రకారం అంతర్జాతీయ సమస్యలు పరిష్కారం చెయ్యడానికి హెగూలో ఒక పంచాయితీ ఏర్పాటుచేసినారు. దాన్ని “పెర్మనెంటు కోర్టు ఆఫ్ ఆర్బి ట్రేబున్” అన్నారు. ఏసమస్యలకోసమయినా ప్రభుత్వాలు యుద్ధంచెయ్యదలచుకోకపోతే ఆసమస్యలు పరిష్కారం చెయ్యడానికి హెగూపంచాయితీ ఉండేది. “పెర్మనెంట్” అన్న మాటకి అర్థం శాశ్వతం. “కోర్టు” అంటే న్యాయస్థానం. ఈ సంస్థమాత్రం శాశ్వతమూకాదు, న్యాయస్థానమూ కావన్నాడో అంతర్జాతీయ న్యాయశాస్త్రవేత్త. ఈ న్యాయస్థానం ఎల్లా వుండేదంటే, లోకంలో వుండే అమాంబాపతూ ఓవందో, రెండువందలమందో పేరుపొందిన న్యాయ శాస్త్రపండితుల జాడతా తయారుచేసేవారు. ఏదైనా అంతర్జాతీయసమస్య పరిష్కారానికి వస్తే, ఈ జాబితాలో వున్నవారెవరైనా తీర్పుచెప్పడానికి కూడా వచ్చు. నిజానికి ఆవిధంగా కూయని కొద్దో గొప్పో, చిన్న చిన్న అంతర్జాతీయసమస్యలు పరిష్కారంచేసేవారు ఆ న్యాయమూర్తులు.

ఈ సంస్థ కాంతిసమావేశంజరిగిన హెగూలోనే వుండాలన్నారు. ఒక పెద్దభవనం నిర్మించి పటాల్-పంగా దానికి “కాంతిహర్మ్యం” అని నామకరణం చేశారు. ఆహర్మ్యం, ఆకోర్టుకూడా ఇంకా హెగూలోనే వున్నది. అప్పడప్పుడు చిన్న శ్రేంచిపేట సమస్యలంటి

అంతర్జాతీయ సమస్యలు ఆకొట్టతీర్చులికి పంపుతూనే వుంటారు.

యురపుమహాయుద్ధానంతరం వెర్నెయిల్స్ సంధి సమావేశంలో అంతర్జాతీయకాంతి కాపాడడానికి జాతిసమితి నిర్మించినారు. సమితిలోపాటు ఒక అంతర్జాతీయన్యాయస్థానం కూడా వుంటే బాగుండునన్నారు. అంతా అంగీకరించడంచేత హెగూలో వున్న కోర్ట్ దీనికింద మార్చదామన్నారు. జాతిసమితి ప్రణాళిక పదునాలుగోనూత్రంలో ఈకోర్టు నిర్మాణ విధానం వున్నది.

ఈకోర్టుకోర్టు జాతిసమితిలో ఒక ముఖ్యభాగం. అంతర్జాతీయ రాజకీయాలనుంచి అంతర్జాతీయన్యాయ శాస్త్రసమస్యలు విడదీయడమే ఈకోర్టు స్థాపించడంలో వున్న ముఖ్యోద్దేశ్యం. జాతిసమితికాన్సిలు అసెంబ్లీ రాజకీయాలు చర్చించేవి. అవి జెనెవాలో స్థాపించినారు. ప్రత్యేకించబడ్డ న్యాయస్థానం వేరొక చోట వుండాలన్నారు. హెగూలో అదివరకే కోర్టు వున్నది. దాని మారుమూలమే ఈ కోర్టుకోర్టుకూడానా. అందుకని అంతర్జాతీయ న్యాయస్థానం హెగూలోనే వుంచడానికి నిశ్చయమయినది.

కోర్టుగా నిర్మించిన "కాశ్వర అంతర్జాతీయ న్యాయస్థానం" నిజానికి కాశ్వరమే. వెనకటిమాదిరిగా ఒక్క భవననిర్మాణం, న్యాయశాస్త్రవేత్తల జాబితాలతోనే ఈ సంస్థ పూర్తికాలేదు. పదిహేనుగురు కాశ్వర న్యాయమూర్తుల్ని నియమించి, శీతం బలైతే ఇచ్చి, వారికి కావలసిన హంగులన్నీ అమర్చినారు. నలుగురు డిప్యూటీజడ్జిలుకూడా వున్నారు. ఈ కోర్టు సంవత్సరానికి ఒకసారి నా కలుసుకుతీరాలి.

పూర్వపుకోర్టు తగాదాలు వస్తే పంచాయితీ చేశాది. ఈ కోర్టు తీర్పుచెబుతుంది. పంచాయితీకి తీర్పుకి వున్న భేదం అందరికీ తెలుసును. పంచాయితీలో బలవంతంలో లేదు.

లొకాలో వొడంబడిక మరతులప్రకారం, ఆ వొడంబడిక విషయమై ఏతగాదాలు వచ్చినా హెగూ

కోర్టులో పరిష్కారం చేసుకోవాలి. ౧౯౩౩ ఫిబ్రవరి ౧౮ తారీఖున జర్మనీ ఈమరతుకికూడా అంగీకరించింది. ౧౯౩౪ జాన్యూవరి ౫ వ తారీఖున ఈసంగతి హెగూకోర్టుకి తెలియజేసింది. అంటేహిట్లరు అధికారంలోకి వచ్చి, నాజీప్రభుత్వం ఏర్పడినతర్వాత జర్మనీ లొకాలో వొడంబడికవిషయమే తగాదాలన్నీ హెగూకోర్టులో పరిష్కారంచేసుకుంటానని అంగీకరించిందన్నమాట. ఆప్రకారం హెగూకోర్టుకి ప్రాప్తురమ్య వొడంబడికవిషయమై ఏతూరీ చెయ్యకుండా రైతుప్రాంతం ఆక్రమించడం హిట్లరుమూ హిట్లరే తప్పినట్లని ఒకశాస్త్రవేత్త అన్నాడు. అదీ హెగూ కోర్టు చరిత్ర. ఇది అంతర్జాతీయన్యాయం నిర్ణయించే సివిల్ కోర్టు అంటే తప్పలేదు.

జాతిసమితి క్రిమినల్ కోర్టునంటి దని వ్రాశాను. ఆస్తికి సంబంధించిన హక్కులు పార్టీలలో ఎవరో ఒకరుగాని, ఇద్దరుగాని కోర్టువారిని న్యాయరూపంగా నిర్ణయించమని ఆడిగితే సివిల్ కోర్టు తీర్పుచెబుతుంది. ఎవరన్నా కొట్టకుంటే, చొరబెట్టడం చేస్తే పోలీసు వాళ్ళో, ఫిర్యాదీలు స్వయంగానో ఆ సంగతి కోర్టు ముందుకు తెస్తే క్రిమినల్ కోర్టు విచారించి అపరాధిని శిక్షిస్తుంది. ఇటలీ అదీనీనియూతో అన్యాయంగా యుద్ధంచేసినప్పుడు అదీనీ కూడా జాతిసమితికి పితురీచేసినాడు. సమితి ఇటలీ అపరాధిని అని తీర్పు జెప్పి, శిక్షించడానికి ఆంక్షలు ప్రయోగించింది.

మామూలుకోర్టులికి ఈ అంతర్జాతీయ న్యాయస్థానాలకి సామ్యం అంతటితో ఆగిపోతుంది. మామూలు కోర్టుల తీర్పులు అమలుపర్చడానికి ప్రభుత్వబలం వున్నది. క్రిమినల్ కోర్టుశిక్ష విధించడానికికూడా తగిన రికరాలు వున్నవి. ఈ అంతర్జాతీయ న్యాయస్థానాల తీర్పులుగాని, శిక్షలుగాని అమలుపర్చడానికి ఏములేదు. ప్రభుత్వాలు పోలీసుశాఖనుండా కోర్టులతీర్పులూ, శిక్షలూ అమలుపర్చుస్తవి. ఈ అంతర్జాతీయ న్యాయస్థానాల తీర్పులు అమలుపర్చగలిగిన అంతర్జాతీయ పోలీసుశాఖలేదు. అంటే సంస్థలేగాని, వాటి వెనకాల "కాంక్ష" లేదన్నమాట. ఇటలీ అపరాధిని

శ్రీ శ వ ము

—వాషింగ్టన్.

ఉత్తరం

—వాషింగ్టన్.

, టెక్సాస్-క్రికెట్, బి

శ్రీశ్రీశ్రీ
S. V. S. R.

అబోధ
శ్చేష్టితములు

అని నిర్ణయించడమేగాని, ఇట్లీని శిక్షించడానికి జాతి సమితికి బలంలేదు. జాతిసమితితరపున అందరికంటే బలమైన ఒక అంతర్జాతీయ నైస్యం వుంటేతప్ప, యుద్ధం ప్రారంభించినవార్ని ప్రతియుద్ధంచేసి శిక్షించడానికి బలంలేదు. ఒకమహిమి దురన్యాయంగా చూపితే, నేర స్పష్టమైనా కోర్టు మరణదండనపాలు చేస్తుంది. ఒక దేశం అన్యాయంగా ఆక్రమిస్తే, అపరాధిని అయినదేశం ఆక్రమించారి జాతిసమితి శిక్షిస్తుంటే. ఆశక్తి లేకపోవడంచేతనే సమితి ఏమిచెయ్యలేక నోకముడిచింది. న్యాయం కాపాడడానికి బహుళ దురన్యాయానికి కారణం అయింది. మేజిస్ట్రేట్లు లంచాలుతీస్తూ, నేరస్థునికి భయపడ్డా అన్యాయం జరుగుతుంది. జాతిసమితిలో అంతే జరిగింది. ప్రపంచానికి క్రిమిలకోర్టు అని వర్ణించిన అంతర్జాతీయసమితి తనతీర్పు అమలుపర్చలేకపోయింది. తన శిక్షతో నేరస్థుణ్ణి బంధించలేకపోయింది. క్రిమిలు కోర్టు శిక్షిస్తుందనే భయంపోతే మనవూల్లో ప్రజల సంగతి ఏం గాను? అంతే ప్రపంచంసంగతి మూడూనూ. నోరున్నవాడిదే రాజ్యం. ప్రపంచానికి సివిలుకోర్టు అని వర్ణించిన హెగూకోర్టులోపంపూడా ఇటువంటిదే. లొకాకోర్టువోడంబడిక విషయమైగాని, ఇతర అంతర్జాతీయ సమస్యలుగాని చర్చించి, న్యాయాన్యాయాలు నిర్ణయించడానికి ఈకోర్టుకి హక్కువున్నది. ప్రభుత్వాలకు ఇచ్చేమేలే అతీర్పు అంగీకరిస్తూ అసలు లొకాకోర్టువోడంబడిక గాని, వెర్సయిల్సు సాధిగాని న్యాయమా, అన్యాయమా అని చర్చించే అధికారం ఈకోర్టుకి లేదు. వెర్సయిల్సు సంధి ఫలితమే జాతిసమితి, హెగూన్యాయస్థానమానూ. ఆసంధి న్యాయమా, అన్యాయమా అని తర్కించలేవు, తర్కించవు. నిజానికి అసంధికల్ల జరిగిన అన్యాయం న్యాయం అనే పేరుతో నిలబెట్టడానికి ఏర్పడ్డవి ఈ రెండు సంస్థలూకూడా. జర్మనీనీ, ఇతరరాజ్యాల్నీ అన్యాయం చేసి ఎన్నో వోడంబడికలు సంతకంచేయించినారు. బలవంతంగా, దౌర్జన్యంగా చేయించిన ఈ పనులు న్యాయం అని చేయించినవారి వాదన. ఈ బలవంతం నిరూపిస్తే ఆ వోడంబడికలు రద్దుచెయ్య

కలిగిన కోర్టు లేదు. శాస్త్రప్రకారం వోడంబడికలలో వున్న మరతులు అతిక్రమించడం తప్పే. అసలు ఆ వోడంబడికలే ఆధరమైనప్పుడు నూత్నసృష్టి ఆ వోడంబడికల ధిక్కారం తప్పకాదు. అని సూజం.

ఒకసారి సంతకం చేసినతర్వాత రాజకీయ వోడంబడిక అమలులోకి వస్తుంది. అది ఏ విధంగా సంతకం చేసినా సరే. వ్యవస్థ, అన్యాయాలు వుంటే, కోర్టుకి పోయి కంట్రాప్టుల రద్దు చేయించుకోవచ్చును. దేశాలకు ఆ దిక్కు లేదు. లేదుకాబట్టి, తగినంత బలం చిక్కగానే, ప్రతిప్రభుత్వం తనకు అనుమలంగాలేని ప్రతివోడంబడికా ధిక్కరించడం ప్రారంభిస్తుంది. ఇది చాలా విచారకరమైన సంగతి. ఇటువంటి చర్యకల్ల అంతర్జాతీయవిశ్వాసం నశిస్తుంది. కాని ప్రస్తుతపరిస్థితిలో ఈచర్య తప్పనిసరి అవుతున్నది.

క్రమేణా ఈవిధమైన అంతర్జాతీయ వోడంబడికలవల్ల ఉపయోగంలేదనే నమ్మకం ప్రపంచంలో కలుగవచ్చును. ఒకానొక వోడంబడిక మరతులు దౌర్జన్యంగా అతిక్రమించకపోయినా, అదను చిక్కగానే శాస్త్రీయంగానే ఆబంధాలు రెంచుకోడానికి ప్రయత్నిస్తారు. ఎప్పుడు దాని అవసరం తీరిపోతుందో అప్పుడే ఆ మరతుకి తిలోదకాలు. ఎవరి అవసరం ముగియలే వారు దౌర్జన్యవారు. ఏరుదాటి తెప్ప తగల చెయ్యడమే.

కొద్దిరోజులక్రితం జపాను విస్తరించిన నావిక వోడంబడిక ఇటువంటి చర్యకు దృష్టాంతము. ప్రపంచంలోవున్న పెద్ద నావికప్రభుత్వా లన్నీకలసి ౧౯౨౨ లో అమెరికా సంయుక్తరాష్ట్రాలలో వాషింగ్టను నగరంలో సమావేశమై నావికబలం విషయమై కొన్నిమరతులు నిర్ణయించుకున్నవి. ఆ మరతులన్నీ తాత్కాలికంగా అందరికీ సంతృప్తికరంగానే వున్నవి. అక్కడ చేసిన ప్రభుత్వాలు అమెరికా, బ్రిటను, జపాను. ఈ మూడుప్రభుత్వాల ప్రతినిధులూకూడా ఏకగ్రీవంగా అంగీకరించి తమలోతమకి ఎంతెంత నావికబలం వుండాలో నిర్ణయించుకున్నారు. అమెరికా బ్రిటను ప్రభు

త్యాలు పెద్దవి కాబట్టి వారిద్దరికీ కొంచెం ఎక్కువబలం సరిసమానంగా వుండాలన్నారు. జపాను చిన్నప్రభుత్వంకాబట్టి జపానుకి తక్కువబలం వుంటే ఘర్షణలేదన్నారు. అమెరికాకి, బ్రిటనుకి అయిదేసి యుద్ధనావ లుంటే జపానుకి మూడని నిర్ణయించినారు. దాన్ని ౫: ౫: 3 రేష్యో అంటారు. ఈమరతులికి అంగీకరించినప్పుడు జపాను సంపూర్ణసంతృప్తితో ఆపని చేసింది. జపానుకి తక్కువ ఎందుకువుండాలనే ప్రశ్న రాకపోలేదు. అది ఆదేశానికి నామద్దీ ఆన్న ఉండ్రేకపూరికైన దేశభక్తులు లేకపోలేదు. కాని ఆనాడు ఆబలం జపానుకి నిజంగా సరిపోయింది. ఆ కారణంచేతనే నిశ్శంకగా జపాను ఆ వొడంబడిక అంగీకరించింది. ముందుముందు జాగ్రత్తకోసంమాత్రం ఆ వొడంబడికకు ఒక కాలపరిమితిమాత్రం నిర్ణయించింది. ఆపరిమితి చాటిపోయింది. జపానురాజకీయవైఖ్యలో దృష్టిలో ఈనాడు అంతర్జాతీయవ్యవహారాలు పూర్తిగా మారిపోయినవి. వాషింగ్టన్ మరతుల ప్రకారం నిర్ణయించిన నావికబలం జపానుసంరక్షణకి చాలదు. అమెరికాతోనూ, బ్రిటనుతోనూ సమానమైన బలం వుండాలన్నారు. నావిక వొడంబడిక తిరిగి నిర్ణయించుకునేటట్టయితే ఆందరికీ సమానబలం వుంటే గాని ఏలులేదని జపానువాదన. అమెరికా బ్రిటను ప్రభుత్వాలు దీనికి అంగీకరించలేదు. వెంటనే జపాను వాషింగ్టన్ వొడంబడిక ప్రోసిరాజన్నది. నావికబల నిర్మాణంలో స్వేచ్ఛగా వ్యవహరించడం ప్రారంభించింది.

లండనులో ఈమధ్య జరిగిన నావికసమావేశం భగ్నంకావడం వివాదకరమైన సంగతి అని అంతా అంగీకరిస్తారు. ఉన్న మూడు ప్రభుత్వాలికి మనసు కుదరనప్పుడు ఒకనిర్ణయం ఎల్లా తేలుంది? వాషింగ్టన్ వొడంబడికకు కాలపరిమితి లేకపోతే బహుశా జపాను దౌర్జన్యంగా ఆ మరతులు అతిక్రమించేదేమో?

కాలపరిమితివున్న వొడంబడికలు విరమించుకుంటేనే ఇంత క్లిష్టసమస్యలు సంభవించినప్పుడు అసలు శాశ్వతంగా వుండాలని నిర్ణయించిన రాజకీయ

మరతుల సంగతి ఏమిటి? ఏవిధమైన అంతర్జాతీయ వొడంబడికలూ శాశ్వతంగా వుండజాలవని ప్రస్తుతం యూరపు రాజకీయ వాతావరణంవల్ల తెలుస్తుంది.

ఈ విధంగా ఒక శాశ్వతరాజకీయనిర్మాణం సృష్టిద్దామని ప్రయత్నించి పప్పులో అడుగువేసినారు వెర్నెయిల్సుసమావేశంలో పెద్దలు. అంతా రాజకీయ వేత్తలే, మేధావులే. కాని, మానవప్రకృతి గమనించలేక, దురాశతో ప్రవర్తించినారు ఆ ప్రవర్తనఫలితం ఈనాటి ఖంగారు, యుద్ధభయం, మానవ జీవితానికి నిరంతరం పాయం.

వెర్నెయిల్సుసంధిమరతుల ప్రకారం యూరపు యుద్ధంలో వోడిపోయిన దేశాలు తమతమ రాజ్యభాగాలు వదులుకోవలసివచ్చింది. యుద్ధంలో గెల్చినవారికి కలిగిననష్టానికిఅంకులేనిపరిహారాలు అప్పించవలసివచ్చింది. వీటికితోడు తమ స్వాతంత్ర్యాన్ని అరికట్టే ఎన్నో మరతులికి అంగీకరించవలసివచ్చింది. ఈమరతులు ఎన్నో కష్టనష్టాలు కలిగించేవి, శాశ్వతమైనవి, అమర్యాదకరమైనవి.

యూరపుఖండం రెండుభాగాలు చేసినారు వెర్నెయిల్సుపెద్దలు: గెల్చినదేశాలూ, వోడిపోయిన దేశాలూ. వోడిపోయినదేశాల్ని శాశ్వతంగానీచత్వంలో వుంచాలని నిశ్చయించి, సంధిమరతులు నిర్ణయించినారు. అంతర్జాతీయసమితిప్రణాళికలో పంచమిర్ణయమాత్రం ప్రకారం సంప్రదింపులవల్ల తమకు కష్టంగా వున్న మరతులు క్రమేణా రద్దుచేసుకోవచ్చు. కాని దీనికి గలుపొందినవారు అంగీకరించాలి. ఈ అంగీకారభిక్ష ఇచ్చే ధర్మబుద్ధి వారిద్దరిర లేకపోయింది. వొప్పుకోకపోతే ఆ ప్రభుత్వాలు ఎదురుతిరిగి కొంప ముంచుతాయనే జ్ఞానంమాడా లేకపోయింది.

దురన్యాయం అయిన ఈ రాజకీయదుర్మితి వోడిపోయిన దేశాలు చిరకాలం సహించవన్న సంగతి వెంటనే స్పష్టమైంది. వోడిపోయిన దేశాలలో ఎక్కువ అన్యాయం టర్కీ జరిగింది. సెబ్రెసుసంధి మరతుల ప్రకారం టర్కీ కేవలం అస్వతంత్రరాజ్యం అయ్యే

పోయింది. కాని ఆ నిర్ణయానికి లొంగివుండమన్నారు తీవ్రశక్తివున్న టర్కీ ప్రజలు. ముస్తాఫాకమాల్ పాషా అనే నాయకుడి యజమాన్యంకింద విప్లవోద్యమం ప్రారంభించి, గెలుపొందిన మిత్రమండలివారి మెడలు వంచినారు. లాసేనులో మరొక సంధిసమావేశం చేయించి, అక్షరాలా తమకు కావలసినవన్నీ గొంతుక మీద కూచుని లాక్కున్నారు. ఆ సమావేశంలో అంగీకరించిన మరతులలో డార్డ్ నెల్లి సు సంతకముత్రం కొంచెం నీరసంగా వున్నది.

డార్డ్ నెల్లి సు అనేది ఒక జలసంధి. మధ్యధరా సముద్రానికి నల్లసముద్రానికి ఇది దారి. యూరపు మహాయుద్ధంలో ఈ ఇరుకు ప్రదేశంలో పట్టుకుని బ్రిటిషు నావల్ని చిందరవందర చేసినారు క్రమస్త్రీరులు. ఎప్పటికైనా ఇది చిక్కు ప్రదేశమే నని, ఆ జలసంధి రెండుతీరాలూ కూడా రైనుమాడీ ప్రాంతమాదిరిగానే తటస్థ ప్రదేశంగా వుంచాలన్నారు. టర్కీ ఆనాడు దానికి అంగీకరించింది. కాని యూరపులో పరిస్థితులు మారి, జర్మనీ రైను ప్రాంతం ఆక్రమించడంతోనే, తానుకూడా డార్డ్ నెల్లి సు జలసంధి తటస్థ ప్రదేశంగా వుంచడానికి వీలు లేదని లోకానికి తెలియజేసింది. బ్రిటిషువారు టర్కీ వాదన అంగీకరించి, లాసేను వొడంబడిక దారుల సమావేశంలో ఇది చర్చించాలని సూచించినారు. అసలు దీనికి బ్రిటిషువారు అంగీకరించడంలో ఒకరహస్యం ఉన్నది. మధ్యధరా సముద్రంలో ఇటలీ వాయుబలం కృత్రికావడమువల్ల బ్రిటిషు నావికబలం క్షీణించింది. మధ్యధరా సముద్రంలో బ్రిటిషు వారి బలం తగ్గితే ఇండియాకూ, ఈజిప్టుకీ దారి అపాయకరం అవుతుంది. అదీకాక బ్రిటనుకి చాలావరకు పెట్రోలు ఈరాక్ దేశంనుంచి రావాలి. ఈరాక్ పూర్వం టర్కీ రాజ్యం. వెర్నెయిల్ సుంధిమరతుల ప్రకారం అది బ్రిటిషువారి పరిపాలనకింద వుండే మాండేబరీ ప్రభుత్వంకింద నిర్ణయించినారు. ఈరాక్ నుంచి మధ్యధరా సముద్రంలో వున్న హెయిఫారేవు వరకూ పెద్దతూములు కట్టి పెట్రోలు అక్కడ పడవలలోకి ఎక్కిస్తున్నారు బ్రిటిషువారు. ఇప్పుడు

మధ్యధరా సముద్రంలో వారి నావికబలం క్షీణించి, నావికాయానం అగిపోతే పెట్రోలు పన్నీ యా సంయుక్త గ్రూడులలోంచి ఆఫ్రికానుట్టూ తిరిగిరావాలి. ఈ కారణాలవల్ల డార్డ్ నెల్లి సుమరతులు అనుకూలంగా మారినై పరిస్థితులేమన్నా బాగుపడతాయేమో ననే ఆశతో బ్రిటిషువారు డార్డ్ నెల్లి సుమరతులు తిరిగి చర్చించడానికి అంగీకరించినారు. వైకిమాత్రం టర్కీ వాదన న్యాయమేనని ప్రకటించినారు. ఈసంబంధమైన సమావేశం మాంట్రాలోజరిగింది. కొత్తమరతులు నిర్మించి ఇటలీమినహా అంతా సంతకాలు చేసినారు.

ఒకవేళ ఈమరతులు మార్పడానికి వీలులేదని తక్కిన ప్రభుత్వాలు అంటే టర్కీ స్వయంగా అవి మార్చి, ప్రభుత్వాల్ని ధిక్కరించేవుండేది. టర్కీ అచిరకాలంలో యుద్ధబలం సమకూర్చుకుని, వెర్నెయిల్ సుమరతులు తోసిరాజని తన సంపూర్ణ స్వాతంత్ర్యం సంపాదించుకోగలిగింది. కాని వోడిపోయిన ఇతరదేశాలు, అనగా జర్మనీ, ఆస్ట్రీయా, హంగరీ, బల్గేరియాదేశాలు అంత అదృష్టం చేసుకోలేదు. వెర్నెయిల్ సు సమావేశంలో నిర్ణయించిన మరతులు చాలావరకు ఆదేశాలు అనుసరించవలసివచ్చింది. ఆమరతులు విధిలేక ఆదేశాలు అనుసరించినా, అందులో వేటికీ ఆదేశస్థుల అంగీకారం లేదు. సంతృప్తితో వొప్పుకున్న మరతులు కావు అవి. బలవంతంచేసి అన్యాయంగా సంతకం చేయించారు సంధిపత్రంలో ఈదేశాల ప్రతినిధులచేత. ధర్మదృష్టిని ఆమరతు లేవీ చెల్లకూడదు. వైతికంగా, ఆ మరతులన్నీ వీలైనప్పుడు అతిక్రమించవచ్చుననే భావం ఆదేశాల ప్రజలకు కలిగింది. ధర్మబుద్ధి వున్నవారంతా ఆవాదనలో వున్న బలం గ్రహించితిరాలి.

వోడిపోయిన దేశాలలో ఇటువంటి చక్రవర్తి ప్రబలిపోతున్న దన్న సంగతి మిత్రమండలివారు గ్రహించకపోలేదు. ఆయినా దౌర్జన్యంవల్ల వార్ని అణిచివుంచుదామనే ప్రయత్నం బయటపడింది. ఈ ప్రయత్న దుష్ఫలితమే నేటి ప్రపంచపుచీకాకు, దుస్థితి, భయం. పోయిన యుద్ధానికి వెయ్యిరెట్ల తీవ్రతతో జననాశనం

చేసి లోకాన్ని సృజనంచేసే మహాయోధం పెనుభూతంలా లోకాన్ని దాడిస్తున్నది.

కొందరు రాజకీయవేత్తలు వెన్నెయిల్లుసంధి అన్యాయం అని అంగీకరించినా లొకాగ్నో వాడంబడిక న్యాయం అంటున్నారు. స్విట్జర్లాండులో మనోహరమైన ప్రకృతిసౌందర్యంమధ్య, తటాకతీరాన సంతకంచేసిన అవాడంబడిక జర్మనీ స్వయంగా అంగీకరించింది కాబట్టి అదిమాత్రం అక్షరాలా అనుసరించాలంటున్నారు. ఇందులో న్యాయంకూడా నేతిబీరకాయవంటిదే. ఆనాడు ఈవాడంబడికకు అంగీకరించిన జర్మను రాజకీయవేత్త ఫ్రేన్ మన్, ఫ్రెంచిరాజకీయవేత్త బ్రియాన్, ఇరుపక్షాలూ సంతృప్తికరమైన మరతులే చేసుకున్నామని విశ్వసించివుండవచ్చును. కాని వారి సంతకాలు వారివారి ప్రభుత్వాల సంతృప్తికరమైన ప్రజల సంతృప్తికరమైనవి అని జరుగలేదు. అందువల్ల జర్మనీ ప్రాన్సు మనస్సులు నిజంగా కలవలేదు ఆనాడు. మనస్సులు కలవని కంట్రాక్టు చెల్లదు.

అసంతృప్తికరమైన జర్మనీ వెన్నెయిల్లు మరతులు అతిక్రమించడానికి ప్రయత్నించింది. ప్రాన్సు రైసు నదీ తీరంలో దుర్భేద్యమైన ప్రాకారాలు నిర్మించి తన సరిహద్దులు బలపర్చుకున్నది. జర్మనీ సరిహద్దు మాత్రం సంతకంలేకుండా తప్ప ప్రవేశంగా వుండాలన్నది. లొకాగ్నోమరతులు న్యాయమో అన్యాయమో దీనివల్ల తెలుస్తుంది.

జర్మనీ ప్రాన్సుప్రజలకి నిజంగా లొకాగ్నో వాడంబడికలో నమ్మకంవుంటే రెండువేపులాకూడా సరిహద్దులు తప్పప్రవేశంగా వుండాలి. కాని ప్రాన్సు “మాగినాట్ రైసు” అని యుద్ధవిరాళు లేవదీసింది. జర్మనీ ప్రతిక్రియగా “హిందెబర్గ్ రైసు” లేవదీసింది. అమెరికా సంయుక్తరాష్ట్రాలకి కేనడాడోమినియన్స్ తగాదాలు లేవు. పరస్పరవిశ్వాసం వున్నది వారి సరిహద్దులలో పైన్యాలకు తావులేదు. అల్లాగే పరస్పర విశ్వాసం వుంటే జర్మనీప్రాన్సుదేశాలకూడా తమ సరిహద్దులు చల్లగా వుంచుకోవచ్చును. అల్లా వుంచుకోలేదు. కారణం విశ్వాసం లేకపోవడమే. శాశ్వతంగా

జర్మనీ తన పశ్చిమసరిహద్దులు దేవుడికి అప్పజెప్పి, ఫ్రెంచివారి తూర్పు సరిహద్దులలో యుద్ధప్రయత్నాలుచూస్తూ పూరుకుంటుందని వూహించడం బుద్ధితక్కువపని. సంధిచేసిన ఫ్రేన్ మన్ ఆ మరతుకి ఈ అర్థం వున్నదని ఎప్పుడూ అనుకునివుండడు ప్రాన్సు జర్మనీ సంబంధ బాంధవ్యాలు వృద్ధి అవుతాయని ఆశించినాడు. అందులో లొకాగ్నో ప్రథమసోహనం అనుకున్నాడు. ఆఖరుమరతు అని అంగీకరించలేదు.

జర్మనీ రైసు అక్రమించడంవల్ల వచ్చిన విషమ సమస్య చర్చించేటప్పుడు ఇవన్నీ పరిశీలించాలి వూరికి లొకాగ్నోమరతులు పఠించి జర్మనీ అతిక్రమించిందంటే న్యాయంకాదు.

జర్మనీ లొకాగ్నో నిరాకరణం చరిత్రకు కొత్త దైనట్టూ, ఇదివరకు ఇటువంటిది కని విని ఎరుగనట్టూ బ్రిటిషు, జర్మను, డెలిజయసు రాజకీయవేత్తలు చూక్కున వేలుచేసుకుంటున్నారు. యూరపుచరిత్రకు ఇటువంటిసంగతి కొత్తకాదు. నిజపరిస్థితులకి, రాజకీయ వాడంబడికలో సంబంధం లేనప్పుడు ఎప్పుడూ వాడంబడికలు ఢిక్కరించబడుతూనే వున్నవి. ౧౮౭౧ వ సంవత్సరంలో రష్యా తనకు అనుకూలంగా లేని నల్లసముద్రానికి సంబంధించిన మరతులు అతిక్రమించింది. త్రిమియా యుద్ధంలో బ్రిటను, ప్రాన్సుదేశాలు రష్యాకు పోడించినవి. అది చాలక ఆనాటి సంధిమరతులలో రష్యా నల్లసముద్రతీరంలో నావికస్థానాలు నిర్మించుకునే దినే మరతు పెట్టివారు. రష్యాకు నల్ల సముద్రంలో నావలు వుండకూడదు. అంటే రష్యాకు నావికబలం వుండకూడదని అర్థమవుతుంది.

రష్యాదక్షిణసరిహద్దులు శాశ్వతంగా సంతకం లేకుండా వుంచాలని ప్రయత్నం. తాత్కాలికంగా రష్యా విధిలేక ఆ మరతుకి అంగీకరించింది. అది అతిక్రమించడానికి సమయంకోసంమాత్రం చూస్తున్నది. ఐదవేను సంవత్సరాలతర్వాత ఫ్రెంచి ప్రషియా యుద్ధం వచ్చింది. యూరపంతా అందులో మునిగి పోయింది. రష్యా వెంటనే నల్లసముద్రంలో నావిక

నిర్మాణం ప్రారంభించి బలం సంపాదించుకున్నది. తన అమర్యాద పోగొట్టుకున్నది. అదీ సంగతి.

అటువంటి పరిస్థితులే ఈ నాడు యూరపులో సంభవించినవి. జర్మనీ ధిక్కారం యూరపు అంతా ప్రబలివున్న అసంతృప్తికి ఒక రూపం. వెర్సెయిల్స్ సంతి ఉసురుకొడుకున్నది యూరపుఖండాని కీపుడు

న్యాయాన్యాయాలు పరిశీలించి, భర్తసంస్థాపన చెయ్యగలిగిన ఉదారహృదయులు రాజకీయవేత్తలైతేనేగాని ఈ అలజడి సద్దుమణగదు. ఆ బౌద్యార్యం మాత్రం ఎక్కడా కనబడదు. సంఘవిశేషదృష్టి సంక్షోభానికి కారణం అవుతుంది. రాజకీయవేత్తలు దూరం చూడలేకపోతే. దగ్గరలోనే లోక వివాదానికి కారణం అవుతారు.

‘వెకిలిసప్త’

—నాసక,

మోక్షగుండం విశ్వేశ్వరయ్య

ఆంధ్రులు భారత దేశపు దక్షిణభాగమునం దంతట వ్యాపించి యున్నారను సంగతి యందరికి తెలిసినదే. మైసూరు సంస్థానమునందు వారి సంఖ్య దాదాపు ౧౧ లక్ష లున్నది. అనగా నచ్చటి ప్రజలలో ఆరివవంతు ఆంధ్రులే. దేశభాష కష్టాటక మగుట వలన వారు సాధారణముగా దానినే వ్రాయుచు, చదువుచు నుడుదురు. కాని యిండ్ల యందుమాత్రము మాతృభాష యగు తెనుగునే యుపయోగించుచున్నారు. ఇట్టి మైసూ రాంధ్రులలో ననేకులు ప్రసిద్ధికివచ్చియున్నను ముగ్గురిని మనము ప్రముఖులుగా నెన్నుకొనవచ్చును. మైసూరు నగరవాస్తవ్యులై రమారమి ఏబది సంత్సరములు పత్రికా సంపాదకులుగాను, తదితర విషములుగాను ప్రజాసేవ యొనర్చి, కొన్ని సాంస్కరముల క్రిందటనే కేవల వార్ధిక్యమువల్ల కాలభర్తము నొందిన ఎం. వెంకటకృష్ణయ్యగా రొక్కరు. కటికబీనలుగా జీవయాత్రను ప్రారంభించి తన బుద్ధిచాతుర్యముచే నున్నతనదప్పును బొంది, చివరకు మైసూరుప్రభుత్వమున రెండవమంత్రిగాను, మైసూరు విశ్వ విద్యాలయమునకు మొదటి వైస్ ఛాన్సెలరుగాను నుడిన హెచ్. వి. నంజుండయ్య గారను ఆంధ్రులే. ఇక భారత దేశమునందేగాక యితర దేశములయందుకూడ గొప్ప ఇంజనీయులుగా ప్రఖ్యాతి నొందిన మోక్షగుండం విశ్వేశ్వరయ్యగారు మరియొకరు. ఈముగ్గురు తమకే గాక తమ దేశ మునకుగూడ మహాత్మర కీర్తిదెచ్చిన మహనీయులు. ఇందు విశ్వేశ్వరయ్యగారి జీవచరి త్రను ప్రస్తుతము మనము కొంత విశేషముగా పరిశీలించము.

విశ్వేశ్వరయ్యగారి పూర్వీకులు మోక్షగుండ మనుగ్రామమునండి మైసూరు దేశమునకు కొన్ని శతాబ్దములక్రిందట వలసవెట్లరి. అగ్రామము గోదావరి జిల్లా లో నున్నదని కొందరును, కర్నూలు జిల్లాలోని సం ద్యాల కెనిమిడిమైళ్ల దూరమున నున్నదని మరికొందరు నందురు. వారు ములకనాటి కాళుకు జేరిన వైదిక బ్రాహ్మణులు. విశ్వేశ్వరయ్యగారి తండ్రి పేరు శ్రీని వాసకాస్త్రిలు. ఆయన వైద్యకాస్త్రమునందును, సాహిత్యమునందును చాలా నిపుణుడు; కాశీక్షేత్రము నందు పదిసంవత్సరములపాటు విద్యనీర్చి, యోగాభ్యా సముజేసిన మహనీయుడు. అతని దైవభక్తికిని, విశేషవా

శక్తికిని ఒకచిన్న తర్కాణ-స్వగ్రామమునకు చేరువ నుండుచిత్రావతినదినుండి వారొక్కనాడు తమయాహ్ని కమును ముగించుకొని మధ్యాహ్న మింటికి వెళ్లుచుండగా నొకపంచముడు వారిని సమీపించి దాహమును దీర్చు కొనుటకు నీరడిగనట. అప్పుడు జాతిభేదమును గమనిం పక వెంటనే వానికి చేతనున్న నీటినిచ్చి దాహశమనము జేసిరట. అంతేగాక మరల స్నానాదికములేవియు చేయక తిన్నగా వెల్లి యిల్లుజేరిరట. దీనికొరకై సంఘ ఘట వారిని కొంత బాధచెట్టిరి గాని, చివరకు వారి దొడ్డతనమును గ్రహించి సహధానపడిరట. ఈకాలము నందుకూడ ఇట్టి ధైర్యచర్యలను గ్రామములయందు

జూచుట చాల కష్టము. అట్టితరీ ౭౦ సంవత్సరముల క్రిందటిమాట చెప్పనక్కరలేదు.

ఇట్టి నిజజ్ఞానికి ౧౮౬౧-వ సంవత్సరమున సెప్టెంబరు ౧౫-వ లేదనాడు ఇప్పుడు మైసూరు సంస్థానమున కోలూరుజిల్లాలోనుండు చిన్నబల్లాపురం తాలూకా ముద్దేనపాల్లి యను గ్రామమునందు విశ్వేశ్వరయ్యగారు బుట్టిరి. శాస్త్రవేత్తయైన తండ్రి పుత్రుడు చాల పాముఖ్యునిందునని ముందేగ్రహించినను అతనికి ఇంగ్లీషుచదువును నేర్పబడునాత్ర మిష్టపడలేదు. అయినను బాలుడు ప్రాథమికవిద్యాభ్యాసము జరుగనప్పడే తన నూత్నబుద్ధిని జూపి సహపాఠులలో నెల్ల నద్వితీయుడుగానుండెను. కొంతకాలమునకు ఆతన చిన్న బల్లాపురమున వదలి ఉత్తమవిద్యకొరకు బెంగళూరికి రావలసివచ్చెను. అచ్చట మైసూరు ప్రభుత్వమునందు ఉపకార్యదర్శియై మంచిస్థితిలోనుండిన తనమేనమామయగు హెచ్. రామయ్యగారి పోషణయందు విశ్వేశ్వరయ్యగారు జేరిరి. వెంటనే ప్రసిద్ధిజెందిన సెంట్రలు కాలేజీలోజేరి తమ నూత్నబుద్ధిని, అసద్భుత శక్తిని తగినటుల వి. ఏ. పరీక్షయందు గణ్యతగ నుత్తీర్ణులయిరి. పిమ్మట ఎం. ఎ. పరీక్షకు చదువవలెనను నభిలాష వారి కుండెడిదిగాని యది సఫలముగాలేదు. అప్పుడేకాక స్కూలుకాకరీలో నుండునపుడు మాడ రెండుపర్యాయములు వా రాపరీక్షకు ప్రయత్నించిరి గాని దేహోగ్యము చెనుటవలన దానిని మానుకొనవలసివచ్చినది. అయితే బి. ఏ. పరీక్ష కాగానే వారికి మైసూరు ప్రభుత్వపు విద్యార్థి వేతనము దొరికినది. దాని సహాయముతో వారు పూనాపట్టణమున జేరి యచ్చటి యింజనీయరింగ్ కాలేజీలో చదువ నాంభించిరి. ౧౮౮౪-వ సంవత్సరమునందు వారు బొంబాయి విశ్వవిద్యాలయపు ఎల్. సి. యి. పరీక్షలో ప్రథమశ్రేణియందు ప్రథమస్థానమును బొంది బంగారుపతకమును కూడ సంపాదించిరి. అప్పుడు బొంబాయి ప్రభుత్వము ప్రథమస్థానమును బొందిన విద్యార్థులకు తామే యుద్యోగము నిచ్చునట్లు వాదన మిచ్చియుండిరిగాన విశ్వేశ్వరయ్యగారికి వెంటనే అసిస్టెంటు ఇంజనీయరుపని

నొసంగిరి. అప్పుడు వారికి వయస్సు ౨౪ సంవత్సరములు మాత్రమే.

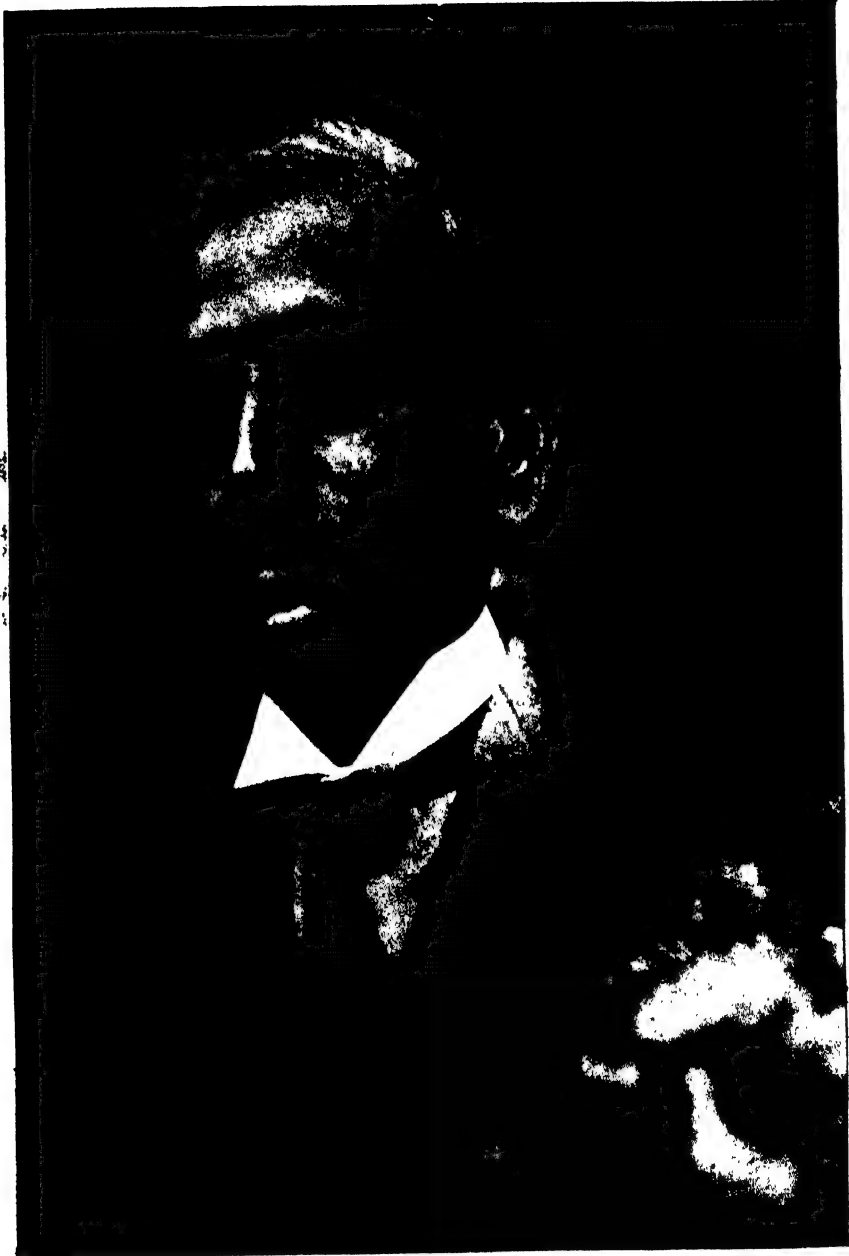
తర్వాత వారు ఎనిమిది పదిసంవత్సరములదాకా నాసిక్, కాంచేపు, పూనాజిల్లాలలో పనిజేయుచుండిరి. ౧౮౯౪ నందు సింధుప్రాంతమునకు జేరిన సుమ్మారు పౌరసభవారు వారిని తమ నీటిసరబరాయి విషయముగా ఇంజనీయరుపదవియందు నియమించిరి. అచ్చటి పనులను పర్వసమ్మతముగా జేయుటకు సుమారు రెండుసంవత్సరములు పట్టినవి. వెంటనే మారితో పౌరసభవారు వారిని అదేపనికొరకు నియమించిరి. అచ్చటి పనులన్నీని సర్వోత్కృష్టముగా జేయునంతలో వారికి జిల్లాయింజనీయరుపదవి యొసగబడెను. ౧౮౯౭ వ సంవత్సరమునందు వారికి పూనా సెంట్రల్ డివిజన్ నూపరిం తెండింగ్ యింజనీయర్ పనియైనది. దానితో వారు చీఫ్ యింజనీయరుకు సహకారిగా నుండునటుల కూడ నియమింపబడిరి. విదేశసంచారము జేయవలెనను కుతూహలము వారికి చిరకాలముగ నుండెడిది. ౧౮౯౮ లో వారు ఫర్లో నెలవును బొంది చీనా, జపాను మొదలగు దేశములయందు బహుళముగా సంచరించి యచ్చటి ఆచారపద్ధతులను, రాజ్యాంగక్రమములను బాగుగా గ్రహించిరి స్వదేశమునకు తిరిగిరాగానే పూనాజిల్లా యిన్స్పెక్టర్ ఎగ్జిక్యూటివ్ యింజనీయరుగా వారు నియమింపబడిరి. తర్వాత రెండు సంవత్సరములలో వారికి బొంబాయి స్టానిటరీయింజనీయరు, స్టానిటరీబోర్డు మెంబరుల పదవు లొసంగబడినవి. ఈ సమయమునందు ఇండియన్ యిన్స్పెక్టర్ కమిషన్ రాగా దానివిదుట వారు సాత్త్వమిచ్చిరి. కమిషన్ వారి యదృష్టప్రజ్ఞను, వారి యసాధారణానుభవములను మెచ్చి చాల క్లాఫించిరి. సార్వభౌమ ప్రభుత్వముకూడ వీరికంటె సాహసవంతులైన యింజనీయరులు. అయినది తమ చేవ్రాలుతో అభిప్రాయమును వీరికి తెల్పిరి. ౧౯౦౪లో సిమ్లాలో నొక యిన్స్పెక్టర్ కమిషన్ సభ జరిగినది. దానికి బొంబాయి ప్రభుత్వము తదుప్రతినిధిగా విశ్వేశ్వరయ్యగారిని బంపిరి. పిమ్మట రాజధాని యొక్క స్టానిటరీ యింజనీయరుగాను, పబ్లిక్

వర్క్స్ క్యాబుయొక్క కార్యదర్శిగాను రెండుద్యోగములను ఏకకాలమునందే నిర్వహించునటుల వారు ఎన్నుకొనబడిరి. ఈవిధముగ ౨౪ సంవత్సరములు ప్రభుత్వోద్యోగముజేసిన పిమ్మట వారు విరమించుటకై సర్కారు అనుమతిని గోరిరి. ఆ కాలమునందు బొంబాయిలో షిప్ యింజనీయర్ పదవి నిచ్చుచుండలేదు. దానివలన వారికి తమ యుద్యోగమునందు విరక్తి భట్టుట సహజమే. ఇంకెన్ని సంవత్సరము లుండినను వారికి లభింపదగిన యేద్యోగము లుండలేదు. అందువలన వారు విక్రాంతిబొండుటకు సర్కారు అనుమతిని గోరి అచిరకాలమునందే దానిని బొందిరి. బొంబాయి ప్రభుత్వము కూడ వీరి మహత్కార్యములనుబట్టియు, వీరి యసాధారణబుద్ధి కార్యక్షేత్రములనుబట్టియు వీరిని చాల బ్లాషింపి విశేషవిక్రాంతివేతన మివ్వవలెనని సార్వభౌమ ప్రభుత్వమునకు వ్రాసిరి. దానికొరకు కొంతకాలములో అనుమతినికూడ బొందిరి. ఈ సందర్భమున మూర్ మెకెన్సియను పబ్లిక్ వర్క్స్ క్యాబుకుజేరిన యాంగ్లేయోద్యోగముడు బొంబాయి చట్టసభయందు జెప్పిన దేమన The D. P. W. of the Bombay Presidency had become the poorer by the retirement of that talented engineer, Mr. M. Visweswarayya" అనగా "చాలాసామగ్ధ్యకాలియగు విశ్వేశ్వరయ్యగారు తమయుద్యోగమునుండి విక్రాంతిబొండుటవలన, బొంబాయిరాజధానియొక్క పబ్లిక్ వర్క్స్ క్యాబుకు ఒక గొప్పనష్టము గలిగినది."

తర్వాత విశ్వేశ్వరయ్యగారు మరల విదేశ సంచారమునకు బయలుదేరిరి. యాకోపు, అమెరికా ఖండములందెల్ల సావధానముగా తిరిగి యచ్చట రాజులతోను, ముఖ్యాధికారులతోను, విద్యావంతులతోను, పరిశ్రమాభివృద్ధియందు కంకణబద్ధులయిన కోటీశ్వరులతోను వరిచయమేకాక స్నేహ గౌరవములనుకూడ సంపాదించిరి. ఇటలీదేశపు ముఖ్యపట్టణమయిన రోము నందు వారుండగా, హైదరాబాదు సంస్థానములో మూసానది ప్రవాహమువలన అనేకానర్థములు సంభవించినవి. అవి మరల తటస్థింపకుండ నివారించుటకు తగిన

వీర్వాటులు చేయవలెనని నైజామ్ ప్రభుత్వము గొప్ప యింజనీయరు ఒకడు గావలెనని ఇండియా ప్రభుత్వమున అడుగగా వారు విశ్వేశ్వరయ్యగారిని జూపిరి. అశ్రీప్రకారమున విశ్వేశ్వరయ్యగారు మాతృభూమికి మరల రాగానే హైదరాబాదు సంస్థానమునం దధికారము వహించి, ప్రవాహనిరోధార్థముగా నొక రిజర్వాయరును గట్టనుని నూచించిరి. ఇతరములయిన యాహ్ పోహలనుగూడ వారిచ్చిరి. వాటియందు ఇప్పుడు ఉస్మాన్సాగర మను సుప్రసిద్ధమయిన రిజర్వాయ్ లొక్కటి. అప్పుడు మైసూరు సంస్థానము వారిని షిప్ ఇంజనీయరుగా రమ్మని కోరిరి. అదివరకు ఆపదనిని భారతీయు లనుభవించియుండలేదు. అటునంటి యాహ్ నమును తిరువాన్కూరుమొదలగు సంస్థానములు అదివరకే యిచ్చియుండినను మాతృభూమి యను వాత్స్యముతో వారు మైసూరునకే వచ్చిరి. ౧౯౦౯ నుండి ౧౯౧౨ వరకు వారు మైసూరునందు షిప్ ఇంజనీయరుగా నుండిరి. తర్వాత రాజా సర్ టి. మాధవరావుగారి కుమారుడయిన ఆనందరావుగారు సంస్థానపుదీవానుపదవినండి విక్రాంతిబొందగా శ్రీమన్మహారాజు గారు విశ్వేశ్వరయ్యగారిని ఆపదనికి నియమించిరి. ఒక చిన్నసంగతిని మన మిచ్చట గమనింపవలయును. ౧౯౧౧ వ సంవత్సరమునందు మద్రాసు ప్రభుత్వము పెట్టూరు అనకట్టునుగరించి తీవ్రముగా యోచించియుండిరి. ఆయితే విశ్వేశ్వరయ్యగారు కన్నంబాడికట్టను ప్రారంభింపగా వారు తమ యుద్దేశ్యమును విడువవలసివచ్చినది.

అమాత్యపదవియందు విశ్వేశ్వరయ్యగారు దాదాపు ఆరుసంవత్సరము లుండిరి. ఆ కాలమునందు వారు దేశాభివృద్ధికొరకు జేసిన కార్యములు చిరస్మరణీయములనిన నతిశయోక్తిగాదు. సంస్థానమునందెల్ల నూతనపైతన్య మొకటి యుద్భవించినది. ప్రజలయందు శ్రోత్ర యుత్సాహము బాడమినది. దూరాలోచనలు, వాటికి తగిన ధైర్యప్రయత్నములు వారు చేయసాగిరి. తమకాలమునందు విశ్వేశ్వరయ్యగారు జేసిన కార్యములలో కొన్నిటినిమాత్రము మన మిచ్చట గమనింపము. ప్రపంచ

మోక్షగుండం విశ్వేశ్వరయ్యగారు

లిస్లిట్ గో ప్రభువు - భారతదేశ రాజప్రతినిధి

చమునందల్ల ప్రసిద్ధిజేందిన కృష్ణరాజసాగరము, భద్రావతియందలి యిసుముపరిశ్రమ, సోపుగంధం నూనెపరిశ్రమలు, మైసూరు బ్యాంకు, మైసూరు వాణిజ్యసంఘము, మైసూరు విశ్వవిద్యాలయము, రైల్వేయభివృద్ధి, నిర్బంధవిద్యాభ్యాసము, మలేనాటి (కొండసీమల) పురోవృద్ధి, కొదిగించు గొప్పపరిశ్రమలు, కర్ణాటక సాహిత్యపరిషత్తు, సార్వజనిక ప్రకటనాగారములు, ప్రజాప్రతినిధిసభయొక్క వర్ధంతి అధినివేశము, గ్రామపంచాయతీల స్థాపన, ఆర్థసాధకసభ, కేవలము ఆరుసంవత్సరములలో నింతవని జరుగుటనగాచాల అపూర్వమనియే చెప్పవలయును. మైగా, విశ్వేశ్వరయ్యగారు సంస్థానపు ఆర్జనశక్తిని పెచ్చించుటేగాక, ప్రభుత్వ ప్రతిభాను సంస్కరించి పనులచాల విచక్షణతోను, దర్పణతోను జరుగునటులజేసిరి. క్రొత్తపరిశ్రమలు స్థాపింపబడుటచే ఎంతోమందికి జీవనోపాయములు గలిగినవి. ఇన్ని సత్కార్యాలను జేయుచుండే మంత్రివరని జూచిన శ్రీమన్మహారాజుగారికి ఎక్కడ ప్రీతిగౌరవము లభించుచుట సహజమే గదా! ఈవిషయమును మన మొక్కయందాహరణముతో చూడవచ్చును. ౧౯౧౮ - వ సంవత్సరమున మైసూరువిశ్వవిద్యాలయపు ప్రధానపట్టప్రధానమహోత్సవము జరిగినది. అప్పు డగృహ్యతవహించి చాన్సెలరుగా సంభాషించుసమయమున మహారాజుగారిట్లునుడివిరి: “మన రాజ్యపు మంత్రివర్యులయిన సర్ ఎం. విశ్వేశ్వరయ్యగారికి మేము, మాప్రజలు ఎంతవరకు కృతజ్ఞులనుట ఈమహోసభయందు దెలుపుటకు నామనస్సుచాల సంతసించుచున్నది. ముందు మనకందరికిని స్వప్నప్రాయముగా నుండిన విశ్వవిద్యాలయము ఈరోజున మన కెదురుగా సాక్షాత్కరించి నిలిదియుండుటకు వీరి దేశాభిమానము, వీరి యుత్సాహము, వీరు పట్టుదలతో జేసిన సాధనములే ముఖ్యకారణములు. ఈ విద్యాసీతస్థాపన విషయములో అందరికంటె నెక్కువగా వీరిపేరే ఆచంద్రాద్రస్తాయిగా నుండును.”

ఆరుసంవత్సరములయినతర్వాత, అనగా ౧౯౧౮ డిసెంబరుమాసములో వారు అమాత్యుడవని విస్తరించి

విశ్రాంతిబోందిరి. అంతకుముందుగా వారు మంత్రాలోచనమందిరమునందు అధికారులసభ నొకటిని జేర్చి తమ యభిప్రాయముగూర్చియు, తమ కార్యమాలసుగూర్చియు నీ విధముగ నుడివిరి. దీనిలో వారి యాదార్యచిత్తమును, పట్టుదలయు స్పష్టముగచున్నవి. “సుమారు ఆరుసంవత్సరములక్రిందట నేను దివానుపదవిని వహించినపుడు ప్రజలొసగిన యుహ్యవపత్రికకు ఈ విధముగా ప్రత్యుత్తరమిచ్చితిని. ‘నాకు ఇంకను ఉన్నతివదనిని, ఎక్కడ గౌరవమును రావలెనని మీరు కోరుచున్నారు. అయితే నాకు నేవకు అవకాశము దొరకినదే చాల. కొన్నిసంవత్సరములుగా స్వాధీనము మేదియు నాకంతగా నచ్చుటలేదు. శ్రీమన్మహారాజుగారి కృపవలన ప్రజాసేవకు నాకి యవకాశము దొరికియున్నది. ఇకకొన్ని సంవత్సరములదాకా నా రాజుగారియొక్కయు, నామాతృభూమియొక్కయు సేవ నాకు దొరకియుండుటే చాలు. వీరి సౌఖ్యమే నాకోరిక. వీరిమెచ్చేనాయినైదుము, ఈవాక్యములయందు సూచింపబడిన తత్వమునుకాలక్షేపరహితముల ననుసరించి సాధ్యమయినంతవరకు ఆచరణయందుంచియున్నానని నేను మనవిజేయుచున్నాను. నన్ను గురించి ఈపక్ష హితవాది, అపక్షవిరోధియని అక్కడక్కడెప్పుడొనవచ్చును. అయితే నేను నిష్పక్షపాతిగా రాజప్రజలయొక్క యభివృద్ధినే కోరుచుంటినిని కాలక్రమమున వ్యక్తపడును. నాసంకల్పములు సఫలములు గ లేదని నామనస్సు చాలభిన్నతనొందుచున్నది. సాధింపగలిగిన యనేకకార్యములు సాధ్యముగాక నిలిచియున్నవి. అయినను నాకాలమునందు ప్రజలు ప్రభుత్వముపై విశ్వాసభరితులుగా నుండినదానికి వారికి నే ననేకవందనము లర్పించుచున్నాను.....మరియు నావిషయమునందు శ్రీమన్మహారాజుగారికి విశ్వాస మపరిమితముగా నుండెడిది. దానిని దలచుకొనినపుడెల్ల నాకు యావజ్జీవము అమందానందము గలుగుచుండును.”

ఆశ్చర్యజనకముగా, విశ్వేశ్వరయ్యగారు మంత్రి పదవిని వదలిన రెండవరోజే వారి తల్లిగారు స్వర్గస్థురాలైరి. ఆమెకు అంత్యకర్మలన్నిటిని సావధానముగా జేసినతర్వాత మరల వారు విదేశసంచారమునకు బయలు

చేరిరి, ఆసమయమునందు సర్ వితల్ దాస్ దామోదర్ తాకర్ నే మొదలయిన భారతీయ మహానీయులు జపానునం దుండగా వారిని విశ్వేశ్వరయ్యగారు పట్టి కలసి కొనిరి. వీరందరికిని, వైవాదేశపు కోటిశ్వరుడయిన విక్టోరియా ఎడ్ గారిని యిండియా పనీసు అసోసియేషన్ తరపున దాని యధ్యక్షులయిన కొంటు ఎకుమరుగారు తమ భవనమునం దొక సత్కారము నొసగిరి. ఆసమయమున వారు చేసిన ప్రసంగములో విశ్వేశ్వరయ్యగారి బుద్ధిసామర్థ్యములను చాలపాగడిరి. విశ్వేశ్వరయ్యగారు దానికి సమయోచితముగ ప్రశస్తి త్తరము నిచ్చుచు తాము ౨౦ సంవత్సరములక్రిందట జపానుదేశము నందుండినదియు, టోక్యోనగరము జపాను సామ్రాజ్యపు ముఖ్యపట్టముగా నియమింపబడిన ముప్పదియవ వార్షికోత్సవమునందు తాము హాజరుగా నుండినదియు సభ్యులకు చెలియబరచిరి.

౧౯౨౧-వ సంవత్సరమునందు బెంగళు వాస్తవ్యులు వారి వృత్తిపూర్తికాంతి మహోత్సవము జరుపుచు నొకమహాసభను సమావేశపరచిరి. దానికి సర్ కె. పి పుట్టన్నశెట్టిగారు రధ్యక్షత నిహించి విశ్వేశ్వరయ్యగారిని, వారి మహాత్కార్యములను పొగడుచు, అటువంటి మహానీయులు మైనూరు చేతమునందు జన్మించుట తమ యదృష్టమని నుడిచిరి. అచ్చట సమావేశమైన సభ్యుల పరముగా అభినందనసంతోష ముక్కుటి వారికి పంపవలెననిపూడ అచ్చట తీర్మానింపబడెను.

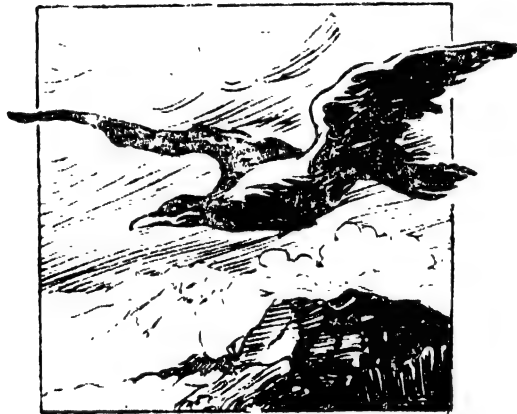
తర్వాత విశ్వేశ్వరయ్యగారు ఏనుభికారమును స్థిరముగా వహింపలేదు. అయితే ఎన్నియో కమిటీలకు మెంబరుగా నుండి చాల యుపయోగముయిన పనులను జేసియున్నారు. అట్టిపనులలో కొన్నిటినిమాత్రము మన మిక్కడచూతుము. ౧౯౨౫-వ సంవత్సరమున క్రొత్త ఢిల్లీ పై చేయబడిన ఖర్చులను పరీక్షించుటకు ఒక యుపసంఘమును సర్కారు నియమింపగా దానికి మెంబరుగా విశ్వేశ్వరయ్యగారు ఎన్నికైనవడిరి. అంతకు కొంత పూర్వముగా ఇండియన్ ఎకనామిక్ యిన్ క్వయిరీ కమిటీకి అధ్యక్షులుగానుండి చాల యుపయోగకరమైన

రిపోర్టు నొకటిని తయారుచేసిరి. బొంబాయి బాంక్ బే రిక్లమేషన్ కమిటీకి ఉపాధ్యక్షులుగా నుండి లండన్ నగరమునందు బొంబాయి గవర్నరుగా నుండిన జార్జులాయిడ్ గారిని నాలుగైదుగో జాలు తీవ్రముగా బరీక్షించిరి. బొంబాయి కరాచీనగరముల పురపాలకసంఘముల యార్థికస్థితిలను పూడి వారీమధ్య పరీక్షించిరి. అటులనే మద్రాసునందు జేయవలెనని యాహ్వానము పట్టినదిగాని విరామములేక వాదా పనిని చేబట్టలేదు. బొంబాయి విశ్వవిద్యాలయము పరిశ్రమవిద్యాభివృద్ధి (Technology) కొరకు సంఘముకట్టిన ఏర్పాచి విశ్వేశ్వరయ్యగారిని అధ్యక్షులుగా నియమించినది. ఆంగ్రవిశ్వవిద్యాలయపు ప్రిన్సిపాల్ నోవ్యాసమునగుట వారొకానొకప్పుడు ఇచ్చిరి. మరియు అణ్ణామలై, ఆంగ్రవిశ్వవిద్యాలయములకు పరిశ్రమ విద్యాభివృద్ధి విషయముగా తగిన ఏర్పాటులను జూపించిరి. మైదరాబాదునగరమును బాగుపరచుట కొన్ని మార్గములనుకూడ వారు నూచించిరి. చివరకు దాదాపు పదిసంవత్సరములక్రిందట బెంగళూరి యందు హిందూముసల్మానులకు కలహములురాగా వాటికి కారణము లేమని విచారించుటకు ఏర్పడిన సంఘపు అధ్యక్షత వారి కివ్వబడెను. అప్పుడు వారు సిద్ధపరచిన రిపోర్టులయందును అందరికిని తెలిసియేయుండును. దేశాటనమన విశ్వేశ్వరయ్యగారికిచాల కుతూహలము. ఇప్పటికిని భారతదేశమునందే కాక యితరదేశములందు గూడ సదా సంగరించుచు జ్ఞానముపంపాదించుటే కాక తమ యాలోచ్యమనుసూడ వారు చాలాజాగ్రత్తతో కాపాడుకొనుచున్నారు. ఇప్పటికి వారికి ౬౫ సంవత్సరములయినను ౨౫ సంవత్సరముల బాలునివలె సదా పనిజేయుచుండుదు. వారి దేహదార్ధ్యమును దెలుపుటకు ఒక చిన్నయనుభవము నిచ్చట వర్ణింపవచ్చును. ౧౯౩౪-వ సంవత్సరమున, అనగా విశ్వేశ్వరయ్యగారికి ౬౩ సంవత్సరముల వయస్సుప్పు డొకప్రాద్దున ౧౦ ఘంటలస్వపు వారు నందికొండను విరామములేక ౪౫ నిమిషములలో నెక్కిరి. ఇరవయి సంవత్సరములక్రిందట ౩౫ నిమిషములు మాత్రము వారికి

గావలసియుండెను. వెంటబోవుచుండిన సర్ పి. ఎస్. శివస్వామిఅయ్యగారు స్వతః ఎక్కలేక డోలీలో పైకి వెళ్లిరి.

విశ్వేశ్వరయ్యగారి మఖ్యాభిప్రాయ మేమనగా భారత దేశమునందు చారిత్రమును బోగొట్టి పాశ్చాత్య దేశములతో సమానముగా జీయవలయుననుటయే. అందుల కనుగుణముగా దొడ్డ పరిశ్రమలను స్థాపింపవలె ననియు, వర్తకసంఘముల నభివృద్ధి పరుపవలెననియు వారనేకపర్యాయములు పలుచోట్ల జెప్పియున్నార. అట్లుచేయనియెడల దేశపు నిరుద్యోగసమస్య నివారింప బడవని వారి దృఢవిశ్వాసము. అందువల్లనే మైసూరు నందు దినానుగా నుండినపుడు వారు పరిశ్రమలను వృద్ధిపరచుటకు చాల తీవ్రప్రయత్నములు చేసిరి. ప్రాయశః వారికి చర్మమొదలగువాటియందు అధి

కవిశ్వాసము లేదు. కొన్ని మాసములక్రిందనే వారు యూరోపులో నెల్ల బాగుగా సంచరించి భారత దేశమునందు మోటారు పరిశ్రమను స్థాపించుటకు గావలసిన సంగతులను తెలిసికొనివచ్చిరి. ఆప్రయత్నములనే యిప్పుడు బొంబాయిలో జేయుచున్నాడు. వారికి గల ధనికులసహాయముబట్టి ఆప్రయత్నము సఫలమగుననుటకు సందియములేదు. ఇట్టి దేశాభిమానులు, అసాధారణ బుద్ధిసహాయములు గల మహానుభావులనుండగ దేశాభివృద్ధి తొందరగనే జరుగవలయును. విశ్వేశ్వరయ్యగారు జన్మించినది మైసూరునను సర్వసర్వస్వైరాధాకృత్యయ్యగారివలె వారి ఖ్యాతి భారతదేశమునందేకాక లోకమంతట కెల్లడియయి యున్నది. అటువంటివారి జీవితములు పామరులకు ఆదర్శములే గాక ఉత్సాహ కరములుగా కూడ నుండగలవు.

ମୁଖ୍ୟ ମନ୍ତ୍ରୀ

K. P. S

తిర్లిక

జి. జామున

బ్రహ్మే మా కేప లి రామచంద్రశాస్త్రిగారు ఆంధ్రపత్రికలో బ్రచురించిన 'తిర్లిక' శబ్దవ్యాసమునకు బ్రతివిమర్శగా శ్రీయుతులు శ్రీపాద లక్ష్మీపతిశాస్త్రిగారు ఆహామనభారతిలో వ్రాసిన వ్యాసమును జూచితిని. 'తిర్లిక' యచ్చతెనుగుపదము గాదు, 'తిర్లలిఘ' యను సరవపదము వ్యవహారధ్రువై 'తిర్లిక' యైపోయినదని శాస్త్రిగా రేదోవిధముగా వారివాదనను బలపఱచుకొనిరి. ఈశబ్ద మెన్నివేషములువేసి ఆంధ్రులలో 'తిర్లిక' యై నిలిచెనో చర్చించుటకు వీరిచ్చిన ఆధారములు చాలవు. భాషలన్నిటియందును శబ్దముల కిట్టి సమీపసంబంధము గోచరించుచునే యుండును. ఇట్టి మిమాంసకు దిగువో తిరువళ్ళక్కలు వంటులక్కలయ్యెదరు. 'ఆనె' (ఆరవమున నేనుగు) వ్యవహారధ్రువై 'ఏనుగు, ఏనిక' యగును. తిర్లలిఘులనుండి తిర్లికలకన్న తిరుగళ్ళధ్వనియే విశేషముగా వినఁబడుచున్నది. ఇట్లే ప్రతిమాటయు నన్యభాషాపదమై తేలిపోయి, ఆంధ్రభాష ముక్కుమొగము లేనిచై యెంగిలిభాష యైపోవును.

"ఆపదము గ్రంథస్థము కాలేదు, వాడుకలో లేదు. రామచంద్రశాస్త్రిగారు గుంటూరు మండలవాసులు వ్యవహరించుచుండురని వ్రాసినారు. అది ఆ ప్రాంతములలోనూ లేదు. గుంటూరుపండితుల నిద్రతినడుగ మే మాపదము వినలేదంటే అన్నారు." అని శాస్త్రిగారు వ్రాసినారు.

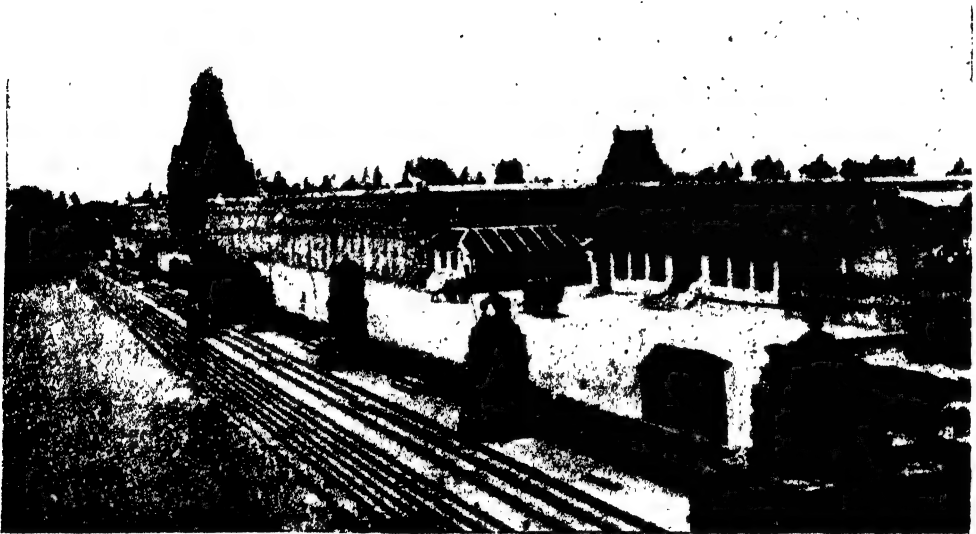
'తిర్లిక' మావైపుర బసిపిల్లలకును గొట్టినపిండి, 'తిర్లికలో నూనె లేదు. తిర్లిక పెద్దజేయుము' అని మేము వ్యవహరింతుము. పెద్దజేయుమున్న నార్పముని యర్థము, ఆర్పమున్న నం దశ్శిలార్థము కలదనికాఁబోలు మాతెలుగు లిట్లనుచుండురు. పసుపు, కుంకుమ, బియ్యము మున్నగు పదార్థములు 'లేవు. అయిపోయి

నవి' అనుట మాడదనికాఁబోలు గంజాముమండలవాసులు పసుపు నిండుకొన్నది. బియ్యము నిండుకొన్న దని సదర్థమున వాడుచుండురు. పెద్దజేయుమునుటయు నిట్టిదే యగును. గోదావరిమండలమునఁ బుట్టి పెరిగిన శాస్త్రిగారు, నిఘంటువుల నాధారము చేసికొని, యెండక న్నే టుంగని పండితులపలుకులు ప్రమాణములను గాఁగొని చిరకాలమునుండి వెలుగుచున్న మామండలము 'తిర్లిక' నార్పివేయఁబోయి, దేవుఁడు మేలుచేసి, 'వాడుకలోనుండిన నుండవచ్చు'నని కొంత'కణ్'నేషన్' చూపినారు. సంతసము. ఆంధ్రశబ్దము లేప్రాంతముల నేయేవిధముగా వ్యవహరింపఁబడుచున్నవో తెలిసికొనవలయు నన్న గ్రామీణుల నిత్యజీవనము, వారి యాచారవ్యవహారములు స్వయముగాఁ బరిశీలించినవారికిఁగాని కేవలగ్రంథచతువులకు దుస్సాగ్యము. శ్రీవాధుఁడు ప్రయోగించిన 'మార్పాసము' 'తగటుకాసము' వాడుకలో లేదని నిన్న మొన్నటివఱకుఁ దలంచుచుంటినికాని అది రేనాటిరెడ్లకు నిత్యవ్యవహారమున నున్నదని విని ఆశ్చర్యపడితిని.

"దేవప్రాజాసముయముల రిరిగించు దీపములని యర్థముగాని, సామాన్యముగా వెలుగునకై పెట్టుకొను దీపములు అని యర్థముగాదు." అని వ్రాసిరి. ఇక్కడి ప్రాజారుల కీమాట వాడుకలో లేదు. ఇంటిదీపమే తిర్లిక. ఈ 'తిర్లిక' నాగరజనులమాట. పండితుల కొక వేళఁ దెలిసియును బలుకరు. పలికిన నవమానమేమో! కావ్యపాటకాదులయందును, నిఘంటువులయందును లేనిపదము లనేకములు నేఁడు వాడుకలో వినఁబడుచున్నవి. ఈశబ్దమునకు మూలపద విచమిర్థమని నిర్ణయించుటకు నిఘంటువు లుపకరింపవు. నైఘంటికులలో నొక్కఁడ్రామదొరగారు మాత్రమే తిర్లిక దీపమని వ్రాసి తెలుగువారి మన్ననకు గుటియైరని సంతోషించుచున్నాఁడ. సాంఘికవర్ణనలకుఁ బ్రసిద్ధిపడసిన హంసవింశ

తికాదునకు 'తిల్లిక' నుడి చెవినిబడలే దనుట వింత గాదు. వినఁబడియుఁ బ్రయోగింప నిష్ప్రపడియుండఁడు జిగటాలో, పంజులలో, సూర్యప్రభలలో, మొంబత్తులలో నూతఁగిన శ్రీమంతుఁడేమో వ్యవహారమునలేని, సామాన్యులకు గ్రాహ్యముగాని వికృతపదములతోఁ జూకులను కలవర పెట్టుటలలోఁ గలరసము 'తిల్లిక' లోఁ గలదని గ్రహింపఁగలఁదా? మహాకవులు ప్రయోగింపనంతమాత్రమున శబ్దము లంతరించునా? పాండిత్యము నకును, శాకజ్ఞానమునకును గడుమారము. నాశివాశీ గ్రంథము నీటివల నొకానొకపండితునకు వినిపించుచుండ నంపలి "చిక్కనిపచ్చి నెత్తురులు చేరలతో దిగఁదావి, హంసముకొ మెక్కి, కపాలపాత్రికల నిందిన క్రొవ్వు భుజించి, యెయ్యలకొ ముక్కలు చేసి, అందుగల మూలుగునీరించి," అనుపద్యమును విని "మూలుగు" కొతమాట మీవలననే విన్నానంటి యనుట విని

విభ్రాంతిపడితిని. నాయెఱిగినంతమట్టుకు పండితులలో ననేకులకు మాలమాదిగ భేదమే తెలియదు. మాలను మాదిగలనుగా, మాదిగలను మాలనుగా వ్రాయుట పరిపాటియై పోయినది. శ కరకవి సూరిశృంధ్రలో మాతంగికవ్యలను మాలకవ్యలనియు, వీరభాహుని మాలవాఁడనియు వ్రాయుట కడుంగడుచిత్రము. మాతంగి మాదిగదిగాని మాలది గాదు కొలుపులలో మాతశుశుపులకు మాలకవ్యలు వస్తురా? కాటికాపరి మాలవాఁడగునా? విచారింప నిది గొప్పప్రమాదము. అది ప్రమాదముగా గ్రహించుచు నాధునికపారిశ్రామిక కర్తలంపిటును బహుళోఁ గాలునైచినారు. పండితులు ముందేనియు సీతారతమ్యమును గ్రహించి, యిట్టిస్వల్పదోషములను సరిరించుకొందురుగాక. 'తిల్లిక' నాడకలో శీవించి యున్నదని తెలిసికొని రచయితలు తమకావ్యములలో నుచిత స్థానము నిచ్చి యాదరింపవలయునని ప్రార్థన.

కమలాంబు సరోవరము - త్యాగరాజస్వామి దేవాలయము

కవులు - అనన్యపు వర్ణనలు

‘ సో ద రి ’

కవిత్వాలోకములోనికి గానాటికి హెచ్చు నాగరికతవలె స్త్రీలు రాను మొదలైనారు. పూర్వము కంటే సంఖ్య చాలమటుకు ఎక్కువయినదని మనము రూఢిగా చెప్పగలము. అందును కవిత్వము వ్రాయువారికంటే చదివి ఆనందించువారిసంఖ్య యెక్కువఅని చెప్పించుకొనకయే మనము తెలిసికొనగలము.

పద్యము వ్రాయునప్పుడైనను గద్యము వ్రాయునప్పుడైనను కవిహృదయము ఉద్వేగిల్లనగును. ఊపు వ.కరగాపోక సరిగాఊగినవాడే సరియైనకవి యని పించుకొనును. కవి తనఉద్వేగల ఎవరికిని అడ్డమురాకుండునటుల, ఎవరినునటుల నొవ్వనటుల ఊచుకొనవలెను.

ఇప్పటి కవిత్వాలోకములో స్త్రీలకు ఉన్నతాసనములేవు స్త్రీలు శీలము, జ్ఞానము, హృదయము గలవ్యక్తులని బహుళమురచి యిట్లు కవులు వ్రాయుచుండునో! లేక స్త్రీలు విద్యనేర్చినను, నీర్వకున్నను జ్ఞానము లేనివ్యక్తులని వారిమనసునకు తోపదో! స్త్రీలు కేవలము భోగవస్తువులని వర్ణించివర్ణించి వదలుదురు. నిజముగా యోచించిన ఒకరికొకరు భోగవస్తువులు, భోగవస్తువే అయినంతమాత్రమున తమసిగ్గుమాడ పోవునటుల ఆరీతి వ్రాయుట తమకు న్యాయమేనా? వైద్యునియొద్దకు పోవువారలకు ‘అంతయు వైద్యునికి విదితంలేకదా’ యని దిగంబరులై చెడలుపని చెప్పుచున్నారా అని తోపచేయుచున్నదీ కవులకవిత్వము!

ఈనడుము ఒకసోదరు డొకచారిత్రకమైన నవల వ్రాసెను. అందు ఒకానొక అధ్యాయమున-ఒకనుంచరమైన బాలుని చూచి యీతని స్త్రీగా నేలపుట్టింపలేదని బ్రహ్మదేవుని దిట్ట నారంభించిరట చూచినవారలు! అగుచో చూచినస్త్రీలనందరిని అనుభవంపహేళకలేమా ఆకవివ్రాసినకాలములో! మగవాని చూచినంతనే “స్త్రీగాకపోయినే” అని ఊహ జనించి

నప్పుడు స్త్రీకాన్పించిన వీలజనింపకుండును? ప్రతిపుగఁ ఘనకు సుందరినిచూచినప్పుడు మనము లట్లు ఉవ్విట్టారునా? లేక కవిగారి స్వానుభవమునా? అగుచో కవిగారు యజ్ఞము చేసి రంకులెలుపుకొనినారని ఊహింపవలయునా? మరియొక అధ్యాయమున - వితంతువులు మన్మథావస్థభరింపజాలక విలపింతురట! వితంతువిలాపము నింకొకరీతిగా వర్ణించుటకు మనకవిగారికి భాషాపాండిత్యము కొరతపడినదికాబోలు ‘నాజుకులేదురా సంహారిసుట్టిగా’ యన్నట్లు. ఇంకొక అధ్యాయమున ఒకయువతి జలక్రీడాసమయమున ఒకపురుషుకు నదియొడ్డున నిలువబడి అట్లునే వచ్చి జడ్డుననున్న ఆవె వస్త్రములను తీసుకొనుమని అనినాడట. ఆపురుషుడు ఆమెను చిన్నప్పటినుండి ఎత్తుకొనిన చిరపరిచితుడే అయినను నానిఎదుట లంగోటి (Napkin) మాత్రమే ధరించియున్న ఆమె వస్త్రములను తీసికొనుటకు ఇచ్చింపలేదుట. కాని బలవంతముమీది వత్తోడయలమీది చేయి కత్తెరగా పెట్టుకొని వస్త్రముల నందికొనినదట. ఆపురుషుడు చేయి అట్లెందుకు పెట్టుకొంటివని ‘నీవు చిన్నప్పటినుండి నన్ను ఎత్తుకొన్నవాడనే అయినను నా యావనమందు ఆవృశ్యము చూచుటకేకదా వచ్చితివి’ అనిఅన్నదట. ఘాదితిరా విచ్చలవిడి! ఇటువంటి అధ్యాయములుగల పాత్రముపేరు చారిత్రాత్మకమైననవల!!

ఇప్పుడు వచ్చు పత్రికలు ఇంతకంటే తలఁచినవైనను వాటిపేర్లు మాసపత్రిక యన్నట్లు వాటిశీలితము కూడ మాసమే. పత్రికలేకాక కొన్నిసమయము ఇటువంటి గ్రంథములు వ్రాసియు, వ్రాయించియు ఈ వ్రాతలకు ఎక్కువప్రాముఖ్య మిచ్చుచున్నవి. నిండు ఊబిలోనికి దిగినవానికి సహాయము చేయబోలే జల్లినవాడు వచ్చునది నమ్మకలేదన్నట్లున్నది ఆవింతు.

వాఙ్మయమునకు పుస్తకముల అలహానీలో స్థానము ఉన్నట్లు తోపదు.

ఈనడుమ యింకొక అలజడి: 'గ్రాంథికమా గ్రామ్యమా' అని. భాషాజ్ఞాములేక భాష పాదుచేయు చున్నారని గ్రాంథికవాదులు; భాషకు అందము కావాలంటే గ్రామ్యముకావాలి అని గ్రామ్యభాషావాదులు. గ్రాంథికమైనను రోతవ్రాతలనుంచి వాఙ్మయముచెడిదా? గ్రామ్యమైనను నీతిగావ్రాసినచో చెడుదుగదా.

ఈనడుమ ఒక సభలో ఒకకవిపోదరుడు, సభ్యులలో సగముమంది స్త్రీలైనదిహడా గమనించక బాలింతపాలపొంగు వర్ణింప మొదలుపెట్టెను. అంతములేని ఆపాలపొంగు వర్ణనకు స్త్రీలు తమతలలు వంచుకొనిరి. ఒకమా రొక్కకవిగారు 'నేను స్త్రీని కవిత నల్లునప్పుడు మాతృభావముతో తలంతు' నని చెప్పగా ఇంకొకగర్వహీను 'స్త్రీని ఎప్పుడు మాతృజేచిగా భావించెడివా' యని ప్రశ్నచేసినాడట.

పూవులతాకిడులచేత వాడిపోవునములుగల పూబోండ్లు పరించుటకు అనువకువిత్ నల్లుట కవులయొక్క ముఖ్యోద్దేశమైయుండిననేకాని నలుగురు ఏదగించుకొనక చదివి ఆనందించునటు లుండదు.

వ్రాతలనుండి లోకులు నీతినేర్చుకొనుటకైనను, సంస్కరణమునకైనను, భాషకైనను, హాస్యమునకైనను, చమత్కారమునకైనను అవకాశముండవలెను. కాని, వందనతల యొత్తుకుండు ఒకరికొకరు చదివి వినిపించుకొనుటకుగాని విహ్యమైన వ్రాతల ముఖ్యోద్దేశమేమైయుండును?

ఈరకముగలవి ఏవోకొన్ని ప్రతికలలోనే యుండిన వాటిని ఏదగించుకొనువారు ఆతట్లుచూడక; కాని యిప్పుడు ఏప్రతిక పట్టిచూచిన అవిలేనిది ముందుకని

పల్లె వాటి కొకకారణమున్నది. "మేము డబ్బుకొరకు ప్రతికలు ప్రకటించెదము. ఈమాదిరి తమాషాగా వ్రాసిననేగాని ఎక్కువ అమ్మబడవు. లోకుల నాకర్షింపవు" అని సమాధానములు వచ్చుచున్నవి. కాని కొందరు నవలలు వ్రాయుదురు. కొందరు నా రిత్రకనవలలు వ్రాయుదురు. కొందరు పద్యములు వ్రాయుదురు. వీటి నన్నిటిని పుస్తకములుగా నచ్చొత్తించుదురు. వీరిపుస్తకములు అద్భుతము పట్టినచో వీరగతికైనను పఠించుపుస్తకములుగా పెట్టవచ్చును; పెద్దపెద్దగ్రంథాలయములలో పుస్తకములుగా మారవచ్చును. తరగతులలో ఈకాలపు, మనోబలములేని మనబాలబాలికలకు ఉపాధ్యాయుడు ఈబోధనలు బోధించిన వీరెటులంటిధిరు లవుదురు ముందు?

పూర్వపుస్తకపులు స్త్రీలను వర్ణించినారనిన పూర్వకాలములోని మనతాతలు, తండ్రులు ఆవ్రతలను చదివి చలంపలేదు. వారికి మనోబలము మెండు. మరి యీకాలమునకు తగినవి యీకాలమునకు వ్రాయబడవలెనుగదా!

ఇటుప్రక్క మాసప్రతికలు, అటుప్రక్క గ్రంథాలయములలో నిదేమాదిరి పుస్తకములు, తరగతిలో ఉపాధ్యాయునిబోధనలు! అటుకంటిదే ముఖ్యపుస్తకము (Text) అయినచో నీతేబృహపు బాలబాలికలు 'అంకుల్ షామ్' (Uncle Sham) అను పుస్తకములోని వ్యక్తులుగా మారరా?

కవులభావనలకు కొంత సరిహద్దు కావలయునని స్త్రీలోకము కవిమహాశయులను అధికారస్వరముతో ఆజ్ఞాపించకుండు, దావిపెట్టినటుల అడుగకుండు, దీని స్వరముతో వేడుకొనుచున్నది గాన సోదరులు పాటించురుగాక!

గ్రహచారము

డా. పుట్టపర్తి శ్రీనివాసాచార్యులు

“నా గ్రహచార మట్లుంటే నేనేమిచేస్తాను.”

మన కేదైన దురదృష్టము సంభవించినయెడల ఈవిధముగ ననుకొనుట సర్వసామాన్యము. కాని చాల మందికి అట్లనగా నేమో విశదముగా తెలియదు. మన జీవితము చాలమట్టుకు సూర్యాదిగ్రహముల చారముపైనే ఆధారపడి యున్నదనియు, అట్టిచారమునందు కలుగు మంచిచెడ్డలు జన్మకాలమునందు ఈగ్రహములతో మనకుండు సంబంధమునుబట్టి మాగుచుండుననియు జ్యోతిష్కులు చెప్పచున్నారు. కాని జ్యోతిషము వట్టిబూచకమరియు, జ్యోతిషశాస్త్రము తప్పులతిడకయనియు కొందరు మాపించుచుండ, జ్యోతిషమునే సంపూర్ణముగ నమ్మి ప్రమాణము మొదలుకొని కొట్లకొలది రూపాయలకుమించిన స్టాక్ ఎక్స్చేంజీ (Stock Exchange) వ్యాపారులవరకును జీవితచర్యలనన్నిటిని సమగ్రముగనో, అసమగ్రముగనో జ్యోతిషముపైననే యాధారపడి నడుపుకొనువారు కొట్లకొలది జరము మనలోనే కాక పాశ్చాత్యులలో గూడ గలరు. ఇవి సరియూ, కాదా యనువిషయముతో మనకిం ప్రసక్తిలేదు. కాని గ్రహచారమువలన మన కేవిధముగపైనను మార్పులు కలుగునాయనిమాత్రము మనమందరమును మోచించవలసినదే. భూమిపైనున్న ప్రతియొక్కరికిని ఒక్కొక్కగ్రహముయొక్క చలనమువలన ఎట్టిమార్పులు కలుగుచున్నవో భౌతికశాస్త్రము తెలుపజాలదు. కాని గ్రహములకును భూమికిని ఎట్టిసంబంధ మున్నది, గ్రహముల చలనమువలన భూమిపై నెట్టిమార్పులు కలుగుచున్నవి మున్నగు విషయములమాత్రము నక్షత్రశాస్త్రమునండియు, భౌతికశాస్త్రమునండియు తెలిసిక నవచ్చును.

కాన, గ్రహము లెవ్వి, ఇవి ఎట్లుదృశించెను, వీనికి మనభూమితో నెట్టిసంబంధ మున్నది మున్నగు విషయముల నిట చర్చింతము.

గ్రహము లెవ్వియని అడిగినయెడల ఏవిన్నివాల కుడైనను సూర్యు, చంద్ర, ఆంగారక, బుధ, గురు, శుక్ర, శని లని ములభముగ జెప్పివైచును. ఈఒక్కొక్క గ్రహముపేరనువారములో ఒక్కొక్కదినముపేరుండుట వలన ఈ ఏడుపేర్లును తెలియనివారుండరు. ఇంకను కొంచె మెరిగినవారి నడిగినయెడల గ్రహములు తొమ్మిదనియు, మిగిలిన రెండుగ్రహములు రాహు కేతువులనియు చెప్పదురు. రాహు కేతువులు నిజముగ ఇతరగ్రహములవంటివిగావు. ఇవి చాయాగ్రహములనియు, వీనికి స్వతస్సిద్ధముగ కొంతయేక క్రిగలదనియు స్పష్టపసిద్ధము. కాన వీనిని గ్రహములక్రింద జేర్చు వీలు బడదు. పైజెప్పిన గ్రహములుమాత్రమే కాక ఇంకను రెండుగ్రహములు చాలమందికి తెలిసియేయుండును. వీనిని భౌతికశాస్త్రజ్ఞులు నెప్ట్యూన్ (Neptune) అనియు, యురేన్ (Uranus) అనియు అందురు. వీనిని ఇంద్రుడనియు, వరుణుడనియుకూడ ఇటీవల కొందరు వర్ణనా రించుచున్నారు. ప్లూటో (Pluto) అను ఇంకొకక్రాంత గ్రహమునుగూడ ఇటీవలనే కనిపెట్టినట్లు వార్తాపత్రికలలో కొందరు చదివియేయుండును. దీనినిగూడ జేర్చినయెడల గ్రహములసంఖ్య మొత్తము పదియైనది.

కాని కొంత మోచించినచో ఈజాబితా సరియైనదికాదని బోధపడగలదు. ఇందు సూర్యుచంద్రులను గైకొండిము. సూర్యుడు గ్రహరాజు; అధిక తేజోవంతుడు; స్వతస్సిద్ధముగ ప్రకాశింపగలవాడు. ఇతర గ్రహముల్నియును సూర్యుని వెలుగుననే ప్రకాశించుచున్నవి. అట్టి సూర్యుని గూడ ఇతర గ్రహములతోపాటు లెక్క పెట్టుటకన్న స్వయంప్రకాశములగు నక్షత్రములలో జేర్చుటయే సమంజసము. ఇక చంద్రుడన్ననో, ఇతడు భూమిచుట్టును తిరుగుచు భూమిపైనే యాధారపడియున్నవాడు. ఇట్లే బృహస్పతిచుట్టును, శనిశ్చరుని చుట్టును తిరుగుచు వానిపైననే యాధారపడి

యుండు చంద్రులుగూడ కొందరుగలరు. కాన చంద్రుని భూమితో జేర్చి లెక్కపెట్టవలసినదేకాని ఒక ప్రత్యేక గ్రహముగ లెక్కించ వీలులేదు.

నూర్యచంద్రులను రెంటిని దీసివైచిననుగూడ మనజాబితా ఇంకను సరిగా లేదు. ఏలయున, మనభూమి నెందు జేర్చవలెను? చాలకాలమువరకును భూమి విశ్వమునం దొక స్థిరమైన మధ్యస్థానమునం దున్నదనియు, గ్రహములన్నియు భూమిచుట్టును తిరుగుచున్నవనియు తలంచిరి. కాని ఇప్పటికి కొన్నిచూర్ల సంవత్సరములకుపూర్వమే భూమిగూడ నూర్యునిచుట్టు తిరుగునొక గ్రహమేయని శాస్త్రజ్ఞులు నిర్ధరించిరి. స్థూలదృష్టికి మినుకుమినుకుమని కాన్పించు గురుకుక్షులవలెనే భూమిగూడ యొక గ్రహమనుట విచిత్రముగ నున్నను, మనము కుజగోళమునో, లేక గురుగోళమునో ఎగిరిపోయి అటనుండి మాచినచో భూమిగూడ మినుకుమినుకుమనుచు కొంచెము క్యామవర్ణముతో నొక సాధారణమైన చుక్కవలెనే కాన్పించును. ఇతర గ్రహములతోపాటు నూర్యునిచుట్టును తిరుగుటయే కాక ఇతర గ్రహము లెట్టి మూలద్రవ్యముల (Elements) తో చేయబడియున్నవో భూమియు అట్టి మూలద్రవ్యములతోనే చేయబడి యున్నదని శాస్త్రజ్ఞులు యంత్రపరిశోధనలను జేసి కనుగొని యున్నారు. పై కారణములను బట్టియు, కొన్ని ఇతర కారణములను బట్టియు భూమియు నొక గ్రహమే యని లెక్కింపవలసినదే.

గ్రహములను గూర్చియు, నూర్యునిగూర్చియు శాస్త్రజ్ఞులు ఏవిధముగ పరిశోధనచేతురు? అంతి దూరమునకున్న వానినిగూర్చి ఏవిషయములపై నను ఎట్లు కనుగొనవగును? అను ప్రశ్నలకు కొంత సమాధానము కలిగినగాని శాస్త్రసిద్ధాంతములు గూడ పట్టకధలవలె దోచును. భూమి ఎట్టి మూలద్రవ్యములతో చేయబడినదో కనుగొనుట సుకరమే. రసాయన శాస్త్రము నెరిగినవా రెవ్వరైనను భూమియందున్న

వివిధపదార్థములను రసాయనశాస్త్ర రీత్యా విభజన (Analyse) చేసి భూమియందుండు మూలద్రవ్యము లెవ్వయో కులభముగ నిర్ధరించవచ్చును. కాని కొట్ల కొలది మైళ్లదూరమునం దున్న కుజగ్రహముగాని, కని గ్రహముగాని, నూర్యుడుగాని ఎట్టి మూలద్రవ్యములతో చేయబడియున్నవో ఎట్లు చెప్పవగును?

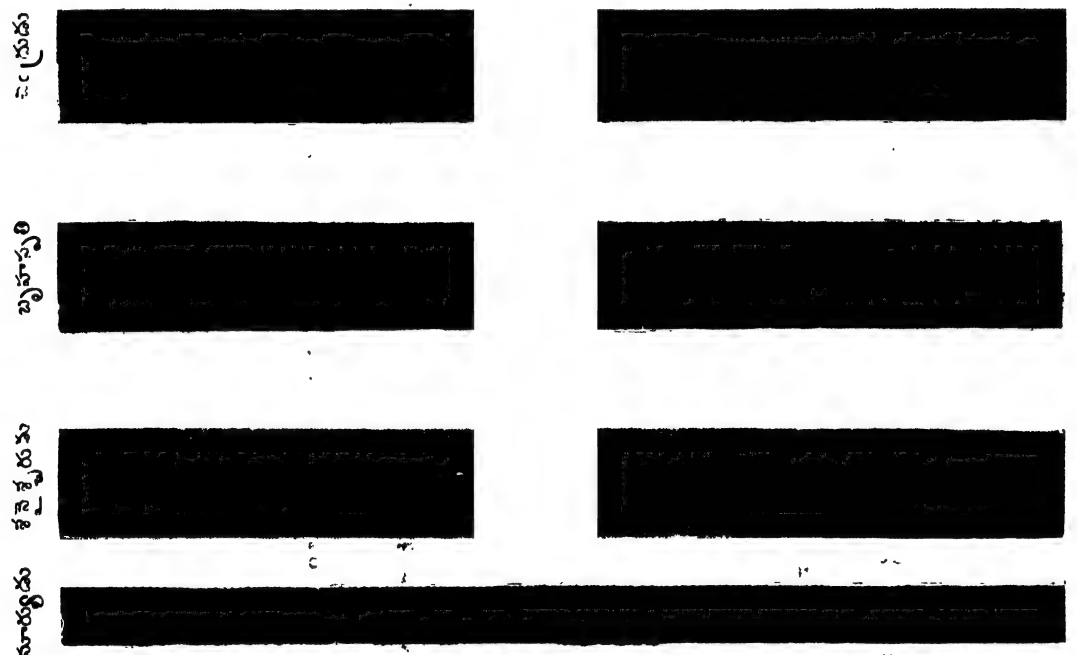
ఇట్టి విచిత్రకార్యమును సాధించుట కొక చిన్న యంత్రము గలను. దీనిని స్పెక్ట్రోస్కోప్ (Spectroscop) అందురు. స్పెక్ట్రోస్కోప్ (వర్ణప్రదర్శకయంత్రము) అనగా స్పెక్ట్రమ్ (Spectrum) యంత్రమున చేయుయంత్రమని యర్థము. స్పెక్ట్రమ్ అనగానేమి? నూర్యకాంతి తెల్లపుగున్నట్లు కంటికి కనబడుచున్నను తెలుపను నొక ప్రత్యేకవర్ణము లేదనియు, వివిధవర్ణములుగల కాంతులు కలసి తెల్లరంగుననియు, నూర్యకాంతి నిజముగ ఇంద్రధనుస్సునందు గోచరించు సప్తవర్ణముల సమాహారమే యనియు మనలో చాల మందికి తెలిసియే యుండును. కాని సప్తవర్ణ సమాహారమైన నూర్యకాంతి కొన్ని సందర్భములందు విభజనము (Analyse) చెంది సప్తవర్ణములును వేరువేరుగా నున్నట్లు కాన్పించును. ఇందునకు ఇంద్రధనుస్సే (Rainbow) ఒక ఉదాహరణము. మేఘములలోనుండు చిన్నచిన్న వర్ష బిందువులు నూర్యకాంతిని విభజించి సప్తవర్ణకాంతులను విడదీయుటవలననే ఇంద్రధనుస్సు గోచరించుచున్నది. త్రిభుజపట్టక (Prism) మను నొక ముక్కజాకారపు గాజుముక్కతోగూడ నూర్యకాంతి నీవిధముగ విభజింపవచ్చును. అట్లు విభజనము చెందినపుడు ఏడువిధములగు కాంతులుగ (అనగా ఇంద్రధనుస్సువలె) కనపడుదానినే స్పెక్ట్రమ్ అని యందురు. నూర్యకాంతినేకాక మరి ఏకాంతినైనను త్రిభుజపట్టకముతో విభజించి దాని స్పెక్ట్రమ్ ను జూడవచ్చును. అట్లుజేసినచో వివిధవర్ణము లాక్రమించు పరిమాణమునందును, కొన్ని ఇతరవిషయములందును గూడ నూర్యకిరణముల స్పెక్ట్రమ్ మనకును ఇతరకాంతుల స్పెక్ట్రమ్ లు

౧. భారతి యంత్రసంకర్షణ ఫాల్గున మాసపత్రికయందు ఈ విషయమునుగూర్చి ఇదివరకే కొంత తెల్పి యున్నాను.

కును భేద ముండును. ఇతరకాంతులందుగూడ ఒకదాని స్పెక్ట్రమున్నట్లు ఇంకొకదాని స్పెక్ట్రముండదు. విద్యుద్దీపపు స్పెక్ట్రమున్నట్లు ఆమదవుదీపపు స్పెక్ట్రముండదు. ఇవి రెంటికీని భిన్నముగ కొలిచి స్పెక్ట్రముగాని, ఎట్లుగా గాలిన ఇనుపముక్క స్పెక్ట్రముగాని, మండుచున్న మెగ్నీషియము (Magnesium) స్పెక్ట్రముగాని యుండును. ఇట్లే ప్రతిమూలద్రవ్యమునకును ఒక ప్రత్యేక స్పెక్ట్రముండునలన స్పెక్ట్రమునుబట్టి మూలద్రవ్య పెద్దియో సగ్ధరింపవచ్చును. కాన ఏగ్రహమైనను సర దానియం దేయే మూలద్రవ్యములున్నవో కనుగొనవలయునన్న స్పెక్ట్రోస్కోప్ యంత్రసహాయము వలన దాని స్పెక్ట్రమును పరీక్షజేసి చెప్పవచ్చును.

మనముగూడ దేని స్పెక్ట్రమునైనను బాడవచ్చును. భౌతికశాస్త్రజ్ఞులవద్దను, నక్షత్రశాస్త్రజ్ఞులవద్దను ఉన్న స్పెక్ట్రోస్కోపులను కడు జాగ్రత్తో చాల ధనమును వ్యయముజేసి తయారుజేసియుండుదురు. కాని స్పెక్ట్రము విశదముగ గన్పడి దానియందలి విశేషములన్నియు సాగ్యమైనంత స్పష్టముగ గన్పడవలయుననునదొక్కటే వీనియన్నిటియందును ఉన్న విశేషము.

ఇట్టియంత్రముతో సూర్యుని పరీక్షించి సూర్యుని స్పెక్ట్రమునందు కలగియున్న నానావిధములైన స్పెక్ట్రములను విడదీసి యర్థముచేసికొని అందుగూడ ఇనుము, మెగ్నీషియము మొదలగు భూమియందున్న వస్తువులే ఎన్నియో కలగని నిశ్చయించిరి. కాని క్రీ. శ.

కొంచెముధనము వ్యయముజేసి మనముగూడ నొక స్పెక్ట్రోస్కోపు యంత్రమును తయారుజేసికొనవచ్చును. ఒక తిఘికపట్టకము నొకచిన్న పెట్రెలో నుంచి అందు కొంచెము కాంతిమాత్రమే లోన ప్రవేశించుటకు వీలుండునట్లు పెట్రెయందు దొక చిన్నరంధ్రమునుమాత్రము జేసియుంచినచో దాని సహాయమున

గూడల వ సంతర్పరమున సూర్యుని స్పెక్ట్రమునందు అప్పటివరకును ఎవరికిని తెలియని ఒక శ్రోత్రమూలద్రవ్యము కనబడెను. వారికి తెలిసి సంతమట్టుకు భూమియందున్న ఏ వస్తువునకును ఇట్టి స్పెక్ట్రము లేనందున బహుశః ఇది సూర్యునియందు మాత్రమే యుండు ఒక శ్రోత్రద్రవ్యమని తలచి పార్వత్య

నర్థసును. వెల్లుకెక్కువగాలేని ఒక ఇంటిలోనో, లేక గుడిలోనో ఫోటోచిత్రమును దీయవలెనన్న మన తేమి చేతుము? ఫోటోదీయవలసిన వస్తువువైపు కామెరాను గుటితేసి, కామెరా ఏమాత్రమును కదలకుండు నుండునట్లు స్థిరముతేసి కామెరాలెన్న అద్దము (Lens) న కడ్డముగా నుండు మూతను దీసివైచి ఒకటి రెండు సెకండుల కాలము మాత్రముగాక కొన్ని నిమిషముల కాలము నట్లే ఉంచినైతుము. అట్లుచేసినచో లెన్న అద్దమును తెరచియున్నంతకాలమును ఉన్న కొద్ది పాటి పల్లెరే మరలముల ఫోటోనెగటివు (Photo Negative) మీద చిత్రమును ముద్రించుచు, మొదట నప్పవ్వుముగనున్న చిత్రమును క్రమముగ నుప్పవ్వుముగ కనుపడునట్లుజేయును. తిరిగింతకాలవిరామ మొసంగినచో గర్భగుళిగానున్న విగ్రహముమాడ నుంచినపలో నున్న విగ్రహములెల్ల ఫోటోయందు నుప్పవ్వుముగానించును. ఈవిధముగనే కామెరాను దూరదర్శిని యంత్రమునకు సరిగాచేర్చి పెట్టి పరిశోధించవలసిన ఆకాశభాగమునకు దానిని గుటితేసి కొన్ని ఘంటలట్లే నిదరించినచో కంటి కతిహాత్మ్యముగను, సందిగ్ధముగను గనపడు నక్షత్రములుగాని, మరి ఇంకేవైనవగుగాని ఫోటోయందు చాల పుష్టముగా దెలియును.

ఈసందర్భమున కామెరా కింకొకవిశేషప్రయోజనముగూడగలదు. ఆకాశమున గనపడుచున్న చుక్కలలో గ్రహము లెవ్వయనియు, నక్షత్రములెవ్వయనియు సంజ్ఞాము కలిగినపుడు కామెరా మనకెక్కువగ సహాయపడగలను. నక్షత్రములు మన కత్యంతదూరమున నున్నందున అవి వేగముగ ప్రయాణించుచున్నవని భూమికి సంబంధించినంతవరకును అవి స్థిరముగనున్నట్లే భావించవచ్చును. నక్షత్రములతో పోల్చి చూచినయెడల సూర్యుని కతిహారముననున్న ప్లాటో గ్రహముమాడ సమాపముననే యున్నదని చెప్పవచ్చును. భూమికిని సూర్యునికిని మూడు లొమ్మిదికొట్ల ముప్పుదిలక్షలమైళ్ల దూరమున్నదని మనకందరికిని తెలియును ఇది యధిక దూరమే. కాని మన కత్యంతసమాపముననున్న నక్షత్రముగూడ ఇంతకంటే సుమారు రెండున్నరలక్షల రెట్లధిక

మగుదూరమున (అనగా సుమారు ఇరవైయైదులక్షల కొట్ల మైళ్లదూరమున) నున్నది. కాన సందిగ్ధముగనున్న చుక్కలవైపు దూరదర్శినియంత్రమునకు చేర్చి పెట్టిన కామెరాను కేంద్రీకరించి కొన్ని ఘంటలకాల మట్లే ఉంచినైచినయెడల ఫోటోయందు నక్షత్రములు ఏమాత్రమును కదలినట్లు గానించక పుష్టముగ గానించును. గ్రహములుమాత్ర మట్లుగాక గీతలవలె అప్పవ్వుముగ గానించును. ఫోటోదీయించుకొనుటకు కూర్చున్నవారిలో ఎవరైనను పొరబాటున కదలినయెడల ఫోటోయందు వారి యాకారము ఎట్లు గానించునో మనకందరికిని తెలియును. అట్లే ఫోటోనుబట్టి ఏమిచుక్కలు చలించినవో, ఏమి చలించలేనో నిర్ధరించి చలించినవి గ్రహములనియు, విగతవి నక్షత్రములనియు కనుగొనవచ్చును.

దూరదర్శినియంత్రమునగూర్చి యధికముగ జెప్ప నక్కరయేలేదు ఎంతవర్ణించినను శరద్రాక్షులందు నీలాకాశమును ఒక్కమారుచైనను ఈ యంత్రముతో జూచినగాని దీని ప్రయోజనము బోధపడదు. ఇందు వలన గల్గు ఆనందము చెప్ప సాగ్యముగాదు. ఒకటే పర్యాయము మనకు సాధారణముగ ౨౫౦౦ నక్షత్రములకన్న నధికముగ గనబడవు. కాని 3 అంగుళముల కాంతిప్రవేశకద్యారము (Aperture) గల ఒక చిన్న దూరదర్శినియంత్రముతో జూచిననుగూడ ఇంతకంటే ఎన్నియొంద్రాల్ల రెట్టిధికముగ నక్షత్రములు గనపడును. సాధారణదృష్టికి కనబడని నక్షత్రములుగూడ దీనివలన పుష్టముగ వానికున్న రంగులతోసహా అసమానలాభణ్యముతో నొప్పురుచు దృగ్గోచరమురును. దూరదర్శినియంత్రమే లేకున్నచో శీటికిని గ్రహములనుగూర్చి గాని, నక్షత్రములనుగూర్చిగాని, కడకు సూర్యచంద్రులను గూర్చియైనను మనకు విశేషము తెలివీయుండువు.

దూరదర్శినియంత్ర మొక రాక్షసికమునంటిది. చిన్నవానిని ప్రభూతములుగ కనుపడునట్లు చేయగల శక్తి (Magnifying) దీని కున్నను, ఆశక్తికంటే అధికకాంతిని ప్రోగుచేయగల శక్తియే ఈసందర్భమున అత్యంతప్రయోజనము. మనకంటిపాప (చెల్లురును చొరనిచ్చు రం

శా ర తి

[ధాత శం]

ద్రము) వడ్డముగ గొలచినచో ఒకఅంగుళములో ఐదవ భాగమును మించదు. కనుకనే మన కంటిపాపగుండా ప్రవేశించు వెల్తురు చాల అల్పము. ఒకఅంగుళమువెడల్పు రంధ్రముగల దూరదర్శినీయంత్రముగూడ మన కంటిపాప

కంటె ఇరవై యైదురెట్లు అధికముగ కాంతిని ప్రోగుచేయ గలదు. రెండంగుళముల వెడల్పు రంధ్రముగల దూరదర్శినీ యంత్రము సుమారు నూరురెట్లు అధికముగ కాంతిని నేక రించును. అమెరికాయందు విల్సనుకొండపైనున్న దూర

యెర్క్స్ దూరదర్శినీయంత్రము (Yerkes Telescope) (ఈ యంత్రమున కాంతిప్రవేశకర్తవ్యము 40 అంగుళముల వెడల్పుగలదు.)

దర్శనీయంత్రమునందలి గ్రంథము సరిగా నూరంగుళ ముల వెడల్పు గలదు. సామాన్యముగ మన కంటిపాప గుండా పోవు వెలుతురు నకన్న దీనిగుండ సుమారు ౨౧ లక్షలరెట్లధికముగ వెలుతురు పోవును. ఇంతటి కూత్మయంత్ర సహాయ మున్నందుననే శాస్త్రజ్ఞులు సాధారణదృష్టికి గనపడని అత్యంత దూరముననున్న నక్షత్రములనుగూడ పరీక్షించుటయే కాక అంతకన్న దగ్గరగనున్న గ్రహములనుగూర్చి దిన దినమును ఎన్నియో నూతనాంశములను గనిపెట్టుచున్నారు.

నక్షత్రశాస్త్రమునకు నూరదర్శనీయంత్రమును, పెక్టోస్కోపు యంత్రమును ఎంత ఉపయోగకరములో ఇప్పటికి కొంత విశదమైనది. కాని అంతకన్నను మిన్నయైన సాధనము శాస్త్రజ్ఞుల బుద్ధిబలమే. బుద్ధిమాత్మతచేతను, జాగ్రూకతచేతను నూనపు డెట్టి యంత్రసహాయములేకయే యోచించి సిద్ధాంతీకరించిన అమూల్యవిషయము లెన్నియో యంత్రపరిశోధనలవలన నిజములని తేలినవి. నక్షత్రశాస్త్రాభివృద్ధియందు సంభవించిన ఇట్టి వింతలలో నొకటి రెండైన ఇటు కేర్లొన వలసినదే.

మొదటిది వేట్యూన్ గ్రహమును కనుగొన్న విచిత్రవృత్తాంతము. గ్రహము లన్నియు నూర్పుని చుట్టును వలయాకారముగ నున్న ఒక నియతపథమున దిరుగుచుండునని మనకందరకును తెలిసిన విషయమే. ఈ భ్రమణము నూర్పుని ఆకర్షణమువైనను, సమీపమునందున్న పెద్ద పెద్ద గ్రహముల యాకర్షణమువైనను ఆధారపడియున్నవి. కాన ఒక గ్రహమునకు సంబంధించిన ఆకర్షణప్రత్యాకర్షణముల నన్నిటిని లెక్కచేసి సమన్వయించి ఆగ్రహము నూర్పుని కెంతదూరమున, ఎట్టి పంథ నవలంబించి ప్రయాణముజేయునో దృఢముగ జెప్పవచ్చును. ఈ విధముగ లెక్కచేసి చూచి పిమ్మట యంత్రసహాయముచే గ్రహముల చారమును కన్నులార పరీక్షించి తమ సిద్ధాంతములకును, గ్రహములు నిజముగ అనుసరించుచున్న పంథకును ఏమైన భేదమున్నదా, లేక రెండును ఒకటేనా యని పరీక్షించి చూడ

సిద్ధాంతము లన్నిటను సరిగా సరిపోవుచున్నాయు లేనన గ్రహపంథనుగూర్చి మాత్రము వ్యత్యాసము గల్గుచుండెను. యులేనన్ గ్రహమునకు సమీపమున నెవ్వట్యూన్ గ్రహమునకు దొకటున్నదని, వారి కప్పటికి (అనగా సుమారు నూరేండ్లక్రితము) తెలియనందున వారి లెక్కలలో అప్పటివరకు వారికి తెలిసిన ఇతరగ్రహములును, నూర్పు డును యులేనన్ గ్రహముపై బలపు ఆకర్షక ప్రత్యాకర్షకకక్షులనుమాత్రమే వారు లెక్కించి వరుణ యులేనన్ గ్రహప్రయాణపథమును నిర్ధరించిరి. కాని ఎంత జాగ్రత్తగ లెక్కచేసిచూచినను తమ సిద్ధాంతమునకును, యంత్రపరిశోధనలచుండి తెలిసిన ఈగ్రహపు నిజమైన పథమునకును చాల వ్యత్యాస మున్నందున శాస్త్రజ్ఞుల కొక గొప్ప అనుమానము కలిగెను. ఒక్క యులేనన్ గ్రహమునందు మాత్రమే తమ లెక్కలేల తప్పులైయుండును? కాన ఇందున కేవల కారణముండవలయుననియు, బహుశః తమకు తెలియని త్రొత్తగ్రహమేలైన యులేనన్ గ్రహమునకు సమీపమున నుండి తన యాకర్షకకక్షిచే కొంతమట్టుకు వరుణగ్రహ పథమునందు మార్పులు కలిగించుచుండవలె ననియు, శాస్త్రజ్ఞులు సందేహపడజొచ్చిరి. శ్రీ. క. గూరకెన సంవత్సరమునందు ఆడమ్ (Adam) అను ఒక శాస్త్రజ్ఞుడు, అల్పవయస్కుడైనను జ్ఞానైకరతుడై, ఈయూహలనే యాధారము చేసికొని ఇంతవ్యత్యాసము కలుగవలెనన్న ఈగ్రహముపై ఎట్టి ఆకర్షకకక్షి ఎచ్చటినుండి ప్రసరించవలయును అను అంశమును లెక్కచేసి తీర్మానించుటకు పూనుకొనెను. ఈలెక్కల ఫలితముగ ఆకాశమునం దొక నిశ్చితప్రదేశమున నొక త్రొత్తగ్రహముండవలెనని తేలెను. అదేసమయమున లి వెర్రియర్ (Le Verrier) అను నొక ఫ్రెంచి శాస్త్రజ్ఞుడయినాడ విశేషపరిశ్రమ యొనర్చి ఆకాశమునం దొక త్రొత్తగ్రహ ముండవలెనని సిద్ధాంతముచేసియుండెను. ఇతని సిద్ధాంతమున ఈగ్రహమున కిచ్చిన స్థానమునకును, ఆడమ్స్ (Adams) నిశ్చయించిన స్థానమునకును స్వల్ప వ్యత్యాసమే యున్నందున కొంత పరిశ్రమ చేసి

కాస్త్రోలు వీరిద్దరి సిద్ధాంతములను సమన్వయించి ఆస్థానములను తమ యంత్రములతో పరీక్షింపగా సరిగా అచ్చటనే యొక చుక్క గాన్పించెను. దీని నిది వరకే వాడుచుచున్నను లెక్కలేనన్ని నక్షత్రము లలో నిదియు నొక్కటి యని తలచిరిగాని, ఇది యొక గ్రహమనియు, మన నూర్బలములనుబట్టినిదే యనియు అంతవరకును వారికి తెలియనేలేదు. ఇప్పు డది గ్రహమనియు, స్థావర మైన నక్షత్రము(Fixed Star) గాదనియు విశదమాయెను. దీనికి నెప్ట్యూన్ అని పేరిడిరి.

ఇప్పటికిని యురేనస్ గ్రహపథమునుగూర్చితమలె క్కలందు కొంతవ్యత్యాసము కలుగుచునే యుండెను. వైగాక్రోతిగా కనిపెట్టిన నెప్ట్యూన్ గ్రహపథమునందు గూడ తమ సిద్ధాంతములకును గ్రహమునుసరించిన పథ మునకును వ్యత్యాసము గాన్పించజొచ్చెను. కడుజా గ్రత్తతో ఈ వ్యత్యాసములను, అందునకు తగిన సమా ధానములను పరిశోధించి మరియొక నూతనగ్రహము గూడ ఆసహిపమునందే యుండవలెనని కాస్త్రోలు తీర్మానించిరి. పిమ్మట కొంతపరిశ్రమచేయగా ప్లాటో అను ఇంకొక క్రొత్తగ్రహముగూడ గాన్పించెను. ఈ గ్రహమును గనిపెట్టి ఇంకను ఆరుసంవత్సరములైనను గాలేదు.

ఇంకంటె విచిత్రము గలదా! మానవుడు కేవల మొక్క బుద్ధిబలముచేతనే, యంత్రములు మొదలగు మిగిలి ఇతరసహాయము లేకనే లెక్కలుచేసి అంతమాత్రముచేతనే “ఆకాశమునందు ఫలానాస్థలమునందు జూచినయెడల అక్కడ నొక చుక్కగనిపించును. అది ఒక గ్రహము గాని నక్షత్రముగాదు.” అని చెప్పి ఆగ్రహ మెంతతూ కముగలదో, అది నూర్యుని కెంతదూరమున నున్నదో, నూర్యునిచుట్టు నొకమారు తిరుగుటకు దాని కెంతకాల ముపట్టునో మున్నగువిషయములను సులభముగ చెప్ప గలడు.

ఇట్టి బుద్ధిబలముతో మానవు డింతవరకును నూర్యునిగూర్చియు, గ్రహములనుగూర్చియు ఏమేమి కనిపెట్టియున్నాడు? భూమితప్ప ఇతరగ్రహము లేనైన

వాసయోగ్యములా? అందు జీవరాసు లేనైనగలవా? ఇతర గ్రహములయందుగూడ భూమియందువలెనే పగలు రాత్రిభేదములును, ఋతుభేదములును గలవా? అందును కొండలు, సముద్రములు, మేఘములు, గాలి మొదలగునవి గలవా? అనుప్రశ్న లేన్నియో బయలు పడెను. వీనినిగూర్చి కొన్ని ముఖ్యాంశము లిట తెలిసి కొందము.

భూగోళకాస్త్రమును సుకరముగను, సమగ్రము గను పఠించవలెనన్న విశేషముగ ప్రయాణములు సల్ప వలెను. మనము గ్రహములనుగూర్చి విశేషముగ తెలిసి కొనగోరుచున్నాముగాన మనముగూడ నొక్కొక్క గ్రహమునకును ప్రయాణము జేతము. మునుముందు నూర్యునికి సమీపమునందున్న బుధగ్రహమునకు బోదము.

ఈ గ్రహము నూర్యునికిని భూమికిని మధ్యనున్న యంత రాళమునందున్నది. నూర్యుని కత్యంత సమీపమున నుండుటచేత దీనిని విశదముగ పరీక్షించుటకు సాధ్యము గాదు. ఇది ఒక చిన్నగ్రహము. దీని వ్యాసము (diameter) భూమివ్యాసములో సగముండదు. నూర్యు నికి అత్యంత సమీపమున నున్నందున ఇది అన్నిగ్రహ ములకన్నను శీఘ్రముగ నూర్యునిచుట్టును తిరిగి ప్రదక్షిణము చేయగలదు. ఒకొకగ్రహమును నూర్యునిచుట్టు తిరిగి ఒకమారు ప్రదక్షిణముచేయుటకు పట్టు కాలమునే దానికొక సంవత్సరమని మనము లెక్కించుచున్నందున

ప్రాత

బుధగ్రహపు సంవత్సరము భూమియందలి కాలగణన శీతాశ్రా దినములకు మించదు.

బుధగ్రహమనందు పగలు, రాత్రి యను విభేదమే యున్నట్లు గాన్పించదు. సూర్యునివైపు ఎల్లప్పుడును ఒక్కప్రక్కమాత్రమే తిప్పియుండుటచేత ఈగ్రహము సూర్యునిచుట్టు నొక్కమారు ప్రదక్షిణము చేయుటలో తనచుట్టునుగూడ తా నొకమారు తిరిగినట్లగును. ఇందును గూడ భూమికిని ఈ గ్రహమునకును ఎంతభేదమున్నదో చూడుడు. భూమి తనచుట్టును తా నొకమారు సుమారు ౨౪ గంటలకాలములో తిరుగును. కాన భూమియందంత కాలమున కొకదినమని యందును. ఇట్లే బుధుని సూర్యుడు లెక్కించినయెడల బుధుని సంవత్సరమునకును దినమునకును భేదమే లేదని చెప్పవలసివచ్చును. అసలు రాత్రి పగలు భేదమే లేదని ఇదివరకే తెలిసికొంటిమి. సూర్యునివైపున ఉన్న భాగమున సతతము పగలే. మిగిలిన యర్ధభాగమున ఎల్లప్పుడును రాత్రియే. ఋతుభేదముగూడ లేనందున ఒక యర్ధభాగమున కెల్లప్పుడును గ్రీష్మఋతువే, మిగత యర్ధభాగమునకు నెల్లప్పుడును హేమంతఋతువే యని చెప్పవచ్చును. ఉష్ణముగలవండు వైపున నీసమునైనను కరిగించగల అత్యుష్ణము. భూమిపైనకన్న ఈ గోళముపైనఉష్ణము విదురెట్లధికము. కాని శీతలముగ నుండు వైపున సతతమును అనివ్యవసీయముగ శీతలము, అంధకారమును. బుధగ్రహముచుట్టును తిరుగుటకు ఒకచంద్రుడైనను ఉన్నట్లు గాన్పించదు. కాని ఈవిషయమును గూర్చి దృఢముగ జెప్పవీలులేదు. ఒకొకమారు ఈ గ్రహము సూర్యునికి ఎక్కువమారుమన నుండును. అప్పుడే ఇది మనకు సూర్యోదయమునకు పూర్వము స్పష్టముగ గాన్పించును. కొన్నిమార్లు ఈగ్రహము సూర్యుని కడ్డముగ ప్రయాణించునట్లు మన కగుపడును. అగ్ర్యుజ్వలమైన సూర్యునింబమున కీచిన్నగ్రహ మడ్డమైనపుడు ఇది యొక నల్లని మచ్చవలె గాన్పించును. ఇంత కన్న పెక్కువగ ఈగ్రహమునుగూర్చి తెలియదు.

భూమికిని సూర్యునికిని మధ్యనున్న గ్రహములలో రెండవది శుక్రగ్రహము. ఇది భూమిపథమునకు లోపైవున భూమిప్రక్కనే యున్న గ్రహము. ఇది ఎల్లప్పుడును దట్టమైన మేఘములచే కప్పబడియున్నందున ఈగ్రహగోళపు వైభాగమైనను ఎట్లున్నదో పరీక్షించుటకును కడప ఈగ్రహముపైనున్న వాయువు (Atmosphere) నందే మూలద్రవ్యము లున్నవోహడ కనుగొనుటకును ఆస్పదములేదు. కాని శుక్రగ్రహమునందలి విశేషమేమన, ఈగ్రహమునందిష్పడున్న పరిధికులనుబట్టి చాలపూర్వకాలమున ఒకప్పుడు భూమియందలి పరిధికు లెట్లుండెనో తెలిసికొనవచ్చును. భూమిపైకన్న ఇందు ఉష్ణము రెండురెట్టధికముగ నుండును, కాని కొట్లకొలది సంవత్సరములకుపూర్వము భూమిగూడ ఇట్లుండినందున అప్పుడు భూమిమీద నెట్టి జీవరాసు లుండెనో నేకు అట్టిజీవరాసులే ఇందును ఉండవచ్చునని కొందరు తలంచుచున్నారు. భూమిని వడలినయెడల ఒక్క కుజగ్రహమందులేప్ప జీవరాసులు మరెచ్చటను లేవని కొందరు వాదించుచున్నను, బహుశః కుజగ్రహమునందుకన్న శుక్రునియందే జీవరాసులున్నవేమో యని తలచుటకు ఎక్కువ ఆస్పద మున్నది.

శుక్రుని పరిమాణము సుమారు భూమియంతయే యుండును. సూర్యునిచుట్టును ఒకమారు తిరుగుటకు శుక్రునికి మనదినములు సుమారు ౨౨౫ పట్టును. భూమిరలెనే శుక్రుడుగూడ తనచుట్టు తానే తిరుగుచుండును. కాని అట్లుచేయుట కంతకాలము పట్టునో మనకింకను దెలియదు. ఆకాశమునందన్నిటికన్నను శుక్రగోళమే చాల యందమైనది. భూమికిని సూర్యునికిని మధ్యనుండుటవలన బుధుని వలెనే శుక్రునికిని ౩భాభేదములు (Phases) సంభవించుచుండును. శుక్రుడు మనభూమికి సమీపమున నున్నపుడు ప్రకాశించినంత స్పష్టముగ సూర్యుచంద్రులులేప్ప ఇంకేవియు ప్రకాశించవు. మనకు తెలిసి నంతవరకును శుక్రునిచుట్టును తిరుగు చంద్రులులేరు.

౧. అనగా చంద్రునికివలెనే కళలు హెచ్చుచు తగ్గుచునుండును.

మన మనుషరించుచున్న క్రమమునుబట్టి భూమియే మూడవ గ్రహము. ఇతర గ్రహములపైనుండి పరీక్షించి చూచినయెడల భూమి గూడ మినుకుమినుకుమని కొంచెము శ్యామవర్ణముతో ప్రకాశించుచున్నట్లు గాన్పించునని ఇదివరకే తెలిసికొంటిమి. భూమి దివమున కొకసారి తన యక్షము (axis) చుట్టును, 365 దినముల కొకతూరి నూర్చునిచుట్టును తిరుగుననిమాడ యందరికిని తెలిసిన విషయమే. భూమి అక్షము నూర్చుని వైపు ౬౬౪ డిగ్రీలు ముందునకు వంగియున్నందున భూమి నూర్చునిచుట్టును తిరుగునపుడు మొదలు పైభాగమునకును పిమ్మట ఆరు నెలలకు క్రిందిభాగమునకును నూర్చునికిరణములు సూటిగా తగులును. అట్లు సూర్యకిరణములు తలలు భాగమున కన్నదు గ్రీన్ విజుతువని స్థానమునకు చేరి దానినుండి ఋతువిభాగము నేర్పరచియున్నాడు. అంతకు పైను విశేషముగ భూమినిగూర్చి ఇటు వ్రాయనక్కరలేదు.

భూమిపశ్చమునకు పారిభాగముననున్న మొదటి గ్రహము కుజుడు. చాలకాలమునుండియు ఈ గ్రహమును గూర్చి శాస్త్రజ్ఞులును, పామరులునుగూడ విశేషాత్సాహమును, శ్రద్ధయును గనుపొందియున్నారు. ఇందుకు కారణము ఈ గ్రహముపైన జీవరాసు లున్నవను నమ్మకమే. ఇట్టి నమ్మకమునకు ఒకటి రెండు చిన్న గూఢారములుగూడగలవు. ఈగోళముపైన చక్కగ నిలుపుగీతలవలెగాన్పించునవి బహుళాక్షబుద్ధిగల ఇందలి జంతువులు నిర్మించిన కాలువలేమో (Canals) అని శాస్త్రజ్ఞులెలచుచున్నారు. ప్రకృతియందుసాధారణముగ నిలుపుగీతలు గానరావు. ఇంతిహాత్రమేకాక ఈ కాలువలు ఒకదానికొకటి నొకటి (Intersection) యుండుటవలన ఇవి స్వభావసిద్ధమైనవి గావను నూహ ఇంకను ప్రబలినది. భూమియందువలెనే ఇందుకు హిమరాశియుతములైన ధ్రువము (Polar caps of ice) లుండుటయు అందలి హిమరాసులు భూమియందువలెనే పెరుగుచు తరుగుచు నుండుటయు, దీని యక్షముగూడ వంగి యుండుటయు, ఋతుభేదమునుబట్టి చెట్లు చేమలు

ఇందుగూడ మారుచుండుటయు, అన్నిటికన్న ముఖ్యముగ ఈ గ్రహముపైన గాలి (Atmosphere) యుండుటయు బట్టిమాడ బహుళాక్ష బుజగోళమున జీవరాసు లున్నవేమో యను అనుమానము స్థిరమగుచున్నది.

కాని కుజగోళమునందు గాలియందు తగినంత ప్రాణవాయువు (Oxygen) లేదనియు, భూమిపై నున్న వాయువుతో పోల్చి చూచినయెడల ఇందు ప్రాణవాయువు వేయిరెట్లు తక్కువగ నుండుననియు ఇటీవల తెలిసినది. కాన మనకు తెలిసినట్టి జీవరాసు లేవియు అందుండజాలవు. వినును కాలక్రమముగ సంభవించిన అట్టి మాగ్నన కనుగుణముగ అత్యల్ప ప్రాణవాయువుపైననే ఆధారపడి జీవించగల జీవరాసులు అచ్చట నుండవచ్చును. చాల కాలమువరకును మహాసముద్రాగాధమునందు ఎట్టి జీవరాసులును ఉండజాలవని పామరజంతుమును, శాస్త్రజ్ఞులునుగూడ తలచిరి. నీటిలో అంత యడుగున ఎట్టి చెల్లురును చొరలేదుగాన అం దెట్టి జీవరాసులును ఉండవను నమ్మక మప్పటికి సహేతుకముగనే యున్నట్లు గన్పట్టెను. కాని అట్టి క్లిష్టపరిస్థితులలోగూడ జీవించుటకు తగిన సౌకర్యముల నేర్పరచుకొని అనేక జీవరాసు లందు జీవించుచున్నవని నేడు మనకు తెలియుచున్నది. అట్టిచో కుజగ్రహమునందు గూడ ఆ పరిస్థితులకు తగినట్లు పరిణామము జెందిన జీవరాసు లుండవచ్చునని డా. హెన్రీ నార్రిస్ రసల్ (Dr. Henry Norris Russel) మొదలగు శాస్త్రజ్ఞు లభిప్రాయపడియున్నారు. మనము తంత్రీరహిత వార్తావహణము (Wireless message) జేసినచో బహుళాక్ష ఈగోళము నందలి జీవులు దానిని అర్థముచేసికొని (మన మీదో తెల్పు ప్రయత్నించుచున్నామనియైన దెలిసికొని) మన కేవిధముగనైన నొక ప్రత్యుత్తర మొసంగెదరేమో యని చాలమంది రేడియో (Radio) యంత్రములతో నానా ప్రయత్నములను జేయుచున్నారు. కాని ఇంతవరకును ఇందువల్ల ఎట్టి ఫలితమును గలుగలేదు. ఇటీవల ఈ గ్రహము భూమి కర్తవ్యంకసమాపమునకు వచ్చెను. అప్పు

౧. అనగా ఉత్తర ధ్రువమునుండి దక్షిణ ధ్రువము వరకును ఉన్నట్లు మనము భావించురేఖ.

దైననుగూడ మన కచ్చటినుండి ఎట్టి ప్రత్యుత్తరమును రాలేదు. కడ కెట్టి విశేషసంబంధమునుగూడ మన మిదివరకును ఈగ్రహమునో నేర్పరచలేమైతిమి.

కుజుని ఎరుపురంగు సుప్రసిద్ధము. కుజగోళము పైనున్న ఇనుము ప్రాణవాయువుతో జేరి ఐరన్ ఆక్సైడ్ (Iron-oxide) అను ఎరుపుపదార్థముగ మారినందుననే గోళమున కంఠటికిని ఈ ఎరుపురంగు కలిగిన దేమాయని తోచుచున్నది. అట్లయినచో పూర్వము ఇందు ప్రాణవాయువు అధికముగ నుండెనేమా!

బృహస్పతి:—ఈగ్రహము ఇతరగ్రహములన్నిటి కన్నను పెద్దది. దీని న్యాయము భూమిన్యాయమునకన్న ౧౧ రెట్లు అధికము. ఇతరగ్రహముల నన్నిటిని కలిపి మద్దజేసినను అది బృహస్పతిగ్రహమునకే పెద్దగ నుండజాలదు. ఆకారమునకు తగినటుగనే దీనిచుట్టును తిరుగు చంద్రులు తొమ్మింద్రు గలరు. వీరిలో నలుగురిని ఒక చిన్న దూరదర్శిని యంత్రముతోగాని, ఒక బై నాకులర్స్ (Binoculars) తోగాని చూడగలము. బృహస్పతి గోళమునకుట్టున వాతావరణమేఘములు (Atmospheric clouds) దట్టముగ జుట్టుకొనియున్నందున ఎట్టిసూక్ష్మమైన దూరదర్శినియంత్రముచేతనైనను వీటిని భేదించి లోభాగమును పరీక్షించుటకు సాధ్యముగాకన్నది. వీనికిలోన గోళమును చుట్టియుండు ద్రవరూపమున నున్న మేఘములకులోన ఘనపదార్థ మేర్పిననున్నదో లేదోగూడ మనకు దృఢముగ దెలియదు. ఇప్పటికి తెలిసినంతవరకును ఇందు స్వతస్సిద్ధమైన (అనగా సూర్యరశ్మిపై నాధారపడని) ఉష్ణ మేవయు ఉన్నటుల గాన్పించును. వీని ఎట్టులున్నను ఈగోళముపైన మనకు దెలిసినట్టి ప్రాణిరాసు లేవియు నివసించజాలవు. ఏల యన, దీనిచుట్టును అమ్మోనియా (Ammonia), మిథేన్ (Methane) అను విషవాయువులుదప్ప సాధారణపు

గాలి ఒకింతయు లేనందున ప్రాణిరాసు లేవియు వీనిని పీల్చి బ్రతుకజాలవు.

భూ, సూర్యులనడుమునున్న దూరమునకన్న బృహస్పతి సూర్యులనడుమునున్న దూరము సుమార్లెదింతలేకున్నది. ఒకసారి సూర్యునిచుట్టును తిరిగినచుట్టకు బృహస్పతికి సుమారు ౧౨ సంవత్సరములకాలము పట్టును. దీనినిబట్టియే పూర్వము బాహ్యస్వత్యకూనమున బ్రదుకరిగినను చేసినట్లు కానంద్యుష్టాంతము గలదు. గుప్తవంతపురాజులును, కదంబవలతపు రాజులునుగూడ తమ దానకాలములను బాహ్యస్వత్యకూనముననే తెల్పిరి. ఐనను తనచుట్టును తాను ౧౦ గంటలలో నొక మారు తిరుగగలడు. భూమికన్న ఇంత పెద్దదగు గ్రహము యంతవేగముగ తనచుట్టు తాను తిరుగుకొనుచుండుట ఒకవిశేషమే. బృహస్పతి సూర్యుని చుట్టి తిరుగు ౧౨ సంవత్సరములకాలమునో నొక్కొక్కరాళి యందు ఒకసంవత్సరము నొప్పున నుండును. ఇతరుండు గానిబట్టి వివిధప్రదేశములందు పుష్కరప్రదేశము కలుగుచుండును. బృహస్పతి సింహరాశియందున్నప్పుడే గోదావరి పుష్కరప్రదేశమునను.

శనైశ్చగుడు:—శనైశుబట్టియే ఈగ్రహము సూర్యునిచుట్టు నొక్కమారు తిరుగుటకు చాలకాలము పట్టినని వ్యక్తమునకు. బృహస్పతికంటె ఇది సూర్యునికి సుమారు రెండువందలమార్లునుండునున్నందున దీనిప్రయాగమగ్గము చాలాధికమైనది. దీని సంవత్సర మిక్కటిమన 3౦సంవత్సరములకు సరిపోవును. ఇంతమార్లును నున్నందున శనైశు చలిమిక్కుటయు. బృహస్పతిపై నున్నట్లే ఇందును అమ్మోనియా, మిథేన్ విషవాయువులే యున్నందున ఎట్టిప్రాణిరాసులును ఇందు బ్రతుకజాలవు.

శనైశ్చగుని చుట్టును సరిగా గోళముమధ్యరేఖ (Equator) కెదురుగ ఒకచాని తరువాతి నొకటిగమూడు

౧. బై నాకులర్స్ అను యంత్రమునుండి జూచినచో దూరముననున్న వస్తువులు చక్కగనున్నట్లు గాన్పించును. కాని ఈ యంత్రము దూరదర్శినియంత్రమువలె చిన్నవిగ గన్పించినవి పెద్దవిగ నున్నట్లు చూపలేదుగాన ఈ బై నాకులర్స్ యంత్రము కాస్త్రజ్ఞుల కంతగా ఉపయోగపడదు. కాని పాశ్చాత్యదేశములందు నటుల ముఖవైఖరిని, నాట్యమును పరీక్షించుటకు, గుఱిపుపండుములను జూచుటకు దీనినెక్కువ వాడుదురు.

కడియములు (Rings) ఉన్నవి. వీనిలో ఈ గోళము మధ్య రేఖకు కడుదగ్గరగనున్న కడియము ఆరేఖను 2000 మైళ్ల దూరముననున్నది. కడుదూరముననున్న కడియము వ్యాసము ఒకలక్ష డెబ్బదియొక్కవేల మైళ్లకు మించియుండును. అసంఖ్యాకములైన చిన్నచిన్న చంద్రులలో (Moonlets), లేక ఉల్కలలో (Meteors) చేరి ఈ కడియములరూపముగ గాన్పించుచున్నవి.

శనైశ్చరునికి తొమ్మిదిమందీయో, లేకపదిమందీయో చంద్రులుగలరు. బృహస్పతియంత పెద్దదిగాకున్నను ఈ గ్రహము భూమికన్న ఎన్నియోరెట్లు పెద్దదైనందున ఈ గ్రహమున కిన్నిచంద్రులుంటును విమిశ్రేషము? వీరందరిలో పెద్ద టైటన్ (Titan) సుమారు మన చంద్రునంత యుండును. బృహస్పతివలెనే నిజమేషూచ్చాదితమైన ఈ గ్రహగోళమును గూర్చి మనకింతకంటె వెక్కువగా తెలియదు.

రాత్రివేళ శనైశ్చరగోళమునందు చాల విచిత్రముగ నుండును. ఇంద్రునిస్వనలె ఆకాశమునందుండు కడియములు సూర్యరశ్మిని ప్రతిఘటింపజేయుచుండును. ఒకటి చాలదన్నట్లు కొన్నిచంద్రులబలులు వెన్నెలగాయుచునేయుండును. కాని ఏమైనవీ? ఈ గోళమెంతమాత్రమును ప్రాణివాసయోగ్యముగాదు.

యురేనస్, నెప్ట్యూన్, ప్లూటో గ్రహములను గూర్చి మనకంతగా తెలియదు. యూరేనస్, నెప్ట్యూన్ గ్రహములు భూమికన్న చాల పెద్దవి. వీని వ్యాసము సుమారు 30,000 మైళ్లుండును. కాని ప్లూటో బుధుని కన్న చిన్నగ్రహమని తోచుచున్నది. యూరేనస్కు నలుగురు చంద్రులును, నెప్ట్యూన్ కు ఒకచంద్రుడును మాత్రమున్నట్లు తెలియుచున్నది. ప్లూటోకు చంద్రుడేమున్నట్లు కనపడదు. ప్లూటో సూర్యున కత్యంత దూరమున నున్న గ్రహము. అనగా ఇది భూసూర్యులకు మధ్యనున్న దూరమునకన్న ౪౦ రెట్టికేమును దూరమున గలను కాననే ఈ గ్రహము సూర్యునిచుట్టు నొకమారు ప్రదక్షిణము చేయుటకు ౨౫0 సంవత్సరములకాలముపట్టును. ఈ గ్రహ

మునం దెప్పుడును శీతలముగను, అంధకారముగను ఉండును.

ఇప్పటికి నవగ్రహములకును ప్రయాణముచేసినట్లయినది. కాని ఇంకను రెండు ముఖ్యప్రదేశములకు మనము ప్రయాణము చేయలేదు. అవి సూర్యు, చంద్రుగోళములు. సూర్యుని ముందు గైకొందము. భూమిపై మన యునికి సూర్యుడే యాధారము. మన వెల్తురు నకును, ఉష్ణమునకును, ఆహారమునకును మనము సూర్యునిపైననే యాధారపడియున్నాము. సూర్యుని కంటెను దేదీప్యమానముగ ప్రకాశించున దేదియును లేనట్లు మనకు కనబడును. మనకు సూర్యుడే దైవము.

కాని వాస్తవ మరసిమాడగా రాత్రి మనకంటికి కనబడు రెక్కలేనన్ని నక్షత్రములలో సూర్యుడు కూడ నొక్కడే. సూర్యుడంత ప్రకాశవంతమైన నక్షత్రముగూడ గాదు. సాధారణముగ మనకంటికి తేజోవంతములుగ గనిపించు నక్షత్రములకున్న ప్రకాశములో నలభైఇంట నొకపాలు ప్రకాశముగూడ సూర్యునికి లేదు. ఐనను మనకు సూర్యుడే గొప్ప. ఇతరనక్షత్రములతో పోల్చిచూచినచో సూర్యుడంత పెద్దవస్తువుగా గాన్పించక పోవచ్చును, అంతదూరముగ నున్నట్లుగూడ దోచకపోవచ్చును. కాని భూమితో పోల్చి చూచినయెడల సూర్యుడెంతయో పెద్దగనున్నటులను, కడుదూరమున నున్నటులను విదితమాను. మన భూగోళమువంటి గోళములను సుమారు ౧3 లక్షలను జేర్చి ముద్దచేసినచో సూర్యగోళపు ప్రమాణముగల గోళమొక్కటి తయారవనేమా. సూర్యునిచుట్టును తిరుగు గ్రహములన్నిటిని గలిపి ముద్దచేసినను ఆముద్ద సూర్యునిలో విజృంభిత స్వల్పభిన్నాంశముగనో కన్పడును.

ఇంతప్రాముఖ్యమైన సూర్యగోళమునకు ప్రయాణము చేయకతిరువా? కనుక దూరదర్శినియంత్రసహాయమున మానసికవిమానముపై సూర్యగోళమునకు ప్రయాణింతము. నిజముగ మనప్రయాణము నిట్లుచేయుటయే తేమము. లేకున్నచో భూగోళమును వదిలి కొంతకాల

౧. భూమివ్యాసము ౮,౦౦౦ మైళ్లు; శనైశ్చరుని వ్యాసము 2౪,౦౦౦ మైళ్లు.

ము ప్రయాణము చేయగనే నీరు మంచుగ మారుశీతలస్థితి కన్న అత్యంతశీతలమగు పరిస్థితులలో మనము మోతముగ ఘనీభవించుము. పిమ్మట నూర్యుని సమీపించిన కొలదిని అనిర్వచనీయమగు ఉష్ణమున దహింపబడివాయు రూపమును జెందుచును. సూర్యగోళమునందలి ఉష్ణ పరిస్థితులను మన మాహించుకొనజాలము. సూర్యగోళము వైభాగమున సుమారు ౬౦౦౦ సెంటిగ్రేడు డిగ్రీల (Centigrade degrees) ఉష్ణమున, గోళము మధ్యమ సుమారు రెండుకోట్ల పదిలక్షల సెంటిగ్రేడు డిగ్రీల ఉష్ణమును ఉండెను.

ఎంత జ్వరమువచ్చినను మానవుని దేహమునందలి ఉష్ణము ౪౦ సెంటిగ్రేడు డిగ్రీలకు మించును. దీనికైన ఒకటి రెండు డిగ్రీల ఉష్ణ మధికమైనను మరణ మాసన్నమైనదని తలచుము. అట్టిగో మనము సూర్యగోళమున కెట్లు ప్రయాణము చేయగలము ?

సూర్యగోళముమీద కొన్ని స్పృశ్య నిమిచ్చు (Sun-spots, లగనపడుచుండును. కొన్నిమారు లీమచ్చ లధికముగ నుండును. కవంగముల వలె (Funnel-shaped) గనపడు వీనిని ండిగాలు లవచ్చును. సూర్య

గోళపు అంతర్భాగమున నున్న వాయువులు అందలి అత్యధికోష్ణముచే చెలరేగి తక్కువ యుష్ణముగల ఉపరిభాగమునకు వచ్చుటకు ప్రయత్నించుటచేత ఈవిధమున సుడిగాలులు కలుగుచున్నవి. ఇవి చాల యుష్ణముగ నున్నను ఇతర భాగములకన్న ౨౦౦౦ సెంటిగ్రేడు డిగ్రీల ఉష్ణముతక్కువగలవిగాన నల్లగ నున్నట్లు గాన్పించును ఇంతయుచేత తో చెలరేగుచున్న ఉష్ణవాయుకుపాను లందుండి సూర్యగ్రహణమునకు ప్రయాణము చేయనగునా ?

సూర్యునియందుండు మచ్చలనుగూర్చి చాల కాలమునుండి పరిశోధన జరుగుచున్నను ఇప్పటికిని వాటినిగూర్చి పూర్తిగ తెలిసికొనుటకు సాధ్యముగా లేదు. శ్రీకంకరాచార్యులవారు ఈమచ్చలను జూచి నట్లు మనకు తెలియుచున్నది. అంతకు పూర్వమే ఎందరో వీని వెలింగియుండిరట. క్రీస్తుపూర్వము సుమారు మూడువారునువేల సంవత్సరములకు పూర్వమే చీనాదేశములు వీనినిజూచి వితర్కించినట్లు కొన్ని యాధారములు తెల్పుచున్నవి. ఈమచ్చ లధిక మగుటయం దొక క్రమవృద్ధి యున్నట్లు తోచు

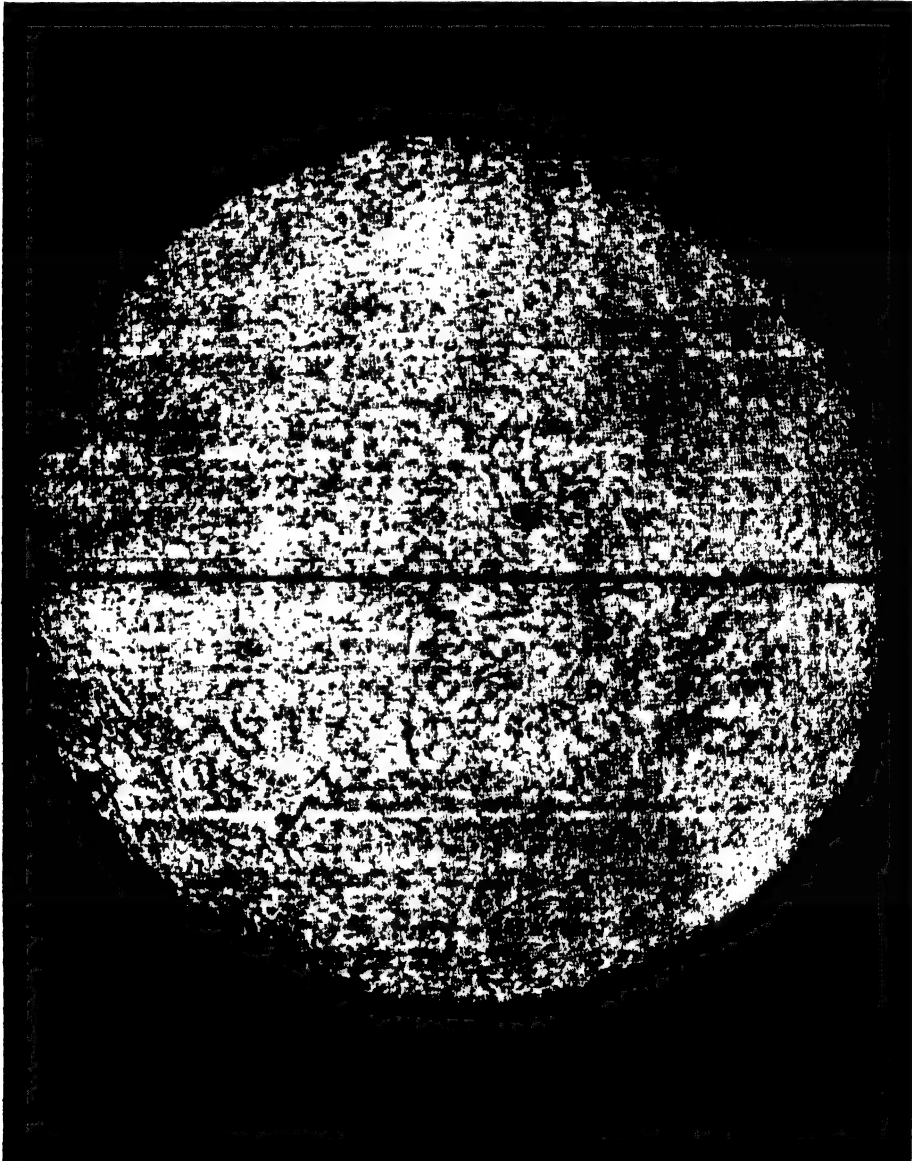
౧. సాధారణముగ నీటిని మంచునట్లు చేయు శీతలపరిస్థితిని ఆధారముగనిని దీనిని శూన్యముగలెక్కించి ఉష్ణ మధికముగ కొలదిని ఒకడిగ్రీడ్ వాపున నీరు కుతకుత యుడికి అపరియస్థితిని ౧౦౦ డిగ్రీల ఉష్ణమని శాతకాశ్రుష్టాలు సెంటిగ్రేడు పద్ధతిప్రకారము తలచుచున్నారు. కాని ఇంతకంటే నధికముగ ఉష్ణపరిస్థితులను, శీతల పరిస్థితులనుగూడ మనము దినమును జూచగలము. ఇనుమును కరగజేయుటకున, నీపమును కరగించుటకును ౧౦౦ సెంటిగ్రేడు డిగ్రీల ఉష్ణము చాలదు. అట్లే మంచునకు కొంతయువ్యచేర్చినచో శూన్యమునకన్న తక్కువయగు శీతలస్థితి సంభవించును. అట్టిస్థితి శూన్యమునకన్న తక్కువగాన-౧ మొదలుకొని క్రమముగ శీతల మధికముగ కొలదిని-౨౭౩ సెంటిగ్రేడు డిగ్రీల వరకును లెక్కించురు. -౨౭౩° డిగ్రీలకన్న శీతలమగు స్థితియే ఉండ సాధ్యముగాదు. అట్టిస్థితికి రాకపూర్వమే అన్ని వాయు, ద్రవపదార్థములను ఘనీభవించును. అట్టిఘనస్థితిలో (Solidstate) కణముల వ్యాపారము (Molecular action and motion) ఇనుమంతైననుఉండదు. కాశ్రుష్టాలు బహుప్రమాసపడి తమ యంత్రములతో ఇంతకు ఒకటిరెండు డిగ్రీలు మాత్రమధికముగ ఉష్ణముగల పరిస్థితులను సృష్టింపుకలిగియున్నారు.

౨. అసలు మానవదేహోష్ణమును కొలుచు సూర్యమీటర్ యంత్రమును (Thermometer) ౪౩, లేక ౪౪ సెంటిగ్రేడ్లుగలూ మించిన యుష్ణమును గోలమట కవకాశము లేకుండునట్లు నిర్ణయించుచున్నారు. కాని ఇందలి లెక్క సెంటిగ్రేడ్ పద్ధతినిగాక, ఫారన్ హీట్ (Fahrenheit) పద్ధతి ననుసరించినందున మన దేహమునందలి ఉష్ణము ౯౮.౪ డిగ్రీలని మనము సాధారణముగ జెప్పుదుము.

చున్నది. గొన్ని సంవత్సరముల కొకమారు ఈమచ్చ లధికమై తగ్గిపోవుచుండును. ఈమచ్చ లధిక మైనపుడు మన భూమిపైనగూడ కొన్ని విశేషములు సంభవించు చున్నవి. వానినన్నిటిని ఇటు విశదీకరింప సాధ్యము గాదు. కాని ఈమచ్చలకును మన శీతోష్ణస్థితియందు

ఒక్కొక్కమారు కలుగు అత్యధికములైన మార్పులకును ఏదోసంబంధ మున్నటుల దోచుచున్నది.

సూర్యగోళము అంతర్భాగమునుండి అత్యధికోష్ణ ముతో కాగుచున్న పదార్థము పైకెల్ల పుడునుబలముగ చిమ్ముచునేయుండును. ఇట్లు చిమ్ము పోటలనే సూర్య

సూర్యగోళము-అందలిమచ్చలు (Sun-Spots)

కుంగములు (Solar prominences) అని యందురు. ఈ సూర్యకుంగములు సూర్యబింబమునకు చాలదూరము (అనగా ఒక్కొక్కప్పుడు ౫ లక్షల మైళ్లదూరము) వరకును వ్యాపించగలవు. సూర్యునికి మనమింత దూరమున నున్నందున మన కెట్టిభయమును లేదు. లేకున్నచో ఒక్కమారు ఈసూర్యకుంగములు భూమిపై బడినయెడల భూమియంతయు కుమ్మరికొలిమిలో నొక చిన్నగురిగింజవలె మా మైపోవును.

ఈసూర్యకుంగములనుగూర్చియు, సూర్యబింబము చుట్టును ఉజ్జ్వలముగ ప్రకాశించుపరివేషము (Corona) ను గూర్చియు ఏకేదముగ పరిశోధించుటకు అపరిమిత కాంతివలన సాధ్యముగాదు. సంపూర్ణ సూర్యగ్రహణము లందు సూర్యబింబమంతయుమరుగుపడుటవలన కాంతితగ్గి వీనినినులభ్యముగ పరిశోధింపవచ్చును. కాని సంపూర్ణ సూర్య గ్రహణములు ఎన్నియో సంవత్సరములకొక్కమారుగాని తటస్థించవు. అప్పుడు గూడ నవి కొన్ని నిమిషముల కధికముగా నుండువు. సాధారణముగ సంపూర్ణ సూర్యగ్రహణము కొన్ని సెకండుల కాలమునుండి ౮ నిమిషముల వరకును ఉండవచ్చును. అందువలన ఆధునిక శాస్త్రజ్ఞులు ఈ విషయమును పరిశోధించుటకు వారి కిదివరకును దొరకిన కాలమునంతయు చేర్చి చూచినను ఒక గంటకు మించదు. అందువలననే సంపూర్ణ సూర్య గ్రహణమనినయెడల శాస్త్రజ్ఞులు బహు ప్రయాసకొర్చి ఎన్నియో వేలమైళ్లు ప్రయాణముచేతురు.

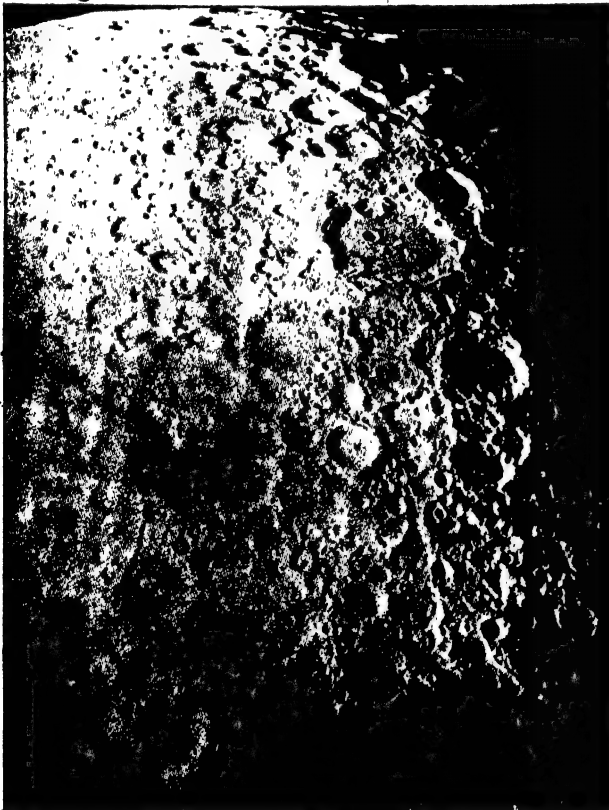
చంద్రుడు:—సూర్యునికన్న చంద్రుడే మన ప్రయాణమునకు తగిన గమ్యము. హెచ్. జి. వెల్స్ (H. G. Wells) అను అంగ్ల సారస్వత ప్రపంచము నందలి మహామహుడు చంద్రబింబమునకు ఇద్దరు మనుష్యులు ప్రయాణము చేసినట్లు ఒక విచిత్రకథను వ్రాసినయ్యాడు. నిజముగ అన్నిటికన్నను చంద్రునిపైననే మన కిష్టమెక్కువ. సౌమ్యముగను, ఉల్లాసకరముగను మనకు చెన్నైలగల్గించు ననుకారణముననో, లేక చంద్ర బింబముగూడ భూమినుండి వీడిపోయిన ఒక భాగముగుటచేత మనకు దానితోగల విశేష సంబంధముననో, ఏలకోగాని చంద్రుడు మనల నెక్కువగ ఆకర్షించు

చున్నాడు. కాని ఈ చుక్కలలేదు చూచుట కంత పెద్దగమన్నను నక్షత్రములతోగాని, గ్రహములతోగాని పోల్చుట కేమాత్రమును సాటిరాదు. భూచంద్రులకుగల సంబంధమునందలి విశేషమంతయు భూచంద్రుల సామీప్యముపైననే యాధారపడియున్నది. చంద్రుడు భూమికి నుమారు రెండులక్షల నలభైవేల మైళ్ల దూరమున నున్నాడు. భూమికింత దగ్గరగనున్నవింకేమియు లేనందున చంద్రునియాకర్షకశక్తి భూమిపై ఏవైపునకు ప్రసరించినయెడల ఆవైపు భూమియందలి నీరును, భూమియుగూడ ఆకృష్టములై సముద్రపుపొలు (High Tide) రూపముగ పరిణమించును. సముద్రపు జలరాశియేకాక భూభాగముగూడ ఈ యాకర్షణకు లోబడె సాగుచున్నదియు, అట్టి సాగుదల వలన న్యూయార్క్ (New York) నగరమునకున్న ఎంపైర్ స్టేట్ బిల్డింగ్ (Empire State Building) అను గొప్పసౌధమునకును, ప్యారిస్ (Paris) నగరమునందున్న విఫల్ టవర్ (Eiffel Tower) అను స్తంభమునకును సామాన్యముగనుండు దూరమునకన్న ౬౩ అడుగులు తగ్గననియు శాస్త్రజ్ఞులు పరిశోధించి తెల్పియున్నారు. భూమి తనచుట్టును తాను ౨౪ గంటలకు ఒకమారు తిరుగునుగాన ఇంతయంతరమునందు భూమియందలి ఏప్రదేశమునందైనను రెండుమార్లు పొలు (High tide) కలుగును. వీనికి సరిగ మధ్యకాలమునందు పొలు (Low tides) కలుగును. భూమియక్షమలో పాతిక యక్షమగల ఈచంద్రుడు (చంద్రునియక్షము ౨,౧౦౦ మైళ్లు) భూమిపై నెంతకలత కలిగించునో చూచినయెడల ఇక ఇంతకన్న ఎన్నియోరెట్లు పెద్దవిగమన్న గ్రహములును, నక్షత్రములును పొరబాటున మన భూమిని సమీపించినయెడల ఎంతటి యనర్థమునుచేయుగలవో యూహించుకొనవచ్చును.

వెల్సు నవలయందు వ్రాసినట్లు మనమును చంద్ర గోళమునకు ప్రయాణము చేసితిమనుకొందము. అం దేమన్నదో చూతము. కాని అచ్చటికి పోకముననే మనము ప్రాణనాయువును బుడ్డలోనో, మరి ఇంకే విధముగనైననో భద్రముచేసి వెంటగొనిపోవలెను, చంద్ర

ద్రునిపై గాలియే (Atmosphere) లేనందున మనము ఇచ్చటినుండి ప్రాణవాయువును నేకరించుకొనిపోవనియెడల ఊపిరిపీల్చుట కందేమియు లేక పంటనే చనిపోవుదుము.

గాలిలేనందువలన అం దెట్టిధ్వనులును వినిపించవు. ధ్వనికెరటములు గాలియందే ప్రయాణించగలవు. గాన గాలిలేకున్నచో మన చెవియొద్దనే ఒకనగారావాయించినను మన కేమియు వినిపడదు. ఇద్దరు మనుష్యులు చంద్రగోళముపైన దిగి ఒకరితోనొకరు మాటలాడుకొనినట్లును, చప్పట్లు చరచినట్లును ఇంకెన్నియో విధముల ధ్వని కలిగించినట్లును వెల్పువార తన నవలయందు వ్రాసియున్నారు. కాని నిజముగ చంద్ర

చంద్రగోళము-ఉపరితలము.

గోళమునం దెట్టిజీవీయు సంభవించదు. ఇంతేకాక గాలిలేనందువలన సూర్యకాంతి సర్వదిశలకును ప్రసరించుటకు (Diffuse) సాధ్యముగాదు. అందువలన సూర్యుడు ప్రకాశించుచున్నప్పుడు నల్లని యాకాశమునందు నక్షత్రములు స్పష్టముగను, ప్రకాశవంతముగను గాన్పించుచుండును. భూమిచుట్టును గాలిచుట్టుకొని యున్నందున భూమినుండి ఇంత ప్రకాశవంతముగ నెప్పటికిని నక్షత్రములు గానరావు.

ఒకవిషయమునందుమాత్రము వెల్పునవలయందలి మనుష్యులకువలె మనకును అత్యంతాశ్చర్యము కలుగును. వెల్పునవలలో నొకడు తనప్రక్కనున్న ఒకచిన్న కాలువనో, లేక గోతిలో దాటుటకై ఒకగంతు వైచె

నట. వెంటనే తా ననుకున్నదానికన్న ఆరురెట్లు దూర మధికముగ ఈవల వచ్చిపడెనట. చంద్రగోళమునందు మనము ఆరింతలు తక్కువ బరువుందుము. ఇక్కడ ఒక మణువురాతి నెత్తిలేనివాడుగూడ అందు ఆరుమణువుల భారము నవలంక ఎత్తగలడు. స్థూలకాయులగు వారుతాము ఎక్కుగ నెరుగు పం దమునందు (High jump) సమర్థులనిపించుకొనవలెనన్న చంద్రగోళమునకు బోయినయెడల చాలననుకూలముగ నుండును.

చంద్రునిపైన వాయుగడుగు లిడినంతనే అది మృతిచెందిన లోకముని ఒకబుబుమైన యభిప్రాయము కలుగును. చంద్రగోళమున నీళ్లు లేవు ధ్వనులులేవు. ఎట్టి చెట్లు చేమలును లేవు. పీల్చుటకు గాలియైన లేదు. ప్రైజి జూచిన నల్ల నియాకాశము మన యాకాశమువలె మనోహరముగ నింకెచ్చుట నెననుండునా? ఉపరితలముగూడ ఏదోజీవకళ నశించినదానివలె పొడి పొడిగ, చెమ్మ ఇను

౧. ఈవిషయమునుగూర్చి ఆంధ్రప్రతికభారతసంకల్పిరాదిసంచికలో నా 'కర్ణపికాది' వ్యాసమును చూడవగును. (పుటలు ౧౧౯-౧౨౨)

మంతయు లేకయుండును. అంతయు బీడుభూమి. ఎటువైపుచూచినను పచ్చిగడ్డిగాని, ఆకులములుగాని ఏమియు గనపడవు.

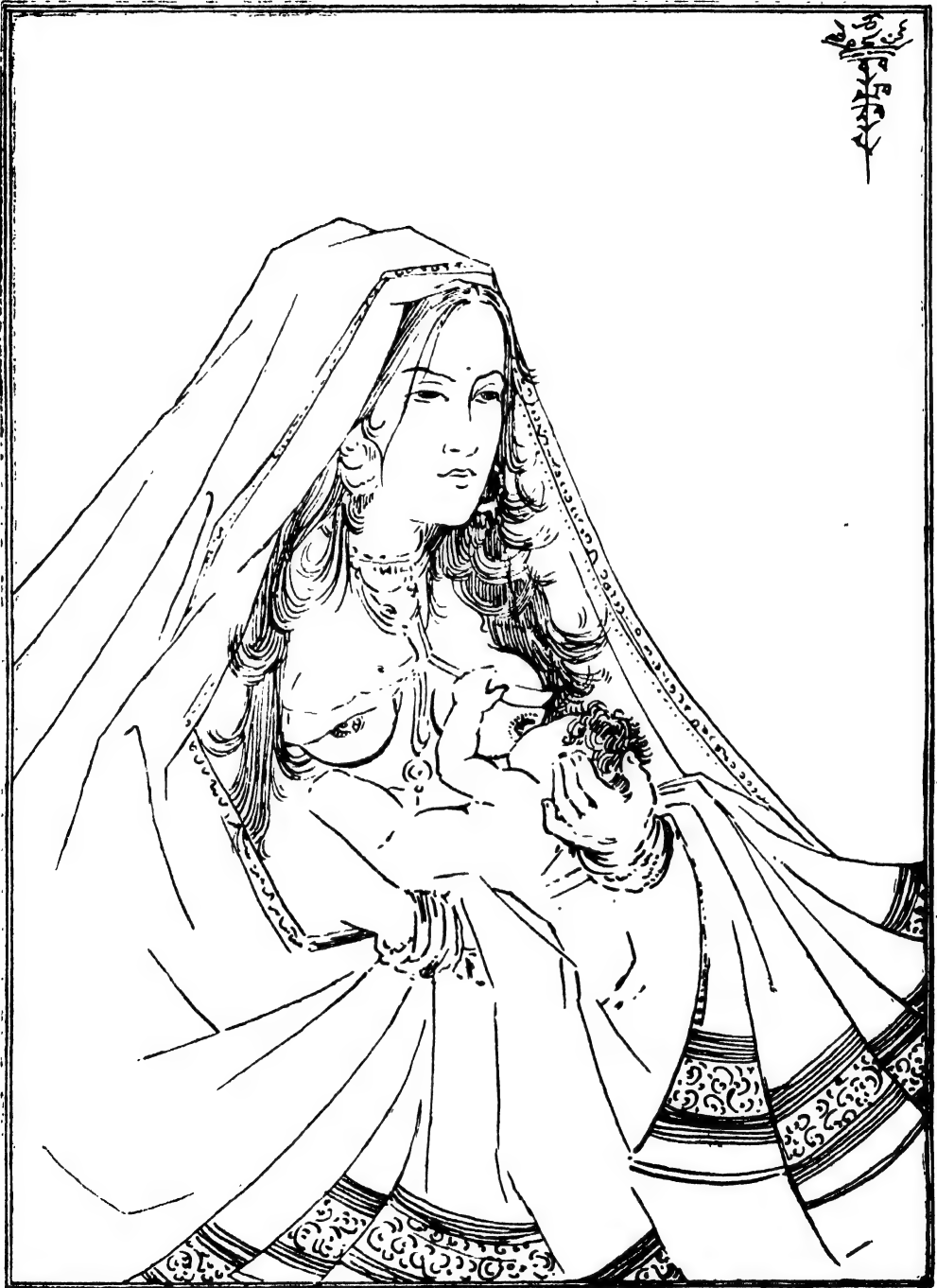
చంద్రునిపైన ఎత్తయినకొండలు గలవు. వీనిలో కొన్ని మనహిమాలయమంత (అనగా విదారు మైట్లు) ఎత్తు గలవు. ఈ కొండలకు మధ్య మైదానములు. ఈమైదానములనే పూర్వీకులు సముద్రములని తలచి వీనికి ప్రశాంత సముద్రము (Sea of Tranquility), మధుసముద్రము (Sea of Honey) మున్నగు పేర్లు పెట్టిరి. చంద్రుని యందు నీరేలేదని వారి కప్పటికి తెలియదు. చంద్రుని శరీరమున మనము ముఖముగ పరిశోధింపవలసిన యంశము అందరి అగ్నిపర్వతముఖములు (craters). ఇట్టి ముఖములు సుమారు ముప్పైవేలు ఇందుగలవు. ఇవి నిజముగ అగ్నిపర్వతములవలన నేర్పడినవా, లేక ఉల్కలు ఇందు విశేషముగ పడుటవలన సంభవించినవా యని శాస్త్రజ్ఞుల కొక తీరిని సంజేషా మిప్పటికిని గలదు. ఈ అగ్నిపర్వత ముఖములలో కొన్నికొన్ని చిన్నవి. కాని ౧౫౦ మైళ్లకు మించిన వ్యాసముగల పెద్దపెద్దవి గూడ ఇందు గలవు.

చంద్రులోక మొక విచిత్రలోకము. ఇందు నెల కొకతూరి సూర్యోదయమగును. అనగా మన కొక పక్షమంతకాలము చంద్రుని కొకరాత్రియే. సూర్యుడు ప్రకాశించుచున్నప్పుడు ఇందు అమితోష్ణము. సూర్యుడొస్తమించగనే అమితశీతలము. ఋతువులులేవు. ఉష్ణములేదు. సంఘోరాగమలేదు. సూర్యోదయాస్తమయములు భూమియందువలె క్రమక్రమముగ గాక హఠాత్తుగ సంభవించును. పైన గాలియుండినయెడల ఇట్లెప్పుటికైనను జరుగునా?

చంద్రుడు భూమిచుట్టును ఒక్కమారు ప్రదక్షిణ ముచేయుటకు ౨౯½ దినములకాలము పట్టును. ఇంతకాల

ములో ఇతనికాంతి పెరుగుతరుగులకు లోనగుచున్నది. దీనినే కళలుమారుటయనియందుము. భూమిచుట్టును తిరుగుటలో కొంతకాలము భూ-సూర్యులకు మధ్యగ చంద్రుడు ప్రయాణించవలసివచ్చును. సరిగా ఈ రెంటికిని మధ్యగనున్న దినమునందు ఉజ్జ్వలసూర్యప్రకాశము వలన ఇత డేమాత్రమును గనపడదు. అట్టిదినమునే యమావాస్యయని యందుము. కాని ఇతడు ప్రయాణము చేసినకొలదియు ఈ స్థలమునకు దూరమై సాయంత్రము మనకు కొంచెకొంచె మధికముగ కనబడుచువచ్చి పున్నమనాడు సరిగ భూమికి అవలంబకైన నుండుట వలన సంపూర్ణబింబముతో ప్రకాశించును. అనగా, చంద్రునికిగాని, ఇతరగ్రహములకుగాని స్వతస్సిద్ధమైన కాంతి ఏమాత్రమును లేదుగాన, బింబముపైన బడిన సూర్యకాంతియంతయు ప్రతిఫలన (reflect) మగుచున్నదని యర్థము.

ఇప్పటికి మన ప్రయాణము ముగిసినది. మనది యన దగు ఈ సూర్యమండలమున (ప్లాటోగ్రహ మున్నస్థలము వరకును సూర్యమండలమే), ఇంకను, జ్యోతిక (asteroids) లనియు, తోకచుక్క (comets) లనియు, ఉల్కలు (meteors) లనియు కొన్ని విశేషములు గలవు. కాని వానినన్నిటినిగూర్చి విశదముగ దెలిసికొనవలెనన్న సూర్యమండలమును దాటిపోయి నక్షత్రమండలములనుగూర్చియు ఆకాశద్వీపజగత్తు (island-universes) లనుగూర్చియు కొన్ని విషయములు మునుముందు తెలిసికొనవలెను. ఈ విషయములు సరిగా బోధపడినగాని అసలు ఈ గ్రహము లెట్లుద్భవిల్లెనో కూడ అర్థముగాదు. వానినన్నిటినిగురించి రాబోవు సంచికయందు వ్రాసెదను.

బాలెంతరాలు

—రామరావు.

నల్లపాంగులు

వి. దుర్గాప్రసాదరావు

“దీనా దీనా! అడవిమీ ఆపుంజు పెట్ట నల్లా పాడుస్తాంది!” అని తార దినమణికి చూపించింది.

“నీసిగ్గుచిమిడిరికడే!” అని దీన తారబుగ్గలను పిడికిళ్లతో పాడుస్తూ అటునించి మాపుమరల్చి సుంభ నపు నవ్వు నవ్వింది.

తార తెల్లబోయి చూసింది. తార కేమీ అర్థమవలేదు. తల్లిచాటున పెరిగినపిల్ల కాదు. తండ్రిపోవడం, చాలానాళ్లవరకు తండ్రినితప్ప ఇతరలోకం ఎరుగదు. దీన కొత్తగావచ్చినపొరుగువాళ్ళపిల్ల. ఇద్దరూ ఒకేఈడు వాళ్లు. పొటికిరిస్తూన్న జవ్వనము. దీన స్త్రీప్రపంచము లో పెరిగినపిల్ల. చిన్ననాటినుంచీ ఊపాలు పెట్టవి. ప్రపంచముతా ఊహించుకోగలశక్తిగలది. తానో, అమాయకురాలు. ఆమె ప్రశ్నలో అమాయకత్వం తప్ప మరేమీ లేదు. చిన్ననాటినుంచీ లోటిపిల్లలు చెప్పేకథలూ, అదీ విన్నదీనకీ తార తన్ను మించినజాతి అని పించింది. లేకపోతే అంతనిర్లక్షజాతి అడిగిఉండదు అనుకొంది. అమాయకత్వం అని ఎంతమాత్రమూ తోచలేదు.

“దీపాలెడుతున్నారు. నేపోతాను” అంది దీన.

“కొంచెం ఉండవే. మానాన్న ఇప్పుడే వస్తాడు. సరేకానీ. దీనాఎందుకే—”.

“ఏం నంగనాదివే!-నే పోవాలక్కా, మాఅమ్మ తిడుతుంది” అంటూ దీన లెచి వెలిపోయింది.

ప్రాద్దుగూకిందని తారకూడా లేచి కసపూడ్చి నీళ్లు చల్లి వీధిగుమ్మలకు ముగ్గుట్టి, ఇంట్లో దీపాలువెలిగించింది. ప్రాద్దున్న చాకత తెచ్చినమడత కట్టి వంట ముగించుకొని తండ్రికోసం ఎదురుచూస్తూ గుమ్మంలో నిల్చుంది. ఎంతనేపటికీ తండ్రి రాలేదు. “అయ్యవచ్చాక భోంచేస్తాడు. ఆకలేస్తాం”దని తనుపెట్టుకొనినీ, మళ్ళీ

తండ్రికోసం వీధిగుమ్మంలో ఎదురుచూస్తూ నిలబడ్డది. మునుపు కొన్నిమాట్లు ఇలాగే ఆలస్యంగా వచ్చాడు తండ్రి. ఒక్కొక్కప్పుడర్థరాత్రి అయేది.

నూరుగజాలలోపున ఇళ్లులేవు. ఇళ్లవరుసకు కొంతెడనతలగా సందుమొగలో మ్యునిసిపల్ లాంతరొకటుంది. ఆదీపానికి కొద్దిదూరంలోనే తారాడుతూ ఉన్న ఒకవ్యక్తి. తార అతన్ని చూడలేదు. ఆలోచిస్తూ తండ్రికోసం తార అక్కడేచూర్పాని చూస్తోంది.

తారకు మళ్ళీ కొట్లు మనస్సుకు వచ్చాయి. పుంజు పెట్ట పెండుకు బాధపెట్టింది? ఆమాటడిగితే దీన అల్లా ఎందుకు నవ్వింది? దీనవ్యూహ సస్యము ఉన్నాయి. తార కేమీతోచలేదు. నాయననడిగితే! ఎందుకో తండ్రినడగకూడదని తార కనిపించింది. తల్లి ఉంటే తల్లి నడిగేది. ఈతల్లి ఎలాఉండేదో తార సరిగ్గా ఎరుగదు. కాని తల్లిరూపం చిననా డెప్పడో తనకు తెలియకుండానే ఆమెచిత్రించుకొన్నది. రాను రాను అదే తల్లినిజరూపమని ఊహలో ఉన్నది. ఆ రూపవైబాన్ని ఆమెఎప్పుడూ ప్రశ్నించలేదు. ఆతల్లి రూపమే అప్పుడామెను వ్యామోహితనుగా చేసింది. తల్లిఉంటే ఎన్నో అడుగుదు ననుకొంది. దీనకు తల్లి ఉండబట్టే ఆసంగతి తెలుసు. దీనకు తప్పకుండా తెలుసు. లేకపోతే అలానవ్వదు. ...

దూరాన్న దీపంవంక చూస్తూ ఆలోచిస్తూన్న తారకు అకస్మాత్తుగా ఒక మొగము కనపడింది. తండ్రి మొగమేమో అని చూసింది. కాదు. కాని ఎవరో ఆమె చూచిన మొగమే.

అకస్మాత్తుగా ఆమెకు జ్ఞప్తివచ్చింది. ప్రాద్దున్నదీనతో నీళ్ళకు పోయినపుడు దిండెలు క్రిందకు దించి ఇద్దరు రేవులో నవ్వుతూ మాట్లాడుకొంటూన్నారు. ఆమెప్రక్కకు తిరుగుండి దీన హాస్యానికి నవ్వింది. దూ

“ఆలోచిస్తూ తండ్రికోసం తార అక్కడే కూర్చోని చూస్తోంది.”

కొడుమ, చిరునవ్వు, కోళ్ళూ, కీతార వ్యంగ్యోక్తి... మనస్సుకు వచ్చాయి. ఆమెకిమీ అర్థమవలేదు. అల్లాగా కుసుకుపడుతూంది.

వీధి తలుపు కొట్టినచప్పుడైంది. ఆమెపంచేంద్రి గూలూ నిద్రపోతూన్నాయి. సగముమనస్సు నిద్ర పోతూంది. సగముమనస్సు అలవాటుచేత మెళకువగా ఉంది. ఆసగము మనస్సు ఆ చప్పుడువింది. నిద్రలో ఆమెచెళ్ళి తలుపు గెడతీసి నిద్రపోతూనే మళ్ళీ వచ్చి పడుకొంది.

ఆమెకు కలవచ్చింది. ఆమె వక కోడిపెట్టయి నట్టు. ఒకపెద్దకోడిపుంజు ఆమెచుట్టూ తిరగడం మొదలు పెట్టింది. ఆమెకు తప్పుకొనేందుకు ప్రోవ కనబడలేదు. అకస్మాత్తుగా ఆపుంజు ఆమెను తినరెక్కలతో ఆవరించింది. తనగోళ్ళతో ఆమెగుండెలను చీరటం మొదలుపెట్టింది. ముక్కుతో ఆమెమొగమంతా పొడవడం మొదలుపెట్టింది.

ఆమెకు ఇది కలలన్నజ్ఞానము తప్పలేదు. కాని అజ్ఞానము, ఆమెలో మహాభయము కలిగించడం మాన

రాన్న ఈమనిషి నిలబడి మీసం పన్నగా దువ్వుతో మందచోసం చేశాడు. ఆమె చోసం అగిపోయింది. తొందరగా నీళ్లు నింపుకొని బయలుదేరి అతన్ని దాటి దూరంవచ్చాక “దీనా, ఆమనిషెవరో” అని అడిగింది “జమిందారుకొడుకు, చాలాచెడ్డవాడు.” తార ఊరికే “ఏంచంపుతాడా ఏమిటే” అంది పరాకుగా, “నీమొహం! చంపడు! ముద్దెట్టుకొంటాడు; కాదు ముద్దులతో చంపుతాడు” అని నవ్వుటం మొదలుపెట్టింది. దీనమాటలు తార కర్ణమవలేదు. ప్రాద్దున్నా అవలేదు. సాయంత్రం అంతకంటేను. తారకందుకో ఒళ్ళు గనర్పొడిచింది. నిద్రపోతాననుకొని తలుపు గెడవైచి పడుకొంది.

ఏవో ఆలోచనలతో నెమ్మది నెమ్మదిగా కుసుకుపడుతూ ఉంది. ఎందుకో మళ్ళీమళ్ళీ జమిందారు

లేదు. ఆమె కళ్ళు తెరవటానికి ప్రయత్నం చేసింది. కాని కంటిరెప్పలు విప్పకోలేదు. గట్టిగా కేకవేయబోయింది. తనకేక తనకే వినబడదు. “ఇది చెడ్డకలము టుకే!” అని మనస్సుకు ధైర్యం చెప్పుకోటం మొదలు పెట్టింది. కాని ఆమెకు భయ వాగ లేదు.

ఆమెను ఆమెనింకా బిగ్గగా ఆవరించింది. ఆమె ఉచ్చాస్యసనిక్వాసాలు వేగించాయి. ఆమెగుండె దడదడ కొట్టుకొంటూంది. రక్తమంతా ఆమెగుండెలకు ఆమెముఖానికి పాకింది. ఆమెవొళ్ళంతా అతిఆవేగంతో వొణికిపోయింది. ఈభయభరిత స్థితిచూడటానికి అతి ప్రయత్నంతో ముగ్గురు పక్కకు తిప్పుకొంటూ అస్సుటంగా గొణుగుకొంది. బలవంతాన కళ్ళు తెరచి మళ్ళీ కళ్ళుమూసుకొని కెవ్రున కేకవైచింది. ఆమెగుండె కొట్టుకోగలిగినంతవేగంగా కొట్టుకొని కొట్టుకోటం మనివేసింది. ఆమెఉచ్చాస్యసనిక్వాసములు లేవు.

జమీందారుకొడుకు తెల్లబోయాడు. తననిండు కాగిలిలోనుంచి ఆమెను వదలేశాడు. ఆకరిరం బిల్లాగే బిగుసుకుపోయింది.

జమీందారుకొడుకు క్రిందంతా యేమీ అర్థం కాలేదు. అతని కిది అపూర్వసుభవము. అతని కాగిలిలో మును పెంతబలవంతం పైబడిన స్త్రీనాదా చనిపోలేదు. అతనికల గిట్టున తిరిగిపోయింది. అతనివ్యాపారాలలో ఇంతకుమున్నప్పూ అతనికి చలనము కలగలేదు. నేడతనిమనస్సు తుభిరమైపోయింది.

అతనికి నాటిచర్యంతా మనస్సులో గిట్టున తిరిగింది. ఆమెను ప్రాద్దున్న నీలాటిరేవులో చూశాడు. పదారేండ్లజన్మనము. నున్న నిచెక్కలు. అమాయకపువెదపులు. ముద్దులగాని వర్ణించలేని కంఠము. అతనికర్థంకాని జ్యోతి కు లీనేకళ్ళు. నవ్వుతో అతనివంక చూసింది. అతన్ని చూసి న వ్యాపేషింది. కాని జన్మనిలక్షణం అది. విముఖత్వం అని కాముకు డనుకోడు. స్వర్ణప్రతిమలాంటి ఆమెరూపము తడిసినచీరలో సగముసగము కనబడి పూర్ణనగ్న స్వరూపంకన్న వేయరేట్లు మోహితుణ్ణి చేసింది. తనకాముకత్వానికి ఇంతకుముందు అత నడైరు

గడు. ఇప్పు డుండవచ్చునని లోచనైవా లోచలేదు. మును పెందలో అతనిసౌందర్యానికి దాసీలయారు. తరువాత కొందరు స్వచ్ఛమైనస్త్రీలను అతను బలవంతపెట్టి చెరిచాడు. అలాలసవృత్తి అతనిలో పెరిగిపోయింది. కాని పాపాచరణ మన్నుబుద్ధి అతని కెప్పుడూ లోచలేదు. లోచుటకు తీరిక కలుగలేదు. సహజంగా సౌందర్యమూర్తి; అంతకన్నా తనసౌందర్యాన్ని తమగుర్తించినవాడు. అనేకమునిస్త్రీలచే నవమన్మథుడని పొడబడ్డాడు. నే డొకపనిబాల అతన్ని కాదంటుందా? అతనిరసికత్వ మంటేనా.

ఆమెనంట దుఃరానపోయి ఆమెయిల్లు గుర్తుపట్టాడు. రెడ్డిమాశురు. రెడ్డి భయంకరుడు. అపాయంబారు, సీకామాన్ని వృధిపరుస్తుంది. దానికొక ఔన్నత్యం కలిగిస్తుంది అతనిమనస్సులో.

రెడ్డి ఊహ్యోలేమని తెలుసుకొన్నాడు. సాయంత్రం చీకటిపడ్డతర్వాత ఆయింటిసమీపాన కానేపు తారాడి, పిల్ల ఒక్కరినే ఉండటం గ్రహించి, యింటివద్దకు వెళ్ళి మెల్లిగా తలుపుకొట్టాడు. ఆమెవచ్చి తలుపుతీసి వెంటనే చరాలన లోపలికి పోయింది. ప్రాథమికనిగిన అతను, ఆమె తప్పుకుండా తన్ను మోపించింది దనుకొన్నాడు. ఆమెపోయినత్రోవనే లోపలికి పోయాడు. ఆమెమంచుమీద పడుకొని నిద్రనటిస్తూంది. స్త్రీలు మును పిట్టినటనలు చూపించటం అతనియెరుగును. కాని ఇంత బాగా మునుపెవరూ నటించలేదు. ఆమె జాతనమును అభినందించుకొన్నాడు. నిద్రాగ్రహనటిస్తూంది. ఆమెనుదురు తీరసముద్రంలా గున్నది. ఆమె చెక్కులు పాలుకారుతున్న ట్లనిపించాయి. నిద్రపోతున్న సముద్రంమీద అల్లలుగు ఆమెపైట లేస్తూ పడుతూఉంది. బహుభాగ్రతగా ఆమెకు తెలేకుండా ఆత డామె నాచ్చాదితనుగా చేశాడు. గట్ల నెరుగని కామం అతనిలో వెల్లువలై పోయింది. రామాపు చంద్రునట్లు అతడామెను కప్పేశాడు. అతనిచేతు లామె నావరించాయి. అత డామెమొగమంతా ముద్దులతో నింపేశాడు. ఆమె అతనిముద్దు తప్పింపుకొంటూ వద్దువద్దని గొణుగుతో పక్కకు తిరిగింది.

పూర్తిగాచెలరేగిన అతనికామాన్ని అతడే ఆపలేక పోయాడు. ఆమెను మరింత బిగ్గ కాగించుకొన్నాడు. ఆమె కళ్ళు తెరిచి మరల చూసికొని కప్పున కేకనైచి బిగుసుకుపోయింది.

అతనికామము ఆక్షుణము అతన్ని విడిచి పోయింది. విస్మయభూతులతో ఆమెను వదిలి అతను లేచాడు. ఆమె కదలలేదు. అట్లాగే బిగుసుకుపోయింది. మళ్ళీ ఆమె గొంతుపై చేయిపెట్టి నుండే ఆడుతున్నదా అని చూశాడు. ఆచెయ్యి ఆక్షుణ్ణి కామము ఎరుగదు.

అతనినుండే దడవడం కొట్టుకొన్నది. కామము వదిలిపోయిన కంకాశాన్ని భయము ఆడేసింది. అతని మోకాళ్లు బరువు లెక్కాయి. అంతరిస్పృహ అతని నెప్పకూ ఎరుగదు. అంతరవరక నిశ్చలం ఉన్న కిర

సనాయిలుబుడ్డిదీపము గంతులువేయడం మొదలుపెట్టింది. దీపంక్రీనీడలు గదిగోడలరిండా పిశాచీనృత్యాలు మొదలుపెట్టాయి.

ఆమెవంక చూస్తూ నిర్ఘాంతపోయి అతని నలాగే నిలుచున్నాడు. అంతవరకూ అతనినెరుగని ప్రకృతి ఒకటి అతనిలో బయలుదేరింది.

“పసిబాలను నీకామాంధతచే హత్యచేశావు” అని ప్రకృతి గట్టిగా అరవడం మొదలుపెట్టింది. అతను గట్టిగా చెవులుమూసికొన్నాడు. “హత్య! హత్య! పసిబాలను నీకామానికి బలియిచ్చావు” అంటూ అంతఃకరణ ఇంకాగట్టిగా అరవడం మొదలుపెట్టింది. అతను మూల్గుతూ “నేనుకాదు” అనిగట్టిగా అన్నాడు. “నేనుకాదు” అని ప్రతిస్పంది అతనికి గట్టిగా వివరించింది. అతను నలువంకలా చూశాడు. మళ్ళీ ఆమెముఖమువంక చూశాడు. ఆమెముఖములో ఆభితి అట్లాగే చిత్రింపబడి ఉంది. “అయితే నేనే ఈహత్య చేశానా” అనిమెల్లగా అతను

“ఆమెవంక చూస్తూ నిర్ఘాంతపోయి అతని నలాగే నిలుచున్నాడు.”

రోదించాడు. “అ! ఔను!” అంటూ గట్టిగా అతని అంతఃకరణ జవాబు చెప్పింది. “అన్యాయము! అన్యాయము!” అని అతను సన్నగా విలపించాడు.

“ఆమె నావంక చూసి నవ్వింది. లేకపోతే నే నామెను మోహించను.”

“అబద్ధం! ఆమె నీవంక చూసి నవ్వావేళింది. నిన్ను కామాంధకారం కప్పింది.”

“మరి ఆమె తలుపెందుకు తీసింది?”

“నువ్వరుగుదువు. ఆమెతోండి అనుకొని తీసింది”

“లేదు! అంతా ఉత్తది. నామోహాన్ని ఆమె ప్రేరేపించింది. నాకాగిట మహాఉద్రిక్త అయింది.”

“మూఢుడా! ఉద్రిక్త కాదు. భయంచే ఆమె నాడులు, నరాలు ఉబికిపోయినవి. ఆమెరక్తవేగం నీ కామానికికాదు, భయంచేత. ఆమె నీకాగిటికి చచ్చి పోయింది.”

“అంతా అబద్ధం! అంతా అబద్ధం” అంటూ అతను లోపల ఏడ్చుమొదలుపెట్టాడు. కొంచెం పెద్ద గాలిచీకటికితలుపు కదలి చప్పుడయింది. ఆ గాలి చలికి దగ్గరపాదలో గుడ్లగుబ మూతపెట్టింది. అతను మెళుకున్నాడు అప్పటికి. అతనికి పారిపోవాలని బుద్ధి కలిగింది. ఆ తరువాత అక్కడ నిలవటాని కతనికి ధైర్యం చాలలేదు. గుమ్మందాకాపోయి వెనుకకు మూచాడు. అతనిదృష్టి ఆమెఅనాచ్ఛానితదేహముమీదికి పోయింది. వెనుకకుపోయి, ఆమెచీరతో ఆమెఒళ్ళంతా కప్పేడు. ముఖమువంక చూడకుండామని అతిప్రయత్నం చేశాడు. అతనికి తెలియకుండా అతనికళ్లు వాలుచూపులు చూచాయి. ఆ ముఖంలో “బాలి” అతన్ని వణికించేసింది. ఏముఖం అతన్ని అక్కడకు లాక్కొచ్చిందో ఆ ముఖమే అతన్ని అక్కడనుంచి తరిమేసింది. మరల వెనుకకు తిరగకుండా వీధితిలుపు చేరవైచి అతను మెట్లు దిగాడు. ఒక్కసారిగా అతని కాళ్ళల్లోకి విపరీతమైనకత్తి వచ్చింది. అతను పరుగెత్తడం మొదలుపెట్టాడు. దీపస్తంభం వద్ద అత నొకవ్యక్తిని రాచు

కొంటూ పోయాడు. ఆ వ్యక్తి మొగం కొద్దిగా కనుపడ్డది. రెడ్డి.

ఎక్కడికో తెలియకుండా ఇంకా పరుగెత్తడం మొదలుపెట్టాడు. గుడ్డివిద్దులాగు తిరిగినపచ్చికతే గుండ్రంగా తిరగటం మొదలుపెట్టాడు. అతనితల గిట్టున తిరుగుతోంది. అతనుచెరిసినస్త్రీలు అనేకరూపాలు దాల్చి అతనిముందర వికటాబ్జహాసాలు మొదలుపెట్టారు. అతనికి లోకంతంతా తన్ను అన్యాయం చేస్తోందనిపించింది. తన్నాబల ప్రేరేపించినచని ఎన్నో మాగ్గు తనకు గట్టిగా చెప్పుకొన్నాడు. కాని అతనిలో ఆవేశ ప్రేరేపింపబడినానూతనప్రకృతి అంతఃకరణ అతని మాటలు వినలేదు. అతనిపూర్వకృత్యాలన్నిటికీ ఇప్పుడే అతన్ని ఈసడించుట మొదలుపెట్టింది. పశ్చాత్తాపము నేటి అంతకుముందున్నమా అతని నెరుగడు. అందుచే ఈ కళ్ళలోలము ఆదుకోలేకపోయాడు.

ఇంతలో ఎవరో వెనుకనుంచి గుడ్డుకట్టతో అతనినెత్తిమీద గట్టిగా కొట్టారు. అతనితల దిమ్మెత్తి పోయింది. అబ్బాఅంటూ అతను స్పృహవిరగకుండా పడిపోయాడు. అతన్ని అంతఃకరణ ఇక బాధించలేదు.

3

రెడ్డి యింటికివచ్చి తలుపుదగ్గర “తారా!” అని కేకవేశాడు. బతులు లేవు. అతను తలుపుకొట్టబోయాడు. తలుపు తెరుచుకొంది. అతనిమనస్సు కేనోకిడుతట్టింది. నెమ్మదిగా లోపలప్రవేశించి “అమ్మాయీ! అమ్మాయీ!” అంటూ కేకవేస్తూ నలుదిక్కులా కలయచూశాడు. గదిలోపరుపుమీద పగుండివున్నది కూతురు. అతనికేనో భయము వేసింది. ఆమెముఖంలో భీతి అతనుగ్రహించలేకపోలేదు. “అమ్మాయీ” అంటూ జబ్బుపట్టుకు లేవదీయబోయాడు. వళ్ళు చల్లగా కొయ్యబారిఉంది. అతనికి దుఃఖము పొంగుకొంటూ వచ్చింది. ఆపుకొని దగ్గరఉన్న డాక్టరుదగ్గరకు పరుగెత్తాడు. డాక్టరు వచ్చి చూసి పెదవివిరిచాడు.

“అయ్యా, ప్రాదున్న కులాసాగానే ఉందండీ. పురుగేమైనా ముట్టించా” అని అలిదీనంగా అడిగాడు

రెడ్డి, దాక్టరు రెడ్డివంకమాని “రెడ్డి, నువ్వు ధైర్యము గలవాడవు కనుక చెప్పుకున్నాను. ఈమె అకస్మాత్తుగా గుండె అగిపోవటంచేత పోయింది. ఈమెకు అసలు గుండె జబ్బున్నదనుకొను. ఒకమహాభయము ఈమెను కలిచివేసింది.” అని నెమ్మదిగా “ఈమె నెవరో బలవంతము చేశారు. కామవృత్తి ఎరుగని ఈమె ఆ ఉద్రేకంచేత భయంచేత చనిపోయింది.”

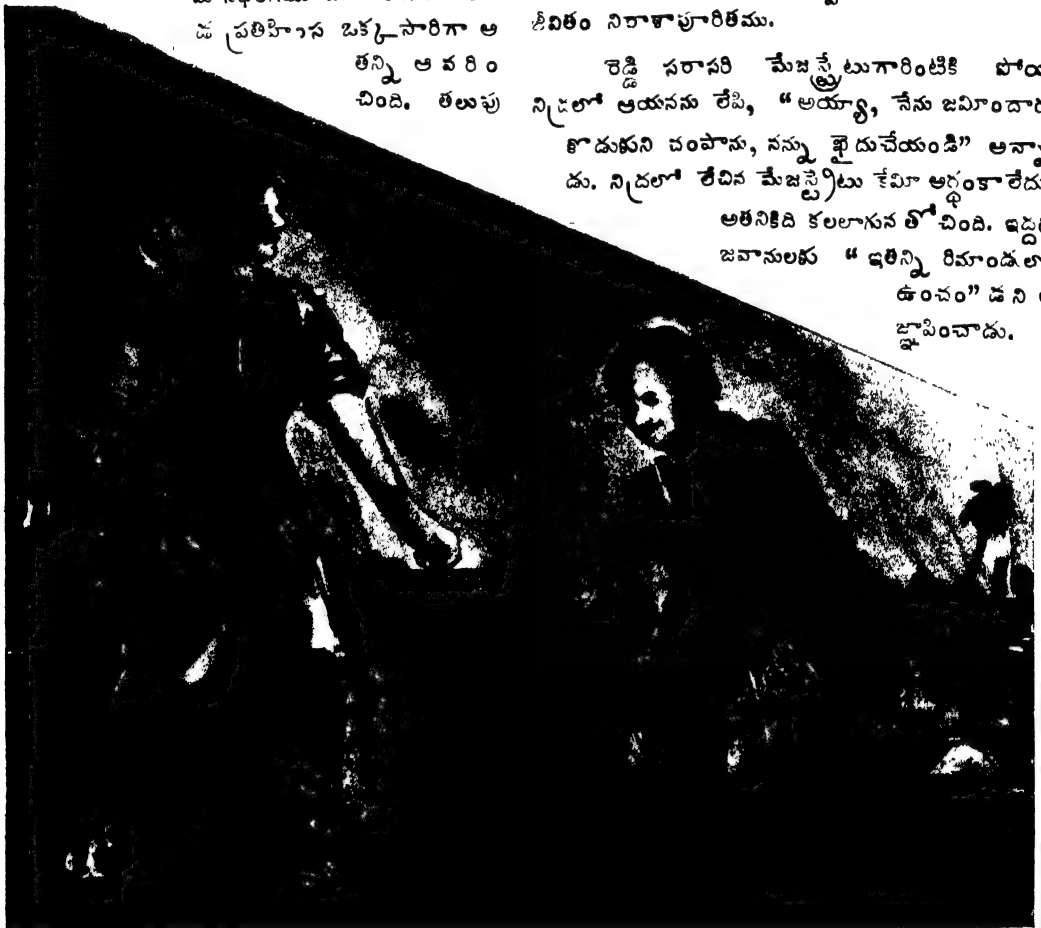
రెడ్డి కకస్మాత్తుగా దీపంబిగ్గిర తన్నుతోసికొని పరుగెత్తినవ్యక్తి జ్ఞప్తికివచ్చాడు. జమిందారుకొడుకు! ఇంతవరకూ ఏదోగా తనమనస్సు చెప్పుతున్న సంగతి అతని కొక్కసారిగా వ్యక్తమయింది. తన ఏకపుత్రిని మానభంగము చేసి చంపినవనియే దృఢతహింస ఒక్కసారిగా అతన్ని ఆవరించింది. తలుపు

చాటునపెట్టిన దుడ్డుకట్ట పుచ్చుకొని వీధినిపడి జమిందారుకొడుకు పోయినవ్రోవను పరుగెత్తాడు. జమిందారుకొడుకు పచ్చికభయలులో గుండ్రంగా తిరుగుతున్నాడు. వెనుకగా పోయి అతనితలమీద గట్టిగా మోదాడు. అతని తల పగిలింది. అబ్బాఅంటూ మొదలు నరికిన చెట్టులాగ అతను నేల కూలిపోయాడు.

రెడ్డికి తెలివవచ్చింది. నీటిచుక్కతో పాలు పొంగు చల్లార్తుంది. రక్తదృశ్యాన్నిగాని రక్తపుపొంగు చల్లార్చును. అతని రక్తోద్రేకం తగ్గాక అతనికృత్యం అతనికి కన్నులకట్టినట్లయింది. తనుచేసినపాత్యవల్ల తనగర్భవోకం ఏమాత్రము చల్లారలేదు. హింసకు ద్రుతిహింస విధానము కాదని అతనికి అప్పుడు తోచింది. అతని జీవితం నిరాశాపూరితము.

రెడ్డి సరాసరి మేజిస్ట్రేటుగారింటికి పోయినద్రలో ఆయనను లేపి, “అయ్యో, నేను జమిందారు కొడుకుని చంపాను, నన్ను ఖైదుచేయండి” అన్నాడు. నిద్రలో లేచిన మేజిస్ట్రేటు కేమీ అర్థంకాలేదు.

అతనికిది కలలగున తోచింది. ఇద్దరు జవానులకు “ఇతన్ని రిమాండ్ లో ఉంచు” డని ఆజ్ఞాపించాడు.

“అబ్బాఅంటూ మొదలునరికిన చెట్టులాగ అతను నేల కూలిపోయాడు.”

తీర్పులో ఆతనికి ఆజన్మకైదు విధించారు.

పదివండ్లకు రాజుగారిజన్మదినోత్సవమున "మంచి నడతగల పాతకైదీలను వదిలేయమని" ఘోషానా వచ్చింది. వార్డురు కైదీలను వదలుతూ తనకుతోచిన నీకులు చెపుతూ ధర్మపాలాడుతూ వాళ్ళను విడుదల చేస్తున్నాడు

"నెంబరు ౭౬"

ఒకవృద్ధుడు ఒకక్రోటనులో పూలమొక్కలోని నక్షత్రంలాంటి ఒకచిన్నపూవును అతిప్రేమతో తన వేళ్లపముకలతో నివురుతున్నాడు. తనకన్నీటితో అత నామొక్కను పెంచాడు.

"నెంబరు ౭౬"

వృద్ధుడు తలత్రిప్పి ఆతనివంక చూశాడు "నిన్ను విడుదల చేశారు. నీకు కావలిన ఆమొక్క తీసుకు పోవచ్చును." వార్డురుది జాలిగుండె.

వృద్ధుడు లేచి బయటకు క్రోటను పట్టుకొని వెళ్లాడు.

వార్డురుకు ఆతనిచరిత్ర జ్ఞాపకమునకు వచ్చింది. "పాపము ఇత నమాయకుడు, శిక్షకు తగడు."

ముసలివా డామొక్కను పట్టుకొని మరల యథాస్థానమునకు వచ్చి కూర్చోన్నాడు!

"మరీవచ్చావేం" అన్నాడు వార్డురు ఆశ్చర్యంతో. ముసలివాడు మాటాడకుండా సిగ్గుగా అక్కడే కూర్చోని, "తారా!" అని ఆ పూవును ముద్దెట్టుకొని సాంధ్యాకాళమువంక చూశాడు.

ఆకాళవీధి వొంటరిగా మెరుస్తూన్నతార అతని వంకచూసి మురిసింది.

చిరకాలమునుండి బాధించుచున్న మాత్రవ్యాధులకును శరగ(గనేరియా)వ్యాధికిని క్రొత్తగాకనిపెట్టబడినదివ్యాధము

గోనో కిల్ల (రిజిస్టర్డు)

కుత్రిమములు చూచి మోసపోకు. "కోడి" మార్కు గమనింపుడు.

ఈయోషధము ఇంగ్లీషుమందులను దేశీయయోషధములను పుచ్చుకొనినను సుఖముకలుగనియెడలను, యింజక్షనులవలనను వాక్కినులవలననుగూడ లాభములేక పోయినయెడలను కష్టపటిప్రయత్నముగా మా గోనోకిల్లరునుగూడ పుచ్చుకొని చూడుడు. పెక్కుయెండ్లనుండియున్ను లేక క్రొత్తగా కలిగినను ఏరకము శర సంగటమైనను మరెట్టి మాత్రవ్యాధులనైనను స్త్రీలకైనను పురుషులకైనను గోనో కిల్లరు తప్పక కుదుర్చును. మాత్రము ఝాగీగా వెడలును. మాత్రముపోవునున్న పుడు కలుగునుంట తగ్గిపోవును. మాత్రవాళమునందలివాపుతీసిపోవును. శరవ్యాధి

(గోనోకోకు)వలన మాత్రముబొట్టుగా పడుట, మేహగోగమువలన మాత్రద్వారమునుండిపోవుతెలుపు, మాత్ర ద్వారముయొక్కవాపు, మాత్రద్వారముయొక్కచుట్టువుండు పోకయొక్కవాపు, మాత్రతాళముయొక్కవాపు లేక మాత్రతిత్తియొక్కవాపు, నరములజబ్బు, మున్నగువ్యాధులన్నియును స్త్రీలకును పురుషులకునుగూడ గోనో కిల్లరువలన కుదురును. వీర్యము(సెము)పోవుట, మాత్రవ్యాధులు మున్నగునవిగూడ దీనివలన కుదురును. ఖరీదు రెండు మాత్రలుగల సీసారు. 8-0-0. కృత్రిమములు చూచి భ్రమభేదవలదు. మా పుంజుమార్కు గమనింపుడు. ఐ. పి. చార్లీ ప్రత్యేకము అడ్రసు:—డాక్టరు డి. యస్. జస్సాని, గిర్గాను మెకకోగ్డు, బొంబాయి 4.

Dr. D. N. JASANI, Girgaon Back Road, Bombay, 4.
Madras Agents:--DADHA & Co., 52, Nainiappa Naick St., P. T. Madras

కాలక్షేపము

—పి. ఆర్. శర్మ.

‘మడిదున్నకబ్రతుకవచ్చుమహి’

పాలెస్టయిను

యూదులయు, అరబ్బులయు సంఘర్షణతో పాడు గోలకు దారిపట్టి ప్రపంచవృద్ధికి కేంద్రమైన పాలెస్టయిను దేశము మహమ్మదీయులకు యాత్రాస్థలము. కేవల మొక్క మహమ్మదీయులకే కాదు, క్రైస్తవలకును నది పుణ్యధామి. జెరూసలేము, బెల్లెహేము లీ పరగణా లోనివే. ఒకప్పుడిది టర్కీ సామ్రాజ్యముననుండి మహా సంగ్రామకాలమున బ్రిటిషువారి యధికారములోనికి వచ్చినది. వారు దీనిని బాల్కన్ డిక్లరేషను ననుసరించి యూదులకు జన్మదేశముగా నిచ్చివచ్చినారు. ఇక అది మొదలు. యూదుల సంఖ్య యేటేట నందు పెరుగుచు వచ్చినది. వారి తెలివితేటలకును, విత్తబుమునకును ముందు అరబ్బులు పనికిరానివారయిరి. యూదుల ఆక్ర

మణి అప్రతిహతముగ ముందుకు సాగుచువచ్చినది. చివర కరబ్బులకు దేశభవ్యతకూడ కలుగునేమో యన్నంతవరకు ముదిరిపోయిన దాయాక్రమణ. భూములు వారివే. పంటలు వారివే. పరిశ్రమలు వారివే. తుదకు కూలినారి చేసుకొనుటతో తృప్తిపడియుండుట కైనను నరబ్బులకు బిలులేకపోయినది. ఇక ఉపేక్షించినచో లాభములేదని యరబ్బుల నాయకులకు తట్టినది. యూదుల యాక్రమణ నరికట్టిన సరియే, లేకున్న తిరుగుబాటు తిరుగుబాటే యని యరబ్బులు నడుము కట్టినారు. తిరుగుబాటు అవక్రవిక్రమముగ సాగుచున్నది. అల్లకల్లోలములు మెండుకొన్నవి.

కుడిచి కూర్చొని కాలక్షేపము చేయుచున్న అరబ్బులు (హులే సరోవరప్రాంతమున)

ఒళ్లు విరుచుకొని పాటుపడుచున్న యూదులు

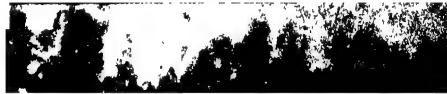
శండ్లతోటలకును, కాయగూరలతోటలకును, ఆస్పదమైన డాగేనియాని వేశమున
టామాటో పొలములందు జర్మనుయూదులు పనిచేయుట

అసలు అనాదిగ నీదేశమున నుండునది యరబ్బులు. వారి సంఖ్యయే యం దెక్కువ. క్రైస్తవులును, యూదులును బహు కొద్దిమంది. ఈ యల్లకట్టలములో క్రైస్తవులను అరబ్బులపక్షమే చేరుచున్నారు. జనసంఖ్యా ప్రాబల్యమునుబట్టి యరబ్బులీ దేశమును తమదిగనే భావించుచున్నారు. అటు యూదులు బ్రిటిషువారి యధికార ప్రదానముతో దీనియందు స్వత్యము నాలోపించుచున్నారు. యూదుల ఈయాక్రమణ ధర్మసమ్మతమైనను కాకున్నను, వారి కక్తి సామర్థ్యములకు ఫలముగ నీదేశము న్యాయసాయికముగను, పారిశ్రామికముగనుగూడ అభివృద్ధి గాంచియున్నది.

పంటలు విపరీతమైనవి. పరిశ్రమ లతిశయిల్లినవి. ఇవ్వడది ప్రాత పాలెప్టయినకాదు. అంతయుక్రొత్త.

మొత్త మివ్వడు పాలెప్టయినలో ౧౮౭౭ యూదుల నివేశములుగలవు. రామతేరహేల్ మొదలు మెటుల్లావరకు గల ఈపరిమిత ప్రదేశమున ౭౧ వేల యూదులు నెలకొనిపోయినారు. వారి సాగువరికి ౩౭౫౦౦౦ ఎకరములభూమి లోబడిపోయినది.

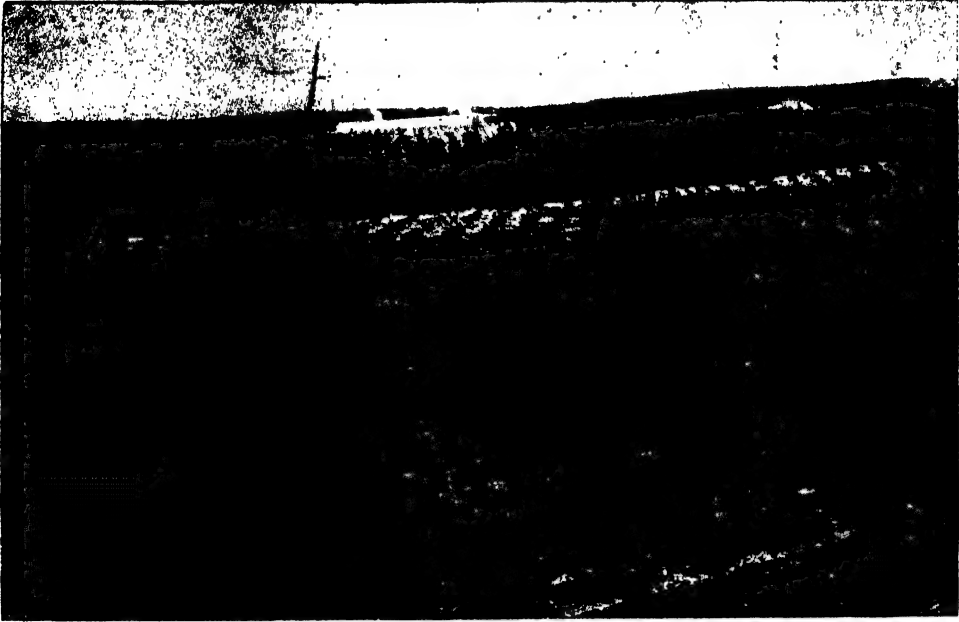
జాఫాకును హైఫాకును నడుమనుండు మైదు పచ్చలనివేశములందు నారింజ, ద్రాక్షపండ్లు విశేషముగ పండుచున్నవి. జాఫా నారింజపండ్లు ప్రసిద్ధిచెందియున్నవి.

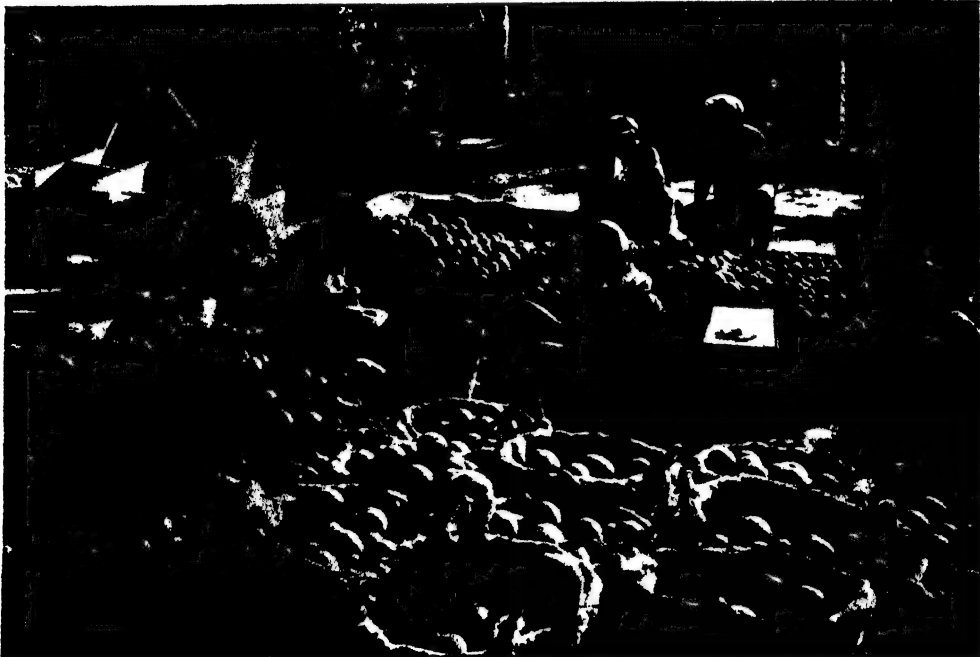
అయనోల్ వద్దగల వ్యవసాయశాలలలో బాలికల వ్యవసాయ కృత్యములు

ఈపాలెప్టినావైకాల్యము తొమ్మిదివేల చదరపు మైళ్లు. జనాభా దాదాపు పదికొండులక్షలు. సాధనోపాయములులేక, చూచుకొను దిక్కుచూరి ఈదేశము పూర్వము కరవుకాటకములకును, వీరతనమునకును ఆస్పదమైయుండినది. భూమి సాగువరిలేక వీరువారియుండినది. యూదులరాకతో దాని కొక యపూర్వలేజ ముదయించినది. భూమి విశేషముగ సాగువరికి వచ్చినది.

వి. పలువిధములైన ధాన్యములును ఈ నివేశములందు పండింపబడుచున్నవి. యంత్రసామగ్రిని వీరు తమవ్యవసాయ, పారిశ్రామిక విధానములందు విరివిగ నుపయోగపరుచుకొనుచున్నారు. బాలికలకు వ్యవసాయ వృత్తిని బోధపరచు ధర్మండు పాఠశాలలనుగూడ నేర్పరచియున్నారు. నడినెరఫరాకును, విద్యుచ్ఛక్తి సౌకర్యమునకును బోర్దాననది వీరి కతిగ నుపయోగపడుచున్నది.

ఈ హా హోరేష్ లోని నారింజతోటలు

నారింజపండ్లను రకమువారీగా ఏర్పరచి ఎగుమతికి పెట్టెలలో పదిలపరచుట

స్త్రీ పురుషులు జాతివ్యత్యాసములేక అందుపాటుపడుచుందురు. వ్యవసాయ, పారిశ్రామిక కార్యములందేకాక గృహకృత్యములందును, పశువుల పెంపకమందును గూడ స్త్రీలు ఎంతో ఉత్సాహమును, శ్రేష్ఠతను చూపుచుందురు. పాటుపడినవారికి ఖలము దక్కుననుటకు వీరి దృష్టాంతము చాలును. మొత్తముమీద వీరు దీనినొక వ్యవసాయ భూమిగా చేసివచ్చినారు. ఇందు పండుపండ్లు, ధాన్యములును ఇండ్లాండు మొదలగు దేశములకు విరివిగ నెగుమతియగుచున్నవి. అడవులను పెంచి తన్మూలముగగూడ లాభము గాంచవలయునని పట్టుదలతో యూదులు నిరస్తపాదపములయిన పర్వతప్రాంతములందు సయితము శ్రమకొర్చి చెట్లనునాటి, పెంచి పెద్దయడవులనునిర్మించియున్నారు. దేశమున కెంతో సౌభాగ్యమును సమకూర్చియున్నారు. యూదుల ఈపట్టుదలకు, కార్యదీక్షకు, గొప్పదనమునకు భీతిల్లి యరబ్బు లప్పుడప్పుడు యూదుల నిజేశములమీదబడి యల్లర్లు చేయుచువచ్చిరి గాని యంతమాత్రమున యూదులు వెనుకకు తగ్గలేదు. కార్యకూరులు వారు! సాయుధపాణులయి అల్లర్లు రా

కుండ తమనిజేశములను కాపాడుకొనుచు చేపట్టిన కార్యవ్యవసాయమున ముందుల కురుకుచున్నారు. ఏటేట దేశదేశములనుండి యూదు లింకను వచ్చుచు వీరిసంఖ్యను మరింత వృద్ధిపరచుచున్నారు. తమకు హక్కుభుక్తముగ జన్మదేశముగ సంక్రమించిన ఈదేశమును బంగారుభూమినిచేసికొనవలయునని యూదులు పలుపాట్లు పడుచున్నారు. అరబ్బులను మాపోపమియు, స్వపతనాశంకయు నావహించినవి. తిరుగుబాటున కుప్రక్రమించినారు. యూదుల కార్యములను భంగపరుప యత్నించుచున్నారు. యూదుల ఈ దురాక్రమణమునుండి తమ్ము కాపాడవలయునని ప్రభుత్వమునకు మొరలిడుచున్నారు. కాని ప్రభుత్వము యూదుల తరపుననే యున్నది. అరబ్బుల నణచుటకు తీవ్రప్రయత్నములు చేయబడుచున్నవి.

దేశసౌభాగ్యమునకు పాటుపడుట లక్ష్యముగా గలవా రొకరు. అనాది సిద్ధమైన స్వత్యమును కాపాడుకొనగోరువారు మరియొకరు. ఎవరిగతి యెట్లున్నదో పరికింపవలయును.

‘ఆచార్య’

సౌందర్యపిపాస

—వాసన్.

వెలిచెర్ల శాసనము

వంగోలు వెంకటరంగయ్య

వెలిచెర్ల నెల్లూరుజిల్లా కోవూరుతాలూకాలో నొక శ్రోత్రియగ్రామము. దీని నోడ్రదేశప్రభు వర్మ డసు ప్రతాపరుద్రజయతి శాలివాహన శకవర్షంబులు ౧౮౩౨ నకు సరియగు క్రీ. శ. ౧౮౧౦లో పులుగుల్ల నివాసి కొండయ్యదివరాజునకు "అదిక్రమాది" సర్వభోగ సమన్వితముగ దానముచేసినాడు. దానము పువు శాసనమున నగపడలేదు. దానకాల మీశ్రీలది స్లోకమున తెలుపబడియున్నది.

కరరామాద్ధితాంశు సంఖ్యాక శకవత్సరే,
ప్రమోదో దన్యబ్రవరే మానే కాత్తికవాసుని
ఘనత్రితిన్యూదివనే భాగ్యవస్యచి వాసరే

అనగా ప్రమోదాత నామసంవత్సర కార్తిక శుద్ధతృతీయా శుక్రవారమని తెలియుచున్నది. "ప్రమోదాత"కు "ప్రమోదోదన్యబ్రవరే" అనియున్నది. సంవత్సర నామములందుసంగ "ప్రమోదోదధప్రబాపతి" అనియున్నది. ప్రమోదాత అను రూపమెట్లు వచ్చినదో తెలియకున్నది. "ప్రమోదోద"యనుట "ప్రమోదాత"యొక్క వికారము కాబోలు. శకవర్షము కరరామాద్ధితాంశు సంఖ్యాకమయి యుండుటచే 'అంకానాం వామతో గతిః' అను వ్యాయానుసారముగ నది శాలివాహన శకమున ౧౮౩౨ అగుచున్నది. దానకాలము క్రీస్తుశకమున ౧౮౧౦ అక్టోబరు ౮ది అగుచున్నది.

కర = ౨; రామ = ౩; అద్ధి = ౪; శతాంశు = ౧; మొత్తము ౨౩౪౧ దీనిని తలక్రిందుగ చదువు కొవలెను. అట్లు చదువగా ౧౮౩౨ అగుచున్నది.

క్రీ. శ. పదియారవ శతాబ్దిమధ్యకాలము వరకును ఓడ్రగజపతుల సామ్రాజ్యము ఉత్తరమున గొడదేశము మొదలు దక్షిణమున కాంచీమండలమువరకును వ్యాపించినట్లున్నది. దానమియ్యబడిన గ్రామమును వెలిచెర్ల జుదంకిస్థళమున పాంకనాండి సీమలోని

దిగ నున్నది. జుదంకి నెల్లూరుజిల్లా కావలితాలూకాలో నొకగ్రామము. అది ప్రాతకాలములో ప్రఖ్యాత గ్రామముగ నుండినది. నెల్లూరుజిల్లాలో కొంతభాగమునకు పాంకనాండు (పాకనాడు) అనువ్యవహార మనేక శాసనముల నగపడుచున్నది. ఈవెలిచెర్ల శ్రోత్రియ మిప్పటికిని దానమును పొందిన కొండయ్యగారి సంతి వారి కనుభవము జరుగుచున్నది. వారిలో నొకరగు బ్రహ్మశ్రీ పులుగుల్ల వెంకటరమణయ్యగారు ప్రకటనకొర కీశాసనమును దయతోనిచ్చిరి.

ఈశాసనము మూడురాగిరేకులపై నున్నది. ఒక్కొక్కరేకును పరక (1 1/2) అంగుళము మందము, ఎనిమిదింబరక (8 1/2) అంగుళముల పొడవు, మూడుంబరక (3 1/2) అంగుళముల వెడల్పును గలిగి దృఢముగ నున్నది. ఈరేకులను గూర్చి యుండుటకై ఎడమతట్టన ముప్పాతిక అంగుళము పొడవుగల తొడిమలు గలవు. వానిలో నుండు రంగ్రముగుండ యుంగరముండినది కాబోలు. ఆయుంగరమిప్పుడులేదు. మూడవరేకుయొక్క తొడిమయు విరిగిపోయినది. మొదటిరేకును, మూడవరేకును శాసన గ్రంథమున కట్టలవలెనున్నవి. మొదటిరేకు మొదటి ప్రక్కనను మూడవరేకు రెండవప్రక్కనను ఏమియు న్నాతలేదు. శాసనము మొదటిరేకు రెండవప్రక్కన మొదటిది మూడవరేకు మొదటిప్రక్కవరకు వ్యాపించి యున్నది. మొదటిరేకున నొక పుట, రెండవరేకున రెండు పుటలు, మూడవరేకున నొక పుట మొత్తమున కీశాసనము నాలుగుపుటలపై నున్నది. మొదటిరేకుపై పండ్రెండుబంతులు గలవు. మిగిలినమూడింటిమీద పుటకు నొమ్మిదివంతుననున్నది.

శాసనలిపి ప్రాయుకముగ నిప్పటి తెలు గత్తురముల బోలియున్నది. కొన్నియత్తురములువాత్రము కొంచెము భిన్నరూపములుగ నున్నవి. ఈ శాసనాక్ష

రములందు సాధారణముగ ద, డ, ట, అక్షరము లేక రూపముననున్నవి. సంవిర్భమును బోల్లు అక్షరనిర్ణయము పాఠకుడు జేసికొనవలసియుండును. “శ” అను నక్షరము యిటులుండును. మొత్తముమీద తెలుగు జరుగ గలనాగు దీనిని సులభముగ జరుగగలరు.

దానమీబడిన గ్రామపుట్టెల్ల చలుపుచూటులు చప్పు మిగిలిన కాసనభాగమంతయు సంస్కృతమున నున్నది. అందునను నాల్గవపుటలోని “తస్యగ్రామస్య శిమచిహ్నాని శిలాస్తంభై శిస్థైశ్చేయాని” అను నక్షరములచప్పు మిగిలినదంతయు ఇరువదిహూడు స్లోకము లుగ నున్నది. మొదటిస్లోకము గణాశిపతి ప్రార్థన, రెండవది ఆదివరాహాస్తుతి, మూడవది చాత్రన్యాయమూల మును నాదిత్యస్తవము, నాలుగుమొదలు పదునాల్గవవరకు చాత్రవంశ కీర్తనము, పదునైదివస్లోకము, పదునారెండు కొంతయు దానకాలబోధకములు. పది ముగిసంతటి మిగిలినభాగమున, పదునేడును గ్రామనిర్దేశము, పదునెని మిదియు పందొంబదియు ప్రతిగ్రహీత్యవంశకధనము, ఇరువది ఇరువదియొకట దానవస్తువునం దాదాని స్వత్వ స్వామ్యములు. ఇరువదిరెండు ఇరువదిహూడు అభిశాపక స్లోకములు. (౨౨) ఏడవభాగినిబోధకత్యాది ౨౩ స్వతంత్రంపదదత్తం వేత్యాది.)

కాసనపుటగ్గరములుచూడ సాంపుగనున్నను వర్ణక్రమబోధము లనేకములున్నవి. వీనిలో కొన్ని వ్రాయసగాని తప్పులును కొన్నిశిల్పవిగ నుండగలవు. ఏత్వ ఓత్వముల పొల్లులు సాధారణముగ నగపడవు. అను స్వారమునకు పరముగ నుండు పొల్లునకు ద్వితీయము గల్పించుట పర్వసామాన్యము: సంస్కర్త, అంబోధి, అంబుబాత, సుగంధ, ప్రఫుల్లంతి, కుంభాధి, పంచు పెండ్ల, కొండయ, యోగ్యంచు, దండ్లు, దత్తంవ్యా ఇత్యాదు లెన్నియేని గలవు. ఒకచోట విశ్వాఘోషు య నుటకువి ఘ్నాఘోషునియున్నది.

ఇంకొక విధముగుతప్పులు-పస్తాన్త, దుగ్ధా, హరేద్దాక్షిణలోచనం, సవ్యాం, కీర్తి, వర్తి ఇట్టివి వ్యాకరణదృష్టిచే తప్పులుగనున్నను వ్రాతగాం

డ్రకు సహజములుగ నున్నవి. వ్యాకరణకాస్త్ర ముమూ లాగ్రము లెస్సగ జదివిన యొక “వెంకుభట్టు”గారు చేవ్రాలు చేయవచ్చు నంతటికి “వెంకుభట్టు” అని చేయుదురు. సుశబ్దాపశబ్ద వివేకము లేకగాదు యిట్లు స్థానిత్యము లేర్పడుట - వాడుకక్రింద పోవు చున్నవి. తప్పలకు సమర్థుల మెన్నను తెలుగున కిదుగతి యనాదిగనున్నది. వ్రాసు ఈరివమస్థితిని దిద్దు బాటుజేయ దలపెట్టక దీనినిఋతి పరచినాడు.

ఇందలివ్రాతయం నింకొక విశేష మేమన రేఖ సంయోగము వచ్చినచోట్ల నంతయు వలపలగిలకనే హర్షియున్నారు. “కర్త” యని యిపుడు వ్రాయు చోట “కర్తా” అనియేయుండును. ఇప్పటి వ్రాత వాడుకలో వలపలగిలక మృగ్యమును చున్నను తెలుగు పైపురైటరుకు అక్షరముక్రింద నక్షరము చేర్చుటకంటె వలపలగిలకయే వాటముగనుండును.

కాసనస్లోకములు రమ్యములుగ నున్నవి. రెండు స్థలములలో మాత్రాధిక్యము గనుపడుచున్నది. (౧) రెండవపుట ఎనిమిదవబంతి: పాత్రై: బేహరామహా పాత్రై: ఇచట “బేహరా”యనుటకు బదులు “బేహ్రా”యని జదివిన సరిపోవును. (౨) మూడవపుట ౫-౬ బంశులలో:-“నారాయణయజ్ఞసః పాత్రాయ” యని యున్నది. ఇందు రెండక్షరము లధికముగనున్నవి. “నారాయణార్యపాత్రాయ” యనిచదివిన సరిపోవును. అట్లయిన వ్యయప్రయోగముల కొర్ర్పి గడించిన “యజ్ఞ” బరుడములోపించునని భీతిగలదు.

ఇవిగాక నాల్గవపుట ౧-౨ బంశులలో “తస్య గ్రామస్య శిమచిహ్నాని శిలాస్తంభై శిస్థైశ్చేయాని” యని యున్నది. ఈమాటలకు “ఈగ్రామముయొక్క పాలిమేరలగుర్దులు రాతిస్తంభములచే తెలిసికొనవలయును.” అని స్థలముగ నర్థము జేసికొనవచ్చును. పదవిభాగము జేసి యర్థముచెప్పటకు వలనుగాకున్నది. అపశబ్దములుగ నున్నవి. బహుళః ఈ వాక్యము యిటు లుండవచ్చును:-

“తస్యగ్రామస్య సీమాచిహ్నాని శిలాస్తంభై స్సిద్ధాః జేయాని” అని. మరియు మొదటిపుట ౮-౯ బంతులలో

“జగ్రాహపశ్చా త్యైలంగాణదుర్గాణ్” అని యున్నది. “తైలుంగాణదుర్గాణ్” అని యనుస్వార రహితముగ నున్నయెడల ఛందోభంగములేకుండు “నుప బాతి” కుదురుచున్నది.

ఈ శాసనమువలన ఓడ్రగజపతుల ప్రాభవోన్నతులు తెలియగలవు. కూటస్థపురుషుడు కపిలేంద్రుడు దక్షిణాధూమిపాలగ జయించినట్లున్నది. (సధూపతి దక్షిణాధూమిపాలా విజిత్య పుట ౧, బంతులు ౭, ౮) అట్లుగావలసిన ఓడ్రదేశమునకు కడు దక్షిణమున నుండు చలిచెర్లగ్రామమును వీరిసంతతివారు దాన మిచ్చుట సంభవించియుండదు. దిగాక ప్రతాపరుద్రగజపతి పాంకనాండి చొక్కమండలనాయకత్వ విరుచునుగూడ వహించియుండినాడు. గెంపవపుట ౧౬ బంతిలోని “పంచగౌడాధినాయక” యను విరుదము వలన సుత్తరమున గొడవేశము వీరి యేలుబడికి లోబడి నదిగ నుండవలెను. మరియు పశ్చిమమున తైలుంగాణ దుర్గముల బట్టుకొనినవారిని పుట ౧ బంతులు ౭-౯ లలో దెలియుచున్నది. తైలుంగాణ మనగా యిప్పటి హైదరాబాదు రాజ్యములోని తూర్పుభాగమంతయుని జేప్పనగును. దానకర్తయగు ప్రతాపరుద్రగజపతి మహారాజుగారి విరుదములకూడ వీరి వీర్యశౌర్యప్రతాపము లమేయములుగ నుండవలెను:-

- (౧) శ్రీమద్రాజాధిరాజేంద్రపంచగౌడాధినాయక,
- (౨) వీరకేవర,
- (౩) మానగోవిందలాంఛన
- (౪) విద్యాధిప
- (౫) పాంకనాండిచొక్కమండలనాయక
- (౬) త్రిభువనతోడరముల్ల
- (౭) రణబణిజార

ఇట్టి విరుదములు సమస్తప్రాంతవాక్యములని నిర్లక్ష్యము జేయవలస గాదు.

ఈ విరుదములలో “రణబణిజార” యనునది శాబ్దబోధప్రకరణమున నించుక స్పృహణీయమగుచున్నది.

ఇందలి మొదటి మాడక్షరములును వణిక్ -

శబ్దముల జ్ఞాపకపరుచుచున్నవి. బియ్యములోనగు భోజన సామగ్రిల బండ్లమీదను, గంతయెద్దులమీదను వేసికొని గ్రామగ్రామాలకు సంచరించి వ్యాపారము చేయువర్తక జనమునకు “బణిజార” యని పేరైనటుల కొన్ని ఆధునిక నిఘంటువులవలన దెలియుచున్నది. ఇందలి కడ పటిభాగమగు “అర” యనునది తస్యైలమును (వ్యాపార శీలమును) దెలుపు ప్రత్యయముగనన్నది. పూజరి, పక్కరి, చదువరి, నేర్పరి, తీర్పరి, ఒంటరి ఇవ్యాదుల పోల్చుచును. ఒకపుడు వృత్తిగర్హమున కాశ్రయమైన ఈ పేరు కాలక్రమమున సామాన్యవాచకమై (General Name) గుండ్లమై వ్యాపారముగ నుండువాడని రూఢియైయుం

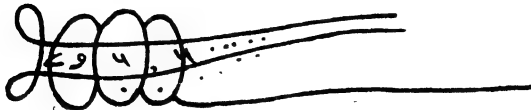
ఆంధ్రవర్తకపు యెటులున్నను తెలుగు తెగల లోని “బలిజ” శబ్దమున కిది మూలముగ నుండునా? అన్ని వ్యాపారములు చేయువారు ఆతెగలో నున్నారు. ఉప్పుబలిజలు, గాలి బలిజలు, పగడాల బలిజలు, ఇత్యాదులు. వారికి శబ్దిపట్టుముగలరు.

ఈ శాసనమున తెలుగువారి నాకర్షించు శబ్ద మింకొకటి కలదు—“తైలంగాణ” యనునది. ఆంధ్ర బ్రాహ్మణులలో తైలుగాణేపు తెగవారు బహుజన మున్నారు. ఈ శాసనమున “జగ్రాహపశ్చాత్యైలంగాణదుర్గాణ్” (౧ పుట-౮-౯ బంతులు) అని యుండుటవలన ఇది యొకదేశభాగమై ప్రభుత్వసంపదయు గలిగి కొటలు పేటలుగల రాజ్యముగ నుండెనని స్ఫురించుచున్నది.

తెలిసికొనవలసిన విషయమింకొకటియు కలదు. ప్రతాపరుద్రగజపతి విరుదులలో “పాంకనాండి చొక్కమండలనాయక” యను నొకటి గలదు. పాంకనాండిలో చొక్కమండల మేభాగమో?

ఈ శాసనము రెండవపుటలో నుండు “పాత్రైః భేహగా మహాపాత్రైః” అను మాటలు ఓడ్రదేశమున గౌరవనాచకములుగ నున్నవి. అనగా రావు, నాయుడు, మొదలీనూరు, చౌదరి లోనగు పట్టపు సేర్వగంటివిగ నున్నవి. మహాపాత్రులు అను పట్టము ప్రాయశముగ ఓడ్రబ్రాహ్మణులకుమాత్ర మన్వయించునని తెలియు చున్నది.

ఈ శాసనాంతమున దాతయొక్క చేవ్రాలుండ వలసినచోట యీ చిహ్నమున్నది:—

ఈ చిహ్నముయొక్క వివరణము అనేకవిధము లుగ నూహింపబడగలదు:—

(౧) ఈ చిహ్నమున మొదటియక్షరము కవర్గము లోని రెండవయక్షరము “ఖ” యని యూహింపబడి నది. ఓడ్రదేశమునందలి వ్రాతయొక్క సంప్రదాయముల ననుసరించియు, భాషాసంప్రదాయముల ననుసరించియు ఫలానివారి చేవ్రాలు అనుటకు బహుళము అను నక్షరమును వ్రాసి దానివరుసన పేరు వ్రాసికొనుటయు ఆచారమని అనేకసంవత్సరములు గంజాముస్లింలలోని ఓడ్రధూయివ్వులగు ప్రదేశములలో సబురీస్ట్రాగుగ నుండినవా రొకరు విశేషానుభవజ్ఞులు డెలిపిరి. తెలుగు వారు “చేవ్రాలు” అనుమాటకు స్వనామాంతమున జేర్చునటుల కొన్ని జాతులవారి వాడుకలలో “చేవ్రాలు” వకు సరియగు భాషాపదము స్వనామమునకు ముందు వ్రాయుట కలదు. మహమ్మదీయులు సాధారణముగ “దస్తఖత్” అనుమాటను ముందువ్రాసి దానిప్రక్కన తమతమపేర్లను వ్రాయుదురు. ఈ యూహ సరియని అంగీకరించిన “ఖ” అను నక్షరమువలన నూచింప బడిన పూర్వశబ్ద మెద్దియేని విచారించవలసియున్నది. “ఖత్” అనుమాటయొక్క మొదటి యక్షరముగ నుండునా? ఖత్ అనగా వ్రాత, బాబు ఇత్యాద్యర్థములు గలవనియు, ఇది పార్సీ (Persian) మాటయనియు ఉద్బుద్ధింపబడుచున్నది. క్రీ. శ. ౧౫౧౦ నాటికే పార్సీ భాషకు ఈ దేశమున నింత వ్యాప్తి కలిగినదాయని సంశయింప వచ్చునుగాని ఆ కాలమునకే మొగలాయి సామ్రాజ్యము ప్రబలియుండినదనియు ఓడ్రదేశమునకు నాతిమూరవర్తులగు కొన్ని మహమ్మదీయ రాజ్యములు వెలసియుండినవనియు జ్ఞప్తియించుకొనిన ఈ సందేహ నివారణము కాగలదు.

“ఖ” యను గుర్తు చేవ్రాలుకు సమానార్థక మని గ్రహించినను మిగిలిన భాగముయొక్క అర్థము దుస్పాధముగ నున్నది. ఈ భాగమునకు ఖడ్గాకారము

చేప్పవగును. ఈ అనుమానమును అనింద్యముగ నుండ వచ్చును. దాతయొక్క చిరువములను జూడ వాని శౌర్య ప్రతాపములకు ఖడ్గము (Sword) అనురూపముగ చిహ్నముగ నుండవచ్చును. అట్లయిన, ఈ కత్తిరూపము నకు మొదటనుండు మూడుసొగసున్నలు కత్తియొక్క పిడి (handle) గ నుండగలవు. మిగిలిన భాగము కత్తియె. మూడవనున్నక్రింద నుండుగీత యేమిగ నుండునో? ఇది త్రాడుయొక్క ప్రతిరూపమా? అట్లయిన దీనియర్థ మేమిగనందునో. తరువాత, మూడునున్నలలోనుండు

౬ ౨ ౪ ౪ గుర్తులకును చుక్కలకును అర్థము తెలియవలసి యున్నది. వై గుర్తులనుజూడ ఇవి నాగరములో ౮, ౬, ౫, ౫ అంకాలవలె నున్నవి. వీనిప్రయోజన మేమిమో తెలియవలెను.

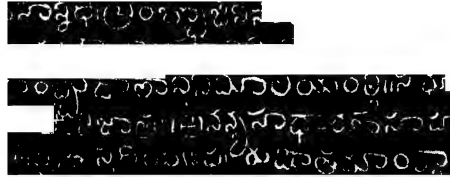
(౨) ఈ శాసనాంతచిహ్నమునుగూర్చిన యింకొకయూహ యేమనగా:—

ఈ చిహ్నముంతయు ఖడ్గాకృతియనియు, “ఖ” రూపము ఖడ్గముయొక్క సింహముఖమనియు (lion-head), దానివెనుకనుండు మూడుపుత్రాయతములు కత్తి పిడియనియు, మూడవనున్నక్రిందినుండిపోవు గీత ప్రతాపద్రవగజపతియొక్క రణబలీకారచిహ్నమనియు, శత్రురాజుల బంధించుత్రాడనియు ఓడ్రపరిబృథగణము లోనివారును, దేశచరిత్రజ్ఞులును, సాహితీకేళిరులును, శాసనపరిశోధకులును, సంప్రదాయజ్ఞులునునగు శ్రీ విద్యానరసింహ దేవ టి. యల్. గారూహించిరి. సున్నల నడుమనుండు అంకముల యొక్కయు, చుక్కల యొక్కయు వివరణము ఇంకను నూచింపబడవలసియున్నది.

విజ్ఞానచిహ్నమున ఈ చిహ్నముయొక్క సంప్రాప్త తాత్పర్యమున, డెలిపిన వంద్యులగుదురు.

ఈ వర్ణితైల్ల అగ్రహారీకులకును, గ్రామరైతులకును జిరాయతిరైతుహక్కుల విషయమై వివాదములు పొసగి కావలి డిస్ట్రీక్టుమునసబుకొద్దులలో అగ్రహారీకులు ౧౯౧౩ సం॥ అసలు నె ౩౮౮ రు దావాచేసియుండిరి. ఆ దావాలో అగ్రహారీకు లీ శాసనమును ఆర్గుర్తు (Ex. R) గా దాఖలుచేసి జయమును బొందిరి.

మూ ల ము
మొదటిరేకు : రెండవప్రక్క

౧. గణానా మధిపః పాయాత్ గంఘరైః నిన్వనైః । భక్తసంక్షాత విఘ్నాభాః
వారయన్ వార
౨. గానసః ॥ పారావార విశ్వంఖిలొమ్మిః పటలి శభ్యా నిమగ్నాం భవం । దంష్ట్రా
క్రేణ సము
౩. ధర్మ సపులై స్వేదోద్గమామాత్మనః । సంస్పృగాన్మభశేన రోమపటలి త్వేదాద
బింధూ
౪. నివ । క్రిడాక్రొడకశబరరోవతు సదా సప్తాన్నవీముద్వహా ॥ అస్తిత్రయీమూలమూ
౫. త్తిరేరాదిత్యోమహసాన్నిధి । అంభ్యాజినీనాంజివాశుహారేద్దక్షిణాశాచనం ॥ తద
౬. న్వయాబా¹పుదభాన్మహాజాః । కళానిధిః శ్రీకపిలేంద్రనామా । యత్కిత్తిః చంద్రద్విత
౭. యోరిభూభృత్ । కరాంబుజాతానినిమిలయంతి ॥ సభాపతిదక్షిణభూమిపా
౮. లాఽవిజిత్యవిశ్రాణసపారిజాతః । అనన్యసాధారణసాహసశ్రీ జగ్రాహపశ్చాత్యై
౯. లుంగాణదుగ్ధాః ॥ పుణ్యైస్తదియ్యైఃపురుషోత్తమాంశ్చా త్పుత్రోభవత్ శ్రీపురు
౧౦. షోత్తమేంద్రః । సుగంధయః స్తత్కవితావిలాసా సంఖ్యావతాంకన్నకరసాయనాని ॥
౧౧. దివానిశంతన్యమహీశ్వరన్య ప్రతాపభానోపరిదృశ్యమానః । నాకాపగాయాంనలినానిని
౧౨. త్యం నాతిప్రఫుల్లంతినకుట్మలంతి ॥ పుత్రోభవత్తన్యగజేశ్వరన్య ప్రతాపరుద్రపరసైన్య

రెండవ రేకు మొదటి ప్రక్క

విశేషము

అంతఃపురమునందు రాజునంద్రుని జంతువులు
 అంతఃపురమునందు రాజునంద్రుని జంతువులు
 అంతఃపురమునందు రాజునంద్రుని జంతువులు

విశేషము

విశేషము

విశేషము

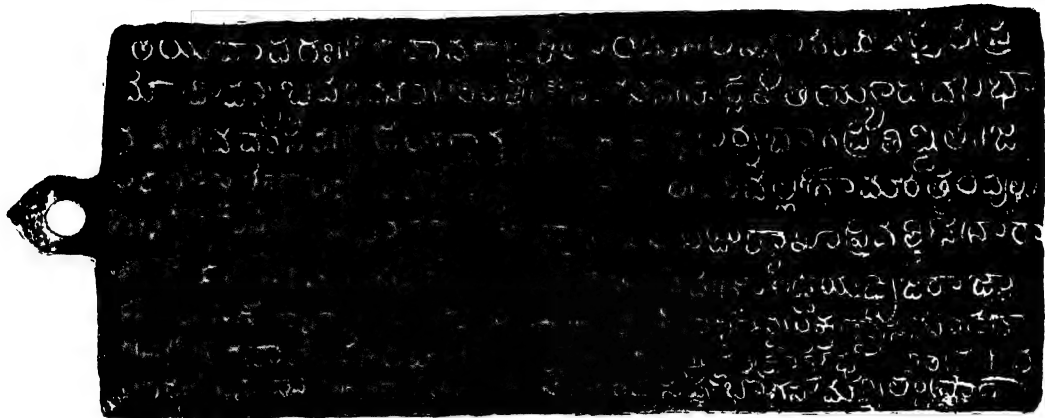
విశేషము

విశేషము

విశేషము

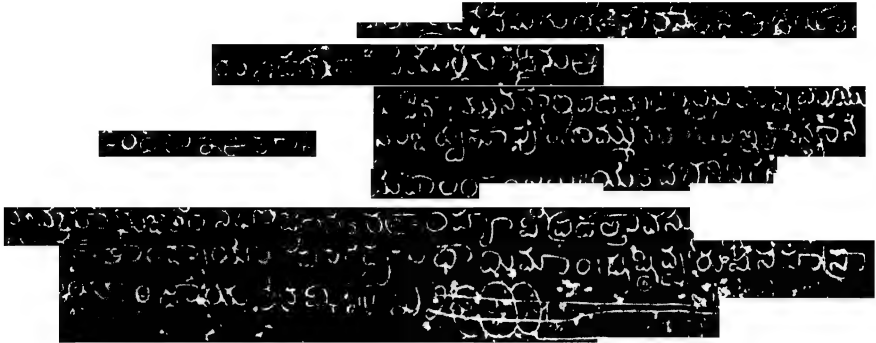
౧౩. రాజుఁ గాఁడరాజునబలానిజిత్వా । ప్రత్యగ్రహిద్రాజ్యమధిజ్యధన్వా ॥ మత్తైథ
౧౪. కుంభాసమరేషుయస్య । దృష్ట్యాఽలాయ్యస్యపురం ప్రవిశ్య । భయాకులాశాఢ
౧౫. పతిఃకదాపి । బిబ్బికుచానక్తితుమిహతెస్మ ॥ సభూపతిమ్మహారాజౌరాజేంద్రపర
౧౬. మేశ్వరః । శ్రీమద్రాజాధిరాజేంద్రపంచ్చగౌడాధినాయకః ॥ యశశ్వివిరకెదారామాః
౧౭. గోవిందలంఛనః । విద్యానిధిఃపాంకనాంశిచౌకమండలనాయకః ॥ త్రిభువనతొడర
౧౮. మల్లారణబణిజారఃప్రతాపవిరవరః । శ్రీవెంకటగజరాజః ప్రతాపరుద్రః
౧౯. ప్రతాపమాతౌఁండః ॥ పుండ్రకొండమహదుర్గాకటకెమణిశోభితే ।
౨౦. సింహాసనసమాసినౌవిద్యజ్ఞసమావృతే ॥ పాత్రైఃబేహారామహా
౨౧. పాత్రైస్సామంజైపరిసేవితః । పాలయన్ పృథివినవ్యాంపురుషూ

రెండవరేకు : రెండవప్రక్క

౧౧. తయివాపరః || కరరామాభిశితాంశుసంఖ్యాకశకవత్సరే । ప్ర
 ౧౩. మోదోదన్యబ్రవరెమాసెకాత్తికనామని || శుక్లతితియ్యాదివసేభా
 ౧౪. గ్గవన్యచవాసరే । వుదయాచలదుగ్గవన్యపూర్వభాగప్రతిష్ఠితే || జ
 ౧౫. లదంక్కిన్థలెపాంకనాండిసిమ్మివిరాజితం । వెలిచెల్లెగ్రామరత్నంపులు
 ౧౬. గుల్లనివ్వాసినే || శ్రీభరద్వాజగోత్రాయయజుశ్శాఖాప్రవర్తి నే || నారా
 ౧౭. యణయజ్వనఃపౌత్రాయధమ్మయస్యాత్మసూనవే । కొండ్లయద్విజరాజా
 ౧౮. యనమస్తగుణశోభినే । సహిరణ్యోదకైర్ధా రాపూర్వంకృత్యానమానరా
 ౧౯. త్ || పట్టింశదావెదనకరహితంనిరుపాధికంఆచంద్రాకపుత్రపౌత్రపార
 ౩౦. ంపర్యానుశాసనం || ఆదిక్రయాదియోగ్యంచనవ్వభోగనమన్వితం । ప్రాదా

మూడవరేకు : మొదటిప్రక్క

3౧. దుగ్గాజగన్నాథసన్నిధౌదమృతవృద్ధయే ॥ తస్యగ్రామస్యశీమాచిహ్ననిశిలాస్తం .
3౨. భైశిస్థైశ్చైయాని ॥ గ్రామంతూపునదండ్లుదోవనుగుంటనురానిని ఆశ్చయన
33. చల్లొనువిహండ్లలోరానిదక్షిణానచెముళ్లగుంటనుఆడమటికట్టువనురా
3౪. ఇన్నినైరుతిమూలనురెవడిగుంటఆడమటికొమ్మునరానిఆడమటనిల్వురానివాయు
3౫. వ్యాననాంగుదండ్లరానిఉత్తరానపుష్పంజెర్వుతూపుంగొమ్మునరాయినిశాన్యాన
3౬. ముద్దులగుంటదండ్లనురాయినివియ్యెల్లపొలంసంజ్ఞలు ॥ యెకైవభగినిలోకెనవ్వె
3౭. షామెవభూభజాం । నభోజ్యానకరగ్రాంహ్యవిప్రదత్తావసుంధరా । స్వద
3౮. త్తాంపరదత్తాంవ్యాయోహరేద్యసుధామిమాం । షష్ఠివ్యకరుషసహస్రా
3౯. నివిష్టాయాంనాయతేక్రిమిః ॥ . . .

నక్షత్రమండలము

(ధాత్య సంవత్సర శ్రావణ, భాద్రపదమాసములు)
గొబ్బూరు వేంకటానందరావువరావు

ఉ త ర ము

దక్షిణము

ఈపటమును తలమీదుగా ఆయాదిక్కులు సరిపడునట్లు చూచి పట్టుకొని ఖగోళమును పరిశీలించవలెను. ఇందు
1986 ఆగష్టు నెల 8 తేదీని రాత్రి 8-55 గంటలకును, ఆగష్టు 29 తేదీని రాత్రి 7-81 గంటలకును } మాపబడినట్లు
" 15 " " 8-27 " నవంబరు 6 " " 7-8 " } నక్షత్రాదులు
" 22 " " 7-59 " కనబడును.

“ఇదం స్వరిదమిదాననామ

మయం ప్రకాశా ఉర్వాంతరిక్షం.”

ఋగ్వేదము X. ౧౨౪.౬

ఇదిగో! మాచితిరా? మన యీర్వాంతరిక్షమునకు

మైన అపారమైన అంతరిక్షము వ్యాపించియున్నది. ఆపయ్యశ్యము దివ్యమై ప్రకాశించుచున్నది! స్వర్గ సంబంధమైన తేజస్సుతో కూడుకొని ఆరంగము ఎంతో మనోహరమై ఒప్పుచున్నది.

ఈసంవత్సర శ్రావణబహుళవషి ౮-౮-౩౬ నుండి అధికభాద్రపద బహుళఆష్టమి ౮-౯-౩౬ వఱకు నగమాసములో రాత్రి తొలిజామున నాకాశమున నగపడు ఖగోళచాదుల సందర్శములను పరిశీలించుము.

పాలవెల్లి (The milky way)

“నభోరమా వక్షోజహరణితి” అని మన కవులచే వర్ణింపబడుచుండు నీధవళదృశ్యము ఈ మాసము నందు రాత్రి తొలిజామున ఉత్తరసమీపపు ఈశాన్య దిశనుండి దక్షిణ సమీపపు నైరుతి దిక్కునకు యామ్యోత్తరరేఖను గడిచి ఆకాశమున కడ్డుగా వ్యాపించియున్నది. ఇట్లు విభాగింపబడిన ఆకాశపుటండుములు రెండింటిలో తూర్పువైపున్న ఖండము చిన్నదిగానూ, పడమటి వైపున్నది పెద్దదిగాను కనబడుచున్నది. తెల్లని నురుగవంటి యీ వెల్లువ మధ్య చిన్న క్యామసీములు రెండును, వాటికి దిగువగా నల్లని పట్టివంటి చాచూపగమును చక్కగా పరికింపఁగలిగియున్నవి. ఈశాన్యమున కొంత విరివిగానున్న యీ తెలుపు మధ్యక్యామసీముల కడ సన్నగిరినను గగనమధ్యమును సమీపించునరికి నురల విస్తరించి వ్యాపించియున్నది. ముఖ్యముగా మూల, ఉత్తరాషాఢ ప్రాంతములందును, ఆ క్రింద వేదికా మండల ప్రాంతములందును తెలుపు దట్టముగా నున్నది. అగ్నివేదికనుండి వెడలి పొగయే ఇట్లు తెల్లనై ఆకాశమున తోచుచున్నదని పాశ్చాత్యగాఢలున్నవి.

First Magnitude stars

మిక్కిలి తేజోవంతములై నక్షత్రరాజములని చెప్పదగిన ఇరువదింటిలో ఈమాసమునందు ఆరుమాత్రమే ఇప్పుడు కానవచ్చుచున్నవి.

అవి ఏవని యనగా

౧. కన్యారాశిలో చిత్ర. (Spica in Virgo.)

౨. భూలేళమరుద్ధరాములో స్వాతి (Arcturus in Bootes)

౩. వృశ్చికములో శ్రేష్ఠ. (Antares in Scorpio)

౪. వీణామండలములో బ్రహ్మ (Vega in Lyra)

౫. గరుడమండలములో శ్రవణము (Altair in Aquila)

ఇంద్రద్యుమ్నుడు (Fomalhaut in Pisis Astralis)

ఇట్లే మేలుచుక్కలు ఆతే కనబడుచున్నను, గ్రహములవలన కొంత తేజోవృద్ధి కనబడుచున్నది.

గ్రహములు

శుక్రుడు సూర్యాస్తమానముకాగానే ఆగష్టు ౮ తేదీనుండి పడమట ఉదయించుచుండును. ఈమాసాంతమున, అనగా సెప్టెంబరు ౬ వ తేదీ వాటికి మధ్య, పూర్వఫల్గుని, ఉత్తర నక్షత్రముల గడచి హస్తలో నగ పడును. కావున మనవలమందు చూపుటకు వీలు తక్కువగానున్నది. గురుడు శ్రేష్ఠంలో వక్రగతిమాని ఋజుగతి పొంది దివ్యముగా ప్రకాశించుచున్నాడు. మనమాసాంతమువఱకు శ్రేష్ఠలో ఋజుగతి కలిగి కనబడుచుండును. శని పూర్వాభాద్రలో కొంతవరకు ఋజుగతిని, పిమ్మట వక్రగతిని పొందుచున్నాడు. మందుడగుటచేత ఇంచు మించుగా ఉన్నచోటనేఉన్నట్లుగపడును. భజా దివుడు కానరాదు.

పడమటనుండి తూర్పునకు సూర్యాస్తమయమైనప్పటినుండి తూర్పునకు వరుసగా శుక్రగ్రహము, చిత్రనక్షత్రము, శ్రేష్ఠనక్షత్రము, గురు గ్రహము, శనిగ్రహము మంచి కాంతితో మెరియుచుండ, ఉత్తరాకాశమున స్వాతి, బ్రహ్మ, శ్రవణ నక్షత్రములును, అగ్నేయమున ఇంద్రద్యుమ్నుడును చక్కగా వెలుగుచు, ఆకాశరంగముయొక్క శోభను వృద్ధిచేయుచు రమ్యముగా తోచుట గమనింపఁగలియున్నది.

ఉత్తరాశాశమున

ధ్రువక్షితిలో, చిన్న ఎలుగుతోక చివరను ధ్రువును మెఱయుచున్నాడు; లోకలో కశ్యప, మహేంద్రులను, లోకమాల అగ్నియు, అగ్నికేడు రుగ మిత్రుడును, వీరి కేడురుగా ధారవిధారలును అగ పడుచున్నారు.

వాయవ్యదిశను విఘ్నేశ్వరు డస్తమించినాడు. పెద్ద ఎలుగులో క్రతు, పులహ, పులస్త్య, ఆత్రి, ఆంగీరస, వసిష్ఠ, మరీచి- అను సప్తఋషులును త్వరలో అస్తమింపబోవుచున్నారు. రెండు ఎలుగుల మధ్యను నరకాసురుడు ఘోరసర్పాకారముతో మెలికలు తిరిగి మెఱయుచున్నాడు.

ఈశాన్యమున పాలవెల్లిలో నుద్భవించిన అప్పరసలు ఇప్రడీ బాగుగా ఉదయించి మెఱయుచున్నారు. ధ్రువక్షితినుండి వెలువడి డిగ్రీ ఫురూరవసుని పాలవెల్లిలోనికి వ్యాపించి మెఱయుచున్నారు.

పడమట

మఘ, పూర్వఫల్గునీ నక్షత్రములస్తమించినవి. ఉత్తర ఫల్గునీ నక్షత్రములు సూత్రము కనబడుచున్నవి. అందును దక్షిణమునకున్న చుక్క ఎక్కువ లేజస్సుతో మెఱయుచున్నది.

ఉత్తరఫల్గుని కెగువ హస్త నక్షత్రమునందలి చుక్కలు చక్కగా కానవచ్చుచున్నవి. హస్తచుక్కలు క్రాంతివృత్తముపైగాక ఆ క్రిందను దక్షిణముగానున్న వార్తికము (Corvus) చుక్కలని చాలమంది ఆభిప్రాయము కలిగియున్నట్లు కనబడుచున్నది. ఈ యంశము స్పష్టముచేయుటకు ఈ ప్రక్కను కన్యారాశియొక్క పెద్ద పటమును, ఆ సమీప నక్షత్రగణములయొక్క స్థానములను వివరముగా చూపుచు నిచ్చుచున్నాను. 'హస్తా పాణినాంపంచ' అను వర్ణనమును గమనించి, క్రాంతివృత్తసమీపముననే కాననగు నీ నక్షత్రసమూహము నిట పొందుపఱుచుచున్నాను. ఆ దిగువనున్న వార్తికపు (Corvus) - పక్షి వృక్కుము నోటబడ

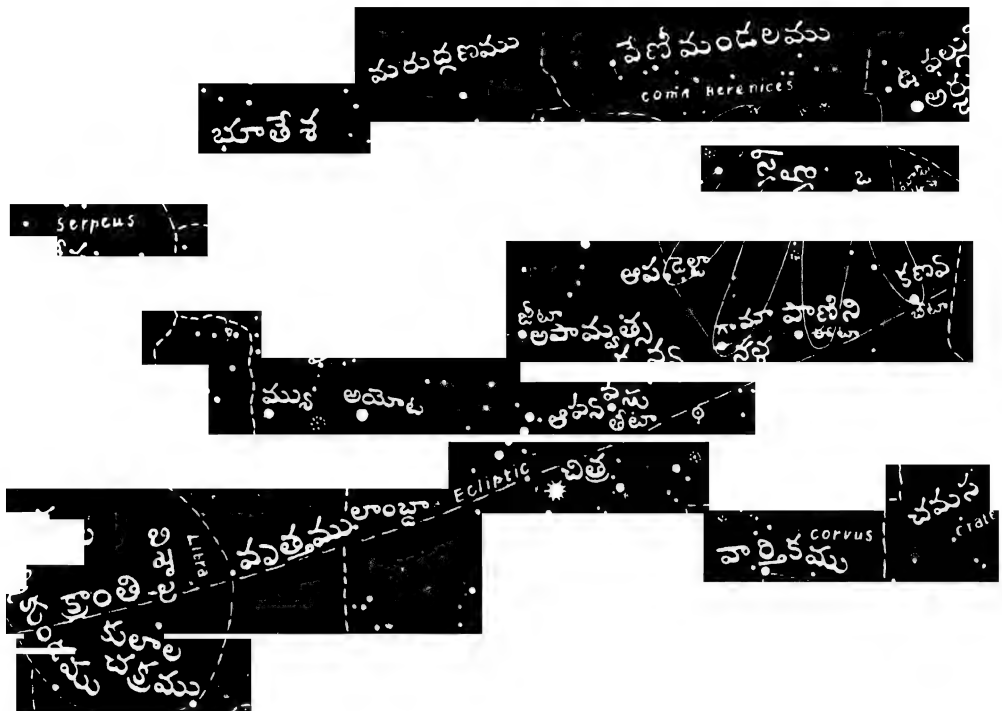
కుండ అశ్వినీదేవతలచే రక్షింపబడినట్లు పెక్కు ఋషులగులవని ఈవలకె మనము చూచియున్నాము. హస్త ఋవర్ణహస్తమువలె మెఱయుచు సవితృదేవతాకమై ఒప్పుటకూడ చూచియున్నాము. ఈ Corvus ఎప్పుడును హస్తకాశాలదనియు, హస్తరూపము పటములో నూచింపబడినట్లు ప్రత్యక్షగోచరమనియు నా విన్నపము. మఱియు "కన్య" అగ్నికుండ సముద్భవ, అయోనిజ అని మన మనేకసారులు ప్రశంసించియుంటిమి. తులారాశిలో ఇంద్రాగ్ని డైవత్యమై కులాల చక్రము వంటి గుండ్రని ఆకారముతో నొప్పు విశాఖ అను అగ్నికుండమునుండి కన్య సముద్భవించుటకూడ ఈ పటముందు చూడనగును. కన్య పరిసరమునగల భూలేశ, మరుద్గణములను (Bootes), కన్యయొక్క వేణి యని చెప్పబడిన Coma Berenices కేణిమండలమును, దిగువ అహినహుషాదులను కూడ ఈ పటమున చూడనగును.

దక్షిణాశాశమున

అశ్వతర మండలము కొంత అస్తమించినది. కొంతమాత్రము కాననగుచున్నది. అశ్వినుల ఈటె పోటుచే స్రుక్కిన వృక్కుమును త్వరలో అస్తమింపనై యున్నది. బహు యజ్ఞములు చేసిన బలిచక్రవర్తి ఇంకను యజ్ఞవేదికపై హోమము చేయుచుండ దట్టముగ వడలిన పొగయే యీ ఘోరరూపమున వడలెనా అని పించుచు, మూల, ఆనాథా నక్షత్రప్రాంతముల నతిసాంద్రమై "పాలవెల్లి" లోచుచున్నది. ఆ ప్రక్కనే బలిగంశజాతును, మయూరవిహ్నుము కలవాడును నగు బాదాసురుడున్నాడు.

తూర్పున

మీనరాశి రెండుచేపలలో నొకటి ఉదయమైనది. ఆదిగువ కుంభరాశిలో శని మెరయుచున్నాడు. ఆగ్నేయమున ఇంద్రద్యుమ్నుడును, కుంభమున శనియు జోడుగా వెలుగుచున్నారు. కుంభరాశి కధిపతియైన వరుణునిగూర్చిన ఈక్రింది స్తుతివాక్యము ఋగ్వేదము నుండి ఎత్తి వ్రాయుచున్నాను.

“కవి: కవిత్వాది విరూపమాన
జద్రుపధూతీ వక్షజో నిరసః

సృజతో క్షేమంకృణ్వా....."౧౦-౧౧౪-౩.

“ఓకరుణాదా! కవి ఆకాశమనందు తన బుద్ధి
బలముచేత గూపము నిశ్చయించుచున్నాడు. ప్రమాదము
లేకుండ తేనుముగా జలములను ప్రవహింపనిమ్మ!”—
వర్ష ఋతువకు శ్రావణ భాద్రపదమాసములలో, ఇప్పటి
వరే ఉత్తరహిందూస్థానమున వర్షము లధికమై వనద
పొడిచి జలప్రళయమైనపుడు వేదఋషు లిట్టి ఋక్కు
లచే జలస్థానమున కధిపతియైన వరుణుని ప్రార్థించెడి
వారు

ఈనాటి భాగమున పాలవెల్లి కీలు ఇంద్రమద
ఇపుడే తోచుచున్నది. అప్రకాశే పూర్వాభాద్ర,
ఉత్తరాభాద్ర నక్షత్రములతో కూడిన పెగసస్ చతుర

స్రవ (Square of Pegasus) కలదు. దీనినే వేద
కాలమునాడు తేవ్యపూర్వ మనుచుం బిరి.

ప థ్య నక్షత్రములు

ఒక ప్రక్క వాయు మూర్తి (స్వాతి) యను,
రెండవ ప్రక్క గరుడమూర్తి (శ్రవణము) యను నేరింప
పాలనముద్రమున (Serpens శేషునిపై వ్యవహరించిన క్రి
మహావిష్ణువు ఇతడు గగనమగ్యతలకు వాటి పడమటికి
వ్రాలియున్నాడు. విష్ణుని వాణికమలసంజాతుడును,
వీణాధారిణియైన బాణ్య పరస్వతిని (Lyra) ముఖ
మున నిడుకొన్న వాడుననుట బ్రహ్మ గగనమగ్యతలను
సహిపించుచున్నాడు. ఈదంపతులకు వాహనమని
వర్ణింపబడు హంసము-రాజహంస Cygnus- పాలవెల్లి
లో తేలియాడుచున్నది. ధావళ్యమునుబట్టి క్షీరసముద్ర
ముగా భావించుకొనుచున్నను, ప్రాచీన వాఙ్మయమున

నిది స్వర్ణాపగ-అకాశగంగయనికూడ వ్యవహరింపబడుచుండెను. నివిజగంగాతరంగములలో నీరాజహంస చరించుటను గూర్చిన వర్ణన యొకటి ఋగ్వేదమునుండి యీ క్రింద చూడవచ్చును:-

ఋగ్వేదము X. ౧౨౪-౯.

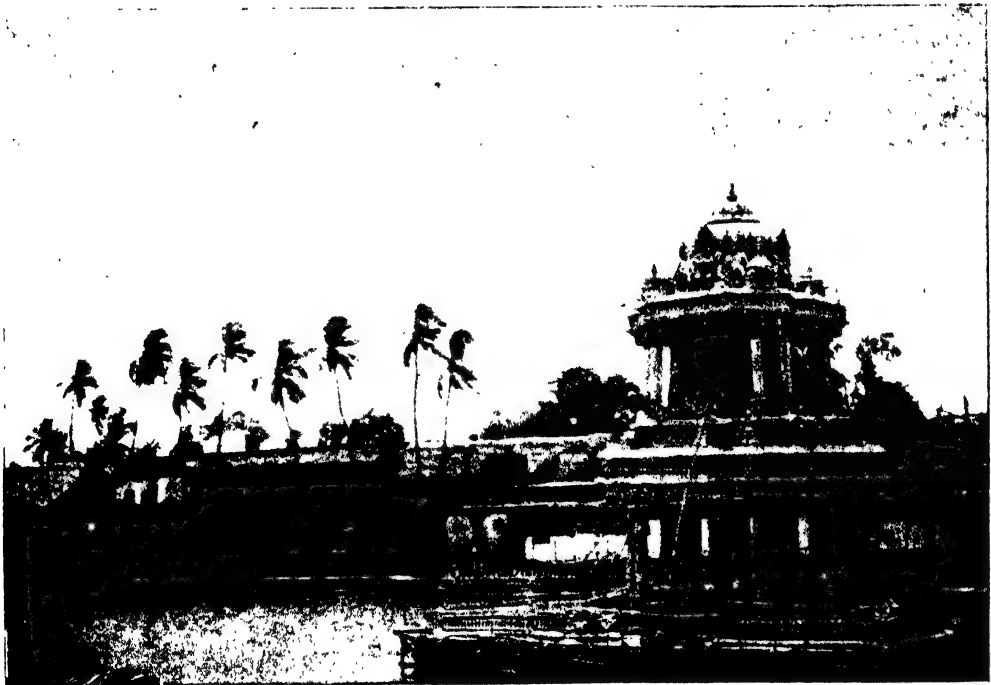
“నీధత్సనాం సముజం హంసమాహు

నపాం దివ్యానాం సఖ్యేచరంతం.

దివ్యాపగతో సఖ్యుః సుచే చరించుచున్న రూపమును హంస అని చెప్పెను. ఈ హంస నీధత్స స్వరూపముగల జలములతో కలిసి చరించును.

ఈ హంస స్వరూపములో కానవచ్చు ముఖ్యమైన చుక్కలు ఒక శిలువమాదిరి రూపమును స్ఫురింపజేయుచు కావున పాశ్చాత్యులు వాటిని రాజహంస యొక్క శిలువచుక్కలు అని చెప్పచుండును (Cros of Cygnus).

పాలవల్లికి తూర్పుగా నారదానులును, శ్రవణమున కావల వను నేవతాత్మికమైన నిష్ఠుచుక్కలును కలవు.

త్యాగరాజస్వామి దేవాలయ సరోవరమున తెప్పలు తిరువారూరు. A. A.

కలగూరగంప

బౌరంగజీలు—అతని అసామాన్యప్రేమ :

మరణ శాసనము

౯౦ సంవత్సరాలు జీవించి, మొగలాయీ సామ్రాజ్యము గడగడలాడునట్లు పరిపాలించి, హిందూమత విగ్ధింపమునకు కంకణము కట్టుకొని, మహమ్మదీయుల లోనే సున్నీతెగవారలను హింసించి, తన కుమారుల చిత్ర గూడ ద్వేషింపబడి కష్టములనేకాని సుఖమెరుగని బౌరంగజీలు చక్రవర్తి ౧౭౦౭ సం. మార్చి ౭ వతేదీన చనిపోయెను. ఇతనిలో సుగుణ, దుర్గుణములు అతిశయించినవి.

రాజ్యవ్యవహారములను ఇతడు స్వయముగా చేపొకొనువాడు; కటికినేలను చాప పరుచుకొని పరుండువాడు. దినమునకు ౫ వేళలను నవాజాచేయువాడు. మధ్యమును వాసనయాని యెరుగడు. ప్రతిమహాజరును స్వయముగా చదువుకొని ఉత్తరువులను తానే వ్రాయువాడు. మంత్రిలకు, సేనాపతులకు ప్రతి స్వల్పవిషయమునను సలహా నిచ్చుచుండెడివాడు అతిభైర్యశాలి. దినమునకు మూడుగంటలు మాత్రము నిద్రపోయి, తక్కిన కాలమంతయు నేదో ఒకకార్యమున నిమగ్నడైయుండెడివాడట. రాజకీయములలోను, కట్టుబాటులలోను చాల శ్రద్ధ తీసుకొనువాడు. ఇన్ని సుగుణములన్నను ఇతనికి ఏయ యనమాట లేదు. అన్నిప్రక్కలను ఇతనికి శత్రువులే. ఇతడు ప్రతివానిని అనుమానించినట్లే ప్రతివాడును ఇతడిని అసహ్యించుకొనువాడు. మత హేద్యమే కారణముగా, హిందూమతముపై నితడు దాడి పడలుట మొగలాయీ సామ్రాజ్యనాశనమునకు పునాదియైనది. దీనిని ఊతగానొని ఆక్బరుచక్రవర్తి మహాసామ్రాజ్యమును నిర్మించెనో దానినే చెడగొట్టియితడు సామ్రాజ్యనాశనమునకు కారకుడయ్యెను.

బౌరంగజీలు తన ముగ్గురు సోదరుల చంపించి రక్తపు కాలువలను దాటి సింహాసన మెక్కినాడు. తన అయిదుగురు కుమారులలోనలుగురిని ఎప్పుడోకైలులో

నుంపించినాడు. తన మార్గమునకు ఆటంకముని తోచిన ప్రతివానిని హింసించి చంపినాడు. ఇరువదేండ్లవాఁగు యితని పుత్రుడగు గుల్తానును చచ్చువరకును ఒకప్పడు కైలులో నుంపించినాడు.

ఇటువంటి విచిత్రస్వభావము, రాలివంటిగుండె గల్గిన, ఆర్ధరు బిడ్డలు పుట్టిన తరువాత, తన ముప్పది యైదవయేట—అతడప్పుడు దక్షిణదేశమునకు రాజప్రతినిధిగా నున్నాడు. అతని పినతల్లిగారి జనానాలోని యొకపాటకత్రను అసామాన్యముగా ప్రేమించెను. అది చాల విచిత్రము ! ఈ విషయము చరిత్ర గ్రంథములందు పేర్కొనబడలేదు. అత డొకసారి తన పినతల్లిగారి యింటికి వెళ్లుట సంభవించెను. హీరాబాయి యను నొక పాటకత్రై తోటలో సమీపమున తిగుచున్న ఇతనిని గమనింపక పూలుగోయుచుండుట నితడు చూచెను. ఆమె రూపము, నడక, భావప్రకటనలకు అతనిమునకు పరిపూర్ణముగా వశమైనది. అత డామెను ప్రేమించెను. సిగ్గువిడిచి పట్టుపలతో అత డామెను తన పినతల్లిగారి జనానానుండి లేవదీసుకొనిపోయెను. ఇంద్రియనిగ్రహము నత డెప్పుడు కనపరచలేకపోయెను. ఆమె మధ్యపాత్రను తీసుకొనివచ్చి త్రాగుమని చేతికందివ్వ, అతడు నిరాకరించలేక మధ్యమునడ తనకు గల అసహ్యమునంతయు నడచుకొని దానిని త్రాగుటకు సిద్ధపడినాడు. కాని యామె మధ్యపాత్రను లాగుకొని క్రింద పడెనైచి ‘నా ఉద్దేశము మీ ప్రేమను పరీక్షించుటయే. హేయముగు ఈ మధ్యముతో మీ పెదవులను కలుపితిముచేయుట కాదు’ అని చెప్పినది. ఈ విషయము ‘వశీగ్—ఉల్—ఉమరా’ అనుగ్రంథమందున్నది.

హీరాబాయి చాలలేతవయసులోనే చనిపోయినది. అత డామెగొరకు మిక్కిలి దుఃఖించెను.

రాజమహాలులోని పెక్కురు చనిపోయిరి. అతడు జీవించియుండెను. తన కుమారులే తనచావు నెదురుచూచుచుండ, బ్రతికిన ప్రతి నిమిషమును మొగలాయీ

సామ్రాజ్య విశాళమునకు కారణమగుచుండ నతడు జీవించెను.

ఆతడు చనిపోవునపుడు మొగలాయీ సామ్రాజ్యమును తన కుమారు లెటు పంచుకొనవలయునో నూచించుచు నొక కాగితమును వ్రాసి పెట్టుకొనెను. కాని నారు దానికి కట్టుబడియుండురా? ఏబదిసంవత్సరములకు పూర్వము సాజహాను చక్రవర్తియే అట్లానర్చిన యెడల బౌరంగజీబు దానికి కట్టుబడియుండెడివాడా?

౧౭౦౭ సం. మార్చి ౪ వ తేదీన ఈచక్రవర్తి చనిపోయెను. ఇత ఙ్గోక మరణశాసనమును గూడ వ్రాసియుండెను. ఇతని స్వభావము తెలియుటకు అందలి నూచనలు కొన్ని ఈక్రింద నివ్వబడినవి.

ఒకటవది—సాపాత్యుడ నగు నాపత్నీయన పవిత్రుడగు 'హనా' గారి గోరిమీద నొకతెల్లని చలువ దుప్పటమును కప్పెడు. ఏలన పాపసమద్రములో మునిగినవారికి ఆతనిరక్షణమే శరణము.

రెండవది—నేను కట్టి, అమ్మిన టోపీల బాపకు ర-౨-౦ మహద్దారు ఆలీచేగ్ వద్ద నున్నది. ఆసనమును నాకొరకు ఖర్చుపెట్టెడి. ఖురానును వ్రాసి అమ్మిసంపాదించినది. ౩౦౫ రూపాయలున్నవి. వానిని ఫకీరులకు పంచిపెట్టెడు. ఆధనమును నాకొరకు ఖర్చుపెట్టవలదు. ఏలన ఖురానును వ్రాసి సంపాదించిన ధనము అన్యాయార్జితమని పియాతెగవారి నమ్మకము.

నాలుగవది—నాతలకు కుక్కయిలేకుండా పూడ్చి పెట్టుడు. పాపాత్ములు ఉత్తరాలతో తనదగ్గరికి వచ్చినపుడు భగవంతుడు వారిని కరుణించెను. నాశనపుపేటికపై తెల్లని ముతకగుప్పటమును కప్పెడు. దానిపైన ఛత్రమును కట్టవద్దు. సంగీతము పాడవద్దు.

పదునొకండవది : ఎవరను మీకుమారులను నమ్మవద్దు. మీ జీవితములో నెవ్వడును వారిని గారాబముగా పెంచవద్దు. రాజులచిత్తములు చంచలము లను మాట మరువకుడు.

పండ్రెండవది : రాజ్యపరిపాలనమునకు మూలాధారము మంచివేసు, ఒక్కతగ మేమరియుండిన కలుగు

నష్టమునకు జీవితవర్తంతము విచారించవలసియుండును. శివాజీ తప్పించుకొనిపోవుటకు నా అబ్బాగ్రతయే కారణము. అది నాకు తీరనినష్టమును కలిగించినది.

ఈ సైతంశములవలన బౌరంగజీబు చనిపోవునప్పటికి ఆతనియనుభవ మెట్టిదో స్పష్టముగా తెలియుచున్నది. అతడుచేసిన కొన్ని పారపాలుల కతడు చాల విచారింపిశాడు. ఏమైనను మొగలాయీ సామ్రాజ్య నాశనమునకు కారణమితే.

‘చక్రవర్తి’

రూబరు వార్తాహార సంఘవృత్తాంతము

ఇది చాలవిచిత్రమైన వృత్తాంతము. ౧౮౫౫ సం. అక్టోబరునెలలో ఒకనాటి ఉదయము లండనులోని గొప్ప దినపత్రికలలో నొకటగు ‘మార్కింగ్ ఎవర్’ టైజరు’ అను పత్రికా కార్యస్థానములోని సంపాదకుని గదిలోపలి కొక అపరిచితుడు ప్రవేశించెను. అతడు మృదువుగా ‘నాపేరు రూబరు; బహుశా మీరు దానిని వినియుండరు’ అనుచు సంపాదకునితో పరిచయము కలుగజేసికొనెను. సంపాదకుడగు ‘గ్రాంటు’ మెల్లగా ‘అంతటి భాగ్యము నాకు పట్టలేదు’ అని బదులు పలికెను.

“నేను ప్రవ్యయ దేశీయుడను. ఈ లండనులోని వికోపీయసంస్థలకు, కొన్ని సంవత్సరములనుండి వార్తాహరుడుగా పనిచేయుచున్నాను. అందువలన, పెక్కు వికోపీయ ప్రభుత్వములకు సంబంధించిన చాలమంది పెద్ద మనుష్యుల పరిచయము నాకు కలిగినది. విద్యుత్తంత్రుల సాహాయ్యమున సప్రమాణములగు వార్తలను ప్రస్తుతము మీ కందు వార్తలకంటె చాల త్వరగా అందజేయగలను. ముఖ్యమగు సంగతి చాల తక్కువ ప్రతిఫలమునకు. ఇక్కడకు వచ్చుటకు పూర్వము “టైమ్స్” పత్రిక సంపాదకునితో కూడ మాట్లాడితిని” అన్నాడు రూబరు.

“అత డేమనినాడు? ఆవిషయము నాకు కావలయును. ఏలనన, ‘టైమ్స్’ ఇంగ్లండులోనే కాక

యూరపుఖండమున కంతటిని ప్రముఖమైనపత్రిక" అని నాడు గ్రాంటు. "అతడు సరిగా నేమియు చెప్పలేదు. తనపనిని తాను ఇతరులకన్న బాగుగా చేసుకొన గలుగుదు నన్నట్లు ఏమో చెప్పినాడు. అది నాకు అవసరము లేదన్నట్లు నాకు లోచించింది." అన్నాడు రూటన్.

ఆగోలితుగో విలేజీయ వార్తాగ్రహణమునకు 'మార్నింగ్ ఎడ్వర్ టైజు'నకు నెలకు రం పానులు అనుమండెడిది. రూటన్ సప్రసూణములైన వివిధములైన వార్తలను నమ్మకముగా ముప్పదిపానులకే అందజేయుటకు వొప్పకొనెను. నెలకు పదిపానుల ఆదా ఆగోలితుగో అది సాధారణవిషయముకాదు. అయినను గ్రాంటు తటపటాయించుట చూసి, రూటన్ నేను వొప్పకొనిన తక్కువ ప్రతిఫలము మీకు సమ్మతి కలిగించవచ్చును. అయినను ౧౫ దినములవరకు వార్తలను మీకు ఉచితముగా అందజేయుదును" అన్నాడు.

తరువాత ఇరువురును కలసి బేరమును నిర్దేశించుకొనిరి. ఈవిధముగానే లండనులోని 'డేలీ టెలిగ్రాఫ్', 'ప్రాండర్లు', 'మాన్చింగ్ పోస్టు' మొదలగు అన్నివార్తాపత్రికలకును, ఒక్కటైయు తప్ప-అంపజేయుటకు రూటన్ ఒప్పందము జేసికొన్నాడు. కొంతకాలము గడిచిన తర్వాత 'టైమ్స్' పత్రికా సంపాదకుడు రూటన్ వార్తలను తీసుకొనుటకు తనంతతానే మనసు మార్చుకొనవలసివచ్చెను.

ఇది ఇప్పుడు ప్రపంచములోని అన్ని భాగముల నుండియు సరియగు వార్తలను విద్యుత్తంత్రముల మూలమున లభించు ప్రతి వార్తాపత్రికకును అందజేయుచున్న రూటన్ వార్తాసంఘపు జన్మవృత్తాంతము.

ఇప్పుడు రూటన్ సంఘమునకు ప్రతినిధిగ్రమునను బ్రాంచి ఆఫీసులున్నవి. అందు పనిచేయు ఉద్యోగులకు ఎక్కువ జీతములు మట్టుచున్నవి. రూటన్వార్తాపాఠకు మహారాజులతోను, చక్రవర్తులతోను, గొప్ప గొప్ప దేశీయ నాయకులతోను మంచిపరిచయమున్నది.

ఈసంఘపు అభివృద్ధి దినదినమునకు ఎక్కువగుచున్నది.

‘చక్రవర్తి’

లికాలితుగో ప్రభువు

౧౮౩౬ సం. ఏప్రిలునెలలో లికాలితుగో ప్రభువు ఇండియాకు రాజప్రతినిధిగా వచ్చినాడు. లికాలితుగో ప్రభువు ఇంటి పేరు హోప్ (Hope). ప్రస్తుతపరిస్థితులనుండి విముక్త గా మెట్టులతోనుచున్న హిందువేశమునకు 'హోప్' అనే ఇంటి పేరుతో రాజప్రతినిధి వచ్చుట కొంతవరకు ఆశకు కారణమే. కస్తూరివారివలె ఇంటి పేరేకాక లికాలితుగో ప్రభువు స్వభావము, ఆశయము హిందూదేశ ప్రజలకోరికకు తగినవిగా మన్నవి. ఆశయములను మనములోను, వాగ్రూపమునను పూర్తి చేయకుండ ఆచరణలో ముడిచుటవలన భారతీయులకు లికాలితుగో ప్రభువు పరిపాలన కాలములో కొంత మేలు జరుగవలెనని ఆశహాస జనించుచున్నది.

లికాలితుగో ప్రభువు విష్ణోగూ మహారాజీగారి జూబిలీవత్సరమున ౧౮౮౭ లో జన్మించెను. బ్రిటిషు సామ్రాజ్య చక్రవర్తికి ప్రతినిధిగా శాన్టి చక్రవర్తిగారి జూబిలీవత్సరమున ౧౮౭౫ లో నియమింపబడెను.

లికాలితుగో ప్రభువు స్కాట్లాండుదేశీయుడు. వీరి ౨౧ సంవత్సరమున, లెండి చరిహాగా ప్రభువు బిరుదము, ఆస్తి అంతయు ఈయనకు చెందినది.

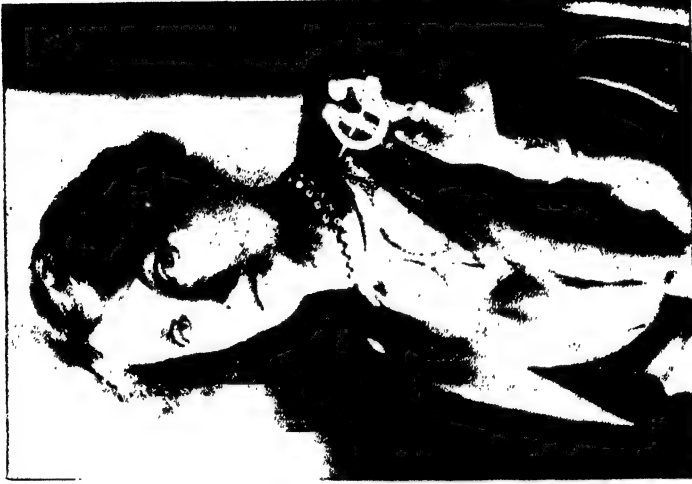
ఈయనకు చక్కని వ్యవహారజ్ఞానము గలను. బ్యాంక్ ఆఫ్ స్కాట్లాండు మొదలగు బ్యాంకులకు కంపెనీలకు డైరెక్టరు. ౧౮౭౨-౭౪ వరకు ఎక్విరాబిటీలో 'సివిల్ లాడ్జు యూనియనులిబురాటీ'కి డిప్యూటీ ప్రెజ్డెంట్. స్కాట్లాండులోని 'రాథ్ ట్రేడ్ అండ్ టెక్స్టైల్ కమిషను'నకు సభ్యుడు. పై వ్యయలలో పనిచేసినాడు. వ్యవసాయములో ఆసక్తివహించేయి. లికాలితుగో ప్రభువందరి, యీ గవర్నరు జనరలుగారి పాలము, బ్రిటనులోని చక్కనిపాలములలో నొకటి.

సవితా దేవి

డివాలెరా సుత

డివాలెరా సతి

బరిమ ప్రభాటు పెసిడెంటు, డివాలెరా

ఈయనకు హిందూదేశపు వ్యవహారములను గురించి బాగుగా తెలియును. ఇండియన్ ఎగ్రికల్చరల్ కమిషనునకు చైర్మనుగా వచ్చినాడు. అంతేకాక హిందూదేశములో పనిచేసిచెల్లిన ప్రతి రాజప్రతినిధి తోను, ఇంగ్లండుకుపోయిన ప్రతి భారతదేశ సంస్థానాధిపతితోను సంప్రతించి హిందూదేశమును గురించి బాగుగా తెలిసికొనినాడు.

సర్ ఫ్రెడరిక్ మిల్నరుగారి కుమార్తెయగు లిక్లితుగో సతి తనవివాహమైన ౨౪ సంవత్సరముల లోను, ఒక్క దినమునుగూడ తనభర్త వృథాగా గడుపుట చూడలేదని చెప్పినది.

లిక్లితుగో ప్రభుని యిద్దరుకుమారులు, ఎరల్ ఆఫ్ హోప్ టౌన్ (Earl of Hopetown), ఆనరబిల్ జోన్. ఏ. హోప్ (Hon. John. A. Hope) ఇరువది నాలుగు సంవత్సరముల కవలలు. కుమార్తెలు ముగ్గురిలోను లేడీ ఆనీ (Lady Anne)కి ౨౧ సంవత్సరములు; లేడీ జోన్ (Lady John) నకు ౨౦ సంవత్సరములు; లేడీ డొరీన్ (Lady Doreen) నకు ౧౬ సంవత్సరములు వయస్సు.

లిక్లితుగో ప్రభువునకు వ్యవసాయ పరిశ్రమలందు గల ప్రత్యేకాభిమానము పశుగణాభివృద్ధికొరకై ఆయన తీసుకొనుచున్న శ్రద్ధలన తెలియుచున్నది. అంబోతులకు అచ్చుపోసి వదలిపెట్టించుట, పిల్లలకు ఉచితముగా ఆవుపాలునిచ్చునట్లు మ్యూనిసిపలు సంఘము వారికి సలహాలవ్వసగుట ప్రశంసనీయము.

ఓరి ౫ సంవత్సరముల కాలములోను తన కష్ట నివారణము కలుగునని భారతదేశపు రైతు ఆశించుచున్నాడు.

‘చక్రవర్తి’

ఆంధ్రమాను దీవులు

ఆంధ్రమానుదీవులనగా భారతీయులు ద్వీపాంతరవాసశిక్షను అనుభవించు దీవులనటు ప్రసిద్ధివిషయము,

ఇక్కడి శిక్ష, శిక్షలో నాదిమభాగము ననుభవించి, ఆంధ్రమాను, రైలు, హార్బర్లు

'అండమాను' పదము 'హనుమాన్' పదమునుండి పుట్టినదని తలంపబడుచున్నది. అండమాను అదిమనివాసులు సంకరములేని ప్రాచీన మనుష్యజాతులలోనివారు. ఏషియా ఆగ్నేయభాగమున నేడు నివసించు జాతులలో ప్రాచీనమగు జాతికంటె పూర్వమే వీరక్కడ నున్నవారు. అప్పటినుండి జనాభా లెక్కలనుబట్టి యీజాతి క్రమముగా క్షీణించుచుండుట గోచరించుచున్నది. ఈ క్రమముననుసరించి యీజాతి యీశశబ్ది యంతమునకు నామావేశము కాగలుగుననుట సంభావ్యము. ఈ దీవు

౨. వినాశోన్ముఖమగు అండమాను జాతికి చేసిన వ్యక్తి. లకు రాజధాని "పోర్టుబ్లైరు", ఇది కలకత్తాకు ౭౫౦ మైళ్ల దూరమున నున్నది. 'ఆర్కిబాల్డు బ్లైరు' అనునాతడు బంగాళాఖాతమున ఓడలదోపిడిని నివారించుటకు దీనిని ౧౭౮౯-వ సంవత్సరమున నిర్మించినాడు. ద్వీపాంతరవాసశిక్ష ననుభవించువారల కిది ౭౭ ఏండ్ల క్రిందట సానముగా చేయబడినది. ఇక్కడ సముద్రతీరమున మనోహరములగు పెంకాయతోట లున్నవి.

ఈ దీవులలో కొండలు, గుట్టలు చాల కలవు. లోయలు చాల యరుకయినవి. అడవులు కారుకొని

యున్నవి. కావున కలప అత్యధికముగ నిచట దొరకుచున్నది. కోతకలప యిక్కడనుండి యూరపు, ఇండియా చేకములకు మిక్కిలిగా ఎగుమతిచేయబడుచున్నది. ఇచటి ప్రకృతిదృశ్యములు అత్యంతము రమణీయములు.

ఇక్కడ ప్రకృతము శిక్షితులసంఖ్య- పూర్వము వారి సంఖ్యయే అధికము - చాల తగ్గిపోయినది. ద్వీపాంతరవాసశిక్ష ననుభవించుటకు శిక్షితుల నిక్కడకు పంపు పద్ధతి యిపుడు మానివేయబడుటయే యిందుకు కారణము. ఇపు డిక్కడనున్నవారిలో పూర్వశిక్షితులే అధికాంశము. క్రమముగా బర్మావారి సంఖ్య పెరుగవచ్చునను సూచనలు కలవు.

కీ. శే. కావ్యకంఠ గణపతి శాస్త్రిగారు

వీరు సంస్కృత పండితులు; కవులు; శ్రీరమణ మహర్షికి శిష్యులు. సంఘ సంస్కరణము నభిల

పించువారే కాక ఆచరణకును దెచ్చినవారని శ్రీరమణ మహర్షి శిష్యులగుటవలన స్పష్టమగుచున్నది.

శ్రీ. వావిలికొలను సుబ్బారావుగారు

ఆప్రసిద్ధకవియు, భక్తుడునునగు ఆంధ్రవాల్మీకి వావిలికొలను సుబ్బారావుగారు ఆగష్టునెల 1 తారీఖున స్వర్గస్థులైరి. వీరు 1868 సం॥ జనవరి 28 తారీఖున జననమందిరి. రామాయణాద్యనేక గ్రంథములను వీరు రచించి చివలలో నగ్రస్థానము వహించిరి. వీరు వ్రాసిన ఆంధ్రవాల్మీకి రామాయణము ఉత్తమ గ్రంథములలో నొక్కటిగా ప్రసిద్ధిగాంచినది. భక్తి సంజీవనయను పత్రిక నొకదానిని వీరు నడుపుచుండిరి. వీరు వ్రెసిడెన్సీ కాలేజియందు పండితులుగా నుండి ఉపకారవేతనము గైకొనిరి. వీరు స్వగృహమును 'శ్రీరామ జయమందిరము'న 78 యేట పరమపదము నొందిరి.

లండనులోని భారతీయ విద్యార్థులు

[లండనులోని భారతీయ విద్యార్థి సంఘము యొక్క పదునేడవ వార్షికోత్సవ సందర్భమున ప్రకటింపబడిన విషయాలు.]

౧. భారతీయవిద్యార్థి సమితి అని పిలువబడే యీ సంఘం భారతీయ జాతీయతను ప్రకటించే స్వచ్ఛమైన సంఘంకాదు. ఇది కేవలం భారతీయ విద్యార్థులను అదుపాజ్ఞలలో ఉంచుటకు ఏర్పడ్డది. యమ్. సి. ఎ. వారి నిర్బంధయుక్తమైన సంస్థ. భారతీయ విద్యార్థులు జాతీయతనోహుడిన యితర విద్యార్థి సంఘాల్లో జేరకుండా ఉండడానికి యెత్తిన పన్నుగడ.

౨. ఈ సమితిని పరిపాలించుట కేర్పడ్డ సంఘంలో పెక్కుమంది సభ్యులు ఆంగ్లేయులు. వారికి బ్రిటిష్ దేశంలో నివసించే భారతీయుల కష్టసుఖాలు తెలియనే తెలియవు.

౩. పరిపాలనవర్గంలోని నిరంకుశసభ్యులు దృష్టి జొమ్మవంటి భారతీయ కార్యదర్శియొక్క సలహాలతో (కేవలం నామకే) పరిపాలిస్తారు. ఆదృష్టిజొమ్మ విద్యార్థి సహాయసమితి అని కేరూ ఊరూలేని మఱి యొక సమితి సహాయంతో చిన్న చిన్న పనులు నెమ్మదిగ చేస్తాడు.

౪. ఎవరైనా స్వాతంత్ర్యబుద్ధితో ఏదైనా న్యాయవిషయంలో కార్యదర్శి అభిప్రాయానికి వ్యతిరేకంగా ప్రసంగిస్తే యావత్పరిపాలకవర్గము అతనికి ఎదురుతిరుగుతుంది. (ఆంగ్లేయ సభ్యుల మెజారిటీ)

౫. బర్మా, చైనా, ఆఫ్రికా, యూరప్ విద్యార్థులు అసంఖ్యాకములగు యువజనవిద్యార్థి సంఘాలలో విచ్ఛలవిధిగా పునాకతో ప్రపంచ విషయాలను గూర్చి చర్చించుకొనుచుండ ఒక జిస్తులమారి పద్ధతి మూలాన్ని భారతీయుల కట్టి యవకాకాల్చి చిక్కనిచ్చుటలేదు. విడుమిక్కిలి ౫౦౦ భారతీయ విద్యార్థులు ఈ సంఘంలో సభ్యులుగా ఉండి సాలుసరికి ప్రతి సభ్యుడు ఒక పాను, విడు పిల్లింగుల చొప్పున చందా నిస్తున్నారు.

౬. కాబట్టి భారతీయ విద్యార్థుల కనుకూలంగా వుండే ప్రత్యేకసంఘాన్ని శ్రీపించుకోదానికి ప్రయత్నం చేయాలి. (మే-జూన్ ఇండియన్ పత్రికనుండి)

ఆ. నూ.

రాబిన్ చటర్జీ

౬౩ గంటలసేపు విశ్రమపండ నీటియందు ఈదిన వారు. ఈదునపుడు వీరిచేతులు కట్టబడియుండినవి. ప్రపంచమున వీరికంటె ఎక్కువకాలము ఈదినవారిప్పటి కింకనెవ్వరు కానరాదు.

స వి తా దే వి

ప్రబంధకవుల వర్ణనలకు సరిపాడ్యే రూపంగల ఈ సవితాదేవి ౧౯౧౩ సంవత్సరంలో, కలకత్తాలో

గౌరవముగల ఆంగ్లోయిండియన్ కుటుంబంలో పుట్టింది. బాల్యంలో ఆంగ్లవిద్య బాగా అభ్యసించింది. దాంతో పాటు హిందీ, వంగభాషలనుకూడా తుల్యంగా నేర్చుకుంది. తన ౧౭ వ ఏట సినిమారంగం ప్రవేశించి 'Flesh and flame' అనే మూవీలో నటించింది. అదే ఆమెనటించిన మొదటిచిత్రం. తరువాతనూ కొన్ని మూవీల్లోనటించింది.

టాకీలువచ్చాక సవితాదేవి సాగర్ మూవీస్ లో వారి చిత్రాల్లోనే స్థిరంగా నటించుతోంది. హిందీ ముద్దొచ్చేట్టుగా గడగడా మాట్లాడుతుంది. భావప్రకటనలో ముగ్ధత్వం ఎక్కువగా కనబడుతుంది. ఒక్క విచారంతప్ప తక్కినభావాలన్నీ ఆరిచమత్కారంగానూ, మిక్కిలి నేర్పుతోనూ ప్రదర్శిస్తుంది.

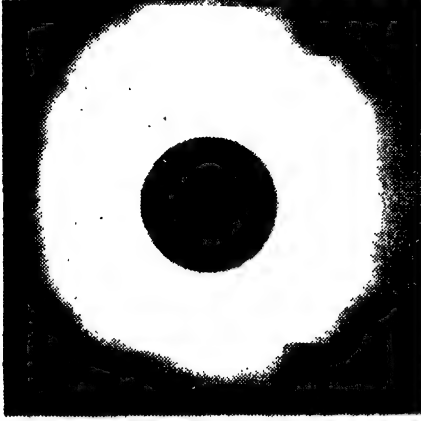
ఇంతవరకు సవితాదేవి కొన్ని చిత్రాల్లోమాత్రమే నటించింది. అవి 'సిల్వర్ కింగ్', 'బ్యూర్ ఆఫ్ ది సిటీ', 'వెంజన్స్ యాజ్ మైక్', 'ఎడ్యుకేటెడ్ వైఫ్', 'ఫర్ బిడెన్ ట్రైడ్', 'డాక్టరు మధురికా', 'శీవనలత'లు.

'డాక్టరు మధురికా' అనేచిత్రం బొంబాయిలో వరుసగా ౧౩ వారాలూ, కలకత్తాలో ౯ వారాలూ ప్రదర్శింపబడింది. ఆమె నటించిన చిత్రాల్లోకల్లా 'డాక్టరు మధురికా' చాలాబాగుందని మెప్పుపొందింది. ఆమెకూ ఆమెతోపాటు ఆఫీరింలో నటించిన మోతీలాలుకూ ఉజ్జీ సరిపోయింది. వాళ్ళిద్దరి సంభావనా, భావప్రకటనా, చిత్రంలో చాలా సాంపుగావుంటాయి. వాళ్ళిద్దరి ఫీరింలోమాస్తే ముచ్చటేస్తుంది. ప్రస్తుతం సవితాదేవికి శీతం ౨,౦౦౦ రూపాయలకు పైన. ఆమెకు సంగీతంలో అంత నేర్పులేకపోయినా పాటా, కంఠమూ మధురంగా వుంటాయి.

ఇటీవల మనదేశానికివచ్చిన చార్లీ చాప్లిన్ తమ్ముడు ఆమెను హాళీవుడ్డుకు రమ్మని ఆహ్వానించినట్టూ, ఆమె అందుకు అంగీకరించినట్టూ పుకారు.

'కళావిస్ఫోది'

సంపూర్ణ సూర్యగ్రహణము

మొనమొన్నటి సూర్యగ్రహణము జపానులోచక్కగా కనుపడినది. దాని నచటి వైజ్ఞానికులు ఫోటో తీసిరి. ఆ చిత్రమును, దానినితీసిన కామెరాయను ఇందున్నవి.

మెక్ మేహన్

ఈ మెక్ మేహన్ మొన్న మొన్న (౧౬-౨-౧౯౩౬) ఇంగ్లండులో ఎడ్వర్డు రాజుగారు మౌడు పార్కునుండి మెరవడితో గుట్టము సెక్కివచ్చుచుండగా వెలింగ్టన్ ఆర్మీవద్ద వారివైపునకు రివాల్వరును విసరి వైచెనను నేరమునకు గుటియైన స్కాట్లెండుదేశీయుడు. ఇతడు జర్నలిస్టు. రివాల్వరు రాజుగారి గుట్టము వెనుకకానికి తగిలినదట. తనకు జరిగిన అవమానరూపమును న్యాయమునకు పరిచారమును గోరుచు ఇతడు

౧. మెక్ మేహన్.

అందజేసిన విన్నపములు బ్రిటిషు ప్రభుత్వాధికారులచే తిరస్కరింపబడినవట. అందువలన నత డా విషయమును రాజుగారి చి తమునకు దెచ్చి న్యాయమును బడయు సంకల్పముతో, మార్గాంతరము గానక ఈ యుపాయమును పన్నినాడట. కాని రాజుగారి కపాయమును గలిగించవలెనని కాదట. పాపము! రివాల్వరు

మొదటి గోళమున గుండులేదట. కావున నది ప్రేలజాలదట. అయినను ఈచేత తనకు ప్రాణములమీదికి దెచ్చి పెట్టునట్టిది. దీనికి సాహసించినాడు మెక్ మేహన్.

౨. పోలీసులు అరెస్టుచేసి కొనెపోవుచున్న మెక్ మేహన్.

ప్రాణమునకన్న మానము విలువచెచ్చు అను నాశోక్తికిది నిదర్శనము. ప్రజారమానము నయిన సహింస నగునుకాని ప్రజల ధన మాన ప్రాణముల సంరక్షణమున కని నియమింపబడిన రాజపురుషులచే నయ్యెడు నవ మానమును సహించుటకు శక్యము కామినిది తెల్లము చేయుచున్నది.

భారతదేశంలోని విద్య

ఈమధ్య (౧౯౩౧) జరిగిన జవాభా లెక్కల ప్రకారం, భారతదేశంలోని ౩౫ కోట్ల ౩౦ లక్షల మంది మొత్తం ప్రజలకూ దరిదాపు ౩ కోట్ల ౩౫ లక్షల మంది ప్రజలమాత్రమే విద్యాపరిచయంగలవారని తేలుచున్నది. ౧౭ కోట్ల మంది స్త్రీలకు ౪౦ లక్షల మంది మాత్రమే అక్షరజ్ఞానం కలవారు. మనదేశాన్ని విద్యా విషయాల్లో ఇతరదేశాల్లో పోల్చితే గుండెబిడి అగిపోతాయి.

పాటికి ఈజిప్టులో	౮౫.౭	విద్యావంతులుకారు
,, కనడాలో	౫.౧	
,, ఆమెరికా సం. రాష్ట్రాలలో	౬.౦	
,, రషియాలో	౪౭.౭	,,
,, స్పెయిను	౪౩.౦	,,
,, ఫ్రాన్సు	౫.౮	,,
,, ఇటలీ	౨౬.౮	,,
,, ఇండియా	౯౦.౬	,,

ప్రపంచకంలో మొత్తంమీద విద్యరాలివారిలో మూడవంతు మనదేశంలో ఉన్నారు. ఈకారణంచేతనే ప్రజలకు సంబంధించిన ప్రతిఉద్యమం మనదేశంలో అపజయాన్నే పొందుతోంది.

ప్రస్తుతం మనదేశంలో ఉన్న విద్యాపద్ధతి జన బాహుళ్యానికి నిరుపయోగం. మే, జూన్ న్యూ ఈరాపత్రికలో రవీంద్రుడు ఈవిషయాన్నే యీలా వ్రాసారు. “జనుక ఒకసామాన్యడగు తాపీమేస్త్రీ ఒక అమాయకపు బ్రాహ్మణికి యిల్లుకట్టడానికి వస్తుకున్నాడు. తెచ్చినసామగ్రి మంచిది. చేసినపనిగొప్పది. కాని యిల్లు పూర్తిఅయినపిదప మేడమెట్లు మాత్రం తక్కువయాయి. అవిధంగానే మనదేశంలోని విద్యా విధానం ఉంది. ఒక అంతస్తుకి మఱొక అంతస్తుకి సంబంధం లేదు. పైగా పైదానిబరువు క్రింది అంతస్తు భరిస్తూన్నా ఫలితాన్ని మాత్రం పొందటంలేదు.”

మనవారి ప్రస్తుత పరిస్థితినిచూస్తే, వారికి పూరాగా, మన ప్రాచీనసంస్కారం శల్యాల్ని అంటింది. దాన్నిచూపేసి, ఇప్పుడు పూర్తిగా పాశ్చాత్య సంస్కారాన్నే ప్రబోధించడం నిరుపయోగం, మహాదోషం. “రిమతాన్నీ, వారి ఆచారాల్నీ, వారి అలవాట్లనీ అరికట్టడం దుస్సాధ్యం. వారి పురాణాలు, వారికథలు, వారిపాటలు, వారి కీర్తనలు వారికి ఒకవిధమైన కాళ్ళ తాభిప్రాయాల్ని ప్రసాదించాయి.

అట్టి పరిస్థితులలో ఉన్నవారికి నేర్పవలసినవిద్య నుగూర్చి ఆలోచించడం అవసరం. పాశ్చాత్యవిద్యా విధానం వారికి దురవగాహం. విశాలమైన ప్రాపంచిక దృష్టిని కలిగించి బీదలకు భాగ్యవంతులకు తరగతిభేదాల్ని లేకుండాచేసి సాభాత్రాన్ని ప్రోత్సహించే విశాల విద్యను వారికి నేర్పాలి. అలాటి కార్యక్రమాన్ని నెరవేర్చడానికి ఇతరదేశాల్లోవలె మనదేశంలో ప్రభుత్వం వారు పూనుకొరు. పాఠశాలలలోఉన్న ఉపాధ్యాయులకా తిండిలేదు. ప్రజలలో కేదరికం నిండిఉంది. నేర్పబడవిద్య నిస్సార్మమైంది. పేదపిల్లలు చదువుకొనుటకు అవకాశాన్ని కలుగజేసే బడులులేవు. త్యాగబుద్ధితో తమధర్మాన్ని నిర్వర్తించే నేర్పరితనంగల ఉపాధ్యాయులు అసలేలేరు. ఇన్ని అవాంతరాలు తప్పి మనదేశములో విద్య వ్యాపించాలి.

ప్రభుత్వంవారు పూనుకొని కొన్నికొన్ని ముఖ్య విషయాలలో ప్రజలే పూనుకొవాలి లేకుంటే ప్రభుత్వంవారు పూనుకునేటట్లు ప్రజలు ఆందోళన చెయ్యాలి. ఇతరదేశాల్లోని పేరెన్నికగన్న విద్యాసంస్థలన్నీ ఉదాహరణ, సంపన్నులూ అగు మహాపురుషుల ధర్మాల మూలాన్నే ఉద్భవించాయి. మనదేశంలోనూ భాగ్యవంతులున్నారు. కొద్దిమందే కావచ్చు. వారు ధనాన్ని దాస్తారు. వడ్డీవ్యాపారం చేస్తారు. లేకుంటే యితరదేశాల్లో దుర్వినియోగపరుస్తారు. అదీ లేకుంటే ఓట్లు కొంటారు.

ప్రస్తుతం మనదేశంలో ఉన్న విశ్వవిద్యాలయాలు పాశ్చాత్యవిద్యాలయాల అనుకరణాలు. వీటికి బాహ్యం

గానే సారూప్యం. మనకు విశ్వవిద్యాలయాలంటే పెద్ద పెద్ద భవనాలు, బల్లలు, కుర్చీలు, శాసనాలు, పరీక్షలు, పట్టాలు మొదలైనవి ; అంతే. విదేశాలలో-ముఖ్యంగా ఆక్స్ ఫర్డులోనూ, కేంబ్రిడ్జిలోనూ-ఉన్న విశ్వవిద్యాలయాలు ఆయా దేశాలయొక్క జాతీయతనీ పురికొల్పుతాయి.

ఈ వ్యత్యాసానికి కారణం ఉంది. ఏదేశం వారూ, ఏకాలంలోనూ స్వంతవ్యవహారాల్ని పరభాషలలో నిర్వహించుకుని యెరుగరు. భాష పరాయిది అయినప్పడు సాంతంగా నేర్చుకోడానికి చాలకాలం పడుతుంది. వయస్సులో సగంభాగం విద్యను అర్థించ

డానికి వినియోగపర్చే వ్యవస్థలతో కూడిఉన్న జాతి యొక్క దుస్థితిని గూర్చి వేరుగా చెప్పనక్కర్లేదు. అప్పటికేనా, పాపం, వారికి పూర్తిగా పరిజ్ఞానం కలుగదు. చివరికి వారు పరభాషారాక, మాతృభాషారాక, ఉభయభ్రష్టత్వాన్ని పొందుతారు.

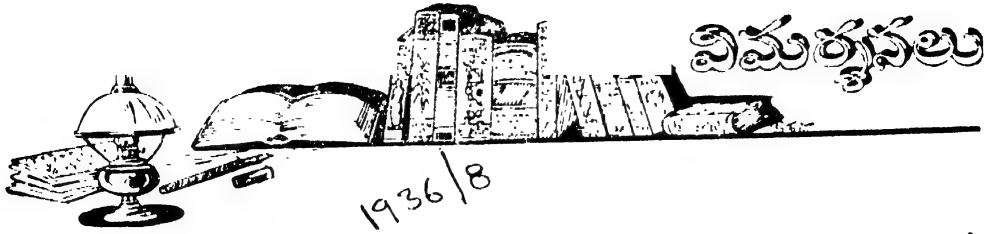
కనుక దేశభాషలతో విశ్వవిద్యాలయా లింకా యెన్నో ఉద్భవించాలి. నానాటికి క్షీణించే భారతీయ జాతీయతనూ, వ్యక్తిత్వాన్నీ పునరుజ్జీవింపజేయడానికి పలువురు ప్రాసూకోవాలి.

ఆ. నూ. మూ రి.

సరిలక్ష్మీపూజ

S. S. S.

సమమంత్రపు సిరి

శిరోమణి సన్నిధానము సూర్యనారాయణశాస్త్రి గారు రచించిన చిన్న పద్యకావ్యము. సమమంత్రపు గల్లిగల్లి మాటిమాటికిని నిక్కన, నీల్లిప, విట్టిప, చివరకు చేతికి చిప్ప చాపరిల్లి సమాలముగ పడిపోయిన యొక బాపనికగా మనము నిత్యము చూచు లోక వృత్తమునే శాస్త్రిగారు రచించారు. సరళమయిన కవిత చెప్పగల తెలుగుకవులలో వీరొకడు. బాటియతి, గుణబోధము వీరి రచనల నొప్పియుండును. ఈ కావ్యకమును రచించుటలో ఏయొక్క విప్లవ వ్యక్తిగాని దూషించుట తమ కుద్దేశ్యముగాదనియు, లోకవృత్త ప్రదర్శనమే తమకుద్దేశ్యమనియు శాస్త్రిగారు హృదయమును వెల్లిపుచ్చినారు. రచనము చదువనింపుగానున్నది.

ఇందలి యతిభంశములు ప్రవాచనతీతిములు గాక బుద్ధిపూర్వకములగుటలో వీరి మతమేమో స్పష్టముగ బోధపడుటమాత్రములేదు. బహుశా యతినియమును వీరి కభిప్రేతియు కాదేమో యని యూహింపవలసియున్నది.

ఇది శతావధాని వేలూరు శివరామశాస్త్రిగారి కంకితముచేయబడినది.

కావ్యమంజరి

ఇదియు సూర్యనారాయణశాస్త్రిగారు రచించినదే. ఆశూయ తెలుగుపత్రికలకుం పిప్పటప్పటి ప్రకటితమునైన కొన్ని యింకా కావ్యములు ఇట్లు పుస్తకరూపమున నొకచో నిబంధింపబడినవి. ఈ మంజరిదివర నూర్చినప్పటికీ కొన్ని సూక్తములు చేర్చబడినవి. ఈ రచనయందును శాస్త్రిగారి కలము చిందులు చక్కగా గోచరించుచున్నవి.

అనిబద్ధకావ్యములలోని 'భావ సంకల్పర', 'యువాబ్ధి' కావ్యములు మాత్రము నిత్యావసరమైనవి.

యా మంజరిలో చేరియుండుట యుక్తముగ తోపదు. అవి విప్లవ, తాత్కాలిక భావానుబంధములుగాని సామాన్య, శాశ్వతక భావానుబంధములు గానేరవని యభిప్రాయము. అట్టిసామాన్యకవిత వీరికి నిత్యపత్ర యుండునేరదు. యతినియముమందలి గూత్కముతి మింగులు పొడింపబడినవి. కవిత సరసభావానుబంధమై యున్నది.

శాస్త్రిగారి యీ నూతన, సరసరచనల కాంగ్రుల సముచితాదరణ నొసొంచుచున్నాము. నెల ఒక్కొక్కటి నాలుగణాలు. ప్రాప్తిస్థానము:

నేంకట్రామ అండ్ కో.,

34/3 మార్కెట్టుపేథ్, సికింద్రాబాదు (దక్కన్)

ప్రీ పే న

శ్రీ కోటమెన్న రామకోటిశ్వరరావుగారు ఇంగ్లీషులో ప్రకటిస్తూవచ్చిన త్రివేణిపత్రికకు ఎనిమిదేండ్లు నిండాయి. ఇంతకాలము రెండునెలల కొక సంచిక చొప్పున వెలువడుతూ వచ్చింది. తొమ్మిదోయేడు పెట్టింది మొదలుకొని దాన్ని వాసపత్రికగా ప్రకటించడానికి రామకోటిశ్వరరావుగారు సంకల్పించి మొదటి సంచికను ప్రకటించారు. ఇది నిజంగా సాహసమే. రామకోటిశ్వరరావుగారు పత్రికా నిర్వహణలోవుండే కష్టసుఖాలు అనుభవించి కూడా ఇట్లా సాహసించారంటే అందులో ఒక రహస్యం లేకపోలేదు. పత్రికల్లోకల్లా వాసపత్రికకు, చక్కగా నిర్వహిస్తే సరి, ఎంరి స్థానం వుంది. సులభంగా ఎక్కువప్రచారంలోకి వస్తుంది. ఈ సంగతి గారు గ్రహించే ఇలాసానొసొందారని అనక తప్పదు. ఈ సాహసం త్రివేణి అభ్యుదయహేతువు కావడం నిశ్చయం.

వాసపత్రిక బాగా వ్యాపించాలంటే, ౧. దాంట్లో మంచి మంచి వ్యాసాలు పడుతూఉండవలెను; ౨. ప్రతి

నెలా సకాలానికి సంచిక వెలువడుతూ వుండవలెను; 3. కాగితము, అచ్చు, డ్రైంగు అండ్ గా వుండవలెను. ఈ మూడు లక్షణాలూ వుంటే పత్రిక బాగా ప్రచారంలోకి వస్తుంది; గానికీ అర్థబలము చేపడుతుంది. పత్రికేరు ప్రతిష్ఠలూ, విశిష్టతా చరిత్రకాలం నిలిచివుంటుంది. సామర్థ్యతెల్ల లభించే అర్థబలంకంటే సగుణ గుణాన్ని అనుసరించి ఏర్పడే సంచాలవల్ల లభించే అర్థబలం ఎక్కువవున్నది అందుచే పత్రికను.

ప్రతిదీ ఇకపాకేరు వచ్చినా, ఇంకా ఎక్కువ మంది వ్యాపాలను సంపాదించి ప్రకటింపడానికి రాను కోటిశ్చంద్రానుగాను ప్రయత్నించాలి. పత్రిక తోటాకు అచ్చు, కాగితాలూ, డ్రైంగు అండ్ గా వుండవలెనూ పానికి నిష్పత్తిను సహజమైనది వ్యాపాల మంచిగా వుండవలెను గానికీ నిష్పత్తిను సహజమైనది. రూపరూపం రెండింటిలో ముఖ్యమైనది ఉత్తమంగా భావింపబడుతుంది. రెండూ సమర్థమైతేనా చెప్పవలసిందేలేదు ప్రతిదీకీ మంచి రూపమేకా అమరింది. ఇంకా మంచి గుణాలను ఎంత ఎక్కువగా సమకూర్చుకుంటావనీ అంత ఎక్కువగా సులభంగా చేసు ప్రతిష్ఠలనూ, వ్యాప్తిని పొందుతుంది. ప్రకృతం నలువడిన సంచికలో వ్యాపాలు పత్రికకున్న చేరు ప్రతిష్ఠలకు ఏమాత్రము తీసిపోయేవి కావు. దీని సాలు చింతా గు. 2-3-0: వి? సంచిక నల గు. 0-2.2-0.

తాతాచరిత్రము

కొమండ్రి శివోపాధ్యాయులు, ఎం. ఏ., బి. ఎల్., గారిచే రచింపబడినది. వచనము. హబల్ క్రాసుపై; ౧౬౦ పుటలు; వెల పది రూపాలు. వలయు వారు గ్రంథకర్తచేర కానివాడైనానిన బహుగలరు.

దీనియందు భారతదేశపరిశ్రామిక నాయకులందఱగణ్యుడని చెప్పెదను జంషెడ్ డిస్కంట్రిబ్యూటర్ యొక్కచరిత్రము విపులముగ సుత్సహపూరితముగ వున్నకై లింగో వివరింపబడినది. పార్శ్వపూర్వచరిత్ర, జంషెడ్ బాల్యదశ. వ్యాపారారంభము, తనదేశమున

కవసరములు ఇతరపరిశ్రమలకు కీలకములు అను పరిశ్రమలపైవనే జంషెడ్ డిస్కంట్రిబ్యూటర్ నిగుడ్చుట, తనమహాభక్తములే కాక దేశభావ్యునికవసరములను క్రొత్తపరిశ్రమలను స్థాపించుటయం దాయనకులగుచున్నట్టి, పాశ్చాత్య పద్ధతులనుగల వస్తుబహుళత్వత్వత్వ స్థాపింపబడినమిల్లులమలన బాధముతోబాటు కొంత వస్తుముకలనునని గ్రహించి జంషెడ్ డిస్కంట్రిబ్యూటర్ తగ్గించుటకును, కార్మికులబాధచేయుటకును, ఉద్యోగులను పరిశ్రమభాగములందు సంబంధముకలిగించుటకును సర్వసక్ష్మి, పాశ్చాత్యపరిశ్రామికపద్ధతిని ఎంప్రెస్సుమిల్లు, స్వదేశీఅడ్వాన్సుమిల్లులను స్థాపించి సన్నగాలు వస్త్రపరిశ్రమను వృద్ధిచేసినసంగతి, వానిని నెలకొల్పుటయందలి తాతా యొక్కకార్యక్రమము, ఈదేశమునందు సన్నగాలుతీయుట కనువనుప్రతిపాదించేయుట కతడువహించినప్రయత్నము, కావ్యాపాదమున విదేశీయులతో ప్రభుత్వించి వారి వాళ్ళు నిర్మింపబడుటగా చేసిన తాతా యొక్క కార్యక్రమము, కార్మికసమస్య, బట్టలమన్నసమస్య, పట్టుపరిశ్రమ మొదలైనవానియందు తాతాదాసిన చూగదగ్గిన మొదలైనవింగనలు కేర్పొనబడినవి, ఉన్నతవిద్యనూ, విజ్ఞానమును వృద్ధిచేయుటకై తాతా తనధనమును ఉన్నత విజ్ఞానపరిశోధనాలయ స్థాపనకై వినియోగించి వివిధశాస్త్రములందు పాశ్చాత్యపద్ధతులమీద పరిశోధనల గావించి గూర్గాశాస్త్రములయందు ప్రాక్టికమును విదేశీయులకు బోయి గడింప నవసరములేకుండు సందేశముననే పొంద, సుత్సహపూరితులగు గౌరవకులకు వీలగునట్లు చేసినపద్ధతులు చదువుల సుత్సహవంతుల సుగా తీయునట్లు నాయబడినవి.

జోహయంద్రేశాల, జలవిద్యుచ్ఛక్తిశాల జంషెడ్ డిస్కంట్రిబ్యూటర్ పూర్తిచేయకముందే మరణించినను, ఆరెండిటికిని తీవ్రప్రయత్నము సల్పి, పునాదివేయబడుచేతనూ, తరువాత సవి, వారికుమారులచే జయప్రదముగ పూర్తిగావింపబడుచేతనూ, ఆపరిశ్రమలగుర్చి పూర్తికై తెలియజేయుటకై యవిరెండును నింగు పూర్తిగ వర్ణింపబడినవి.

[శ్రావణమాసము]

అంగమునుండి తట్టుమాచేయబడి పుస్తకములలో
నుపయోగింపబడిన పారిభాషికపదములకు పుస్తకము
నివర పారిభాషికపదమూది యాయబడినది.

విషయకృత, భావజ్ఞతద్యము, దానికితగినతైలి
గలిగి నదువరులమనోవిధి నాకర్షించి వారికి పాశ్చాత్య
పద్ధతులమీద పరిశ్రమలసాపించుట కున్ముఖులగున
ట్లుత్సాహమును గల్గించి, స్వదేశపారిశ్రామిక భావిభా
గ్యోపయమునకు తోడ్పడుట కీగ్రంథ మెంతయు దగి
యున్నది.

ఇదివరలో మతమునకు, రాజకీయమునకు, వాస్తవ
యమునకు సంబంధించిన నాయకులజీవితచరిత్ర లాంధ్ర
మున నున్నవి. కాని పారిశ్రామికనాయకుల చరిత్రయు
లేవియులేవు. ఇదియే మొదటి దనదగును.

ఇటువంటి గ్రంథములను పాశ్చ్యగ్రంథనిర్ణయసభ
వా రున్నతపాఠశాలలలోగాని, కళాశాలలలోగాని
సహాయపనియగ్రంథములుగ నిర్ణయించి, యువకుల
మనముల పారిశ్రామిక ప్రపంచమునందలి యున్నతా
దిగ్గములను, వానినిర్వహణమున కగు నుత్సాహకృతులను
నాటి, వారిని దేయపరిశ్రమల గృహిపల్లుట కున్ము
ఖులజేసి, దానిమూలమున నిరుద్యోగసమస్యను పరిష్కరిం
ప ప్రయత్నింతురని నమ్మచున్నాము. ఇటువంటి
గ్రంథముల నింకను రచించి, శ్రీకొమాంహారి శతగోపా
చార్యులుగారు యువకులలో దేయపరిశ్రమల పాశ్చా
త్యపద్ధతులమీద జేపట్టుట కుత్సాహమును గలుగజేసె
దరుగాక. న. సు.

దివ్యవాణి

క్రాసు ౧/౮ పైజు; ఫు. ౨౪; వెల రు. ౦-౨-౦.

గ్రంథకర్త: మాని నరసింహము పంతులు.

ఇది ఒక హరిజనుకథ. ఇదివఱకు ఆంధ్రపత్రిక
యువ సంవత్సరపు ఉగాదిసంచికలో ప్రకటితమయినది.
౧౨-వ ఆంధ్రనేపాప్రసూనముగ విశాఖపట్టణంజిల్లా ఎల
మంచిలి తాలూకాలోని మెలుపాక గ్రామమునందలి
వ్యాసకుటీరము'న ప్రకటింపబడినది.

కాదంబరీకళ్యాణమ్

(సంస్కృతనాటకమ్)

క్రాసు ౧/౮ పైజు; ఫు. ౨౩౬; వెల రు. ౨-౦-౦.

గ్రంథకర్త: నరసింహకవి.

ప్రకాశకులు: ది ఎడ్యుకేషనల్ పబ్లిషింగ్ కంపెనీ,
౧౨, సెకండ్ లైనుబీచ్, మద్రాసు.

వీణ

(సాహిత్య మాసపత్రిక) ఒకటవ సంపుటము
౧, ౨ సంచికలు వెలువడినవి. ఏడాదిచందా రెండు
రూపాయలు.

వ్యవసాపకులు: పాటిబండ్ల మాధవశర్మ, గుడిపాటి
రాజగోపాల్; కార్యాలయము తెలప్రోలు, కృష్ణాజిల్లా.

ఆంగ్లచరిత్ర

(ట్యూడరుయంగము)

క్రాసు ౧/౮ పైజు; ఫు. ౧౪౩; వెల రు. ౧-౦-౦.

గ్రంథకర్త: జేటూరి సత్యనారాయణ బి. ఏ.,
బి. యల్. భీమవరము, పడమటి గోదావరిజిల్లా.

ఆరోగ్యశాస్త్రము

(ఆంగ్లవిశ్వకళాపరిషత్తుచే బహుకృతమైన గ్రంథము)

క్రాసు ౧/౮ పైజు; ఫు. ౪౧౦; వెల రు. ౨-౦-౦.

గ్రంథకర్త: గుల్లపల్లి నారాయణమూర్తి, ఎల్.
ఎస్. ఎస్., అనకాపల్లి.

విద్యార్థప్రకాశిక

క్రాసు ౧/౮ పైజు; ఫు. ౨౪౪; వెల రు. ౧-౪-౦.

గ్రంథకర్త: కన్నలగడ్డ సత్యనారాయణమూర్తి,
ఎం. ఏ., బి. ఎల్., 'కమలావినాసము'; సెం. ౪౦, లబ్ధి
చర్చిగోడ్డు, మైలాపూరు, మదరాసు.

పులిగోరుశతకము

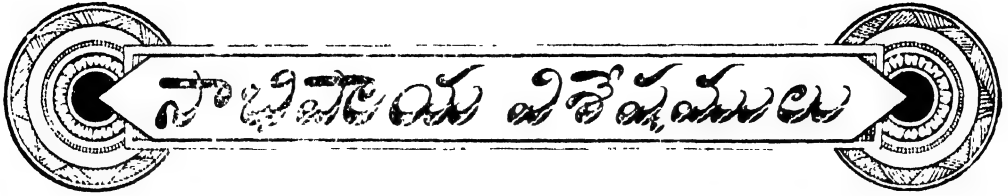
జమ్మి ౧/౮ పైజు; ఫు. ౨౦; వెల రు. ౦-౨-౦.

గ్రంథకర్త: ఉభయభాషాప్రణిధి వడ్డాది సీతా
రామాంజనేయులు, భాగింకోట.

పశుని కొండలు

—నానా.

విశ్వసాహిత్యసమాజము

విశ్వకల్యాణానికామమునకు సాహిత్యము కలకము, సాహిత్యము హృదయము. సాహిత్యోపాసకులు, దీక్షాద్రష్టులు, సిద్ధులు, మహాత్ములు, మహాత్ములు, బ్రహ్మలు. వివిధ మతములు, కులములు, సంఘములు, జాతులు, రాజ్యములు, దేశములు, కాలములు సాహిత్యోపాసకులకు శాంతశివసుందర బ్రహ్మ సందర్శనమునకు సాధనములు. సామ్రాజ్యములంతరించినను, శకములు మారినను, దేశములు పోయినను, జాతులు నశించినను సాహిత్యము నిత్యమై నిలుచుచున్నది. సుఖదుఃఖములందు, జయోపాయములందు, భాగ్యదరిద్రములందు, సాహిత్యోపాసకులు నిత్యమైన రసానందమును సందర్శించుచు, ప్రపంచమునకు ఆనందమును గలుగజేయుచున్నారు. అర్థికములకు, రాజ్యకములకు, భాగ్యకములకు, భోగకములకు ఛరస్వరసంరంభము సంభవమైనను సాహిత్యోపాసకులకు సంరంభ మసంభవము. సంక్షోభమయమైన వర్తిమానసందిగ్ధసమయములందు ప్రపంచమునందు గల భిన్నరాజ్యములన్నిటి సాహిత్యోపాసకులు చేరి, ప్రపంచమునందు సాహిత్యవ్యాపనమునకును, శాంతిస్థాపనకును చేయుచున్నప్రయత్నములు పండితపామరులయొద్ద

రణకు పాత్రము లగుచున్నవి. అనంతరూపమయమైన ప్రపంచము ఏకశ్రుతిలయభావబద్ధమైయున్నపిదము ప్రాజ్ఞులు గ్రహించుచున్నారు.

మతాచార్యులు, శాస్త్రజ్ఞులు, కళోపాసకులు వారి సిద్ధాంతములయందు బోధించెడి బోధలు మనోహరము లైనను మహాకవుల సాహిత్యమువలె హృదయానందదాయకములు కావు. పండితుల సిద్ధాంతములు మనోగోచరములై, వాదప్రతివాదములకు కారణము లగుచున్నవి. కవులకావ్యములు హృదయగోచరములై రసానందమును గలుగజేయుచున్నవి. ప్రపంచకల్యాణమునకు కారణభూతులైన మహాత్ములందు మహాకవుల గణ్యులు. ప్రత్యేకయుగములందు వీరులు, ధీరులు, శాస్త్రజ్ఞులు, తత్త్వజ్ఞులు ప్రపంచకల్యాణమునకు కారణభూతులైనను వారి ప్రత్యేక కవులప్రతిష్ఠవలె శాశ్వతము గాకున్నది. తాత్కాలికముగ లభ్యమైన వీరుల ధీరులవై జ్ఞానులప్రతిష్ఠయును చీభత్స, రాద్ర, భయానకమయిమై కవులప్రతిష్ఠవలె శాంతశివసుందర రసానందమునకు సాధనము గాకున్నది. ప్రపంచమునందు గల సాహిత్యోపాసకులు విశ్వసాహిత్యసమాజమును స్థాపించి భిన్నజాతులను, భిన్నసంఘ

ములను, భిన్నమతములను, భిన్నసంస్కారములను ఏకమైన మానవధర్మాభ్యుదయమునకు వినియోగించుటకు చేయుచున్న ప్రయత్నములు హిందూస్థానమందలి సాహిత్యోపాసకులనుగూడ నాకర్షించుట సముచితముగ నున్నది. విశ్వసాహిత్యసమాజమునకు హిందూస్థానశాఖకు మహాకవి రవీంద్రనాథ టాగోరు అధ్యక్షులు. శ్రీమతి సోఫియా వాడియాగా రుపాధ్యక్షులు. గతమాసమునందు హిందూస్థానమునందు జరిగిన సభయందు శ్రీమతి వాడియాగారు 'బ్యూనోస్ ఎయిర్స్' నందు గూడచున్న అంతర్జాతీయ సాహిత్య మహాసభకు భారతీయప్రతినిధిగ నియమింపబడిరి. ఆమహాసభయందు శ్రీమతులు సరోజినీదేవిగారును, సోఫియా వాడియాగారును చేసిన ప్రసంగములు భారతసాహిత్యప్రతిష్ఠను విశదము చేసినవి.

భారతీయసాహిత్యము

సనాతనమైన భారతీయ సాహిత్యము వర్తమానకాలమునను సంక్షోభపూరితమైన ప్రపంచకల్యాణమునకు వినియోగపడగల విధము రవీంద్రుని సాహిత్యసందేశమును, గాంధీమహాత్ముని శాంతిసందేశమును వెల్లడిచేయుచున్నది. హృద్యమైన రవీంద్రుని సాహిత్యసందేశము సనాతనమైన భారత సాహిత్యప్రయోజనమును సుగమము చేయుచున్నది.

“ప్రాచీన నవీనఖండములందలి కావ్యకోవిదులను కల్పనాదక్షులను మానవధర్మపాఠబద్ధులను చేయుటకు

నోవ్వదుటకు శ్రీమతి వాడియాగారు హిందూగేశాభిసందనములను మారోశములకు తీసికొనిపోవుచున్నది.”

గాంధీమహాత్ముని సందేశము వారికి సహజమైన వినయమును వెల్లడిచేయుచున్నది.

“శ్రీమతి సోఫియా వాడియాగారు సంకల్పించిన సాహిత్యసందేశమునందు నా సహాయములు గలవు.”

ప్రాచ్యపాశ్చాత్యసాహిత్యసౌభారదులకు గాంధీ, రవీంద్రనాథుని సాహిత్యసందేశమునందలి సరమార్గము వెల్లడికాగలదు. సనాతనమైన భారతీయసాహిత్యసంస్కారము వేదయుగమునుండి వర్తమానకాలమువరకును అనేకవేలవండ్లు నజీవముగ మానవకల్యాణమునకు వినియోగపడుచున్న విధమును ఆనేతు హిందూచలవ్యాప్తమైన భిన్నవిభములైన భారతీయసాహిత్య సంస్కారములు విశదము చేయుచున్నవి. భాషలు వేరైనను, రాష్ట్రములు వేరైనను, మతములు వేరైనను, వర్ణాశ్రమధర్మములు మారినను సనాతనమైన భారతీయ సాహిత్యసంస్కారము నవీనసాహిత్య నిర్మాణమునందు సర్వత్ర ప్రత్యక్షమగుచున్నది. భారతరామాయణాదర్శములు, వైదిక కర్మకలాపములు, పురాణగాథలు, దర్శనధర్మములు వర్తమాన సాహిత్య కల్పనందు ప్రత్యక్షమగుచున్నవి. శ్రీమతి సరోజినీదేవిగారు చేసిన ప్రసంగ మీ సరమార్గమునే వెల్లడిచేసినది.

భరతవర్షమునందు 'హరిః ఓమ్' పరమార్థముతో నుపక్రమింపబడిన అధ్యయనము 'ఓమ్ శాంతి శాంతి శాంతి' పరమార్థముతో పరిణామమును పొందుచున్నది. చిరకాల సంవర్ధితమైన భారతీయ సాహిత్య శాంతి సంస్కారము ప్రపంచశాంతికి వినియోగపడుట భారతీయసంస్కారమునకు పరమార్థము. భిన్నమతములకును, జాతులకును, దేశములకును నిలయమై పారతంత్ర్యపానబద్ధమై దుఃఖవేదన ననుభవించుచున్నను హిందుస్థానము విశ్వసాహిత్యసభకు సమకూర్చిన సం దేశము మహాసభాప్రయోజనమును విశాల మొనరింపగలదు.

ప్రపంచమునం దంతటను నివిధవిషయములకు అంతర్జాతీయసభలను చేయుట ఆచారమైనది. అంతర్జాతీయములైన ఆర్థికసభలు, రాజకీయసభలు, శాంతిసభలు, మతసభలు, వైద్యసభలు, శాస్త్రసభలు సిద్ధాంతములందు ప్రపంచలక్ష్యము నాక్షరించునట్రియలందు నిరర్థకములుగ నున్నవి. విశ్వమునంతను సాహిత్యపాశబద్ధము చేయుట కేర్పడిన విశ్వసాహిత్య మహాసభవలన ప్రపంచ శాంతికి మహాసకారము కలుగుటకు అవకాశములు గలవు. విశ్వసాహిత్యబృందావనమునందు సాహిత్యోపాసకులు స్త్రీపురుషభేదము, తెల్లనల్లభేదము, ప్రాచ్యపాశ్చాత్యభేదము, భాగ్యదరిద్రభేదము, ప్రాచీన నవీనభేదము, సంస్కృతాంగ్లాంగ్రభేదము లేక సమానాక్షరణకారవములు పొందుచున్నారు.

విశ్వసాహిత్యసమాజము ఈ పరమార్థమునే విశ్వవ్యాపకము చేయుటకు చేయుచున్న ప్రయత్నములు సకల జనసమాదరణమును బడయుట పుణ్యము, పురుషార్థము, శ్రీమతి వాఙ్మయాగారి కాధ్యాత్మికసాహిత్యమునందు గల విశ్వాస మపారము. ఆధిభౌతికసాహిత్యానందపరవశమైన పాశ్చాత్యసాహిత్యవిశారదులకు సాహిత్యవాదీయగాదు నిత్యమైన భారతీయాధ్యాత్మిక సాహిత్యసందేశమును వెల్లడిచేసి భారతీయభావసాభాగ్యమును దిగంతములందు వ్యాపింపజేయుటకు విశ్వసాహిత్యసమాజ ముపచరించుగాత!

* * *

భారతసాహిత్యపరిషత్తు

సనాతనమైన భారతసాహిత్యము శాఖావిశాఖలుగను విశాలమైన భరతిఖండమునందే కాకను ప్రపంచమునం దంతటను వ్యాపకమును గాంచినది. యవన రోమక సాహిత్యములు, ఈజిప్టు ఐంకాసాహిత్యము, అస్సిరియా, చాల్డియా సాహిత్యములు, చీనా, జపాను సాహిత్యములు ప్రాచీన భారత సాహిత్యవిజ్ఞాన ముద్రాంకితములు. ప్రాచీన కాలమునందు పరంజ్యోతివలెను ప్రకాశించిన భారతీయసాహిత్యవిజ్ఞానము వర్తమాన కాలమునందును భౌతికాంధకారబంధురమైన వర్తమానకాలమునందును పరంజ్యోతిని జేయుట భారతీయుల కర్తవ్యము. భిక్షుపాత్రను చేతనుబూని ధర్మసంకీర్తనమును, పాత్రను చేతనుబూని ధర్మసంకీర్తనమును,

ధర్మోపదేశముచేసిన గౌతమబుద్ధునికన్న భారతమాత వర్తమానకాలమునందు కరణ చందుగాంధిని గనుట సుకృతము. వేద యుగమునందు వైదికసాహిత్యము, బుద్ధ యుగమునందు బౌద్ధసాహిత్యము, వర్తమాన యుగమునందు గాంధీ సాహిత్యము విశ్వ సాహిత్యమునకు జీవమణులు. సనాతనమైన భారతీయ సాహిత్యము భారతవర్షమునందు మూలమూలము వ్యాపించి తేలిక భాషా సాహిత్యములకు మూలాధారమై ప్రజా హృదయమందు వికాసమును గలుగజేసింది. సంస్కృత సాహిత్యము ద్రావిడములైన ప్రాకృతద్రవిడ సాహిత్యములకు ప్రాచీన కాలమునందువలెను వర్తమానకాలమునందును సన్నిహితసాహచర్య సంయోగములు భారతీయ సాహిత్య సాభాగ్య మహత్త్వమునకు సాధనములు. భారతీయ దేశభాషాసాహిత్యములకు పరస్పర సాహచర్య సంయోగములు భిన్న సాహిత్యముల వికాసమునకు వినియోగపడుటయే కాకను భారతజాతీయ సన్నిహిత సంయోగమునకును వినియోగపడగలవు. భారత రాజ్యాంగమునందు సంయుక్త ప్రభుత్వము ౧౯౩౫ లో నేర్పడుచున్నది. సంయుక్త ప్రభుత్వము సంయుక్త సాహిత్యమును సమకూర్చుట సహజము. వివిధరాష్ట్రములు, భాషలు, సాహిత్యములు వ్యక్తిత్వమును గలిగి పూర్ణవికాసమును పొందుచు భారతీయ సాహిత్యకల్పవృక్షమునకు

కాఫీ సౌఖ్యముగను విలసిల్లుట భారత సాహిత్యమున కఖిండప్రయోజనము.

* * *

ఆంధ్రసాహిత్యము

ఆంధ్రసాహిత్యమునకు తెలుగుమేలు పెట్టినను, ఆంధ్రనామకరణము చేసినను సంస్కృతసాహిత్యముద్రాంకిత మనివార్యము. భారతభాగవతరామాయణ సాహిత్యాభావమైన తెలుగుసాహిత్యము దుర్లభము. తెలుగు సాహిత్యముద్రాంకితములైన భావములు, పదములు భ్రమరకీటకన్యాయము నను తెలుగుభావరూపకరిణామమును పొందినవి, పొందుచున్నవి. తెలుగు సాహిత్య సంస్కారమును పొందిన భావములు, పదములు విదేశీయము అని శంకించుట చుట నిందించుట నిరర్థకము. సంస్కృతాంధ్ర భాషావివాదములు. గ్రాంథికవ్యావహారికభాషా వివాదములు, ప్రాచీన సవీన సాహిత్యవివాదములు, ఆంధ్ర హంసీభాషా వివాదములు మిమాంసకులకు ప్రయోజనకరములైనను సాహిత్యనిర్మాతలకు నిరర్థకములు. అంతర్జాతీయమానవ స్వాతంత్ర్యధర్మ సంస్థానసమయమునందు సాహిత్యోపాసకులు, స్వవేష భాషాభిమానము శ్లాఘ్యమైనను, విశాలమైన విశ్వసాహిత్యాధనమును జేయుటకు దీక్షను బూనుట ప్రయోజనకరము. కావ్యాంకార శాస్త్రములేమి విధించినను వర్తమానమానవ ధర్మప్రయోజనములను హృదయముగను నిరూపించుట సాహిత్యమునకు పరమార్థము. ఆంధ్ర

సాహిత్యాభ్యుదయమునకు సాహిత్యోపాసకులు, సాహిత్యపరిపక్తులు చేయుచున్న ప్రయత్నములు ప్రశంసనీయములైనను దేశభాషా ప్రజాభ్యుదయముల కనురూపమైన సాహిత్య వికాసవ్యాప్తములు సాధ్యములు గాకున్నవి. సాహిత్యోపాసకులు, సాహిత్యప్రియులు సనయుగ సర్వాణావసరముల కనుకూలమైన సాహిత్యనిర్మాణములకు పూనుకొనుట సముచితము. స్వదేశభాషలలోని ఉత్తమసాహిత్యగ్రంథములకును, పుస్తకములలోని వ్యాసములకును ఆంధ్రానువాదములను ప్రకటించుట భారతీయాంధ్ర సాహిత్యాభ్యుదయమునకును, భారతభర్మాభ్యుదయమునకును మూలాధారము. హంస్ సాహిత్యవ్యాప్త మాంధ్ర సాహిత్యాభ్యుదయమునకు ప్రతిబంధకమని భయపడకను హంస్ సాహిత్యము నాంధ్రసాహిత్యముతో మేళిగించుట వివేకము.

భారతసాహిత్య పరిపక్తు పక్షమునను ప్రచురింపబడుచున్న హంసపత్రికయందును, విశ్వ సాహిత్య సమాజ పక్షమున వెలువడుచున్న 'పెన్ను' పత్రికయందును ప్రచురింపబడుచున్న వ్యాసములును సాహిత్యప్రియులకును విశ్వభారతదేశీయ సాహిత్యసమ్మేళనసాధనోపయోగములను విశ

దముచేయుచున్నవి. హంస జులైసంచికయందు గురునాథశర్మగారి ఆదికవినన్నయనుగురించిన వ్యాసమును, ప్రజనందనశర్మగారు 'బాలరసాల', 'కాటుకకంటిసీరు'ను సాంస్కృతికపోతనపద్యముల పూదను వ్రాసిన వ్యాఖ్యానమును భారత సాహిత్య బృందావనమునం దాంధ్రభాషకు గల ప్రతిష్ఠను విశదముచేయుచున్నవి. హంస సంచికలోని ఇతర భాషాసాహిత్య విషయము లాంధ్ర భాషానువాదమునకు దగియున్నవి. నెల్లూరునందు శిశ్వినాథసత్యనారాయణగారు కావ్యలక్ష్యమును గురించి చేసిన యుపన్యాస సారాంశము ఆగస్టు పెన్నుపత్రికయందు ప్రచురింపబడినది. ఆంధ్రసాహిత్యప్రియులును సాహిత్యాభ్యుదయమునకు స్వాభిమానమును విడిచి హంస, పెన్నుపత్రికలు సూచించిన విధమునను ఇతర సాహిత్యములకు స్వాగతంబు నొసంగి ప్రేమించుట ధర్మము. శ్రీయుత సత్యనారాయణగారు నిర్దేశించినటులు సాహిత్యమహాస్త్విమునకు లక్ష్యము సహృదయానందము. ఆంధ్రసాహిత్యప్రియు లీ సరమార్థ లక్ష్యముతో భారతీయ విశ్వ సాహిత్యోపాసకులై సాహిత్యసాధ్యమైన మానవస్వాతంత్ర్య ధర్మప్రయోజనములను నారాధించి ఆత్మసందమును బడయుదురు గాత!

‘జోలి’

—కానన్.

భారతి చందాదార్లకు హెచ్చరిక

ఈక్రింద కనబరచిన నెంబర్లవారికి ఈనెల (1986 సం. సెప్టెంబరు)లో ఇదివరకు చెల్లించిన చందా పూర్తి యగుచున్నది. తిరిగి ఇంకొక సంవత్సరమున కనుచందా మాకు చేరునట్లు ఈ నెలాఖరులోగా మనియార్డరు చేసినచో తెంపులేకుండా పత్రికను పంపుచుందుము. అట్లు తమయొద్దనుండి 30-వ లేదా 31-వ సామ్మూరానిచో సహజ భాషాభిమానులగు తాము తిరిగి ఇంకొక సంవత్సరము వఱకు చందాదారులుగ నుండురను నమ్మకముతో అక్టోబరు 10-వ లేదని రూ. 6-4-0 లకు వి. పి. పంపుచున్నాము. గావున తా మెప్పటివలెనే పత్రికయం దభిమాన ముంచి సామ్మూ చెల్లించి వి. పి. ని గైకొన బ్రార్థితులు. ఒకవేళ తమ కీ పత్రిక ప్రస్తుత మనవసర ముగ దోచినచో మా కావిషయము చెబునే తెలియజేసినయెడల వి. పి. పంపుట నావునుము.

A 1, 2. B 2, 10. H 39, 41, 43, 44. J 9, 14, 15, 16, 28. M 3. N 20.
P 23, 25, 36. R 1, 7, 28. S 58, 124, 125, 127, 129, 133, 138, 251. V 31.

శ్రీ 330 క టి మ్రి కల శింగి. సనాతన క్రైస్తవ మతాన్ని శ్రీ స
భాం దాగ్గ రు ద్ధుల పేరిట ఉన్నది.

“గుప్త మంత్రము”

రు 100 లు బహుమతి

లక్షలకొలది ధనము ఖర్చుచేసినను నెరవేరనివనులు ఈ మంత్రమును 7 సార్లు జపించినయెడల కార్యసిద్ధియగును. దీనికై విశేషముగా కష్టపడవలసరములేదు. ఇది వశీకరణమంత్రము. దీనితో ఎటువంటివారినినను వశీకరణ మొనర్చుకొన వచ్చును. దీనిచే మీకు అదృష్టము కలుగును. ఉద్యోగము దొరకును. వ్యాజ్యములలో గెలువవచ్చును. వ్యాపారములో లాభముకలుగును. సరిగా మంత్రము పార లేదని రుజువుచేసినచో రు 100 లు బహుమతి యివ్వబడును.

పోస్టేజితో ఖరీదు రు. 2-7-0 లు.

జాబులు యింగ్లీషులో వాయుడు.

Siddh Mantra Ashram,

No 15/2 P. O. Katrisarai, (Gaya).

వి శ య సూ చి క

అంధ్రవాగ్దేవి—మల్లాది సూర్యనారాయణశాస్త్రిగారు	౩౦౫
తెనుగు కైత —కొమాండూరి వీరరాఘవాచారిగారు	౩౦౬
భవభూతి ద్విజేంద్రులు—చర్ల గణపతిశాస్త్రిగారు	౩౦౭
శ్రీ రాధామాధవము—బులుసు వెంకటరమణయ్యగారు	౩౧౦
సాంఖ్యదర్శనము—‘చైతన్య’	౩౧౭
వెన్నెల పరుగులు—వెంపటి నాగభూషణంగారు	౩౩౫
మహారాష్ట్రప్రజాస్వాతంత్ర్యసమరము—మొసలికంటి సంజీవరావుగారు	౩౪౫
బృందావనం—బుర్రా వెంకటసుబ్రహ్మణ్యంగారు	౩౪౫
నా మహారాష్ట్రయాత్ర ౬—జొన్నలగడ్డ సత్యనారాయణమూర్తిగారు	౩౬౭
నూతన భారతరాజ్యాంగప్రణాళిక—గో. వెం. కృష్ణరావుగారు	౩౮౩
తదీసివస్తాడు—జి. జాషువగారు	౩౮౯
“ఆరోగ్యశాస్త్రము”—వి. కుటుంబరావుగారు	౩౯౦
మెండలీయము-రక్తస్పర్శ—యం. యం. వేణుగారు	౩౯౭
అంధ్రగ్రంథములపట్టిక—	౪౦౭
నక్షత్రమండలము—గొబ్బారు వెంకటానందరాఘవరావుగారు	౪౦౭
చెంజిదుర్గము	౪౧౫
కయ్య-కాలువ—‘కరుణకుమార’	౪౨౩
నూతనరాజ్యాంగము-చెన్నరాష్ట్రము—మోచెర్ల కృష్ణమూర్తిగారు	౪౩౯
భారతీయ మహిళామండలి—శ్రీమతి సుందరమ్మార్, యం. ఏ;	
మిస్ పిరీసు పుజిత్ ఆలీ, యం. ఇ. ఎస్; శ్రీమతి అన్నాప్రగడ	
చెన్నగంటమ్మ. యం. ఏ.	౪౪౪
లోకాస్సమస్తా స్సఖినోభవంతు - కపిలకాశీపతిగారు	౪౪౫
మోటారుకారు సువర్ణోత్సవము	౪౫౦
సాభివ్రాయ విశేషములు	౪౫౧

చి త్ర ము లు

త్రివర్ణచిత్రములు:—మాచిట్టికి ఎంత ఆకలో!; శివభక్తమాహాత్మ్యమున కిరాతాఖ్యానమున నొకరంగము.

సాధారణచిత్రములు:—చెంజిదుర్గ చిత్రములు; ప్రౌఢ; ముగ; ఇతర చిత్రములును.

వేటూరి—
సుందరశాస్త్రి గారి
నవరసము
సరస్వతీ మేహములకు సందేహ
 గుణము ప్రత్యక్షము
 అనుభవ సిద్ధము. ఇక జెప్ప
 అవసరంలేదు. ఎటువంటి సవా
 మేహంలనైనా కుదుర్చును.
 రంమారు-
అర్చన సాయనశాల, ముక్త్యాల

రాజమోహన హోరాయలు

శ్రీమద్భగవద్గీతానుసారముగా, లెల
 నూనె. మెదడుకు చల్లదనమును
 కలిగించి నెంట్లకులను అభివృద్ధి
 చేయు హోరాయలు ముయినది.

తిలకంబు, కూడుపొండు, శిశి
 వేడిమి, చుండు మొదలగునాటిని
 పోలిక కన్నలకు చలన నొసంగి
 వెంట్రుకలను మృదువుపరచి, నల్లగా పెంచుటలో
 అత్యుత్తమ ముయినది.

స్త్రీలకు ఆనందమును కలుగజేయును.

సీసా 1-కి గు. 0-12-0 6 సీసాలు రు. 4-4-0

పొట్టి ప్రశ్నకము.

పి. శి. ఏ. అండు కంపెనీ,

ఆయుర్వేదనసమాజం,

పెరి చేపి, నల్లూరుజిల్లా.

తెల్లకుష్టుము,
పొడలు
 కొద్దిలోకము యీమందును వాడి
 నచో తెల్లకుష్టుము, పొడలు అత్యద్భుత
 ముగా మలమాయ మగును. హాస్తి
 ములు, డాక్టర్లు, కుదుర్చులే వ్యాధు
 లన్నియు దీనిచే నివృత్తించును. గుణ
 మియ్యనట్లు నిజపు చేసినచో రు 500 లు
 బహుమతి యివ్వబడును. ఖరీదు
 రు. 2 లు. జాబులు యింగ్లీషులో
 వ్రాయును.
Vaidyaraj
Akhil Kishore Ram
 No. 15/2 P. O. Katrisarai (Gaya)

నేషనల్ ఇన్సూరెన్సు
కంపెనీ, లిమిటెడ్.
 హెడ్ ఆఫీసు:—7, కాండ్లీ స్ట్రీట్, బ్రీడ్,
 కలకత్తా.
 1935 డిశంబరు నెలవరకు తేల్చిన వాల్యూయేషన్
 ఫలితములు.
 అయిదేండ్లలో అధికముగా మిగిలిన మొత్తము
 రు. 26,24,202
 ప్రస్తుత ప్రమియము రేట్లమీద బోనసులు
 యావజ్జీవిత భీమాపాలినీలకు రు 1000
 లకు పాలుకు రు 800 ల వంతునయున్నా
 ఎంజీమెంటు భీమాపాలినీలకు
 రు 1000 లకు
 పాలుకు రు 1600 ల వంతునయున్నా,
 బోనసు ప్రకటింపబడినది.

.....చూపనముగను,దృఢముగాను నుండు తెట్లు?

రక్తమును శుభ్రపరిచు
కొనవలెను. మానవుల ఆరోగ్యము, ప్రాణము మం
రక్తముపై ఆధారపడియుం
డును. నెత్తరు చెడిపోయి
యున్నప్పుడు “హార్ట్

పోల్సు మీ పిల్లు” అను మాత్రలను నేనించినచో
రక్తము శుభ్రపడి ఆరోగ్య మొదలుగు. వృద్ధుల
నూప యోవనవంతు లగుదురు. ఒకమాత్రము
మంచిగుణము నిచ్చును. దొరకు ఫలములు:—

అచ్చా అండ్ కో,

286 చై నాబాదుగోడు, మదరాసు.

దాదా అండ్ కో,

86 వైనియప్పనాయక్ వీధి, పార్కుటవును,
మదరాసు.

ఇంకా యితరమందులకు కాణములలో ఆప్టు బహును
S. PAUL & Co., 4, Hospital Street
Dharamtola, CALCUTTA.

రూ 100 లు యినాం!

(ఇంద్రజాల అంగుళీయము)

మిక్కిలి శక్తికలసి. కాంతి
గలది. దీనిశక్తిచే అతిఃతీరమగు
పనికూడ నేరవేరును. ఎవరిని
మీగు కోరెదరో వారు దీనిచే
మియ్యల ప్రేమించెదరు. పరీ
క్షించు, వ్యాకృతులందు

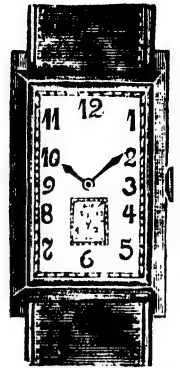
జయము గలుగును. ఉద్యోగము మగనంతానయ,
భాగ్యము మున్నగునవి కలుగును. ఇది నుణమలేదని
రుజువుచేయువారికి రూ 100/- బహుమానము.
కష్టపడ నవసరములేదు. దానిని మీయొద్ద ఉంచు
కొనును.

BENGAL MESMERISM HOUSE,

Panchpota, Bengal (B. M.)

లివరు రిప్టు వాచ్

చాలాకాలము పనిచేయును. సరి
యైన గంటలను తెలియజేయును. 5
సం॥ గ్యారంటీ మొదలగునవి.
పట్టికోనూరా పంపబడును. వాల
నం. 1 రూ. 4-4-0, నెం. 2 రూ. 2-1-0
షేపు రూ 2-1-0, రేడియం రూ. 5,
రోల్టర్ రూ. 2 రూ. 4-8-0,
నె. 1 రూ. 5 8-0, చదరము రూ.
7-8-0, పోర్టేబుల్ 7 అల్యూ ప్రశ్నేకం.

8 గడి గూరములు ఒకేసారి కొచ్చేనాటికి పోర్టేబుల్ వుంటిము.

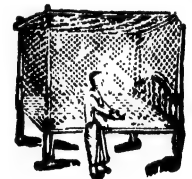
రూబీబాక్సు కెమెరా

దీనివలన ఎట్టివారైన నీవిమయముగా కాదులై లో
ని ఫోటో వా తీయవచ్చును. ఒక
దినమునను, రూ 5-0-0 సంపాదించ
వచ్చును. స్టేటు ఫోటో, డెజిటింగ్
గ్రావకం, ఉపయోగించు విధము
ఉచితముగా పంపబడును.

వాల రూ. 4-0 0. పోర్టేబుల్, వ్యాకింగ్ వేరు.

మిగుల నైపుణ్యముగ, మంచి గట్టిదైన
ఎక్కువ శ్రేష్టమైన దోమపెరులు.

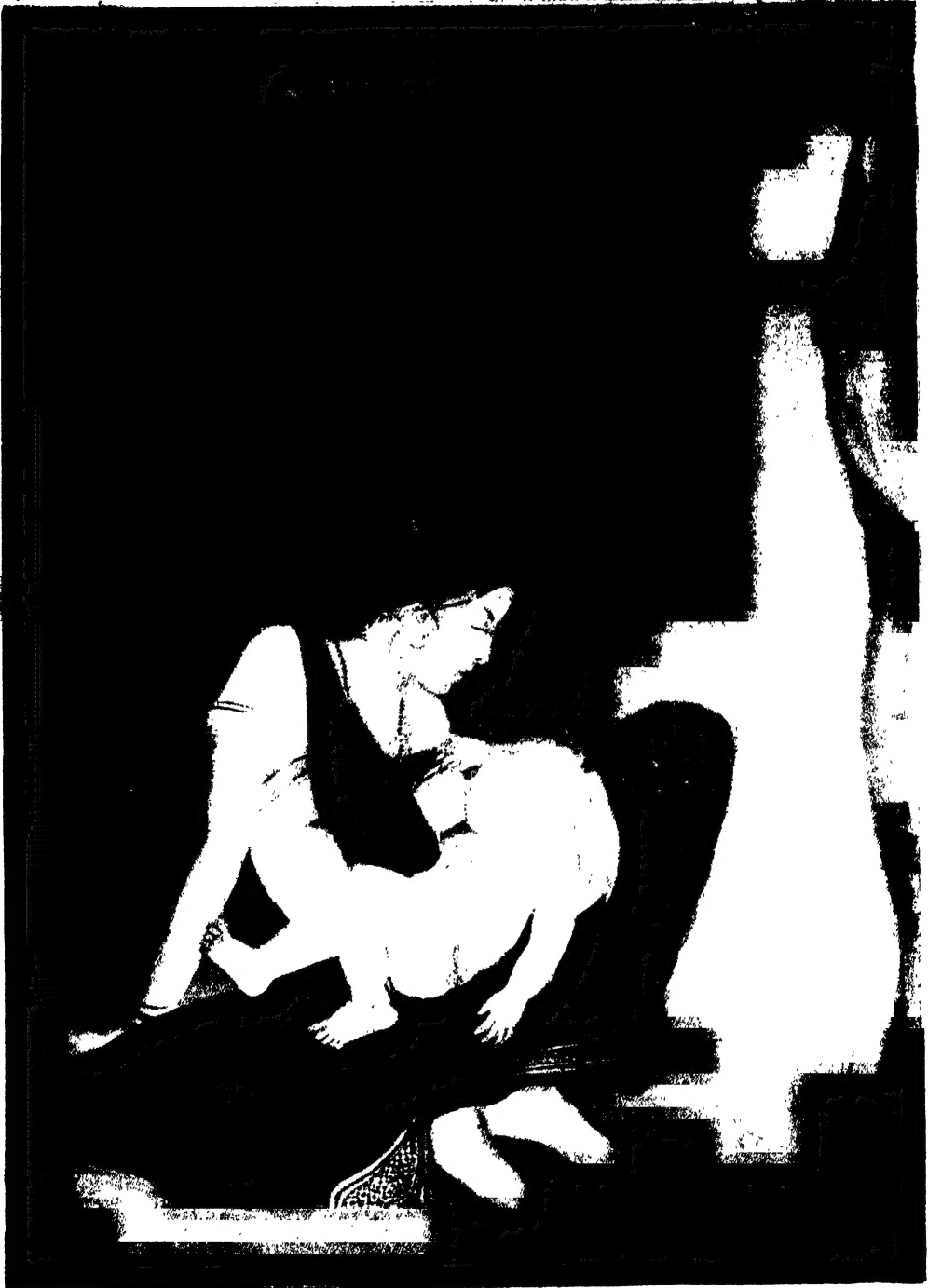
మిగుల శ్రేష్టమైన ఫెల్లములు
పోపుచేత బ్రేజిల్ చాలాకాలము
మరియు మున్నగునవి తీయవచ్చును
బడినవి. వేలికాపు ప చిత్త
పచ్చ, నీలము, ఎఱుపు, కురుపు
మొదలగు రంగులలో ఆకలికే లభించును.

పొడగు.	వెడల్పు.	ఎత్తు.	వె.
6 అ.	3½ అ.	3½ అ.	రూ. 1-12-0
6 ,,	4 ,,	4 ,,	,, 1-14-0
6½ ,,	4½ ,,	4½ ,,	,, 2- 6-0
7 ,,	3½ ,,	5 ,,	,, 2-10-0
7 ,,	5 ,,	6 ,,	,, 2-14-0
7½ ,,	6 ,,	6 ,,	,, 8-14-0

తపాలాచార్జి ప్రశ్నేకం. ప్యాకింగు ఉచితము.
ఒకేసారి 8 తెరలను కొనుదానికి 6 అ. పొడగు 3½
అ. వెడల్పు, 3½ అ. ఎత్తుగల ఒక తెర ఉచితము.

వివాసము:— నేషనల్ ప్రెసింగ్ కంపెని,
(సి.వి.) P O., బీ న 59, కలకత్తా.

మా చిట్టికి ఎంత ఆకలో!

—యం. స్వామినాథన్.

